

ISSN: 1306 - 1224

MEDENÎ USÛL VE İCRA İFLÂS HUKUKU DERGİSİ

*JOURNAL OF CIVIL PROCEDURE,
ENFORCEMENT AND INSOLVENCY LAW*

Bu dergi yılda üç sayı olarak yayımlanan hakemli bir dergidir.
This journal is a peer reviewed journal published three times a year.

Sayı/Issue: 63
2026/1

TR Dizin Hukuk Veri Tabanında Dizinlenmektedir

Medenî Usûl ve İcra – İflâs Hukuku Dergisi

Journal of Civil Procedure, Enforcement and Insolvency Law

Bu Dergi ULAKBİM (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi) Ulusal Hukuk Veritabanı'na kabul edilmiş hakemli bir dergidir.

This Journal is a peer reviewed Journal and it was recognised as national peer reviewed journal in the National Law Database of ULAKBİM (Turkish Academic Network and Information Center).

Sayı/Issue: 63

2026/1

Yayın Sahibi/Publisher: Legal Yayıncılık A.Ş. adına Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni/*On Behalf of Legal Yayıncılık A.S. Publisher and Executive Editor*
Av./Atty. Lütürrahman BAŞÖZ

Sorumlu Yazı İşleri

Müdürü/Responsible Manager: Av./Atty. Ramazan ÇAKMAKCI

Koordinatör/Coordinator: Av. Arb./Atty. Mediator Seçil SAĞEL

Yayıncının Adı/ Legal Yayıncılık A.Ş.

Name of Publishing Company: (Sertifika No./Certificate No. 27563)

Basım ve Cilt/Printing and Volume: Net Kırtasiye Tanıtım ve Matbaa San. Tic. Ltd. Şti. (Net Copy Center)
(Sertifika No./Certificate No.: 47334)
Tel: 0 212 249 40 60

Basıldığı Yer/Place of Publication: İnönü Cad. Beytülmalcı Sk. No: 23/A
Gümüşsuyu/Beyoğlu-İstanbul

Basım Tarihi/Publication Date: Mayıs/May 2026

Yönetim Yeri/Place of Management: Caferağa Mah. General Asım Gündüz Cad.
(Bahariye) Sekizler Apt. No: 59 D: 6-7
Kadıköy/İstanbul
Tel. 0 216 449 04 85-86 Faks/Fax: 0 216 449 04 87

E-posta/E-mail: legal@legal.com.tr

URL: www.legal.com.tr

Yayın Dili/Published on Language: Türkçe/İngilizce

Yayın Türü/Type of Publication: Bu dergi yılda üç sayı olarak yayımlanan uluslararası, süreli ve hakemli bir hukuk dergisidir./*This journal is a peer reviewed international law journal published three times a year.*

Yurt Dışı Temsilciliği

Legal Publishing Albania Shpk

Rruga Sami Frasheri, pallati 14, hyrja 11, ap. 8 ne
Tirane/Albania

www.legalalbania.com

info@legalalbania.com

Basılı ISSN: 1306 - 1224

Online ISSN: 2149 - 4215

Dergiye yapılan atıflarda “**MİHDER**” kısaltması kullanılmalıdır.
*For citations please use the abbreviation: “**MIHDER**”*

Katkıda bulunmak isteyenler için iletişim bilgileri:
All correspondence concerning articles and other submissions should be addressed to:

E-posta/E-mail: abudak@abudak.av.tr

Posta Adresi/Postal Address:

Prof. Dr. Ali Cem BUDAK

İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Örnektepe Mahallesi, İmrahor Caddesi, No:88/2
Beyoğlu 34445 İstanbul

Bu dergide yayımlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlara aittir.

Articles published in this journal represent only the views of the contributors.

Copyright © 2026

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, LEGAL YAYINCILIK A.Ş.’nin yazılı izni olmadan, fotokopi yoluyla veya elektronik, mekanik ve sair suretlerle kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz, kayda alınamaz.

All rights reserved. No part of this publication may be copied, reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by means, without the prior expressed permission in writing of the LEGAL YAYINCILIK A.Ş.

*Dergimizin web sayfası için
"https://legal.com.tr/dergi/medeniusulveicraiflashukukudergisi" adresini ziyaret edebilirsiniz.*

EDİTÖR/EDITOR

Prof. Dr. Ali Cem BUDAK

İstanbul Ticaret Üniversitesi / Istanbul Ticaret University

EDİTÖR YARDIMCILARI/ASSISTANT EDITORS*

Dr. Öğretim Üyesi Dilek AYDEMİR

Selçuk Üniversitesi / Selcuk University

Dr. Öğretim Üyesi M. Okan YAĞCI

Balıkesir Üniversitesi / Balıkesir University

DİL EDİTÖRLERİ / LANGUAGE EDITORS*

Fransızca/French: Doç. Dr. Emel HANAĞASI

Ankara Üniversitesi / Ankara University

Almanca/German: Doç. Dr. Evrim ERİŞİR

Bilgi Üniversitesi / Bilgi University

İngilizce/English: Dr. Öğretim Üyesi M. Okan YAĞCI

Balıkesir Üniversitesi / Balıkesir University

Türkçe/Turkish: Prof. Dr. Serdar KALE

İstanbul Medipol Üniversitesi / Istanbul Medipol University

* Listelerde soyadı dikkate alınarak alfabetik sıralama yapılmıştır. / In alphabetical order by last name.

YAYIN KURULU/EDITORIAL BOARD*

Prof. Dr. Reinhard BORK
Hamburg Üniversitesi / Hamburg University

Dr. Öğretim Üyesi Pınar ÇİFTÇİ
Dokuz Eylül Üniversitesi / Dokuz Eylül University

Prof. Dr. Varol KARAASLAN
Kocaeli Üniversitesi / Kocaeli University

Associate Prof. Dr. Jacqui LONGMAN
East Anglia Üniversitesi / University of East Anglia

Prof. Dr. Caroline MELLER-HANNICH
*Halle-Wittenberg Martin Luther Üniversitesi / Martin Luther University
Halle-Wittenberg*

Prof. Dr. Nedim MERİÇ
Akdeniz Üniversitesi / Akdeniz University

Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi / Tokat Gaziosmanpaşa University

Prof. Dr. Muhammet ÖZEKES
Dokuz Eylül Üniversitesi / Dokuz Eylül University

Doç. Dr. Barış TORAMAN
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi / Eskişehir Osmangazi University

Prof. Dr. Müjgan TUNÇ YÜCEL
İstanbul Medipol Üniversitesi / İstanbul Medipol University

DANIřMA KURULU/ADVISORY BOARD*

Prof. Dr. Ramazan ARSLAN

Bařkent Üniversitesi / Bařkent University

Prof. Dr. Selçuk ÖZTEK

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi / Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

Prof. Dr. Meral SUNGURTEKİN ÖZKAN

Yařar Üniversitesi / Yařar University

Prof. Dr. Süha TANRIVER

Çankaya Üniversitesi / Çankaya University

Prof. Dr. Kamil YILDIRIM

Altınbaş Üniversitesi / Altınbas University

MEDENİ USUL VE İCRA İFLAS HUKUKU DERGİSİ YAYIN İLKELERİ

PUBLICATION AND SUBMISSION REQUIREMENTS OF JOURNAL OF CIVIL PROCEDURE, ENFORCEMENT AND INSOLVENCY LAW

1. Medeni Usul ve İcra – İflas Hukuku Dergisi (MİHDER), dört ayda bir (yılda üç kez) yayınlanan hakemli bir dergidir.

The Journal of Civil Procedure, enforcement and Insolvency Law (MIHDER) is a peer reviewed journal published three times a year.

2. Dergi’de yayınlanabilecek yazılar, medeni usul ve icra – iflas hukuku alanını ilgilendiren içerikte her türlü makale, karar incelemesi ve kitap incelemesi ile çevirilerdir. Yazıların dili, Türkçe veya diğer Avrupa dilleridir.

This is a journal of law focusing on legal issues concerning civil procedure law, enforcement law and insolvency law. Articles, case notes and comments, discussions of legislative developments, book reviews and other similar type of papers which are written in Turkish and in other European languages are welcome.

3. Dergi’de yayınlanmak üzere gönderilen yazılar başka bir yerde yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır.

Articles that will be sent to the editor should not be published elsewhere, nor be submitted to other journals simultaneously.

4. Yazılar Microsoft Word (Microsoft Office 98 ve üzeri versiyonlar) formatında (.doc veya.docx dosya uzantılı olarak) yazılmış olmalıdır. Ayrıca yazılar, en az 10 (on), en fazla 30 (otuz) sayfa olacak şekilde aşağıdaki şekil şartları uyarınca kaleme alınmış olmalıdır:

Kağıt boyutu: A4

Üst: 2, 5 cm; Alt: 2, 5 cm; Sol: 2 cm; Sağ: 2 cm

Metin: Times New Roman, 11 punto, tam 11 nk satır aralığı, iki yana yaslı

Dipnotlar: Sayfa altında, Times New Roman, 9 punto, tam 10 nk satır aralığı, iki yana yaslı

Articles should be submitted as Microsoft Word (either with.doc or.docx file extensions) documents (Microsoft Office 1998 or higher ver-

sions). In addition, articles must be drafted in accordance with the formatting requirements set out below and must be no fewer than 10 (ten) pages and no more than 30 (thirty) pages in length:

Paper size: A4

Top: 2.5 cm; Bottom: 2.5 cm; Left: 2 cm; Right: 2 cm

Text body: Times New Roman, 11 points, at 11 nk line spacing, justified

Footnotes: Times New Roman, 9 points, at 10 nk line spacing, justified

5. Her yazı, kaydedildiği bir CD ile ya da elektronik posta yolu ile Microsoft Word formatında editöre teslim edilmelidir. Yazının basılı olarak teslimi gerekmemektedir. Özet (öz) yazımında en fazla 160 kelime kullanılmalıdır. Makaleler en az 5, en fazla 10 adet anahtar kelime/keywords içermelidir.

Softcopy of the article either on a CD or as an attached Microsoft Word Document via e-mail should be submitted to the editor. There is no need to submit any hardcopy of the article. Abstracts should be include up to 160 words. Papers must contain at least 5 and at the most 10 keywords.

6. Yazıyla birlikte yazarın (veya yazarların) adına, unvanına, çalıştığı kuruma, açık adresine, kolay ulaşım sağlanabilecek telefon numaralarına, elektronik posta adreslerine ve “<https://orcid.org>” adresinden alınacak ORCID koda ilişkin bilgiler ve fotoğraflı özgeçmişi de editöre ulaştırılmalıdır.

Along with the paper, the following must be submitted to the editor: the name, and the title of the author (authors), his/her institutional affiliation; his/her street address, telephone number (s) where he/she could be easily reached; his/her e-mail address (addresses), and the information about ORCID code which would be obtained through the web address of <https://orcid.org> and CV (should be attached photo)

7. Dergi'ye gönderilen makaleler Türkçe ve İngilizce **başlık** ile hem İngilizce hem de Türkçe **özet (öz)** kısmı içermelidir. Özet (öz) yazımında en fazla 160 kelime kullanılmalıdır. Özet (öz) yazımında en fazla 160 kelime kullanılmalıdır. Makaleler en az 5, en fazla 10 adet anahtar kelime/keywords içermelidir.

*Papers submitted to the Journal must have **titles, and abstracts** both in Turkish and in English. Abstracts should be include up to 160 words. Abstracts should be include up to 160 words. Papers must contain at least 5 and at the most 10 keywords.*

8. Dergi'ye gönderilen makalelerde, ilgili makaledeki konuyu tanımlayan Türkçe ve İngilizce uygun **anahtar kelimeler** bulunmalıdır.

*All articles should be accompanied by a sufficient number of **key-words** in Turkish and English that reflect the content of the article.*

9. Dergiye gönderilen makalelerde **atıf dipnotları ve kaynakça** Oxford University Standard for the Citation of Legal Authorities (OSCOLA) stilinde hazırlanmalıdır.

***Citation footnotes and bibliography** should be prepared in Oxford University Standard for the Citation of Legal Authorities (OSCOLA) style in the articles that sent to journal.*

10. Etik ilkeler ve kurallar konusunda 'Yayın Etiği Komitesi'nin (Committee on Publication Ethics - COPE (<https://publicationethics.org/>)) yönergesini esas almıştır.

On the subject of ethical principles and rules, it took the directives of the Committee on Publication Ethics -COPE (COPE: Committee on Publication Ethics) as a basis.

11. Dergi'ye gönderilen makalelerin yazım bakımından son denetimlerinin yapılmış olduğu ve **basılmaya hazır olarak** verildiği kabul edilir.

*All submissions are regarded as **ready to publish** and already proofread by the author himself.*

12. Tüm Hakem Raporları, **ULAKBİM** (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi) **Hukuk Veri Tabanı Komitesi** tarafından denetlenmesine olanak verecek şekilde 5 yıl saklanır.

*All reviewers' evaluation reports will be kept for at least five years after publication and copies of these reports will be sent to the **ULAK-BİM** (Turkish Academic Network and Information Center) **Law Database Committee** whenever required.*

13. Dergi'ye ait yeni sayı yayınlandıkça, bu sayı tek bir **PDF** kopyası şeklinde **ULAKBİM Online Dergi Takip Sistemine (ODİS)** yüklenir. Ayrıca Dergi'nin 2 adet basılı kopyası da ULAKBİM'e kargo ile ulaştırılır.

*Each Publisher issue of the Journal will be uploded as a **PDF** file to the **Online Journal Watch System of ULAKBİM (ODİS)**. Also two copies of the published issue will be delivered to **ULAKBİM** by cargo.*

14. Dergi basıldıktan sonra ilgili sayının yazarlarına ve bu sayıda hakemlik yapmış olanlara ücretsiz olarak gönderilir.

Free copies of the published issue will be sent both to the author (s) and to the reviewer (s).

Hakem Değerlendirme Sistemi/Arbiter Evaluation System

15. Yayın Kurulu'nda ilk değerlendirilmesi yapılan makaleler, anonim olarak hakeme gönderilecek, hakemden gelen rapor doğrultusunda makalenin yayınlanmasına ya da düzeltme istenmesine ya da yayınlanmamasına karar verilecek ve yazar durumdan en kısa zamanda haberdar edilecektir. Tamamlanmış veya düzeltilmiş yazı, Yayın Kurulu'nca, tekrar hakeme gönderilir.

After the initial assessment of the articles is completed by the editorial board, the articles will be submitted to a peer reviewer anonymously. In accordance with the reviewer's report, editing may be requested, the article may get published, or the article may be rejected. The author shall be notified of the decision as soon as possible. The editorial board shall submit the final, or the edited article to the peer reviewer one more time.

16. Her makale için hakem sayısı en az iki olup, iki hakemin görüşlerinin farklı olması durumunda editör veya üçüncü bir hakemin görüşü alınacaktır.

For each paper there would be at least two arbiters; when these two arbiters have conflicting opinions, either the editor or a third arbiter will be consulted.

17. Dergi, hakemin yazarı bilmemesi esasına (**kör hakemlik**) dayanır. Hakeme gönderilecek makalelerde de yazarın kimliğine ilişkin bilgilerin gizliliği sağlanır.

*All articles submitted are subject to a **blind peer review**. The identity of the author (s) and reviewer (s) will not be revealed to the other party.*

Dergimiz Hakkında/About Our Journal

Medenî Usûl ve İcra – İflas Hukuku Dergisi (MİHDER), yılda üç sayı olarak yayımlanan, hakemin yazarı bilmemesi esasına dayalı hakemli bir hukuk dergisidir. 2005 yılından beri yayın hayatını sürdürmekte olan dergide hakem denetiminden geçmiş makaleler, karar tahlilleri, içtihat ve mevzuat kronikleri ile eser incelemelerine yer verilmektedir. Her sayıda Türk ve yabancı akademisyenler ve hukuk uygulamacıları tarafından kaleme alınan, medenî usûl hukuku ve icra – iflas hukuku ile ilgili değerli eserler yayımlanmaktadır.

Okuyucularımızın göndereceği medenî usûl hukuku ve icra – iflas hukuku alanına ilişkin makaleler ve diğer türdeki eserlerle (karar tahlilleri, eser incelemeleri vb.), dergimizin daha da zenginleşeceğine inanıyoruz.

Dergimizin etik ilkeleri, yayın ve intihal politikasına ilişkin detaylı bilgilere <https://legal.com.tr/dergi/medeniusulveicraiflashukukudergisi> adresinde yer verilmiştir.

Journal of Civil Procedure, Enforcement and Insolvency Law (MIHDER) is a peer reviewed academic law journal published regularly three times a year, concentrating on issues of civil procedure, enforcement and insolvency law and considers for publication articles, case notes and comments, discussions of legislative developments and book reviews. It has been in publication since 2005. Each issue contains scholarly works concerning civil procedure, enforcement and insolvency law, authored by scholars and practitioners around the globe.

We welcome your contributions in the form of articles, notes, comments or reviews on topics reflecting a broad range of perspectives on civil procedure, enforcement and insolvency law; with your contributions and support our journal will progress.

Detailed information about our journal's ethical principles, its policy on publication and plagiarism may be found in the following address: <https://legal.com.tr/dergi/medeniusulveicraiflashukukudergisi>

Kişisel Verileriniz Hakkında Bilgilendirme

Dergimiz, Legal Yayıncılık A.Ş. tarafından hakemli, uluslararası ve süreli yayın vasfıyla yayımlanmakta olup abonelik kapsamında daha önce bize bildirmiş olduğunuz adresinize gönderilmektedir.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve ikincil mevzuat kapsamında, Dergimizin dağıtım faaliyetinin gerçekleştirilebilmesi amacıyla isim, unvan, adres ve iletişim bilgileriniz işlenmekte ve ilgili kurye/kargo şirketine aktarılmaktadır. Söz konusu kişisel verileriniz, aksi yönde bir talebiniz olmaması halinde Dergimizin yayınlandığı süre boyunca mevzuata uygun olarak saklanacaktır.

6698 sayılı Kanun uyarınca, söz konusu faaliyet kapsamında veri sorumlusu Legal Yayıncılık A.Ş. olup, Kanunun 11. maddesi kapsamındaki haklarınız için legal@legal.com.tr veya abone@legal.com.tr adresine e-posta yoluyla başvurabilirsiniz.

Regarding Your Personal Information

Our journal published by Legal Yayıncılık A.Ş. is a peer reviewed, international, and a periodical publication. As a part of your membership status, it is mailed to the address that you previously supplied to us.

Under the 6698 numbered Law on the Protection of Personal Information, and secondary legislation, your name, your title, your address, and your contact information are recorded, and communicated to the relevant shipping company for the purpose of distributing our periodical. Unless you request otherwise, during the term of our publication, your personal information shall be kept in accordance with the legislation.

Under the 6698 numbered Law, Legal Yayıncılık A.Ş. is the responsible party for the data. Regarding your rights under article 11 of the Law, you may get in touch with us by e mailing to us either at legal@legal.com.tr or abone@legal.com.tr

EDİTÖRDEN

Bu sayımızda üç makale yer almaktadır. İlk çalışma Prof. Dr. Ali Cem Budak'ın kaleme almış olduğu “Asıl Borçluyla Kefil “Konkordato Arkadaşı” Olabilirler mi? Karar Tahlili: Ticaret Şirketleri ile Bu Şirketlerin Ortağı ya da Pay Sahibi Olan Kefillerin Birlikte Konkordato Mühleti Talep Edip Edemeyecekleri Hakkındaki Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Kararları” başlıklı yazıdır. Dergimizdeki bir diğer çalışma Dr. Öğretim Üyesi Özlem Bora ve Araştırma Görevlisi Pelin Torun Arslanmirza'nın birlikte hazırladığı “Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Menfi Vakıaların İspatı Hakkında Bir İnceleme” başlıklı makedir. Bu sayımızda yer alan son çalışma ise Araştırma Görevlisi Aslınur Matuğan'ın “Seçimlik Hak Kavramı Bağlamında Ticari İşlerde Kanuni Faizin Islah Yoluyla Avans Faizine Dönüştürülmesi” başlıklı yazısıdır.

Medenî Usûl hukuku ile ilgili Yargıtay içtihatları ile bu kararlar hakkında kısa içtihat notlarının yer aldığı bölümü bu sayıda da Dr. Öğretim Üyesi Pınar Çiftçi hazırladı. İcra – İflâs Hukuku ile ilgili Yargıtay içtihatları ile bu kararlar hakkında kısa içtihat notlarını ise Dr. Öğretim Üyesi Melih Işık hazırladı.

Doç. Dr. Barış Toraman ve Araştırma Görevlisi İrem Yılmaz'ın hazırladığı “Notlar ile- Güncel Mevzuat ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Karar Özetleri” başlıklı mevzuat bölümünde ise Medenî Usûl ve İcra – İflâs Hukuku ile ilgili yeni mevzuata, Anayasa Mahkemesi karar özetlerine ve seçilmiş Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının özetlerine yer verilmektedir.

Dergimizin yararlı olmasını diliyor, katkı ve eleştirilerinizi bekliyoruz.

FROM THE EDITOR

There are three articles in this issue. The first article, entitled “Can the Principal Debtor and the Surety Be “Composition Partners”? Case Analysis: Decisions of the Ankara Regional Court of Justice Regarding Whether Commercial Companies and Their Sureties Who are Shareholders or Partners May Jointly Request a Moratorium for Composition with Creditors”, is written by Prof. Dr. Ali Cem Budak. Another article in the journal is “A Study on the Proof of Negative Averments in Civil Procedural Law”, written by Dr. Lecturer Özlem Bora and Res. Asst. Pelin Torun Arslanmirza. The last article in this issue is “Conversion of Statutory Interest Into Advance Interest Through Amendment in Commercial Transactions in the Context of the Obligatio Alternativa”, penned by Res. Asst. Aslınur Matuğan.

In this issue, Dr. Lect. Pınar Çiftçi prepared the section consisting of the Court of Cassation’s decisions regarding Civil Procedure Law and short notes on these decisions; also, Dr. Lect. Melih Işık prepared the section consisting of the Court of Cassation’s decisions regarding Enforcement-Bankruptcy Law and short notes on these decisions.

In the section named “Legislative Developments and Abstracts from the Decisions of the Constitutional Court of the Republic of Türkiye -with Notes” regarding legislative developments prepared by Assoc. Prof. Barış Toraman and Res. Asst. İrem Yılmaz, the new legislation/amendments as to Civil Procedure and Enforcement-Bankruptcy Law, abstracts of judgments of the Constitutional Court, and summaries of the chosen decisions of the Court of Jurisdictional Disputes are included.

We wish the journal to be useful for the readers. Your contributions to the upcoming issues and critiques concerning the contents are welcome.

MEDENİ USUL VE İCRA – İFLAS HUKUKU DERGİSİ

Sayı: 63

2026/1

İÇİNDEKİLER

Makaleler.....	XXV
Araştırma Makalesi	
Asıl Borçluyla Kefil “Konkordato Arkadaşı” Olabilirler mi?	
Karar Tahlili: Ticaret Şirketleri ile Bu Şirketlerin Ortağı ya da Pay Sahibi Olan Kefillerin Birlikte Konkordato Mühleti Talep Edip Edemeyecekleri Hakkındaki Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Kararları	
<i>Prof. Dr. Ali Cem BUDAK</i>	<i>1</i>
Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Menfi Vakıaların İspatı Hakkında Bir İnceleme	
<i>Dr. Öğr. Üyesi Özlem BORA</i>	
<i>Arş. Gör. Pelin TORUN ARSLANMİRZA.....</i>	<i>15</i>
Seçimlik Hak Kavramı Bağlamında Ticari İşlerde Kanuni Faizin İslah Yoluyla Avans Faizine Dönüştürülmesi	
<i>Arş. Gör. Aslınur MATUĞAN.....</i>	<i>41</i>
Yargı Kararları.....	71
<i>Derleyenler: Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÇİFTÇİ/Dr. Öğr. Üyesi Melih IŞIK</i>	
Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Medenî Usûl Hukuku Kararları.....	73
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararları.....	75
Yargıtay Hukuk Daire Kararı.....	123
Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairesi Kararları	125
Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri İcra ve İflâs Hukuku Kararları.....	143
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararları.....	145
Yargıtay Hukuk Daire Kararları.....	159
Mevzuat, İçtihadî Birleştirme Kararları, Anayasa ve Uyuşmazlık Mahkemesi Karar Özetleri	179
<i>Hazırlayanlar: Doç. Dr. Barış TORAMAN/Arş. Gör. İrem YILMAZ</i>	
Güncel Mevzuat ve Anayasa Mahkemesi Kararları Hakkında Notlar	181
Yüksek Mahkeme Kararları Arama Dizinleri	189
Kavramlara Göre Arama Dizini	191
Kanun Maddelerine Göre Arama Dizini	193

JOURNAL OF CIVIL PROCEDURE, ENFORCEMENT AND INSOLVENCY LAW

Issue: 63

2026/1

CONTENTS

Articles.....	XXV
Research Articles	
Can the Principal Debtor and the Surety Be “Composition Partners”? Case Analysis: Decisions of the Ankara Regional Court of Justice Regarding Whether Commercial Companies and Their Sureties Who are Shareholders or Partners May Jointly Request a Moratorium for Composition with Creditors <i>Prof. Dr. Ali Cem BUDAK</i>	<i>1</i>
A Study on the Proof of Negative Averments in Civil Procedural Law <i>Dr. Lecturer Özlem BORA</i> <i>Res. Asst. Pelin TORUN ARSLANMİRZA.....</i>	<i>15</i>
Conversion of Statutory Interest Into Advance Interest Through Amendment in Commercial Transactions in the Context of the Obligatio Alternativa <i>Res. Asst. Aslınur MATUĞAN</i>	<i>41</i>
Court Decisions	71
<i>Compiled by: Dr. Lecturer Pınar ÇİFTÇİ/Dr. Lecturer Melih IŞIK</i>	
Decisions of the Court of Cassation And Regional Appellate Court on Matters Relating Civil Procedure Law.....	73
Court of Cassation Assembly of Civil Chambers Decisions	75
Court of Cassation Civil Chambers Decision.....	123
Decisions of Civil Chambers of Regional Courts of Appeal.....	125
Decisions of the Court of Cassation and Regional Appellate Court on Matters Relating Execution and Bankruptcy Law	143
Court of Cassation Assembly of Civil Chambers Decisions	145
Court of Cassation Civil Chambers Decisions	159
Legislative Developments, Decisions of Joint Chambers of Court of Cassation, Abstract from Decisions of the Turkish Constitutional Court and Court of Jurisdiction Conflicts.....	179
<i>Prepared By: Assoc. Prof. Dr. Barış Toraman/Res. Asst. İrem YILMAZ</i> Notes on Recent Legislation and Constitutional Court Decisions.....	<i>181</i>
Index of Supreme Court Decisions	189
Index of Legal Terms.....	191
Index of Statutory Provisions.....	193

MAKALELER

ARTICLES

* Asıl Borçluyla Kefil “Konkordato Arkadaşı” Olabilirler mi?

Karar Tahlili: Ticaret Şirketleri ile Bu Şirketlerin Ortağı ya da Pay Sahibi Olan Kefillerin Birlikte Konkordato Mühleti Talep Edip Edemeyecekleri Hakkındaki Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Kararları

Can the Principal Debtor and the Surety Be “Composition Partners”? Case Analysis: Decisions of the Ankara Regional Court of Justice Regarding Whether Commercial Companies and Their Sureties Who are Shareholders or Partners May Jointly Request a Moratorium for Composition with Creditors

Prof. Dr. Ali Cem BUDAK

* Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Menfi Vakıaların İspatı Hakkında Bir İnceleme

A Study on the Proof of Negative Averments in Civil Procedural Law

Dr. Öğr. Üyesi/Dr. Lecturer Özlem BORA

Arş. Gör./Res. Asst. Pelin TORUN ARSLANMİRZA

* Seçimlik Hak Kavramı Bağlamında Ticari İşlerde Kanuni Faizin İslah Yoluyla Avans Faizine Dönüştürülmesi

Conversion of Statutory Interest Into Advance Interest Through Amendment in Commercial Transactions in the Context of the Obligatio Alternativa

Arş. Gör./Res. Asst. Aslınur MATUĞAN

ASIL BORÇLUYLA KEFİL “KONKORDATO ARKADAŞI” OLABİLİRLER Mİ?

KARAR TAHLİLİ: TİCARET ŞİRKETLERİ İLE BU ŞİRKETLERİN ORTAĞI YA DA PAY SAHİBİ OLAN KEFİLLERİN BİRLİKTE KONKORDATO MÜHLETİ TALEP EDİP EDEMEYECEKLERİ HAKKINDAKİ ANKARA BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ KARARLARI*

(CAN THE PRINCIPAL DEBTOR AND THE SURETY BE
“COMPOSITION PARTNERS”?)

CASE ANALYSIS: DECISIONS OF THE ANKARA REGIONAL COURT OF JUSTICE
REGARDING WHETHER COMMERCIAL COMPANIES AND THEIR SURETIES
WHO ARE SHAREHOLDERS OR PARTNERS MAY JOINTLY REQUEST A
MORATORIUM FOR COMPOSITION WITH CREDITORS)

Prof. Dr. Ali Cem BUDAK**

ÖZ

Konkordato borçlusunun kefilinin konkordatodaki hukuki durumu hakkında Türk ilmi ve kazai içtihatlarında 7101 sayılı Kanun ile değişik konkordato hükümlerinin yürürlüğe girmesinden bu yana tartışmalar devam etmektedir. Uygulamada özellikle konkordato talep eden ticaret şirketlerinin ortaklarının şirket borçlarına kefil olması ya da aynı ortakla-

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Bu makale 11.05.2026 tarihinde Yayinevimize ulaşmış olup, 21.05.2026 tarihinde birinci hakem; 27.05.2026 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir.

DOI: <http://dx.doi.org/94493>

** İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi, acbudak@ticaret.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-3756-4964

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Bu makaleye atıf için; BUDAK, Ali Cem “Asıl Borçluyla Kefil “Konkordato Arkadaşı” Olabilirler mi? Karar Tahlili: Ticaret Şirketleri İle Bu Şirketlerin Ortağı ya da Pay Sahibi Olan Kefillerin Birlikte Konkordato Mühleti Talep Edip Edemeyecekleri Hakkındaki Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Kararları”, *Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi*, Sayı: 63, 2026, s. 1-14.

rın şirket borcu için kendilerine ait malları rehin vermesi durumunda bu kişilerin şirketle beraber konkordato talep etmesinin mümkün olup olmadığı süregelen önemli bir tartışmadır. Esasında İcra ve İflâs Kanunu’nun 297, 303 ve 308/c maddeleri ile Türk Borçlar Kanunu’nun 585, 586, 590, 594 ve 596 numaralı maddeleri kapsamında kefaletin hukuki niteliği ile konkordatonun borçlu bakımından sonuçlarına dair hükümler değerlendirildiğinde sözü edilen sorunun çözüme kavuşturulması mümkündür. İşte bu çalışmada bu sorunla ilgili olarak Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi’nin 2025 yılında verdiği bir karardaki tespitleri, yargı uygulamasından başka örnekler de verilerek sözü edilen kanun hükümleri ışığında değerlendirilecek ve sorunun çözümü hakkında görüşlerimiz aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Konkordato, Mühlet, Kefalet, Rehin, Birlikte Borçluluk

ABSTRACT

In Turkish legal and judicial precedents, discussions have continued regarding the legal status of a guarantor of a debtor in a concordat since the enactment of the amended concordat provisions by Code No. 7101. In practice, a significant ongoing debate concerns whether partners of commercial companies seeking concordat, who have acted as guarantors for the company's debts or pledged their own assets as collateral, can also apply for concordat together with the company. Essentially, a solution to this issue can be found by examining the legal nature of guarantees and the consequences of concordat for the debtor, as defined in Articles 297, 303, and 308/c of the Execution and Bankruptcy Code, and Articles 585, 586, 590, 594, and 596 of the Turkish Code of Obligations. This study will evaluate the findings of a 2025 decision by the 23rd Civil Chamber of the Ankara Regional Court of Appeals regarding this issue, along with other examples from judicial practice, in light of the aforementioned legal provisions, and will present our views on how to resolve the problem.

Keywords: Composition, Moratorium, Surety, Pledge, Joint Liability

ANKARA BAM 23. HD, 17.07.2025, 2025/1156 E. – 2025/871 K. SAYILI KARARI:

“Konkordato isteyen vekili tarafından, yukarıda belirtilen karara karşı istinaf yasa yoluna başvurulması üzerine, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK m.) 352. maddesi uyarınca, yapılan ön inceleme sonucu, eksiklik bulunmadığı anlaşıldığından inceleme aşamasına geçildi. İncelemenin dosya üzerinde yapılmasına karar verildikten sonra, dosya incelendi.

İDDİA VE SAVUNMALARIN ÖZETİ :

Konkordato isteyen vekili; müvekkili firmanın nakit akışının çeşitli sebeplerle olumsuz etkilendiğini, ileriye dönük olarak kesilen çeklerin ve finans kurumlarına olan borçların zamanında ödenememesi riski doğduğunu, bu sebeplerle konkordato talebinin zorunlu hale geldiğini, konkordato projesinin tasdiki halinde 36 ay vade ile ve borçların tamamının yapılandırılacağını, böylece şirketin geçici bir süre içinde bulunduğu mali kriz daha iyi yönetilerek yürüyen işlere devam edebileceğini ve alacaklıların toplamda 36 ay vade içinde olmak üzere tüm alacaklarına kavuşacağını, alacaklılara yapılacak konkordato teklifi kapsamında alacaklardan herhangi bir şekilde tenzilat talebi olmayacağını ileri sürerek, müvekkilleri hakkında geçici mühlet kararı verilmesini, akabinde kesin mühlet verilerek konkordatonun tasdikini talep etmiştir.

İLK DERECE MAH. KARARI ÖZETİ :

İlk derece mahkemesince; "Dava, konkordato (Adi Konkordatodan Kaynaklanan (İİK 285 İla 308/h)) mühleti verilmesi ve konkordatonun tasdiki talebine ilişkindir.

Yapılan inceleme sonucunda, Mahkememizce 22/04/2025 tarih ve 2025/297 Esas sayılı ara kararı ile İİK 287. maddesi gereğince konkordato talep edenler hakkında 3 aylık geçici mühlet kararı verilmiştir.

Mahkememizce belirlenen komiserler kurulu tarafından 12/07/2025 tarihli rapor sunulmuştur.

Mahkememizce 17/07/2025 tarihinde duruşma açılarak yargılamaya devam edilmiş, duruşmada davacı Talat AYTAÇ yönünden davanın tefriğine karar verilmesi üzerine dosya yukarıdaki (2025/523 E) esasa kaydedilmiştir.

Buna göre, tefrik sunucu oluşturulan iş bu dosyadaki dava, davacı Talat AYKAÇ tarafından açılan konkordato mühleti verilmesi ve konkordatonun tasdiki talebine ilişkindir.

Üç aylık geçici mühlet süresi içinde geçici konkordato komiserleri tarafından sunulan rapor ile; konkordato borçlusu Talat AYTAÇ hak-

kında Mahkememizce 22.04.2025 tarihinde verilen üç aylık Geçici Mühlet içerisinde yapılan değerlendirme neticesinde;

a) Davacı Talat AYTAÇ' ın geçici mühletin verildiği 22.04.2025 tarihi itibarıyla iflasa tabi kişilerden olmadığı ve TTK hükümleri uyarınca defter tutma mecburiyetinin bulunmadığı,

b) Konkordato ön projesine yer alan bilgilere göre davacının şahsi varlıklarının yaklaşık 12.240.000,00 TL, kefaleten borç toplamının ise 15.536.837,33 TL olduğu,

c) Davacı Talat AYTAÇ'ın borcunun tamamının asıl borçlu şirkete kefalet veya çeklerine avalist olmaktan kaynaklandığı,

d) İİK m.285/1 kapsamında, konkordato talebine esas borç miktarının bu aşamada belirlenmesi mümkün olmadığından konkordato şartlarını taşımadığı ve kesin mühlet verilmesinin yerinde olmayacağı,

Yönünde görüş bildirildiği anlaşılmaktadır.

Komiserler kurulu tarafından 17/07/2025 tarihli duruşmada ise; raporu aynen tekrar ettiklerini, gerçek kişi davacı bakımından; sorumlu olduğu kefalet miktarının bu aşamada belirlenemediğinden İİK 281/1. maddesi kapsamında kesin mühlet şartlarını taşımadığını, ayrıca gerçek kişi davacının sorumlu olduğu borç miktarının 16.457.039,89 TL olarak raporda belirttiklerini, bunun bir kısmının rehinli borçtan kaynaklandığını, bir kısmının ise şahsi kredi kartından kaynaklandığını, davacının bu borcu huzur hakkı ve emekli maaşı ile ve ayrıca hisseli olan taşınmazların satışından ödeyeceğini ileri sürdüğünü, projesinin bu şekilde olduğunu, ancak emekli maaşı ve huzur hakkıyla bu borcu ödemesinin mümkün olmadığını, hisseli taşınmazların değeri ve borcu ödeyip ödeyemeyeceğinin ise şuan itibarı ile belirleyebilmenin mümkün olmadığını, gerçek kişi davacının konkordato koruması dışında bırakılmasının daha lehine olduğunu, çünkü varsa menkul veya gayrimenkul varlığı bunları satın borcunu kapatabilme ihtimali olduğunu, haciz veya konkordato baskısı altında çıkarak bu şekilde ödeyebilme ihtimalinin daha mümkün gözüktüğünü, gerçek kişi yönünden kesin mühlet koşullarının oluşmadığını ileri sürmüşlerdir.

Bilindiği üzere, 2004 sayılı İİK'nın 285/1.maddesine göre; borçlarını, vadesi geldiği hâlde ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan herhangi bir borçlu, vade verilmek veya tenzilat yapılmak suretiyle borçlarını ödeyebilmek veya muhtemel bir iflâstan kurtulmak için konkordato talep edebilir.

Konkordato isteminde bulunan her bir talep eden için ayrı ayrı konkordato ön projesi sunulmalı, İİK'nın 305. maddesinde konkordato-nun tasdiki için aranan şartlar her bir talep eden yönünden ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Buna göre somut olay incelendiğinde; davacı Talat Aytaç'ın konkordato projesinin, konkordato talep eden AYT Enerji...Ltd.Şti.'nin ön projesi ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği, talepte bulunan şirketin borçlarının ödenmesi ile birlikte kendi kefaletlerinin de sona ereceği, bu sayede konkordato talep eden ortak olarak mal varlığının bütünlüğü korunarak faaliyetine devam etmesinin sağlanacağına davacı tarafça iddia edildiği, diğer yandan davacı gerçek kişinin projesinin mali dayanağının hissedarı olduğu şirketin borcunu ödemesine, şirketin konkordato projesinin başarılı olmasına bağlandığı, konkordato ilan eden şirketin projesi uygulanırsa gerçek kişi talep edenin de borcu ödeyebileceği, ayrıca şirketten alacağı huzur hakkı ile emekli maaşına ve hisseli olan bir kısım taşınmazların satışına bağlandığı anlaşılmaktadır.

Talep eden gerçek kişi tarafında kaynak olarak gösterilen huzur hakkı ve emekli maaşı ile hisseli taşınmaz satışından elde edilecek gelirin davacı gerçek kişinin projesinin başarıya ulaşmasını sağlamayacağı hususlarının komiserler kurulunun raporları ve duruşmadaki sözlü beyanları ile de belirlendiğin, bu haliyle davacı Talat Aytaç'ın, talep eden şirketten ayrı bir ticari faaliyeti, ayrı bir konkordato projesi olmadığı, konkordato projesinin davacı şirketin ekonomik geleceğine bağlı kılındığı anlaşılmaktadır. Ancak, bu husus konkordato kurumunu düzenleyen emredici hukuk kurallarına aykırı olduğu, davacı gerçek kişinin konkordatoya tabi olan borçları için ayrı bir kaynağı, malvarlığı ve özgün projesi bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılarak, talep eden gerçek kişi davacı Talat Aytaç hakkında davanın reddine ..." şeklinde karar verilmiştir.

İLERİ SÜRÜLEN İSTİNAF SEBEPLERİ :

Konkordato isteyen vekili istinaf dilekçesinde özetle: İİK m.285'te "borçlunun vadesi gelen borçlarını ödeyememesi" veya "ödeyememe tehlikesi" konkordato şartı olarak düzenlendiğini, bu borçların asıl borçlu sıfatıyla doğmuş olması aranmadığı gibi, kefil veya avalist sıfatıyla sorumluluğun doğmuş olması da konkordato talebine engel olmadığını, Talat AYTAÇ'ın sahibi olduğu hisseli taşınmazlarla alakalı herhangi bir bilirkişi raporu alınmadığını, taşınmazların reel değerlerinin müvekkilinin borcunu ödemeye yeterli olup olmadığının açıklığa kavuşturulmadan ret kararı verildiğini, konkordato talebinin kabulü halinde;

müvekkili Talat AYTAÇ aleyhine yürütülecek takiplerin durmaya devam edeceğini, taşınmazların plansız biçimde haczinin ve satışının engellenerek makul değerle tasfiyesinin mümkün olacağını, alacaklıların da daha yüksek oranda tahsilat imkânına kavuşacağını bildirerek yerel mahkeme kararının kaldırılmasını istemiştir.

DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ, HUKUKİ SEBEP VE GEREKÇE:

İstem, konkordato geçici ve kesin mühlet verilmesi ile sonuç olarak konkordatonun tasdikine ilişkindir.

Konkordato bir borçlunun belirli bir zaman dilimi içindeki tüm borçlarını, alacaklıları tarafından kanunda öngörülen nitelikli çoğunlukla kabul edilmiş ve yetkili makamca onaylanmış olan önerisi doğrultusunda ve kendisi için daha elverişli bulunan şartlar çerçevesinde ödenmesini mümkün kılmak üzere, ona yasa tarafından tanınmış bir hukuki imkândır.

Talep dilekçesi ekinde İcra ve İflâs Kanunu'nun 286'ncı maddesindeki belgeleri sunan borçluya mahkemece geçici mühlet verilir ve geçici komiser atanır.

Konkordato komiseri konkordato prosedürünün objektif ve tarafsız biçimde yürütülmesi ve sağlıklı biçimde işleyebilmesi; borçlu ile alacaklıların menfaatlerinin dengelenmesi ve bu suretle bunlar arasında bir anlaşma zemini yaratılmasında etkin rol oynar (Tanrıver, S.: Konkordato Komiseri, Ankara 1993, s.27-28). Konkordato komiseri borçlu ile alacaklılar ve mahkeme arasında köprü rolü oynar ve konkordatonun tamamlanmasını sağlar (Altay, S./Eskiocak, A.: Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku, 4.b., İstanbul 2018, s.137 vd.).

Geçici komiserlerin temel görevi borçlunun talep dilekçesi ekinde sunduğu mali tabloların gerçeği yansıtıp yansıtmadığı ve (gerekirse revize edilmesine de katkı sağladıkları) ön projenin başarıya ulaşip ulaşamayacağı hakkında kanaat belirtmek ve bu çerçevede kesin mühlet verilmesi hususunda mahkemeyi aydınlatmaktır.

Komiserler borçlunun sunduğu bilgi ve belgeleri inceleyip denetlemeli, somut olaya ya da hukuka uygun bulmadıklarını düzeltmesini borçludan istemelidir. Komiserin “Konkordato projesinin tamamlanmasına katkıda bulunmak” (İİK m.290/II) şeklinde açıklanan görevi çerçevesinde borçlunun öngörmediği bazı hususları komiserlerin öngörmesi, borçluyu konkordatonun başarıya ulaşması ve tasdik edilmesi için gere-

ken hususlarda yönlendirmesi de gerekir. Nitekim 30.01.2019 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan "Konkordato Komiserliği ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik" komiserlerin bu görevi ifa edebilmesi için hangi nitelikleri haiz olmaları ve hangi eğitimleri almaları gerektiğini göstermektedir.

Borçlunun iflası tercih edilebilecek son seçenek olmalıdır (Budak/Tunç Yücel, Öztekin-Konkordato Şerhi, m.292, no.8). Komiserlerin şirketin iflasından önce konkordatonun başarıya ulaşmasının ne şekilde mümkün olabileceğini, borçluyla birlikte değerlendirmeleri gerekir.

Konkordatonun amacı borçların ödenmesidir. Bu işletmenin iyileştirilmesi suretiyle olabileceği gibi tasfiyesi suretiyle de olabilir. Eğer borçlunun iyileşmesi mümkün görülüyorsa tasfiyesinin, konkordatonun amacına ulaşması bakımından iflasa göre daha iyi sonuç doğurup doğurmayacağı da değerlendirilmelidir. Zira işi ve sektörü yakından tanıyan borçlunun, şirketin varlıklarını icra ve iflas organlarının yapacağı tasfiyeden daha verimli biçimde (daha düşük maliyetle ve daha yüksek değerlerle) tasfiye edebileceği düşüncesi yaygındır.

Bir an için şirketin iyileşmek suretiyle borçlarını ödeyemeyeceği kabul edilse bile şirketin kendini tasfiye etmesi ve belirli bir makul tenzilatla alacaklıların alacaklarına kavuşabilmesi ihtimali üzerinde durulmalıdır.

Konkordato borçluyu borcundan kurtarıırken alacaklıları da belirli tenzilat ve/veya vade ile alacaklarına kavuşturmak amacıyla getirilmiş bir hukuki müessesedir. Alacaklıların oyuna başvurularak borçlunun işletmesini iyileştirmesi veya iflas tasfiyesine nazaran daha iyi şartlarla tasfiye etmesine imkân tanınması gerekir.

İstemciler AYT Enerji Elektrik Ltd. Şti ve Talat Aytaç, Ankara 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2025/297 Esas sayılı dosyasıyla konkordato isteminde bulunmuş, Mahkemece 17/07/2025 tarihli duruşmada tefrik kararı verilerek istemci AYT Enerji Elektrik Ltd. Şti yönünden 2025/297 Esas sayılı dosyası üzerinden yargılamaya devam edilerek bir yıllık kesin mühlet kararı verilmiştir. Diğer istemci gerçek kişi yönünden ise işbu istinafa konu olan Ankara 2. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2025/523 Esas sayılı dosya numarası üzerinden yargılama yapılmıştır. İstemcinin projesine kaynak olarak gösterilen huzur hakkı ve emekli maaşı ile hisseli taşınmaz satışından elde edilecek gelirin davacı gerçek kişinin projesinin başarıya ulaşmasını sağlamayacağı hususlarının komiserler kurulunun raporları ve duruşmadaki sözlü beyanları ile de belirlendiğini, borçlu Talat Aytaç'ın isteminin reddine karar verilmiştir.

İlk derece Mahkemesince, istemci şirkete 17/07/2025 tarihinde bir yıllık kesin mühlet verildikten sonra istemci Talat Aytaç yönünden dosyanın tefrik edilerek konkordato isteminin reddine karar verilmişse de istemci borçlu gerçek kişinin mali ve hukuki durumunun diğer asıl borçlu AYT Enerji Elektrik Ltd. Şirketinin hukuki ve mali durumu ile doğrudan bağlantılı olması ve bu nedenle yargılamanın birlikte yürütülmesi gerektiğinden hatalı tefrik kararıyla konkordato isteminin reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.

Bu durumda Dairemizce, konkordato isteyen istemci vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile İİK'nın 293/2. maddesi uyarınca İlk derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve istemci şirkete kesin konkordato mühleti verilmesine ve komiserin görevlendirilmesi de dahil olmak üzere diğer işlemlerin yapılması için dosyanın İlk derece Mahkemesine gönderilmesi gerekmiştir.

HÜKÜM:

Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere:

I- Konkordato isteminde bulunan Talat Aytaç vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile İİK'nın 293/2. maddesi uyarınca, Ankara 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2025/523E., 2025/467K. sayılı dava dosyasında verdiği 17/07/2025 tarihli KARARIN KALDIRILMASINA, konkordato isteyen Talat Aytaç'a 23.10.2025 tarihinden itibaren 1 YIL SÜRE İLE KESİN MÜHLET VERİLMESİNE, komiserin görevlendirilmesi de dahil olmak üzere müteakip işlemlerin yürütülmesi için dosyanın İlk derece Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

II- Konkordato isteyen tarafından yatırılan istinaf karar harcının iadesine,

III- Konkordato isteyen tarafından yatırılan avansın kullanılmayan kısmının karar kesinleştiğinde gideri içerisinden karşılanarak iadesine,

IV- Karar tebliği, harç ve avans iadesi işlemlerinin İlk Derece Mahkemesi tarafından yapılmasına,

23/10/2025 tarihinde, dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda, İİK'nın 293/1. maddesi uyarınca KESİN olmak üzere, OYBİRLİĞİYLE karar verildi”

I. Konkordatoda kefilin ve konkordato borçlusunun borcu için malını rehin veren üçüncü kişinin hukuki durumu hakkındaki Türk ilmi ve kazai içtihatları henüz istikrar kazanmamıştır. Özellikle konkordato talep

eden borçlunun bir ticaret şirketi ve kefilin de aynı zamanda bu şirketin hissedarı olması, kefilin kefalet sözleşmesinden doğan borcu için bir taşınmazını rehnetmesi veya kefaletten ayrı olarak, malını da aynı alacaklı şirketin borcu için rehnetmiş olması durumlarında cevapları görüş ayrılıklarına yol açan sorularla karşılaşılacaktır. Bu kapsamda asıl borçlu ile kefilin (özellikle bir şirket ile o şirketin hissedarı olan kefilin) birlikte konkordato talebinde bulunup bulunmayacakları başlıca tartışmalı konulardan birini oluşturmaktadır.

Kanaatimce yukarıdaki soruya ve aynı bağlam içinde akla gelebilecek benzer sorulara verilecek cevaplar kanun hükümlerinde mevcuttur. Bu bakımdan özellikle İcra ve İflas Kanununun 297, 303 ve 308 c maddeleri ve Türk Borçlar Kanunu'nun 585, 586, 590, 594 ve 596 numaralı maddeleri uygulama alanı bulacaktır; şöyle ki:

Kefalet kurumunun varlık sebebi alacaklıya alacağının ödenmemesi veya borçlunun aczi sebebiyle ödenememesi riskine karşı güvence sağlamaktır. Bu kapsamda borçlunun iflas etmesi veya konkordato talebinde bulunması halinde alacaklıya kefile müracaat etme hakkını tanımak eşyanın tabiatı gereğidir. Türk Borçlar Kanunu'nun alacaklının kefaletten önce veya kefalet sırasında rehin almış olsa bile borçluya konkordato mühleti verilmesi halinde rehne müracaat etmek zorunda kalmaksızın adi kefilin takip edebileceği hakkındaki m. 585/1. ve 2. fıkra hükümleri ve borçlunun konkordato mühleti alması halinde rehlin çevrilmesi yoluna başvurulmaksızın müteselsil kefile başvurabileceği hakkındaki m. 586/f. 2 hükmü ile İİK'nun "borçtan birlikte sorumlu olanlara karşı haklar" kenar başlığı altında konkordato muvafakat etmeyen alacaklının kefile karşı bütün haklarını muhafaza edeceği ve konkordato muvafakat etmiş olsa bile kendi haklarını ödeme mukabilinde kefile devretmeyi teklif etmek ve alacaklılar toplantısının yerini ve gününü en az on gün önce haber vermek şartıyla aynı imkândan yararlanabileceği hakkındaki 303. maddesi hükmü bu konudaki kanuni dayanakları oluşturmaktadır.

Ayrıca Türk Borçlar Kanunu'nun 594. maddesi de asıl borçlunun konkordato talep etmesi halinde alacaklının borçluya konkordato mühleti verildiğini öğrendiği anda kefile bildirmesi gerektiğini ve aksi taktirde rücu hakkından istifade etmesi zorlaşacak kefilin uğrayabileceği zarar miktarınca alacaklıya karşı olan borcundan kurtulacağını öngörmüş ve böylece konkordato durumunda alacaklı ve müteselsil kefilin menfaatlerini karşılıklı olarak korumuştur.

Kanaatimce sayılan kanun hükümleri karşısında asıl borçlu ile kefilin deyim yerindeyse sırf asıl borçlunun mali güçlükten çıkmasını temin etmek için “dava arkadaşı” olarak birlikte konkordato talebinde bulunmalarına cevaz olmadığı açıktır.

II. Asıl borçlu ile kefilin konkordato arkadaşlığı ile ilgili olarak, 7101 sayılı Kanunla değişik konkordato hükümlerinin uygulanmaya başladığı fakat Yargıtay içtihatlarının henüz ortaya çıkmadığı ilk dönemde konkordato komiseri sıfatıyla mahkemelere arz etmiş olduğumuz raporlarda ifade ettiğimiz açıklama aşağıdaki gibi idi:

“Bir ticaret şirketiyle bu şirketin pay sahiplerinin birlikte konkordato talebinde bulunup bulunamayacakları sorusuna cevap verirken bir ayırım yapmak gerekir. Pay sahibi gerçek kişilerin, konkordato talep eden ticaret şirketinin borçlarına kefil olmuş ve söz konusu kefalet sözleşmelerinden doğan borçlar pay sahiplerinin toplam borçları içinde önemli bir yer tutmakta ise, ticaret şirketiyle pay sahiplerinin birlikte konkordato talebinde bulunmaları kanunun amacına uygun değildir.

Çünkü İİK’nun 303. maddesi ve TBK’nın 585 ve devamı maddeleri, özellikle m. 594 hükmü dikkate alındığında, ticaret şirketiyle bu şirketin borçlarına kefil olan kişilerin birlikte konkordato akdetmeleri halinde İİK ve TBK’nun alacaklılara asıl borçlunun konkordatosu halinde kefillere (konkordato şartlarına tabi olmaksızın) müracaat etmek hakkını veren hükümleri işlevsiz hale gelecektir.

Buna karşılık konkordato talep eden ticaret şirketinin pay sahipleri, çeşitlilik gösteren bir iktisadi faaliyet içinde olup da pay sahibi oldukları şirketin borçları için kefil olmamışlar veya bu şekildeki kefalet sözleşmelerinden doğan borçlar söz konusu pay sahiplerinin toplam borçları içinde küçük bir miktar oluşturmakta ise, pay sahibinin konkordato talebinin kabulü mümkündür.”

Belirtelim bu konuda belirginlik kazanan Yargıtay içtihatları ticaret şirketi ile o ticaret şirketinin pay sahibi olan kefillerinin birlikte konkordato talebinde bulunabilecekleri yönünde oldu. Bu görüş doktrinde de kabul gördü¹.

¹ Selçuk Öztekin, Öztekin-Konkordato Şerhi, m. 285, (3th edn, Yetkin Yayınevi 2023) No. 15; Muhammet Özkes, Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet Kararı, Ed. Muhammet Özkes (1st edn, On İki Levha Yayıncılık 2018), 54-55. Karş. Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku, Cilt 4, (3th edn, Alfa Basım Yayın 1997) 3594; Serhat Sarısözen, Konkordato (5th edn, Yetkin Yayınevi 2021) 144-145.

O dönemde doktrinin de desteğiyle istikrar kazanmış Yargıtay kararlarına uygun olarak ticaret şirketi ile pay sahiplerini birlikte konkordato talep edebilecekleri hususu ayrı bir teorik tartışmaya yer vermeksizin, komiser heyeti raporlarında da kabul edilmekte idi.

Ne var ki Yargıtay Başkanlar Kurulunun Yargıtay Dairelerinin İş Bölümü hakkındaki kararına göre konkordato işlerine bakmakla görevli Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 2023 yılından itibaren verdiği daha yeni kararlar ise bu konuda bizim de savunduğumuz görüş yönünde oldu. Bu içtihatlara göre:

“Konkordato isteminde bulunan her bir davacı için ayrı konkordato ön projesi sunulmalı konkordatonun tasdiki için aranan şartlar her bir davacı için ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Somut olayda, davacı gerçek kişi ... yönünden ayrı bir oylama yapılmadığı gibi davacı şirketten ayrı bir konkordato projesi olmadığı anlaşılmaktadır. Kendi ticari mevcudiyeti dahi bizatihi şirkete bağlıdır. Bu itibarla konkordatoya tabi olan borçları için ayrı bir kaynağı malvarlığı ve özgün projesi bulunmayan davacı gerçek kişi hakkında konkordatonun tasdikine karar verilmesi doğru görülmemiştir². ”

“Bölge Adliye Mahkemesi kararı, 19.09.2022 tarih, 2022/571 Esas 2022/1055 Karar sayılı ilamla davacı gerçek kişilerin ödeme planları ve ödeme tekliflerinin davacı şirketin projesiyle aynı olduğu, ticari mevcudiyetlerinin dahi bizatihi şirkete bağlı olduğu, ayrı bir kaynakları ve özgün projeleri bulunmadığı gerekçeleriyle gerçek kişiler yönünden konkordatonun tasdikine karar verilemeyeceğinden bahisle bozulmuştur. (...) Bölge Adliye Mahkemesince Bozmaya Uyularak Verilen Karar Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile ayrı bir projesi olmayan davacı gerçek kişiler yönünden konkordato isteminin reddine karar verilmiştir. (...) Davacı gerçek kişiler vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun olan kararın ONANMASINA (...) karar verildi.³”

Yargıtay 6. Hukuk Dairesi açıklanan görüşün gereği olarak, birlikte konkordato talep eden asıl borçlu ve kefilin alacak ve borçlarının bir araya getirilerek tek bir proje hazırlanmasının veya asıl borçlu ve kefilin konkordato tekliflerinin tek bir alacaklılar toplantısında oya sunulması-

² Yargıtay 6. HD, 2022/4990, 2023/201, 23.1.2023 (Lexpera).

³ Yargıtay 6. HD 2023/1802, 2023/2816, 18.09.2023 (Lexpera). Aynı yönde bakınız Yargıtay 6. HD 2022/1664, 2022/221, 19.09.2022, (Lexpera).

nın usule aykırı olduğu ve konkordatonun tasdiki kararının bozulmasına sebep olacağını kabul eden kararlar vermiştir⁴.

Ne var ki bu yazının kaleme alındığı zaman itibarıyla Bölge Adliye Mahkemelerimizden birine ait yargı içtihatlarında yeniden bir değişiklik görülmektedir. Ankara Bölge Adliye Mahkemesinin güncel bir kararında bir ticaret şirketi ve o şirketin hissedarı ve kefili durumundaki gerçek kişilerin, Yargıtay 6. Hukuk Dairesi kararlarında aranan şart dahi aranmaksızın birlikte konkordato talebinde bulunabilecekleri ve bu şekilde yapılan taleplerin tefrik edilerek ayrı ayrı karara bağlanamayacağı kabul edilmektedir. Ankara Bölge Adliye Mahkemesine göre:

“[S]omut olay incelendiğinde; davacı T. A. ’ın konkordato projesinin, konkordato talep eden A.E.E. Ltd.Şti. ’nin ön projesi ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği, talepte bulunan şirketin borçlarının ödenmesi ile birlikte kendi kefaletlerinin de sona ereceği, bu sayede konkordato talep eden ortak olarak mal varlığının bütünlüğü korunarak faaliyetine devam etmesinin sağlanacağını davacı tarafça iddia edildiği, diğer yandan davacı gerçek kişinin projesinin mali dayanağının hissedarı olduğu şirketin borcunu ödemesine, şirketin konkordato projesinin başarılı olmasına bağlandığı, konkordato ilan eden şirketin projesi uygulanırsa gerçek kişi talep edenin de borcu ödeyebileceği, ayrıca şirketten alacağı huzur hakkı ile emekli maaşına ve hisseli olan bir kısım taşınmazların satışına bağlandığı anlaşılmaktadır. - Talep eden gerçek kişi tarafında kaynak olarak gösterilen huzur hakkı ve emekli maaşı ile hisseli taşınmaz satışından elde edilecek gelirin davacı gerçek kişinin projesinin başarıya ulaşmasını sağlamayacağı hususlarının komiserler kurulunun raporları ve duruşmadaki sözlü beyanları ile de belirlendiğin, bu haliyle davacı T.A. ’ın, talep eden şirketten ayrı bir ticari faaliyeti, ayrı bir konkordato projesi olmadığı, konkordato projesinin davacı şirketin ekonomik geleceğine bağlı kılındığı anlaşılmaktadır. [...] İlk derece Mahkemesince, istemci şirkete 17/07/2025 tarihinde bir yıllık kesin mühlet verildikten sonra istemci T. A. yönünden dosyanın tefrik edilerek konkordato isteminin reddine karar verilmişse de istemci borçlu gerçek kişinin mali ve hukuki durumunun diğer asıl borçlu A.E.E .Ltd. Şirketinin hukuki ve mali durumu ile doğrudan bağlantılı olması ve bu nedenle yargı-

⁴ Bakınız mesela 6. HD, 19.09.2022, 2022/559, 2022/4551 (Lexpera); 6. HD 12.03.2025, 2024/3717, 2025/1008 (Yargıtay Karar Arama Motoru), Yargıtay 6. HD 2025/1181-2162, 22.05.2025 (Yargıtay Karar Arama Motoru); Yargıtay 6. HD, 2025/3383, 2025/4049, 26.11.2025 (Yargıtay Karar Arama Motoru).

lamanın birlikte yürütülmesi gerektiğinden hatalı tefrik kararıyla konkordato isteminin reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.[...] Bu durumda Dairemizce, konkordato isteyen istemci vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile İİK'nın 293/2. maddesi uyarınca ilk derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve istemci şirkete kesin konkordato mühletini verilmesine ve komiserin görevlendirilmesi de dahil olmak üzere diğer işlemlerin yapılması için dosyanın ilk derece Mahkemesine gönderilmesi gerekmiştir.⁵

III. Bölge Adliye Mahkemesi bu kararıyla Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 2023 yılından önceki içtihadına dönmüş olmaktadır. İctihatların yeniden bu yönde şekil alması halinde ortaya çıkabilecek sonuçlar ise aşağıdaki gibi sayılabilir:

1. Kefil ile asıl borçlu, yukarıda alıntı yapılan Bölge Adliye Mahkemesi içtihadına uygun olarak, birlikte konkordato mühletini talep etmişler ve bu talep mahkeme tarafından kabul edilmiş ise konkordato alacaklılarının İİK m. 303 hükmünden doğan, konkordato mühletinde olunsan bile kefile başvurma hakları, bu durumdaki kefile İİK 294. madde 1. fıkra hükmü tarafından sağlanan hukuki himaye karşısında etkisiz kalacak, alacaklı ne asıl borçluya ne de kefile başvurabilecektir.

2. Asıl borçlunun aldığı konkordato mühletine rağmen alacaklının kefile veya rehinli gayrimenkulün maliki üçüncü kişiye başvurarak alacağı tahsil ettiği hallerde kefiller ve gayrimenkul malikleri TBK m. 127 ve m. 596 hükümleri uyarınca alacaklının halefi olarak alacaklılar toplanmasına katılabileceklerdir.

3. Asıl borçlunun aldığı konkordato mühletine rağmen alacaklının kefile veya rehinli gayrimenkulün maliki üçüncü kişiye başvurarak alacağı tahsil ettiği hallerde kefiller ve gayrimenkul malikleri TBK m. 596 ve TMK m. 884/2 hükümlerine göre borçluya rücu edebileceklerdir.

IV. Hukuk tatbikatında kökleşmiş yargı içtihatlarına uymak gereği saklı kalmak üzere, konkordato arkadaşlığı şeklinde isimlendirdiğimiz durumla ilgili ilmi görüşümüz ise değişmemiş olup 7101 sayılı Kanunla değişik konkordato hükümlerinin uygulanmaya başladığı zamanda ifade ettiğimiz gibidir:

Asıl borçlu durumundaki ticaret şirketiyle bu şirketin borca kefil olan pay sahiplerinin birlikte konkordato talebinde bulunup bulunamayacakları sorusuna cevap verirken asıl borçlunun konkordatosu halinde kefillere (konkordato şartlarına tabi olmaksızın) müracaat etmek hakkını veren kanun hükümleri yani İİK'nın 303. maddesi, TBK'nın 585 ve de-

⁵ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesi, 2025/1156, 2025/871, 17.07.2025.

vamı maddeleri ve özellikle m. 594 hükmü gözden kaçırılmamalıdır. Buna göre kefalet sözleşmelerinden doğan borçlar pay sahiplerinin toplam borçları içinde önemli bir yer tutmakta ise, ticaret şirketiyle pay sahiplerinin birlikte konkordato talebinde bulunmaları kanunun amacına uygun değildir. Buna karşılık konkordato talep eden ticaret şirketinin pay sahipleri, çeşitlilik gösteren bir iktisadi faaliyet içinde olup da pay sahibi oldukları şirketin borçları için kefil olmamışlar veya bu şekildeki kefalet sözleşmelerinden doğan borçlar söz konusu pay sahiplerinin toplam borçları içinde küçük bir miktar oluşturmakta ise, pay sahibinin konkordato talebinin kabulü mümkündür.

V. Hukukun İktisadi Analizi çalışmalarının alanına girmek bu kısa karar tahlilinin amaç ve kapsamını aşar. Ancak sözlerimizi noktalarken, tartıştığımız meselenin sermaye şirketlerinin hissedarlarına sağladığı sınırlı sorumluluk koruması ile alacaklıyı koruyan kefalet müessesesi arasındaki ilişki ile olan ilgisine değinmeden geçemeyeceğiz. Gerçekten bu karar tahlilinde tartıştığımız sorunun temelinde ne yattığı sorulsa, bu soruya şöyle cevap verilebilir: ”Sermaye birikiminin henüz yetersiz olduğu ve teşebbüslerin ağırlıklı olarak kredi ile finanse edildiği ülkemizde, reel sektöre kredi sunan finans kesiminin küçük ve orta büyüklükteki işletmelere kredi verirken hemen daima şirket hissedarlarının şahsi teminat vermelerini şart koşması, deyim yerindeyse sınırlı sorumluluk ilkesinin “içini boşaltmakta”, hukukun piyasayı düzenlemeye katkı sunan görünmez elinin buna cevabı ise kefil de koruma altına alarak “konkordatonun içini boşaltmak” şeklinde tezahür etmektedir.

KAYNAKÇA

Kuru B, İcra ve İflas Hukuku, Cilt 4, (3rd edn, Alfa Basım Yayın 1997)

Özekes M, Konkordatoya Başvuru ve Geçici Mühlet Kararı, Ed. Muhammet Özekes (1st edn, On İki Levha Yayıncılık 2018)

Öztek S, Öztek-Konkordato Şerhi, m. 285, (3rd edn, Yetkin Yayınevi 2023)

Sarısözen S, Konkordato (5th edn, Yetkin Yayınevi 2021)

**⚖ MEDENİ USUL HUKUKU PERSPEKTİFİNDEN MENFİ
VAKIALARIN İSPATI HAKKINDA BİR İNCELEME***
(A STUDY ON THE PROOF OF NEGATIVE AVERMENTS IN CIVIL
PROCEDURAL LAW)

Dr. Öğr. Üyesi/Dr. Lecturer Özlem BORA**
Arş. Gör./Res. Asst. Pelin TORUN ARSLANMİRZA***

ÖZ

İspat yükü, hâkimin kanaate varamadığı durumlarda, belirsizlik halinin aşılabilmesini sağlayan hukuki bir kurumdur. Bir vakıaya dayanarak hak talep eden taraf, o vakıayı ispatla yükümlüdür. İlgili düzenleme menfi vakıalar için de geçerlidir.

Menfi vakıaların ispatının müspet vakıalara kıyasla her zaman daha zor olduğu iddia edilemez. Genel olarak menfi vakıaların ispatı zor olmakla birlikte çoğu zaman imkân dâhilindedir. İspatı gereken hususların belirlenebilir veya sayılabilir olmadığı belirsiz menfi vakıaların ispatı çok zor olmasına rağmen, sonuçtan ya da sebepten hareketle ispatı

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Bu makale 05.03.2026 tarihinde Yayinevimize ulaşmış olup, 01.06.2026 tarihinde birinci hakem; 16.06.2026 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir.

DOI: <http://dx.doi.org/90032>

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı, ozlem.bora@omu.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0009-0007-6372-3678

*** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı, pelin.torun@omu.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0009-0002-6329-7895

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmişlerdir.

Katkı Payı Oranı: Yarı yarıya (%50/%50)'dir.

Bu makaleye atıf için; BORA, Özlem, TORUN ARSLANMİRZA, Pelin, “Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Menfi Vakıaların İspatı Hakkında Bir İnceleme”, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, Sayı: 63, 2026, s. 15-40.

mümkün olabilir. Ancak aksi durumun imkânsızlığı yoluyla belirsiz menfi vakıaların ispatlanması mümkün olmayacaktır.

Menfi vakılarda ispat güçlüğü'nün aşılması için ispat ölçüsünün yaklaşık ispata çevrilmesi bir araçtır. İspattaki güçlüğü'nün bertaraf edilmesi amacıyla iddiada bulunan tarafın karşısındaki tarafa, ispat yükü taşınması dahi, hâkim kanalıyla somutlaştırma yükü yüklenmesi de somut olay adaletine hizmet edecektir.

Anahtar Kelimeler: İspat, Delil, Yaklaşık İspat, Menfi Vakıa, HMK

ABSTRACT

The burden of proof is a legal institution that resolves uncertainty where the judge cannot reach a conviction. A party claiming a right on the basis of a fact bears the burden of proving that fact. This rule also applies to negative averments.

It cannot be claimed that proving negative averments is always more difficult than proving positive facts. Although generally difficult, their proof is often possible. While proving indeterminate negative averments—where the matters to be proved are neither identifiable nor enumerable—is highly difficult, they may nevertheless be established by reasoning from the result or the cause. However, such averments cannot be proved through the impossibility of the contrary.

To overcome evidentiary difficulties in such cases, lowering the standard of proof to a prima facie proof constitutes an important instrument. Requiring the opposing party, through the judge, to concretise its position, even without bearing the burden of proof, may also serve the justice of the individual case.

Keywords: Proof, Evidence, Prima Facie Proof, Negative Averment, Civil Precedure Code

Giriş

İspat, yargılama sürecinde bir olgunun varlığı ya da yokluğu konusunda hâkimi ikna ve inandırma faaliyetini kapsayan medeni usul hukukunun temel kavramlarından biridir. Bir yargı organından hukuki koru-

ma talep edilebilmesi için subjektif hakkın ihlalinin ispatı aranır¹. Medeni usul hukukunda yargılamanın taraflarının iddia ve savunmalarını ispat edebilmeleri, onların başarısında öncelikli koşuldur². Zira “*ispat edilemeyen bir hak, fiilen yok mesabesinde*”³.”

Yargılama sonucunda hükme ulaşılabilmesi için mantıki usavurma araçları kanalıyla, somut vakıanın soyut hukuk kuralına altlanması sağlanmalıdır⁴. İspat yükü yerine getirilip, somut olay hakkında bir karara ulaşılamaması halinde, hâkimin bir altlama yapması ve hukuki durumu tespit etmesi mümkün olamaz⁵. Bu bağlamda ispat yükü, tarafların ve davanın kaderini belirleyici niteliktedir⁶. Uyuşmazlık taraflarının ileri sürdüğü çekişmeli vakıaların ispatı ile yargılama ilerler ve hâkim esas ya da usul yönden sonuca varır. *Pekcanitez*’e göre ispat, medeni usul hukukunun omurgası gibidir⁷.

Uyuşmazlıkların temelinde vakıalar vardır⁸. Gerçekleşmiş olması koşuluyla her türlü uyuşmazlık açısından, her türlü vakıa söz konusu olabilir⁹. Vakıaların olumlu ya da olumsuz bir vakıa olması da önemli değildir¹⁰. Bir vakıanın yargılamada incelemeye esas olması için uyuşmazlığın esasına ya da usulüne dair bir bağlantısının olması gerekir. Bu bağlamda uyuşmazlık konusu ile ilgisi olmayan bir vakıanın ispatına gerek bulunmamaktadır.

Her vakıa ispatın konusunu oluşturmamaktadır¹¹. Ancak çekişmeli ve uyuşmazlığın çözümünde etkili olan vakıalar ispatın konusunu oluşturu-

¹ Mehmet Akif Tutumlu ‘Dava Dilekçesinde Vakıaların ve Delillerin Gösterilmemesi ve Bunun Yaptırımı’ (2016) 11(122) Terazi Aylık Hukuk Dergisi 110, 112

² Sema Taşpınar, Medeni Yargılama Hukukunda İspat Sözleşmeleri (Yetkin Yayınları 2001) 160

³ İlhan E Postacıoğlu, Şehadetle İspat Memnuiyeti ve Hudutları (2nd edn, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1964) 5

⁴ Mustafa Göksu, ‘Hukuk Yargılamasında Vakıa ve Hukuk’ in Osman Berat Gürzumar (ed), Doç Dr Haluk Konuralp Anısına Armağan I (Yetkin Yayınları 2009) 323, 345

⁵ Taşpınar (n 2) 160

⁶ ibid 160

⁷ Hakan Pekcanitez, ‘Sunuş’ in Oğuz Atalay, Medeni Usul Hukukunda Menfi Vakıaların İspatı (Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları 2001) V

⁸ Göksu (n 4) 325

⁹ ibid 326

¹⁰ ibid 326

¹¹ Tutumlu (n 1) 112

rur¹². Dış dünyanın unsuru olmayan bir konu ispat konusu olamaz¹³. Bir hukuk kuralının ispatına da gerek yoktur¹⁴. Ancak hâkim yabancı unsurlu bir uyumsuzlukta yabancı hukuk kuralının tespitinde aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde taraflardan yardım talep edebilecektir. Taraf iddia ve savunmaları maruf ve meşhur bir olayı içeriyorsa, ilgili olayın ispatına da gerek kalmayacaktır.

Bir dava dilekçesinde hiç vakıa gösterilmemiş olması halinde davanın usulden reddine karar verilmelidir¹⁵. Dava dilekçesinde vakıa gösterilmiş olmasına rağmen hiçbir delil sunulamamış ise davanın esastan reddi gerekir¹⁶. Davacının vakıaları çelişkili ve belirsiz olarak sunması halinde ise hâkimin aydınlatma görevi uyarınca eksikliğin giderilmesi için kesin süre vermesi ve bu duruma rağmen somutlaştırma yükü yerine gelmez ise davanın esastan reddi söz konusu olmalıdır¹⁷. Delilin iddia konusu vakıa ile bağlantısı kurulamıyorsa, mahkemenin ilgili delili nazara alması mümkün olamayacaktır¹⁸. Bu durumda da ispatsızlığın sonuçlarına ilgili taraf katlanmak zorunda kalacaktır¹⁹.

Bir yargılamada ispat yükünün belirlenebilir ve tartışılabilir olması için uyumsuzluk tarafının vakıa ve delilleri öncelikle mahkemeye sunması gerekecektir. Yargıtay'ın²⁰ bir kararında da belirttiği üzere “*Vakıaları ve delilleri göstermeyen bir dava dilekçesi ile ispat yükü gereğinin yerine getirilmesi güçleşecek ya da mümkün olmayacaktır.*” Yargılamada ispat aracı olan deliller hâkim tarafından serbestçe değerlendirilir. Herhangi bir delilin ibrazında, hâkimin ilgili delili yok sayması, delillerin serbestçe değerlendirilmesi sonrasında delilin etkin olamayacağı kararı ile mümkün olabilir ki aksi delillerin serbestçe değerlendirilmesine aykırılık teşkil eder²¹.

¹² ibid 112

¹³ Yavuz Alangoya, *Medeni Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler* (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1979) 75

¹⁴ Göksu (n 4) 326

¹⁵ Tutumlu (n 1) 114

¹⁶ ibid 114

¹⁷ ibid 114

¹⁸ ibid 114

¹⁹ ibid 114

²⁰ Yargıtay HGK, 2016/24, 20.01.2016

²¹ Kamal Yıldırım, ‘İsviçre Federal Medeni Usul Kanunu Taslağında İspat Hukuku ve Özellikle İspat Hakkı’ in Hüseyin Hatemi (ed), Prof Dr Özer Seliçi’ye Armağan (Seçkin Yayıncılık 2006) 679, 692

1. İspat Yükü Kavramı ve Niteliği

İspat yükü, hâkimin belirsiz bir durum karşısında hukuki sorunu çözmeye yönelik karar verme zorunluluğu bulunmasından dolayı, her davada söz konusu olabilecek bir hukuki durumdur. Aslında ispat yükü kurallarına her durumda başvurulması gerekmemektedir²². İspat yükü, iddia edilen bir vakıanın var olup olmadığı hususunda delillerin değerlendirilmesi aşamasından sonra hâkimin kanaate varamadığı durumlarda, bu belirsizlik halinin aşılabilmesini sağlayan hukuki bir kurumdur²³. İspat yükü yönteminin ağırlık noktasını yargılamada ispatın kime düştüğü sorunu oluşturur²⁴. Bir vakıa iddia edildiği zaman hâkimin o iddianın doğru olup olmadığı konusunda bir kanaate ulaşması gerekir²⁵. Söz konusu kanaatin ise şüpheden arınmış olması gerekmektedir²⁶. Buna göre, hâkim bu belirsizliğin giderilmesi amacıyla ispat yükünün hangi tarafa düştüğünün tespitini yapacak ve ispat edilememenin sonuç ve riskini o tarafa yükleyecektir²⁷. Bu çerçevede hâkim, ispat yükü üzerine düşen ancak yerine getiremeyen taraf aleyhine karar verir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) 190/(1) fıkrası uyarınca “İspat yükü, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir.” Bu hüküm uyarınca temel ilke şudur; bir vakıaya dayanarak hak talep eden taraf, o vakıayı ispatla yükümlüdür. HMK açısından değerlendirildiğinde ispat yüküyle ilgili özel düzenlemeler de yer almaktadır. Örneğin HMK 291/(2) fıkrasında yargılama aşamasında keşif yapılmasına karşı çıkılması durumunda, o kimse ispat yükü üzerine düşen taraf ise bu delilden vazgeçmiş sayılacak, diğer taraf ise iddia edilen vakıayı kabul etmiş sayılacaktır.

²² Süha Tanrıver, Medenî Usul Hukuku Cilt 1: Temel Kavramlar ve İlk Derece Yargılaması (Yetkin Yayınları 2021) 860

²³ Timuçin Muşul, Medeni Usul Hukuku (3rd edn, Adalet Yayınevi 2012) 321; Hakan Albayrak, ‘Medeni Usul Hukukunda İspat Kolaylığı’ (2024) 4(2) Kırıkkale Hukuk Mecmuası 933, 950; Levent Börü, Medeni Usul Hukukunda İddia ve Somutlaştırma Yükü (Yetkin Yayınları 2016) 33; Yargılamada delillerin değerlendirmesi aşamasından sonra belirsizlik ya da ispatsızlık halinde ispat yükü gündeme gelir. Hakan Albayrak, Medeni Usul Hukukunda Delillerin İncelenmesi (Onikilevha Yayınları 2025) 246

²⁴ Bilge Umar and Ejder Yılmaz, İspat Yükü (2nd edn, Kazancı 1980) 5

²⁵ Haluk Konuralp, İspat Hukukunun Zorlanan Sınırları (Yetkin Yayınları 2009) 24

²⁶ ibid 24

²⁷ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz and Emel Hanağası, Medeni Usul Hukuku (Yetkin Yayınları 2025) 438

İspat yükü, iddianın dayandığı sebeplerin niteliğine göre değişir²⁸. Somut bir örnek verecek olursak, genel olarak, alacağın doğum şartlarından birinin bulunmadığı ileri sürüldüğünde ispat yükü alacaklıya düşer²⁹. Buna karşılık, varlığı sabit olan bir alacağın sonradan ortaya çıkan bir sebeple, örneğin ödeme ile sona erdiği borçlu tarafından ileri sürülüyorsa, bu durumda ispat yükü doğal olarak borçluya ait olur, başka bir anlatımla ispat yükü borçluya geçer³⁰.

İspat yüküne ilişkin bazı genel çıkarımlar yapmak mümkündür. Buna göre, her tarafın, iddia veya savunmalarını dayandırdığı vakıaların varlığını ispatla yükümlü olduğu değerlendirilebilir³¹. Sonuç olarak ispat yükünün hukuki sonuçları itibarıyla hâkimin ispat yükü belirleme görevini yerine getirmesini zorunlu kılmaktadır³².

2. İspat Yükü ve İspat Hakkı Arasındaki İlişki

İspat hakkı, genel olarak, kendi lehine hukuki bir iddiada bulunan kimsenin, o iddiasını doğrulayabilecek olayların gerçekleştiğini ispat edebilme imkânına sahip olması şeklinde tanımlanmaktadır³³. İspat hakkı Medeni Usul hukuku bağlamında değerlendirildiğinde, hukuki dinlenilme hakkı ile doğrudan ilişkili olduğunu söylemek mümkündür³⁴. Anayasa m. 36 ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 6 kapsamında temel hak olarak düzenlenmiş ispat hakkının gözetilmesi, söz konusu hakkın fiilen kullanılması şeklinde olacaktır³⁵. İspat hakkı anayasal bir çerçeveye sahip olup, uyumsuzluk taraflarının meşru vasıtalarla yani

²⁸ İlhan E Postacıoğlu, 'İcra İflas Kanunun Muaddel Hükümlerine Göre Menfi Tesbit Davası' (2011) 32(2-4) Journal of Istanbul University Law Faculty 824, 831

²⁹ ibid 831

³⁰ ibid 831

³¹ Francis Wharton, 'V. Concerning the Proof of Burden' (1876) 2 The Southern Law Review (New Series) 126, 128

³² Bülent Hayri Acar, Özel Hukukta İspat ve Delil Bağlamında Uygulanmalı Hukuk (Us-A Yayıncılık 2013) 43

³³ Arslan, Yılmaz, Ayvaz and Hanağası (n 27) 431

³⁴ Barış Toraman, 'Medeni Usul Hukukunda İspat Hakkına Dair Bazı Tespit ve Değerlendirmeler' (2014) 16 Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof Dr Hakan Pekcanitez'e Armağan Özel Sayısı) 1483, 1492; Arslan, Yılmaz, Ayvaz and Hanağası (n 27) 431

³⁵ Seda Kaynak, 'Cognitio Extra Ordinem'den Günümüze Delil ve İspat Yükü' (2015) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Hukuk Fakültesinin Kuruluşunun 5. Yılına Armağan Özel Sayısı Cilt II) 1021, 1031; Arslan, Yılmaz, Ayvaz and Hanağası (n 27) 430

hukuka uygun yollardan elde ettikleri delilleri yargılama aşamasında sunmaları suretiyle gerçekleştirilecektir³⁶.

Görülmede olan bir davada taraflardan herhangi birinin ispat hakkına sahip olup olmadığının değerlendirilmesi yapılırken, ispat yükünün kimin üzerinde olduğunun tespiti yapılması gerekmektedir³⁷. İspat hakkının ispat yükü ile olan ilişkisi, öğretide yer alan iki farklı görüşe konu olmuştur. İlk görüşe göre; ispat hakkı, ispat yükü kuralından kaynaklanan, maddi hukuka ilişkin bir haktır³⁸. Bu görüşe göre ispat hakkının konusunu, ispat yükü üzerine düşen tarafın ispatlaması gereken vakıalar oluşturur³⁹. İspat hakkının ispat yükü ile arasındaki ilişki bakımından öğretide yer alan ikinci görüşe göre ise ispat hakkı tamamen usul hukukuna ait bir haktır⁴⁰. Bu bağlamda, ispat yükü maddi hukuka ilişkin bir mesele olduğundan, ispat hakkı ve ispat yükü birbirinden bağımsızdır⁴¹. Keza bu bağımsızlığı destekler nitelikte, ispat hakkının, kronolojik olarak ispat yükünün belirlenmesinden önce de mevcut olduğu savunulmuştur⁴². Kanaatimizce ispat yükü ile ispat hakkının birbirinden tamamen bağımsız olduğunu ileri süren ikinci görüş isabetlidir. Zira ispat yükünün, her zaman belirlenmesine gerek olmamaktadır. Belirlenmesine gerek olduğu durumlarda ise bu belirleme hâkim tarafından yapılacaktır. Ancak ispat hakkı herhangi bir belirlemeye ihtiyaç duymaksızın görülmekte olan bir davada tarafların her birine aittir. İspat hakkının tarafa tanınması ise ispat yükünün kimin üzerinde olduğunun belirlenmesinden farklı olarak hâkime ait bir faaliyet değildir.

Taraflar, ispat yükünün hangi tarafa düştüğünü gözetmeksizin delilleri ortaya koymuş olabilir⁴³. Hâkimin ilk aşamada yapacağı şey, ispat yükünün hangi tarafa düştüğünü tespit ederek sadece o tarafın gösterdiği

³⁶ Aysun Beydola, ‘Medeni Usul Hukukunda Hukuka Aykırı Yollardan Elde Edilen Delillerle İspat Sorunu’ (2018) 1(1) Yakındoğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 81, 139

³⁷ Barış Toraman, ‘Medeni Usul Hukukunda İspat Hakkına Dair Bazı Tespit ve Değerlendirmeler’ (2014) 16 Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof Dr Hakan Pekcanitez’e Armağan Özel Sayısı) 1483, 1490

³⁸ Nur Bolayır, ‘Medeni Usul Hukukunda İspat Hakkı ve İspat Hakkının Sınırları’ in Emel Hanağası and Mustafa Göksu (eds), Prof Dr Ejder Yılmaz’a Armağan Cilt 1 (Yetkin Yayınları 2014) 555, 556

³⁹ ibid 556

⁴⁰ Toraman (n 37) 1492

⁴¹ ibid 1517

⁴² ibid 1491

⁴³ Murat Yavaş, ‘Medeni Yargılamanın Amacı Bağlamında İspat Yükü Kavramı’ (2015) 21(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 741, 754

delilleri incelemek değil, iki tarafın da gösterdikleri delilleri incelemektir⁴⁴. Bu durumda ispat sağlanmışsa, delillerin hangi tarafça sağlandığı önem teşkil etmez⁴⁵. İki tarafın da gösterdiği deliller incelendikten sonra, hâkimde tam bir kanaat oluşmazsa veya taraflar arasında çekişmeli olan bir vakıa ispatsız kalırsa, bu kez ispat yükünün hangi tarafa düştüğü önem kazanacaktır⁴⁶. Zira esas hakkında karar vermek durumunda olan hâkimin, karar verebilmesi için üzerine ispat yükü düşen taraftan bu vakıaları ispat etmesi beklenecektir⁴⁷. İspat edilemediği takdirde ise, o vakıa yokmuş gibi kabul edilerek karar verilecektir⁴⁸.

İspat yükünün belirlenmesine gerek olmayan hallerden bir başkası ise tarafların ortaya koydukları deliller ile davaya ilişkin bütün çekişmeli vakıaların aydınlanmış olmasıdır⁴⁹. İspatın konusunu, çekişmeli olan tüm vakıalar oluşturabilir⁵⁰. Çekişmesiz vakıaların ve herkesçe bilinen olguların ispatına gerek yoktur⁵¹. Bu durumda da hâkimin ispat yükünün hangi tarafa düştüğünü araştırıp tespit etmesinde hukuki yarar bulunmaktadır⁵².

3. İspat Ölçüsünün Değerlendirilmesi

İspat ölçüsünün çok sıkı ve katı uygulanması, yargılamada yanlış kararlar verilmesine yol açabilmektedir⁵³. Uyuşmazlığın niteliğine ve somut olayın özelliklerine göre bir kısım vakıanın ispatı son derece güç

⁴⁴ ibid 754; Murat Atalı, İbrahim Ermenek and Ersin Erdoğan, Medeni Usul Hukuku (Yetkin Yayınları 2024) 620

⁴⁵ Arslan, Yılmaz, Ayvaz and Hanağası (n 27) 432

⁴⁶ Hakan Albayrak, ‘Medeni Usul Hukukunda İspat Kolaylığı’ (2024) 4(2) Kırıkkale Hukuk Mecmuası 933, 950

⁴⁷ ibid 950; Yavaş (n 43) 751

⁴⁸ Baki Kuru and Burak Aydın, Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt I (4th edn, Yetkin Yayınları 2025) 620; Murat Atalı, İbrahim Ermenek and Ersin Erdoğan, Medeni Usul Hukuku (Yetkin Yayınları 2024) 504

⁴⁹ Seda Kaynak, ‘Cognitio Extra Ordinem’den Günümüze Delil ve İspat Yükü’ (2015) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Hukuk Fakültesinin Kuruluşunun 5. Yılına Armağan Özel Sayısı Cilt II) 1021, 1032

⁵⁰ Gökçen Topuz, Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat (Yetkin Yayınları 2012) 31

⁵¹ L Şanal Görgün, Levent Börü and Mehmet Kodakoğlu, Medeni Usul Hukuku (13th edn, Yetkin Yayınları 2024) 490

⁵² Baki Kuru and Burak Aydın, Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt I (4th edn, Yetkin Yayınları 2025) 620

⁵³ Louis Kaplow, ‘Burden of Proof’ (2012) 121(4) Yale Law Journal 738, 741

olabilir⁵⁴. Bu gibi durumlarda davacı ya da davalının davayı kaybetmesi gibi ağır bir sonuçla karşılaşması kuvvetle muhtemeldir⁵⁵. Belirtilen ispat imkânsızlığı ya da güçlüğü riskini bertaraf etmek için ispat ölçüsünün düşürülmesi değerlendirilebilir⁵⁶.

Kanun koyucunun, ispatsızlık riskini bertaraf etmek için ispat usullerini belirlemede takdir yetkisi bulunmakla birlikte, düzenlemelerin adil yargılanma hakkı ve silahların eşitliği ilkesini zedelemeyecek şekilde yapılması esastır⁵⁷.

Yargı kararları ile öğreti incelendiğinde ispat kavramı ile bağlantılı olarak fiili karineler⁵⁸, emare ispatı⁵⁹, yaklaşık ispat ve ilk görünüş ispatı⁶⁰ gibi kavramlar karşımıza çıkmaktadır⁶¹. Tüm bu kavramlar ispat ölçüsünün düşürülmesine hizmet etmektedir⁶². Bahsi geçen kavramlardan fiili karineler belli bir vakıadan, belli olmayan başka bir vakıa için hâkim

⁵⁴ Albayrak (n 46) 933

⁵⁵ ibid 933

⁵⁶ ibid 933

⁵⁷ “Hukuk devletinde kanun koyucu, Anayasa’nın temel ilkelerine ve Anayasa’da öngörülen güvencelere bağlı kalmak kaydıyla, ispat usullerinin belirlenmesi konusunda takdir yetkisine sahiptir. Ancak belirlenen usul kurallarının, Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen ‘adil yargılanma hakkı’nın öngördüğü güvencelere aykırılık taşımaması gerekmektedir. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan silahların eşitliği ilkesi ise, kişinin maruz kaldığı haksızlık karşısında haklılığını ileri sürüp ispatlayabilmesini, yargı mercileri önünde hakkını arayabilmesini ve davada ileri sürülen iddia ve delillere karşı eşit imkânlarla cevap verebilmesini gerektirir.” Anayasa Mahkemesi, 2013/33, 28.02.2013

⁵⁸ İspat güçlüklerinin giderilmesini sağlamak amacıyla karineye dayanılmasının temelinde en hakkaniyetli sonuca ulaşma amacı yatmaktadır. Bu durumlara örnek olarak bazı sosyal politikalar (örneğin güçsüzün korunması) veya davalının delillere erişim bakımından avantajlı konumda olduğu haller gösterilebilir. Detaylı bilgi için John J Barceló III, ‘Burden of Proof Prima Facie Case and Presumption in WTO Dispute Settlement’ (2009) 42(1) Cornell International Law Journal 23, 33

⁵⁹ “Emare ispatı, uygulanacak hukuk normunun koşul vakıasına dahil olmayan, ancak o vakıanın varlığını gösteren çevre vakıaların ispatına yönelik dolaylı ispattır. Emare ise bir delil türü değil, ispat konusunu teşkil eden vakıa olarak nitelendirilmelidir.” Oğuz Atalay ‘Emare İspatı’ (1999) 18(70) Manisa Barosu Dergisi 7, 18

⁶⁰ “İlk görünüş ispatında hâkim, hayat tecrübesi kurallarına uygun olarak bir olaydaki vakıayı ispat edilmiş olarak kabul eder. Bir vakıanın aksinin de muhtemel olduğu ileri sürülmedikçe, ilk görünüş ispatı, vakıanın ilk görüldüğü şeklinin kabulünü esas alır.” Ayten Ordu ‘Medeni Usul Hukukunda Genel Olarak İspat ve İlk Görünüş İspatı’ (2018) 1(1) Yakındoğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 153, 154

⁶¹ Albayrak (n 46) 933

⁶² ibid 933

tarafından genel hayat tecrübelerine dayanılarak çıkarılan sonuç olarak tanımlanmaktadır⁶³.

Fiili karineler, ispat sürecini kolaylaştıran unsurlardır ve hâkim delilleri değerlendirirken bu karineleri dikkate alır⁶⁴. Kanuni karineler gibi fiili karineler de karine temeli ve karine sonucu olmak üzere iki unsurludur ve karineye dayanan taraf, karine temeli oluşturan vakıaları ispat yükü altındadır, ancak kanuni karinelere farklı olarak, karine sonucu önceden belli değildir, karineye dayanan tarafça iddia edilmelidir ve karine sonucunu oluşturan vakıanın ispat edildiğini ise hâkim takdir edecektir⁶⁵.

Fiili karineler daha kolay ispat edilebilir vakıalar ile ispatın konusunu değiştirir niteliktedir, bir başka deyişle ispatın konusu artık karine temelini oluşturan vakıadır ve bu vakıayı ispatlamakla, asıl ispat konusunu oluşturan karine sonucu ispatlanmış sayılmaktadır⁶⁶.

Kanaatimizce, fiili karineler, hâkimin belirli olasılıklardan hareketle yaptığı çıkarımlara dayandığından, karşı taraf açısından hâkimin değerlendirmesinin keyfi olduğu izlenimini yaratabilir. Bu nedenle hukuki öngörülebilirliği zedeleyebileceği endişesi yerindedir. Ancak fiili karinelerle ispatı kabul etmemek, ispatı güç durumlarda sıklıkla ispatsızlık riskiyle karşılaşılacak olması nedeniyle de hukuki öngörülebilirlik açısından yerinde değildir. Bu nedenle özellikle ispat güçlüğü bulunan durumlarda, ispat yükü kendisine düşen taraf için fiili karineler, ispatı kolaylaştırıcı nitelikte sayılmalıdır. Taraf, fiili karinelere dayanarak iddiasını ispatlamaya yönelik vakıaları ortaya koymalı, hâkim ise yaşam tecrübelerinin de haklı gösterdiği ölçüde ispatı yapılmış saymalıdır.

Fiili karine aleyhine olan taraf için ise, karinenin olasılıklara dayalı ve kendisi için dezavantaj yaratabilecek yapısı, karşı ispat⁶⁷ imkânı sayesinde dengelenebilir. Çünkü burada karşı taraftan beklenen, karinenin aksini tam anlamıyla ispatlaması değildir. Karşı taraf, karineyi tamamen çürütmek zorunda olmayıp sadece hâkimin kanaatinde bir tereddüt oluş-

⁶³ Murat Atalı, İbrahim Ermenek and Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2024) 500; Görgün, Börü and Kodakoğlu (n 51) 498

⁶⁴ Sema Taşpınar, ‘Fiili Karinelerin İspat Yükünün Dağılımındaki Rolü’ (1996) 45(1) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 533, 537

⁶⁵ Tanrıver (n 22) 872; Görgün, Börü and Kodakoğlu (n 51) 499

⁶⁶ Yavaş (n 43) 756

⁶⁷ “Karşı ispat, asıl ispat faaliyetine karşı, ispat yükü taşımayan tarafça yapılan ve asıl ispat faaliyeti sonucu vakia iddiasının doğru olma yolunda hâkimde oluşan kanaati sarsmayı veya çürütmeyi amaçlayan ispat türüdür.” Atalay (n 58) 18

turarak bu dezavantajı azaltabilir. Böylece hem tarafların hukuki güvenliği korunmuş hem de hâkimin takdir yetkisi daha öngörülebilir bir çerçevede kullanılmış olacaktır.

Karinelerle ispat ölçüsünün düşürülmesi yoluyla ispat kolaylığı sağlanmak istenmesinde dikkat edilmesi gereken önemli bir husus ispat hakkının engellenmemesidir. Özellikle aksinin ispat edilemediği kanuni karineler için bahsi geçen husus oldukça hassastır. Nitekim Anayasa Mahkemesi 31.05.2023 tarih ve 2023/105 sayılı kararıyla 7082 sayılı Kanun'un 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasını iptal etmiştir. Bu iptal kararının konusu, hukuki ilişkinin aksinin iddia ve ispat edilmesi mümkün olmayan kanuni bir karineyle muvazaalı olduğunun kabul edilmesi hususudur. İptalin gerekçesi ise bu durumun kişilere ispat ile ilgili aşırı bir külfet yüklemesi ve bu külfetin tarafların mülkiyet hakkı ve sözleşme özgürlüğüne orantısız ve ölçüsüz bir sınırlama getirmiş olmasıdır.

İspat ölçüsünün düşürülmesine yönelik kavramlardan bir diğeri ise emaredir. Emare ile ispat, mahkemenin iddia edilen vakıa hakkında tam bir kanaate varamadığı durumlarda söz konusu olur⁶⁸. Buna göre, emareler iddia edilen vakıaya yönelik tam bir doğrulama sağlayamaz. Ancak ihtimal derecesinde doğrulayabilmektedir⁶⁹. Nitekim Anayasa Mahkemesi de tarafın iddiasını haklı gösterebilecek zayıf ve dolaylı emarelerin varlığını yeterli görmektedir⁷⁰. Ancak tam olarak doğrulanmayan hususların, emare ile ispat edilmiş kabul edilmesinin hakkaniyetsiz sonuçlar doğurabilme tehlikesi mevcuttur⁷¹. Ancak birden fazla emarenin oldukça yüksek ihtimali doğruladığı durumlarda ise hâkimin bu hususu göz ardı etmesi kabul edilebilir nitelikte değildir.⁷²

İlk görünüş ispatı ise, hâkimin yüksek olasılıklardan yola çıkarak somut olayda da öyle olduğu kanaatine varabildiği sonuçlardır⁷³. İlk görünüş ispatında, aksinin de mümkün olduğu iddia edilmediği sürece va-

⁶⁸ Konuralp (n 25) 29

⁶⁹ ibid 29

⁷⁰ “...şikâyeti haklı gösterebilecek zayıf ve dolaylı emarelerin varlığını yeterli görmek; somut olayda da “şikâyet için yeterli emare olması” nedeniyle davalının anayasal şikâyet hakkını kullandığını kabul etmektedir...” Anayasa Mahkemesi, 2015/11456, 19.04.2018

⁷¹ Konuralp (n 25) 29

⁷² Arwed Bloomeyer, ‘Medeni Usul Hukukunda Delillerin Takdiri’ (tr Turgut Akıntürk) (1968) 25(3) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 167, 172

⁷³ Taşpınar (n 64) 542

kıanın ilk görüldüğü şekil dikkate alınır⁷⁴. Bu bakımdan ilk görünüş ispatı öğretide hâkimin delilleri serbestçe değerlendirme ilkesi kapsamında değerlendirilmiştir⁷⁵. Başka bir ifadeyle, hâkimin ispatın konusunu oluşturan olay hakkında kanaate varmasında ilk görünüş ispatına başvurulmasının yardımcı bir araç olduğu belirtilmiştir⁷⁶. Ancak hakkaniyetli sonuçlara ulaşabilmek adına mutlaka karşı tarafa söz konusu vakıanın iddia edilenin aksi olduğu yönünde karşı delil ikame etme hakkının da verilmesi gerekir⁷⁷.

Yaklaşık ispat kavramı Türk hukukunda farklı yasalarda istisna olarak karşımıza çıkan bir ispat derecesidir. İcra İflas Kanunu 257/(1) fıkrasında “*kanaat getirecek delil*”, HMK mülga 38/(6) fıkrasında “*muhtemel görme*”, HMK 220/(1) fıkrasında “*mahkemece kanaat getirildiği*”, HMK 400/(2) fıkrasında “*ihtimal dahilinde bulunmak*” ve Türk Borçlar Kanunu 76/(1) fıkrasında “*iddiasının haklılığını gösteren inandırıcı kanıtlar*” kavramları ile aslında tam ispattan ziyade yaklaşık ispata işaret edilmektedir. Yaklaşık ispat kavramını, ispat ölçüsünün zorunlu olarak düşürüldüğü ve hâkimin tam kanaate varamayacağının ön kabulünün yapılmış olduğu ispat olarak tanımlamak mümkündür⁷⁸. Çalışkan/Gürel’e göre yaklaşık ispat, açıkça dayanaktan yoksun bulunmama ile tam ispat ölçüleri arasında yer alan, bir talep ya da vakıanın doğru olabileceği doğrultusunda hâkimde kanaat uyandıracak derecede ispatın varlığını yeterli kabul eden bir ispat derecesidir⁷⁹. Albayrak’a göre yaklaşık ispat “*Dış görünüm olarak; maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeye elverişli olmayan usuli bir takım taleplerin kabulündeki ara kararlarda, içerik açısından ise; hızlı yargılamalarda, tehlikeli hal durumlarında ve geleceğe yönelik öngörülerin ispatında kullanılan, bütün delillerin incelenme fırsatının olmadığı, ispat ölçüsünün tam ispata göre düşük olan ağır basan ihtimal ölçüsünün kabul edildiği ancak geçici hukuki himaye tedbirlerinde menfaat dengesine göre ispat ölçüsünün değişkenlik gösterebileceği, ispat yükünün de geçici hukuki himaye tedbirle-*

⁷⁴ ibid 542

⁷⁵ Leyla Keser, ‘İlk Görünüş İspatı (prima facie beweis)’ in Prof Dr Mahmut Tevfik Birsel’e Armağan (Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2001) 231, 232

⁷⁶ ibid 232

⁷⁷ Bloomeyer (n 72) 173

⁷⁸ Albayrak (n 46) 958

⁷⁹ Suat Çalışkan and Begüm Gürel, Hukuk Davalarında Açıklamalı - İctihatlı Dilekçe Örnekleri ile Deliller ve İspat Yöntemi (Platon Hukuk Yayınları 2022) 36

rinde karşı tarafa savunma hakkının verilip verilmediğine göre değişkenlik gösterebildiği esnek bir ispat rejimin adıdır.⁸⁰ Yaklaşık ispat, hâkimde hükmün sonucunu tespit ederken yaklaşık bir kanaat uyandırmaktır. Hâkim yaklaşık ispat ölçüsünü esas alarak karar verirken, tam ispat ölçüsünün esas alınmayışı sebebiyle, söz konusu vakıanın aksinin de mümkün olacağını göz ardı etmez⁸¹. Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki ispat zorluğu ve imkânsızlıklarının aşılması amacıyla ispat ölçüsünün esas alınması, ispatın hiç aranmayacağı veyahut ispat kurallarının uygulanmayışı anlamına asla gelmemektedir⁸². Bu gibi durumlarda hâkimlerin ispat güçlüğünün nerede ve gerçekten var olup olmadığı tespitini yapması oldukça önem taşır. Bahsi geçen tespitlerin doğru yapılması halinde ispat güçlüğünü aşmak için ispat kolaylığından faydalanan tarafa haksız kolaylıklar tanınmasının önüne geçilmiş olunacaktır⁸³.

İspat kolaylığı için tüm bu açıklamalar sonucunda, sınırları net olarak çizilmiş bir kavram olmadığı kolaylıkla söylenebilir⁸⁴. Her somut olayda durumun ayrıca değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Bu kolay olmayan ancak çok önemli bir süreçtir. Zira unutulmamalıdır ki uyumsuzluk taraflarından birinin hakkını ispat edememesi sebebiyle davanın aleyhine sonuçlanması gibi ağır bir hukuki sonucun ortaya çıkması doğrudan adil yargılanma hakkını ihlal eder⁸⁵.

4. Menfi Vakıanın Kavramsal Çerçevesi

4.1. Menfi Vakıa Kavramı

Olumsuzluk içeren kavramlar bir normun hukuki sonuç ya da koşul vakıasında yer alabilir⁸⁶. Bir işlemin yapılmaması, bir olayın hiç meydana gelmemiş olması, bir yerde hiç bulunulmaması gibi durumlar menfi vakıalara örnek olarak gösterilebilir. Medeni usul hukukunda

⁸⁰ Hakan Albayrak, *Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat* (Yetkin Yayınları 2013) 64

⁸¹ Filiz Berberoğlu Yenipınar, *Hukuk Davalarında İspat ve Deliller* (3rd edn, Seçkin Yayıncılık 2025) 43

⁸² ibid 43

⁸³ Kevin W Saunders, 'The Mythic Difficulty in Proving a Negative' (1985) 15(2) *Seton Hall Law Review* 276, 283

⁸⁴ Albayrak (n 46) 935

⁸⁵ ibid 935

⁸⁶ Oğuz Atalay, *Medeni Usul Hukukunda Menfi Vakıaların İspatı* (Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları 2001) 60

menfi vakıaların ispatı, klasik ispat teorisinin istisnai ve tartışmalı alanlarından biridir.

Atalay'a göre bir vakıanın “menfi” olup olmadığının tespiti için, söz konusu vakıanın içeriğine bakılarak nitelendirme yapılmalıdır⁸⁷. Söz konusu vakıanın içeriği objektif ölçüt olarak “bir şeyin olmaması”, “bir durumun gerçekleşmemesi” olabileceği gibi, subjektif olarak da hukuki değerlendirme sonucu varılan “kusurun olmaması”, “haklı sebebin bulunmaması” da olabilecektir⁸⁸.

Menfi olayların ispatının güç olması, ispat yükünün karşı tarafa geçmesi sonucunu doğurmamalıdır⁸⁹. Türk hukuk sistemi, norm teorisinden yola çıkarak ispat yüküne ilişkin genel kuralları benimsemiştir⁹⁰. Genel ispat kuralları HMK 190. maddesi ile Türk Medeni Kanunu 6. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili düzenlemelere göre bir olayın gerçekleşmesi sebebiyle kendi lehine hukuki sonuçlar çıkaran taraf, ispat yükü sahibi olarak kabul edilir. Bu durumda yargılamada çekişmeli her somut olayda dayanılan maddi hukuk normunun tespiti gerekir⁹¹. Bu kural menfi olaylar için de değişmez bir kuraldır⁹². Ne var ki müspet vakıalara kıyasla menfi vakıaların ispatının güç olduğu dikkate alınmalıdır⁹³.

Menfi vakıalar ispatı gereken hususların belirlenebilir veya sayılabilir olup olmamasına göre belirli ve belirsiz menfi vakıalar olmak üzere ikiye ayrılır⁹⁴. Bir menfi vakıanın belirli veya belirsiz olması arasındaki ölçütü tam ve kesin olarak tespit etmek mümkün olmasa da ispatın hangi zaman diliminde bekleniyor oluşu dikkate alınarak bir değerlendirme yapılabilir⁹⁵.

Belirsiz menfi olayların ispatı son derece zor olmasına rağmen, sonuçtan ya da sebepten hareketle menfi olay ispat edilebilecektir⁹⁶. Ancak aksi durumun imkânsızlığı ispatlanarak belirsiz menfi vakıaların

⁸⁷ ibid 68

⁸⁸ ibid 69

⁸⁹ Topuz (n 50) 179

⁹⁰ ibid 179

⁹¹ ibid 179

⁹² ibid 179

⁹³ ibid 179

⁹⁴ *Atalay* (n 86) 99

⁹⁵ ibid 101

⁹⁶ ibid 101; Topuz (n 50) 177

ispatlanması mümkün olmayacaktır.⁹⁷ Örneğin, Türk Medeni Kanunu (TMK) 33. maddesinde bir kimsenin gaipliğine verilebilmesi için beş yıldan beri haber alınamıyor olması düzenlenmiştir. Ancak aksi durumun imkânsızlığı yolu ile bu menfi vakıanın ispatlanabilmesi için, iddia da bulunan tarafın beş yıl boyunca haber almadığını ispatlamak adına tüm eylemlerini ispatlaması beklenecektir⁹⁸. Bu ispat fiilen mümkün olmayacağından, belirsiz menfi vakıalar açısından aksi durumun imkânsızlığı yolu ile ispat sağlanamamaktadır⁹⁹.

4.2. HMK Sistematığında İspat Yükü Açısından Menfi Vakıalar

HMK sistematığında ispat yükü yönünden olumlu (müspet) ya da olumsuz (menfi) vakıa ayrımı yapılmamıştır. HMK m. 190/(1) fıkrası uyarınca ispat yükünde temel ilke bir vakıaya dayanarak hak talep eden tarafın, o vakıayı ispatla yükümlü olmasıdır. İlgili temel ilke hem müspet hem de menfi vakıalar için geçerlidir.

Menfi vakılarda hâkim tarafından öncelikle cevabı bulunması gereken üç temel soru mevcuttur; eğer taraflardan biri bir hukuki sonucu “bir şeyin olmamasına” dayandırıyor, mevcut olmayan bu durumu kim ispat edecektir ve nasıl ispat edecektir? Ve ispat ölçüsü ne olmalıdır? Olmayan, gerçekleşmeyen bir olayın ispatı çok zor ve hatta bazı durumlarda imkânsız olabilir. Örneğin bir malın teslim edilmediği vakıasını esas alalım. İlgili malın hiçbir tarihte, hiçbir yerde, hiçbir şekilde teslim edilmediğinin ispatı aslında sınırsız varsayım içerir.

İspatın konusunu koşul vakıalar oluşturmaktadır¹⁰⁰. Söz konusu vakılardan anlaşılması gereken ise, genel ve soyut bir biçimde tanımlanarak kendisine hukuki bir sonuç bağlanan belli bir durumdur¹⁰¹. Kanun koyucunun, bazı menfi vakılara hukuki sonuç bağladığı görülmektedir¹⁰². Örneğin TMK m. 309’da tek başına evlat edinebilmesi için kişiden beklenen, mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması yüzünden birlikte evlat edinmesinin mümkün olmadığını ispat etmesidir. Söz konusu örnekte “mümkün olmama” hali, menfi özellik arz etmektedir. Bir başka örnek olarak TMK m. 287 hükmünden

⁹⁷ Atalay (n 86) 101

⁹⁸ ibid 97

⁹⁹ ibid 101

¹⁰⁰ Toraman (n 37) 1500

¹⁰¹ Atalay (n 86) 57

¹⁰² ibid 64

bahsedilebilir. Buna göre çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüşse davacı, kocanın baba olmadığını ispat etmek zorundadır. Aynı şekilde, TMK m. 299’a göre ise tanıyanın baba olmadığını ispatlamakla davacı yükümlüdür. Bu örnekte de görüldüğü üzere bahsi geçen ispatın konusunu “baba olmama” vakıası oluşturur ve menfi nitelik içerir.

5. Menfi Vakıanın İspatı

Roma hukukunda “olumsuz olay ispatlanamaz” ve “ispat inkâr edene değil, iddia edene düşer” kuralları geçerli idi¹⁰³. Olumsuz olayların ispatındaki zorluklar muhtemelen bu kuralların konmasında ana etken olmuştur¹⁰⁴. Pozitif hukukumuz ise “olumluların ispatı kuramına” katılmamış ve olumsuz olayların ispat edilemeyeceği savına yer vermemiştir¹⁰⁵. Yargılama sürecinde menfi vakıanın ispatının söz konusu olması için, çekişmeli olması ya da çekişmeli vakıa ile bağlantılı olması gerekir. Başka bir anlatımla çekişmesiz menfi vakıalar ispatın konusunu oluşturmaz. Her ne kadar hukuk kuralları hâkim tarafından resen gözetilmek zorunda olduğundan dolayı ispatına gerek olmadığı söylenebilirse de söz konusu hukuk kuralının konusu menfi bir vakıa ise bu durumda vakıanın ispatı gerekecektir¹⁰⁶.

Kendiliğinden araştırma ilkesine tabi bir davada maddi gerçeğin bulunması ve bu doğrultuda delillerin araştırılması hâkimin görevleri arasında olduğundan; hâkimin müspet vakıaların yanı sıra menfi vakıaların ispat ve araştırılmasına da yoğunlaşması gerekecektir. Temel ilke olan taraflarca getirilme ilkesinin geçerli olduğu uyuşmazlıklarda ise hâkim tarafların menfi vakıaları sunması ve ispatlaması ile bağlı olacaktır. Teksif ilkesi, dava malzemesinin uyuşmazlık taraflarınca getirilmesi ilkesinin geçerli olduğu yargılamalarda etkisini gösterir¹⁰⁷. Uyuşmazlık taraflarının sonradan delil gösterirken önceden dayanmadıkları vakıaları ileri sürmeleri mümkün değildir¹⁰⁸. İlk derece yargılamasında öne sürülmemiş olan bir vakıa, yeni bir vakıa olması sebebiyle ancak ayrı bir

¹⁰³ Umar and Yılmaz (n 24) 246

¹⁰⁴ ibid 246

¹⁰⁵ ibid 255

¹⁰⁶ Atalay (n 86) 63

¹⁰⁷ Alper Tunga Küçük, Vakıaların Toplanması Açısından Teksif İlkesi (Oniki Levha Yayınları 2021) 213

¹⁰⁸ ibid 28

ilk derece yargılamasını gerektirir¹⁰⁹. Örneğin bölge adliye mahkemesinin ikinci derecede kontrol mevkii olarak ve özyapısı itibariyle yeni bir vakıayı incelemesi mümkün olamaz¹¹⁰. Ancak ilk derece mahkemesinde öne sürülen bir vakıa ile doğrudan ilgili olarak menfi ya da müspet bir vakıanın ispatı gündeme gelecekse, bu durum bölge adliye mahkemesinin inceleme ve değerlendirme kapsamına girebilecektir. Çünkü istinaf, ilk derece mahkemesinin yerine değil, üzerine inşa edilen bir yargılama sürecidir¹¹¹. İstinaf aşamasında yerel mahkeme kararının delilleri değerlendirmede yanılığa düşüp düşmediği de inceleme konusu yapılabilecektir¹¹². Menfi olayın ispatında senet ve yemin gibi kesin deliller mevcutsa yargılamada ispat hukuku açısından bir sorun yaşanmayacaktır. Asıl sorun ve belirsizlik sadece tanık, keşif gibi takdiri delillerin mevcudiyeti halinde ortaya çıkmaktadır.

Menfi vakıanın ispatını somut örnekler üzerinde ele almakta fayda vardır. Bir mala zarar verildiğinin ispatı görece kolaydır, ancak zarar verilmediğinin ispatı zordur. Ankara'nın Gölbaşı İlçesinde, 15 Şubat 2026 tarihinde yağmur yağdığının ispatı kolaydır ancak yağmur yağmadığının ispatı zordur. A kişinin, B kişisine hakaret ettiğinin ispatı kolaydır, ancak hakaret etmediğinin ispatı zordur. Yargılamada çekişmeli konuların genelde yıllara sâri olduğu varsayımıyla ispat daha da zorlaşacaktır. Örneğin 20 yıl süren bir evlilikte eşinin ailesiyle hiç görüşmediği ya da müşterek çocukla ilgilenmediği gibi menfi vakıaların ispatı daha da sorunu derinleştirmektedir. Bazı menfi olayların ispatı nispeten kolaydır. Örneğin bir yapı kooperatifinin genel kurul toplantısının yapılmadığının ispatı kolaydır. Zira tebligatlar, yönetim kurulu faaliyet raporu, denetim kurulu raporu gibi kanıtların varlığı ya da yokluğu vakıanın ispatını kolaylaştıracaktır. Benzer şekilde genel kurul toplantısı için başkanlık temsilcisinin görevlendirilmediği ya da karar defteri içeriği menfi vakıanın ispatını destekler mahiyettedir.

Terminoloji yönünden üzerinde durmamız gereken bir kavram da menfi tespit davalarıyla ilgilidir. Menfi vakıaların ispatı söz konusu olduğunda akla gelen ilk hukuki kavram menfi tespit davası olmakla birlikte, bu iki kavramın birbiriyle her zaman için sıkı ilişkili olduğunu söy-

¹⁰⁹ Mehmet Akif Tutumlu, 'İstinaf Yargılamasında Yeni Vakıa-Delil Getirme Yasağı ve İstisnaları' (2007) 2(7) Terazi Aylık Hukuk Dergisi 57, 60

¹¹⁰ ibid 60

¹¹¹ ibid 61

¹¹² ibid 61

lenemez¹¹³. Menfi tespit davası, borçlunun icra takibine konu olan veya olması muhtemel olan bir borç için kendisinin maddi hukuk bakımından borçlu olmadığını tespit ettirmek için açtığı davadır¹¹⁴. Nitekim menfi tespit davalarının konusunu, alacaklı olduğunu iddia eden davalının elindeki belgenin sahte olduğunun tespiti de oluşturabilecektir¹¹⁵. Bu durumda menfi tespit davası ile ileri sürülmesine karşılık belgenin sahteliği müspet vakıalarla ispatlanabilecektir.

Tespit davalarının konusunu yalnızca hak veya hukuki ilişkiler oluşturur¹¹⁶. Bu bağlamda menfi tespit davalarının da konusunun tek başına maddi vakıalar olamayacağı söylenebilmektedir¹¹⁷.

Menfi vakıanın ispatı hakkında açılmış olan davalarda, söz konusu menfi vakıanın ispat yükü, o olumsuzluğun ispatı hangi tarafın iddiası için zorunlu ise, davacı veya davalı olması fark etmeksizin o tarafa düşecektir¹¹⁸. İspat yükü üzerinde olan tarafın bir vakıanın hiçbir yerde gerçekleşmediği iddiası, uyuşmazlığın diğer tarafınca bir ya da birden fazla vakıanın varlığının ispatı ile çürütülebilecektir¹¹⁹.

Yargıtay'ın olumsuz durumların ispat edilemeyeceği yönünde verdiği kararlar bulunmaktadır¹²⁰. Yargıtay, kararlarında bu yaklaşımının gerekçesi olarak, objektif iyi niyet kurallarını ileri sürmüştür. Bu çerçevede genel hükümler uyarınca ispat yükünün dağıtımının da objektif iyi

¹¹³ Atalay (n 86) 88

¹¹⁴ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz and Emel Hanağası, İcra ve İflas Hukuku (Yetkin Yayınları 2025) 270; Y Semih Öktemer, 'Menfi Tesbit Davası' (1972) 63(8) Adalet Dergisi 579, 580

¹¹⁵ Muhammet Özkes and Pınar Çiftçi, 'Menfi Tespit Davalarını Zorunlu Arabuluculuğa Dahil Saymanın Gereksizliği Üzerine (İstanbul BAM Kararları Örneğinden Bir Bakış)' (2020) 33(148) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 101, 130

¹¹⁶ ibid 125

¹¹⁷ Atalay (n 86) 88

¹¹⁸ Wharton (n 31) 139

¹¹⁹ Topuz (n 50) 178

¹²⁰ "Somut uyuşmazlıkta, davalılar iskelenin kendileri tarafından yapılmadığını ifade etmiştir. Bir eylemin kendisi tarafından yapılmadığını ifade eden, bir başka deyişle olumsuz bir duruma sığınan kimseden, işbu olumsuz durumu ispat etmesi beklenebilir. Kaldı ki, taraflar arasındaki sözleşmede, iskele yapılmasına ilişkin bir düzenleme de bulunmamaktadır. Bütün bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, davacı tarafından, iskelenin davalılarca yapıldığının ispatlanması gerekirken, bu husus üzerinde yeterince durulup araştırılmaksızın sadece ceza ödemesinin davacılarca yapıldığı gerekçesiyle, yazılı şekilde davanın kabulü doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir." Yargıtay 23. HD, 2018/4136, 11.09.2018

niyet kuralları gözetilerek yapılması gerektiğini ve borçluyu olumsuz bir olayın ispatına zorlamanın objektif iyi niyet kuralları ile bağdaşmayacağını belirtmiştir¹²¹.

Atalay'a göre ise, menfi vakıaların ispatı için delil ikame imkânı oldukça güç olmakla birlikte imkânsız değildir¹²². İspatın sadece doğrudan ispat yolu ile değil, birden çok imkân ile gerçekleştirilebileceğinden yola çıkarak, söz konusu görüşünü gerekçelendirmiştir¹²³. Menfi vakıaya dayanan taraf, ispat imkânsızlığından yararlanarak iddiasını ispat yükünden tamamen kurtulmuş sayılmamalıdır. Somut uyuşmazlığın özelliklerine göre menfi vakıaların ispatı zor olmakla birlikte, imkânsız değildir. İspat güçlüğüne her menfi vakıa için geçerli olmayacağı kanaatindeyiz. Nitekim öğretide de bir vakıanın olumsuz olmasının her zaman için olumlu bir vakıadan daha güç ispat gerektireceği şeklinde genel bir kanaata varılamayacağı ileri sürülmüştür¹²⁴.

5.1. Dar ve Geniş Anlamda Menfi Vakıalar

Menfi vakıalar, dar ve geniş anlamda menfi vakıalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadırlar¹²⁵. Dar anlamda menfi vakıa, ispatının olumlu (müspet) vakıalar ile dolaylı ispat yolu kullanılarak yapılabildiği vakıaları ifade eder¹²⁶. İspatı yapılmak istenen vakıanın ispatının, doğrudan kendisinin değil ama komşu vakıasını ispatlamak yolu ile yapıldığı durumlarda dolaylı ispattan söz edilir¹²⁷. Bir kimsenin belli tarihte belli bir yerde olmadığını, aynı tarihte başka bir yerde bulunduğunu ispatlaması, menfi vakıanın dolaylı ispat yöntemi kullanılarak ispatlanmasına örnek olarak gösterilebilir¹²⁸.

Menfi vakıaların sadece dolaylı ispat ile ispatının mümkün olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Bu çerçevede, *Atalay*'a göre “...*Dar anlamda menfi vakıalar (bir vakıanın gerçekleşmediği) kural olarak, dolaylı (istisnası, tanık ifadesiyle ispat), geniş anlamda menfi vakıalar*

¹²¹ Yargıtay 13. HD, 2006/8569, 26.05.2006

¹²² *Atalay* (n 86) 163

¹²³ *ibid* 163

¹²⁴ Detaylı bilgi için *Saunders* (n 83) 279

¹²⁵ *Atalay* (n 86) 163

¹²⁶ *ibid* 91

¹²⁷ *Taşpınar* (n 64) 544

¹²⁸ *Wharton* (n 31) 130

(bir değer yargısının uygun olmadığı) ise dolaylı olduğu kadar doğrudan ispat yoluyla da ispatlanabilir...¹²⁹”.

5.2. Menfi Vakıanın İspatı Açısından Somutlaştırma Yükü

Menfi vakıa iddiasında bulunan kişinin, iddiasını somutlaştırması bazı durumlarda imkânsız olabilir¹³⁰. Örneğin, tarafın iddiası “bir hukuki ilişkinin hiç doğmadığı” yönündeyse, bu iddiasını destekler nitelikte elinde hiç delili olmayabilir. Bu gibi durumlarda, ispat güçlüğü veya imkânsızlığı vardır denilerek tarafın iddiasını ispatlayamadığını kabul etmek, hakkaniyetsiz sonuçlar doğurabilecektir¹³¹. Bu olumsuzluğun bertaraf edilmesi amacıyla öğretilde, iddiada bulunan tarafın karşısındaki tarafa, ispat yükü taşımasa dahi, hâkim tarafından, savunmasını somutlaştırma yükü¹³² yüklenmesi gerektiği önerilmiştir¹³³. Zira somutlaştırma yükü, tarafın davacı veya davalı olmasından bağımsız olarak her iki tarafa da ait olabilmektedir¹³⁴. İlgili taraf savunmasını somutlaştırabildiği takdirde, asıl menfi vakıayı iddia eden ve ispat yükünü üzerinde taşıyan taraf için artık ispat konusu bakımından belirsizlik bir ölçüde sınırlandırılmış olacaktır ve böylece, somutlaştırılan vakıaların gerçekleşmemiş olduğunun ispatı için eline imkân geçmiş olacaktır¹³⁵.

İspat yükü taşımayan tarafın da savunmasını somutlaştıramaması durumunda, menfi vakıa iddiasında bulunan tarafın hâkimde kanaat oluşturabilme ihtimali tekrar doğar¹³⁶. Zira, yukarıda verdiğimiz örnek üzerinden açıklamaya devam edersek, “bir hukuki ilişkinin hiç doğmadığı” iddiası ispatlanamamış ancak “bir hukuki ilişkinin doğmuş olduğu” yönünde de somut deliller sunulamamıştır. Bu nedenle hâkimde tam kanaat oluşmayacak, ancak menfi vakıanın ispatı bakımından emare ispatı

¹²⁹ Atalay (n 86) 93

¹³⁰ ibid 166

¹³¹ Common law terminolojisinde bu tür bir dava ezici derecede güçlü bir dava (overwhelming case) olarak adlandırılır. Detaylı bilgi için Barceló (n 58) 41

¹³² Somutlaştırma yükü hakkında detaylı bilgi için Cenk Akil, ‘6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Dava Dilekçesinin Unsurları Bağlamında Somutlaştırma Yükü’ (2012) 11(1) Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 85, 85-93

¹³³ Atalay (n 86) 166; Topuz (n 50) 180

¹³⁴ Taner Emre Yardımcı, Hukuk Yargılamasında Somutlaştırma Yükü (Oniki Levha Yayınları 2017) 3

¹³⁵ Atalay (n 86) 166

¹³⁶ ibid 166

kullanılarak yaklaşık kanaate varılabilecektir¹³⁷. Ancak yargılamanın iki tarafı bakımından da hâkimde yaklaşık kanaat oluşturulamamışsa, ispat-sızlık riskine asıl ispat yükünü üzerinde taşıyan taraf olan, menfi vakıa iddia edenin katlanacağına dikkat etmek gerekmektedir¹³⁸.

Açıklanan tüm nedenlerle, menfi vakıaların ispatının yapılmış sayılıp sayılmayacağı hususunda, tüm usulü yükün iddiada bulunan tarafta olmadığını söylemek mümkündür. Bu menfi vakıanın ispatının mümkün kılınabilmesi ve somut olay adaletinin sağlanabilmesi açısından, usulü sürece ispat yükünü üzerinde taşıyan tarafla birlikte hâkîmin müdahalesi ile karşı tarafın da dâhil edilmesi yolu çözüme odaklı bir yaklaşımdır¹³⁹. Öncelikle hâkim, davayı aydınlatma görevi çerçevesinde, ispat yükünün menfi vakıa iddiasında bulunan tarafta olduğunun tespitini yapmalıdır. Türk hukuk sisteminde taraflarca getirilme ilkesi geçerli ise de hâkime araştırma ve aydınlatma gereğince önemli roller düşmektedir¹⁴⁰. Daha sonrasında, olayın “menfi” karakteri sebebiyle ispatlanmasının güç olması sebebiyle, tarafın hak kaybına uğramaması ve adil bir yargılama yapılmasına çalışılacaktır. Yine hâkimin davayı aydınlatma ödevi çerçevesinde karşı tarafa savunmasını somutlaştırma yükü yüklenecektir¹⁴¹. Yapılan tüm tespitler ve usulüne uygun şekilde ortaya konulmuş deliller, menfi vakıanın ispatı bakımından hâkim tarafından bütüncül bir değerlendirmeye alınarak en hakkaniyetli çözüm yoluna ulaşmaya çalışılacaktır¹⁴². Türk hukuk sisteminde ana kural tam ispat olup, yaklaşık ispat¹⁴³ istisnadır. Menfi vakıa özelinde ele aldığımızda; ispat ölçüsünü tam ispattan yaklaşık ispata çevirerek, ispat güçlüğüne aşılması mümkündür¹⁴⁴.

¹³⁷ ibid 166

¹³⁸ ibid 167; Barceló (n 58) 42

¹³⁹ Atalay (n 86) 167

¹⁴⁰ Fulya Teomete Yalabık, İngiliz ve Amerikan Hukuklarında Vakıaların Getirilmesi ile Delillerin Toplanmasında Hâkimin Rolü ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi (Oniki Levha Yayınları 2016) 75

¹⁴¹ Akil (n 132) 93; Yardımcı (n 134) 71

¹⁴² Atalay (n 86) 167

¹⁴³ Yaklaşık ispat ölçüsü, niteliği itibarıyla ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz gibi dava olmayan usuli taleplerin maddi şartlarının ispatında kullanılan bir yöntemdir. Albayrak (n80 80) 30; Yaklaşık ispatın geçerli olduğu durumlarda hâkim daha düşük kanaatlerle yetinebilmektedir. Albayrak (n 80) 32

¹⁴⁴ Topuz (n 50) 179

Sonuç

İspat, yargılama sürecinde bir olgunun varlığı ya da yokluğu konusunda hâkimi ikna ve inandırma faaliyetini kapsayan medeni usul hukukunun temel kavramlarından biridir. İspat yükü, hâkimin kanaate varmadığı durumlarda, belirsizlik halinin aşılabilmesini sağlayan hukuki bir imkândır. Uyuşmazlık taraflarının iddia ve savunmalarını ispat edip etmemeleri her davanın sonucunu doğrudan etkiler mahiyettedir. Kısaca ispat, medeni usul hukukunun omurgası gibidir¹⁴⁵.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince ispat yükü, aksine yasal bir düzenleme olmadıkça, iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir. İspat yüküne ilişkin bu temel kural sadece müspet vakılarda değil, menfi vakılarda da geçerlidir. Menfi vakıadan kendi lehine hak talep eden kişi, kural olarak o vakıayı ispat yükü altındadır. Bir yasal karineye dayanan taraf, eğer karinenin temelinde bir menfi vakıa içeriyorsa, sadece o menfi vakıayı ispat etmek durumundadır.

Menfi vakılarda kural olarak iddiayı ileri süren tarafından ispat edilmesi kuralı uygulanacak ise de menfi vakıaların ispatı çoğu zaman aşırı güç olabileceğinden ispat kolaylığının sağlanması gündeme gelebilir. Menfi vakıa, müspet bir karşı vakıanın ispatı yoluyla da ortaya konabilmektedir. Yargılamada hayatın olağan akışı, genel hayat tecrübesi gibi durumlar ile fiilî ve yasal karinelere dayanarak yararlanılarak menfi vakıaların ispatında bir denge kurulabilir.

İspatı gereken hususların belirlenebilir veya sayılabilir olmadığı belirsiz menfi vakıaların ispatı çok zor olmasına rağmen, sonuçtan ya da sebepten hareketle ispatı mümkün olabilir. Ancak aksi durumun imkânsızlığı yoluyla belirsiz menfi vakıaların ispatlanması mümkün olmayacaktır.

Dar anlamda menfi vakıalar, kural olarak dolaylı, geniş anlamda menfi vakıalar ise dolaylı olduğu kadar doğrudan ispat yoluyla da ispatlanabilir. Menfi vakılarda ispat güçlüğünün aşılması için ispat ölçüsünün yaklaşık ispata çevrilmesi de bir araçtır. İspattaki güçlüğün bertaraf edilmesi amacıyla iddiada bulunan tarafın karşısındaki tarafa, ispat yükü taşımasa dahi, hâkim kanalıyla somutlaştırma yükü yüklenmesi hukuki dinlenilme hakkına ve somut olay adaletine hizmet edecektir.

Türk medeni usul hukukunda menfi vakıaların ispatı, uygulamada sıklıkla düğümlenen zorlu alanlardan biridir. Menfi vakıaların ispatı ko-

¹⁴⁵ Pekcanitez (n 7) V

nusu değerlendirilirken; menfi vakıaların ispatının mümkün olmadığı, ispat yükünün karşı tarafa kaydırılması, menfi vakıanın dolaylı (pozitif vakıalar üzerinden) ispatı, hayatın olağan akışından ya da karine mekanizmalarından yararlanılarak ispatı gibi farklı alternatifler geliştirilebilir. Delil sistemlerinden serbest delil sisteminin benimsenmesi hâkime geniş alan tanıyarak somut olay adaletinin gerçekleşmesine hizmet edebilir. Söz konusu menfi vakıanın ispatını gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlerde ve bu iddianın aksinin kanıtlanması aşamasında hâkime olağan yetkilerinden daha geniş bir takdir yetkisi tanınması, çözümsüz durumlar için bir umut ışığı olabilir.

Hiç kuşkusuz bir teori geliştirilecekse Türk hukuk sistemiyle uyumlu olabilecek bir teorinin sistematikleştirilmesi gerekmektedir. Bizim kanaatimiz menfi vakıaların ispatının mümkün olduğu ve bu doğrultuda yeni bir mekanizma ve teorinin geliştirilmesi ihtiyacı doğrudur. Menfi vakıayı ispat etmek mantıksal olarak sonsuz sayıda olasılığı dışlamayı gerektirir. Bu nedenle hukuk düzeni menfi vakıanın ispatını değil, makul çürütülebilirlik seviyesine ulaşılmasını aramalıdır. Unutulmamalıdır ki medeni usul hukukunun olması gereken dengedeki katı ve şekilci yapısı bozulmadan geliştirilecek bir araç dürüstlük kuralı, usul ekonomisi, silahların eşitliği gibi ilkelerle birlikte temellendirilebilirse her şeyden önce adil yargılanma hakkına hizmet edecektir.

KAYNAKÇA

Acar BH, Özel Hukukta İspat ve Delil Bağlamında Uygulamalı Hukuk (Us-A Yayıncılık 2013)

Akil C, ‘6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Dava Dilekçesinin Unsurları Bağlamında Somutlaştırma Yükü’ (2012) 11(1) Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 85

Alangoya Y, Medeni Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1979)

Albayrak H, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat (Yetkin Yayınları 2013)

Albayrak H, ‘Medeni Usul Hukukunda İspat Kolaylığı’ (2024) 4(2) Kırıkkale Hukuk Mecmuası 933

Albayrak H, Medeni Usul Hukukunda Delillerin İncelenmesi (Onikilevha Yayınları 2025)

Arslan R, Yılmaz E, Ayvaz ST and Hanağası E, İcra ve İflas Hukuku (Yetkin Yayınları 2025)

Arslan R, Yılmaz E, Ayvaz ST and Hanağası E, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2025)

Atalay O, ‘Emare İspatı’ (1999) 18(70) *Manisa Barosu Dergisi* 7

Atalay O, *Medeni Usul Hukukunda Menfi Vakıaların İspatı* (Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları 2001)

Atalı M, Ermenek İ and Erdoğan E, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2024)

Barceló JJIII, ‘Burden of Proof Prima Facie Case and Presumption in WTO Dispute Settlement’ (2009) 42(1) *Cornell International Law Journal* 23

Beydola A, ‘Medeni Usul Hukukunda Hukuka Aykırı Yollardan Elde Edilen Delillerle İspat Sorunu’ (2018) 1(1) *Yakındoğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 81

Bloomeyer A, ‘Medeni Usul Hukukunda Delillerin Takdiri’ (tr Turgut Akıntürk) (1968) 25(3) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 167

Bolayır N, ‘Medeni Usul Hukukunda İspat Hakkı ve İspat Hakkının Sınırları’ in Emel Hanağası and Mustafa Göksu (eds), *Prof Dr Ejder Yılmaz’a Armağan Cilt 1* (Yetkin Yayınları 2014) 555-585

Börü L, *Medeni Usul Hukukunda İddia ve Somutlaştırma Yükü* (Yetkin Yayınları 2016)

Çalışkan S and Gürel B, *Hukuk Davalarında Açıklamalı - İçtihatlı Dilekçe Örnekleri ile Deliller ve İspat Yöntemi* (Platon Hukuk Yayınları 2022)

Göksu M, ‘Hukuk Yargılamasında Vakıa ve Hukuk’ in Osman Berat Gürzumar (ed), *Doç Dr Haluk Konuralp Anısına Armağan I* (Yetkin Yayınları 2009) 323-350

Görgün LŞ, Börü L and Kodakoğlu M, *Medeni Usul Hukuku* (13th edn, Yetkin Yayınları 2024)

Kaplow L, ‘Burden of Proof’ (2012) 121(4) *Yale Law Journal* 738

Kaynak S, ‘Cognitio Extra Ordinem’den Günümüze Delil ve İspat Yükü’ (2015) *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (Hukuk Fakültesinin Kuruluşunun 5. Yılına Armağan Özel Sayısı Cilt II) 1021

Keser L, ‘İlk Görünüş İspatı (prima facie beweis)’ in Prof Dr Mahmut Tefvik Birsal’e Armağan (Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2001) 231–252

Konuralp H, *İspat Hukukunun Zorlanan Sınırları* (Yetkin Yayınları 2009)

Kuru B and Aydın B, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt I* (4th edn, Yetkin Yayınları 2025)

Küçük AT, *Vakıaların Toplanması Açısından Teksif İlkesi* (Oniki Levha Yayınları 2021)

Muşul T, *Medeni Usul Hukuku* (3rd edn, Adalet Yayınevi 2012)

Ordu A, 'Medeni Usul Hukukunda Genel Olarak İspat ve İlk Görünüş İspatı' (2018) 1(1) Yakındoğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 153

Öktemer YS, 'Menfi Tesbit Davası' (1972) 63(8) Adalet Dergisi 579

Özekes M and Çiftçi P, 'Menfi Tespit Davalarını Zorunlu Arabuluculuğa Dahil Saymanın Gereksizliği Üzerine (İstanbul BAM Kararları Örneğinden Bir Bakış)' (2020) 33(148) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 101

Postacıoğlu İE, 'İcra İflas Kanunun Muaddel Hükümlerine Göre Menfi Tesbit Davası' (2011) 32(2-4) Journal of Istanbul University Law Faculty 824

Postacıoğlu İE, *Şehadetle İspat Memnuiyeti ve Hudutları* (2nd edn, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1964)

Saunders KW, 'The Mythic Difficulty in Proving a Negative' (1985) 15(2) Seton Hall Law Review 276

Tanrıver S, *Medenî Usul Hukuku Cilt 1: Temel Kavramlar ve İlk Derece Yargılaması* (Yetkin Yayınları 2021)

Taşpınar S, *Medeni Yargılama Hukukunda İspat Sözleşmeleri* (Yetkin Yayınları 2001)

Taşpınar S, 'Fiili Karinelerin İspat Yükünün Dağılımındaki Rolü' (1996) 45(1) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 533

Topuz G, *Medeni Usul Hukukunda Karinelerle İspat* (Yetkin Yayınları 2012)

Toraman B, 'Medeni Usul Hukukunda İspat Hakkına Dair Bazı Tespit ve Değerlendirmeler' (2014) 16 Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof Dr Hakan Pekcanitez'e Armağan Özel Sayısı) 1483

Tutumlu MA, 'İstinaf Yargılamasında Yeni Vakıa-Delil Getirme Yasağı ve İstisnaları' (2007) 2(7) Terazı Aylık Hukuk Dergisi 57

Tutumlu MA, 'Dava Dilekçesinde Vakıaların ve Delillerin Gösterilmemesi ve Bunun Yaptırımı' (2016) 11(122) Terazı Aylık Hukuk Dergisi 110

Umar B and Yılmaz E, *İspat Yükü* (2nd edn, Kazancı 1980)

Yalabık FT, İngiliz ve Amerikan Hukuklarında Vakıaların Getirilmesi ile Delillerin Toplanması Hâkimin Rolü ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi (Oniki Levha Yayınları 2016)

Yardımcı TE, Hukuk Yargılamasında Somutlaştırma Yükü (Oniki Levha Yayınları 2017)

Yavaş M, ‘Medeni Yargılamanın Amacı Bağlamında İspat Yükü Kavramı’ (2015) 21(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 741

Yenipınar FB, Hukuk Davalarında İspat ve Deliller (3rd edn, Seçkin Yayıncılık 2025)

Yıldırım K, ‘İsviçre Federal Medeni Usul Kanunu Taslağında İspat Hukuku ve Özellikle İspat Hakkı’ in Hüseyin Hatemi (ed), Prof Dr Özer Seliçi’ye Armağan (Seçkin Yayıncılık 2006) 679-692

Wharton F, ‘V. Concerning the Proof of Burden’ (1876) 2 The Southern Law Review (New Series) 126

“SEÇİMLİK HAK KAVRAMI BAĞLAMINDA TİCARİ İŞLERDE KANUNİ FAİZİN ISLAH YOLUYLA AVANS FAİZİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ*

(CONVERSION OF STATUTORY INTEREST INTO ADVANCE INTEREST THROUGH AMENDMENT IN COMMERCIAL TRANSACTIONS IN THE CONTEXT OF THE OBLIGATIO ALTERNATIVA)

Arş. Gör./Res. Asst. Aslınur MATUĞAN**

ÖZ

Alacağın fer’isi olan faize ilişkin genel hükümler 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizi Hakkında Kanun’da yer almaktadır. 3095 sayılı Kanun m. 2/1’de alacaklının hangi oranda temerrüt faizi isteyebileceği düzenlenmiştir. Hükme göre taraflar aksini kararlaştırmamışlar ise kanuni faiz oranı uygulanır. Ancak ticari işlerde kanun koyucu daha yüksek bir faiz oranı talep edilmesine imkân tanımıştır. 3095 sayılı Kanun m. 2/2 uyarınca taraflar aksini kararlaştırmamış ise alacaklı, arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde avans faizi isteyebilir. Alacaklının kanuni faiz ve avans faizi arasındaki tercihini Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesi seçimlik borç olarak nitelendirmiştir. Söz konusu içtihatlarda yenilik doğuran hakların özelliği olan bir defa kullanmakla tükenmesi çerçevesinde alacaklının bu seçimini ıslah yoluyla

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Bu makale 17.02.2026 tarihinde Yayınımıza ulaşmış olup, 15.06.2026 tarihinde birinci hakem; 25.05.2026 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir.

DOI: <http://dx.doi.org/89847>

** İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Öğrencisi, aak@ticaret.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0003-0603-911X

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Bu makaleye atıf için; MATUĞAN, Aslınur “Seçimlik Hak Kavramı Bağlamında Ticari İşlerde Kanuni Faizin Islah Yoluyla Avans Faizine Dönüştürülmesi”, Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi, Sayı: 63, 2026, s. 41-70.

değiştiremeyeceği kabul edilmiştir. Bu çalışmada ticari işlerde alacaklıya tanınan kanuni faiz veya avans faizi talep etme imkânının hukuki niteliği, seçimlik hak, ıslah ve hâkimin hukuku re'sen uygulaması ilkesi çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Islah, Yenilik Doğuran Hak, Seçimlik Hak, Faiz Oranı, Faiz Türü

ABSTRACT

This study examines Article 2 of Statutory and Default Interest Law No. 3095, which stipulates that in commercial transactions, the creditor has the right to demand either the statutory interest rate or the advance interest rate. According to some of judgements of the Court of Cassation, a plaintiff who initially requested the statutory interest rate is not permitted to change this request to the advance interest rate by amendment. This is because, under Article 2, the creditor's exercise of the right of choice is considered as a constructive right. The prevailing opinion is that onstructive rights cease upon exercise, therefore these rights cannot be amendment. This study evaluates the legal nature of the right granted to the creditor to demand statutory or advance interest in commercial transactions within the framework of obligatio alternativa, amendment, and the principle of the iura novit curia.

Keywords: Amendment, Obligatio Alternativa, Constructive Rights, Interest Rates, Statutory Interest

GİRİŞ

Para borçlarının en önemli sonuçlarından birisi alacaklının faiz talep edebilmesidir. Faize ilişkin hükümlerin yer aldığı 6098 sayılı TBK¹, 6102 sayılı TTK² ve 3095 sayılı Kanun'da³ faizin tanımı yapılmamıştır. Doktrinde yapılan faiz tanımları genel olarak iki başlık altında toplan-

¹ Türk Borçlar Kanunu, Kanun Numarası: 6098, Kabul Tarihi 11.1.2011, RG 4.2.2011/27836

² Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası:6102, Kabul Tarihi: 13.1.2011, RG 14.2.2011/27846

³ Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun, Kanun Numarası: 3095, Kabul Tarihi: 4.12.1984, RG 19.12.1984/1984

maktadır. Bunlardan ilki faizi borçlu açısından ele almıştır. Buna göre borçlunun sermayeyi kullanmasının karşılığı faizdir⁴. Faizi alacaklı açısından değerlendiren diğer görüşe göre ise faiz alacaklının borçluya bıraktığı sermayesinden belli bir müddet yoksun kalmasının karşılığıdır⁵. Bu karşılık, borçlu temerrüde düşene kadar anaparaya işleyen bir faiz ise anapara faizi; borçlunun temerrüdünden sonra ise temerrüt faizi olarak adlandırılır.

Faizin miktarını belirlemek için bir faiz oranı tayin edilmelidir. Taraflar faiz oranını Türk Borçlar Kanunu'ndaki sınırlar dahilinde kararlaştırabilirler (TBK m. 88, m. 120). Tüketici işlemleri saklı kalmak kaydıyla faiz oranı serbestçe belirlenebilir (TTK m. 8). Ancak taraflar faiz oranını kararlaştırmamış ise uygulanacak faiz oranı 3095 sayılı Kanun hükümlerine göre tayin edilir. 3095 sayılı Kanun'un ikinci fıkrası uyarınca

⁴ Kenan Tunçomağ, Türk Borçlar Hukuku Cilt I Genel Hükümler (6th edn, Sermet Matbaası 1976) 93; Andreas Furrer, Markus Muller-Chen and Bilgehan Çetiner, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (2nd edn, Oniki Levha Yayıncılık 2022) 61; Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri (1st edn, Yetkin Yayınları 2021) 739; Rona Serozan, Başak Baysal and Kerem Cem Sanlı, Serozan Borçlar Hukuku Genel Bölüm (8th edn, Oniki Levha Yayıncılık 2022) 145; Wolfgang Fikentscher and Andreas Heinemann, Schuldrecht Allgemeiner Und Besonderer Teil (11th edn, Walter de Gruyter 2017) § 29, II, 1;; Dieter Medicus and Stephan Lorenz, Schuldrecht I Allgemeiner Teil Ein Studienbuch (22nd edn, CH Beck 2021) 72; Wolfgang Ernst, 'BGB § 289 Zinseszinsverbot' in Krüger Wolfgang (ed), Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB, Band 2: Schuldrecht - Allgemeiner Teil I §§ 241-310 (10th edn, CH Beck 2025) Rn 3

⁵ Bernhard Windscheid, Lehrbuch Des Pandektenrechts Band 2 (3rd edn, Buddeus 1873) 36; Andreas von Tuhr, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı Cilt: 1-2 (Cevat Edege tr, Olgaç Matbaası 1983) 61; Ferit M Saymen and Halid K Elbir, Türk Borçlar Hukuku Umumî Hükümler (Filiz Kitabevi 1966) 637; Selâhattin Sulhi Tekinay, Borçların İfası, İhlâli , Sona Ermesi (Fakülteler Matbaası 1967) 28; Şükran Ekecik, 'Türk Özel Hukukunda Faiz' (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi 1987) 30; Nami Barlas, Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar (Kazancı Kitap 1992) 125; Arslan Kaya, 'Adi ve Ticari İşlerde Faiz' (1994) 54 İstanbul Hukuk Mecmuası 347, 347; Mehmet Helvacı, Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı (1st edn, Beta Yayıncılık 2000) 43; Murat Aydoğdu, '6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz İle İlgili Düzenlemeler' (2010) 12 Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 85, 86; Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (30th edn, Legem Yayınevi 2025) 1107. Faiz için sermayenin borçlu tarafından fiilen kullanılmasının şart olmadığı yönünde Tekinay 28; Selâhattin Sulhi Tekinay and others, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2 (5th edn, Fakülteler Matbaası 1985) 1046; M Kemal Oğuzman and M Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1 (23rd edn, Vedat Kitapçılık 2025) 324

kanuni faizi belirleme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir. 8485 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 1 Haziran 2024 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kanuni faiz oranı yıllık %24 olarak belirlenmiştir⁶. Ticari işlerde ise taraflar aksini kararlaştırmamış ise alacaklı temerrüt faizinin kanuni faiz oranı üzerinden hesaplanmasını isteyebileceği gibi Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı kanuni faiz oranından yüksek ise avans faizi de talep edebilir (3095 s. Kanun m. 2/2).

Kanun koyucu ticari işlerde uygulanacak temerrüt faizi bakımından birden fazla faiz oranı öngörmüştür. Alacaklının bu faiz oranlarından birini talep etmiş olması Yargıtay'ın bazı kararlarında seçimlik hakkın kullanılması olarak tanımlanmaktadır.

Yargıtay'a göre dava dilekçesinde kanuni faiz oranı ya da avans faizinden birinin ileri sürülmesi hâlinde yenilik doğuran hak niteliğinde olan seçim hakkı kullanılmış sayılacaktır. Davacı bu seçimini değiştirmek istediğinde ise yenilik doğuran hakların muhtevası gerekçe gösterilerek ıslah yoluna başvurulmasına cevaz verilmemiştir.

Bu çalışmada, genel çerçevesiyle ticari işlerdeki faiz hükümlerine ilişkin yapılan açıklamaların ardından 3095 sayılı Kanun m. 2 uyarınca ticari işlerde kanuni faiz ve avans faizi şeklinde iki türlü faizin düzenlenmesinin hukuki niteliği seçimlik hak çerçevesinde incelenmiştir. Seçimlik hakların kullanılması yenilik doğuran bir beyanla ile gerçekleştiği için yenilik doğuran hakların özellikleri ve seçim hakkının kullanıldıktan sonra değiştirilmesi hakkında doktrindeki görüşler ele alınmıştır. Bu kapsamda Yargıtay kararları ışığında ıslah yoluyla seçimlik hakların değiştirilmesi meselesi kanuni faizden vazgeçilerek avans faizi istenmesi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Son kısımda kanuni faiz talep eden davacının bu talebi uyarınca uygulanacak faiz hükümlerinin belirlenmesinin hâkimin hukukun re'sen uygulama görevi kapsamında kalması ve bu bağlamda avans faizinin uygulanması imkânını re'sen gözetip gözetemeyeceği incelenmiştir.

⁶ Cumhurbaşkanlığı Kararı, Karar Numarası: 8485, RG 21.5.2024/32552

A. TİCARİ İŞLERDE TEMERRÜT FAİZİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

I. Genel Olarak Faiz Türleri

Doktrinde faiz, kaynağına, hesaplama şekline, işlediği döneme ve ticari iş olup olmamasına göre sınıflandırılır⁷. Faiz, kaynağına yani kandan veya hukuki işlemde doğmasına göre kanuni – iradi faiz; hesaplama şekline göre basit – bileşik faiz; işlediği döneme göre anapara – temerrüt faizi ve ticari işlerde gösterdiği özellikler bakımından adi işlere uygulanan faiz- ticari faiz şeklinde tasnif edilmiştir. Ancak faiz türlerinin adlandırılmasında yeknesaklık bulunmamaktadır. Temerrüt faizi yerine gecikme faizi⁸ yahut geçmiş günler faizi⁹; anapara faizi yerine kapital faizi¹⁰; iradi faiz yerine ise akdi faiz¹¹ terimleri de kullanılmaktadır.

3095 sayılı Kanun’un sistematığı doktrinde yapılan tasnifle örtüşmemektedir. Kanun’un 1. maddesi “kanuni faiz” ve 2. maddesi “temerrüt faizi” başlığını taşımaktadır. Bu durum doktrinde yapılan ayrıma uymadığı gibi kanuni faiz esasen temerrüt faizini de kapsadığı için kanuni faizin hangi anlamda kullanıldığı tartışmaya yol açmıştır. Çünkü temerrüt faizi de kanuni faizin bir örneğidir.

3095 sayılı Kanun’un kanuni faiz başlıklı 1. maddesinin ilk fıkrası uyarınca tarafların faiz oranını kararlaştırmaması hâlinde uygulanacak oran kanuni faizdir. Temerrüt faizi başlıklı ikinci maddeye göre ise bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için temerrüt faizi ödemeye mecburdur. 3095 sayılı Kanun’daki faiz türlerine ilişkin bu ayırım kanun tasarısı görüşmelerinde eleştirilmiş ve kanuni faizin iki anlama geldiği ifade edilmiştir. Bu anlamlardan birincisi faiz oranının taraflarca belirlenmediği hâlde kanunun öngördüğü faiz oranının uygulanması, ikincisi ise

⁷ Saymen and Elbir (n 5) 71; Feyzi Necmettin Feyzioğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt II (2nd edn, Fakülteler Matbaası 1977); Barlas (n 5); Kaya (n 5); Altan Fahri Gülerci, Borçlar Hukuku Dersleri (Genel Hükümler) (2nd edn, Oniki Levha Yayıncılık 2018) 466–468

⁸ Akar Öçal, Türk Hususi Hukukunda Gecikme Faizi (Sulhi Garan Matbaası 1965) 15

⁹ Şakir Berki, Borçlar Hukuku Umumî Hükümler (3rd edn, Yargıçoğlu Matbaası 1962) 223; Özcan Günergök and Şaban Kayıhan, Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler (2nd edn, Oniki Levha Yayıncılık 2024) 258

¹⁰ Hamdi Yasaman, ‘Ticari İşlerde Akdi Faiz ve Temerrüt Faizi’ [2011] Bankacılar Dergisi 61

¹¹ von Tuhr (n 5) 67; Barlas (n 5) 125

kanun gereği işleyen temerrüt faizidir¹². Doktrinde ise 3095 sayılı Kanun'un 1. maddesindeki kanuni faiz teriminin, miktarı taraflarca kararlaştırılmamış olan anapara faizi yerine kullanıldığı, miktarı sözleşme ile belirlenmemiş olan temerrüt faizinin ise Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasına tabi olduğu ileri sürülmüştür¹³. Doktrindeki bu görüş TBK m. 88 ve m. 120'deki faiz ayırımına da daha uygundur.

Faiz TBK m. 88 ve m. 120 hükümlerinde düzenlenmiştir. Kanun'un "Temerrüt Faizi" başlıklı 120. maddesine göre temerrüt faizi taraflar arasında kararlaştırılabileceği gibi böyle bir belirleme yapılmamış ise mevzuat hükümlerine göre tayin edilecektir. Her ne kadar 88. madde sadece "Faiz" başlığını taşısa da söz konusu 120. maddeden hareketle, hükmün anapara faizine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır¹⁴.

Kaynağına göre faiz, iradi faiz ve kanuni faiz olarak ikiye ayrılır. İradi faiz tarafların hukuki işlem ile kararlaştırdıkları faizdir¹⁵. Kanuni faiz ise faiz borcunun kanundan kaynaklanmasıdır¹⁶. Kanuni faiz tabiri kanunda öngörülen faiz oranlarının uygulanması hâlinde de kullanılır¹⁷. Temerrüt faizi kanuni faizin bir örneğidir.

İşlediği döneme göre faizin iki türü vardır. Bunlar anapara faizi ve temerrüt faizidir. Anapara faizi vadeye kadar işleyen faizdir¹⁸. Temerrüt olgusunun gerçekleşmesinden sonra işleyen faize ise temerrüt faizi denir. Borçlunun temerrüde düşmesi hâlinde taraflar kararlaştırmamış olsalar dahi alacaklı temerrüt tarihinden itibaren faize hak kazanır¹⁹.

Faiz türlerine ilişkin yapılan bir başka ayırım adi iş ve ticari iş ayırımına dayanmaktadır. Ticari işlerde faiz bazı özellikler gösterir. Ticari işlerde faiz oranı TTK m. 8 uyarınca serbestçe belirlenmektedir. Taraflar kararlaştırmamış olsalar bile tacir, verdiği avanslar ve yaptığı giderler

¹² Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM Tutanak Dergisi (C 8, 1984) 726. Aynı yönde Helvacı (n 5) 99

¹³ Sabih Arkan, Ticari İşletme Hukuku (27th edn, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2021)

¹⁴ Aydoğdu (n 5) 92

¹⁵ Saymen and Elbir (n 5) 638; Eren (n 5) 1110; Oğuzman and Öz (n 5) 318; Hüseyin Ülgen and others, Ticari İşletme Hukuku (8th edn, Vedat Kitapçılık 2022) 27

¹⁶ Tekinay and others (n 5) 1052

¹⁷ Ekecik (n 5) 64; Helvacı (n 5) 99; Eren (n 5) 1108

¹⁸ Helvacı (n 5) 102; Arkan (n 13) 80; Ahmet M Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (25th edn, Turhan Kitabevi 2021) 784

¹⁹ Barlas (n 5) 140; Oğuzman and Öz (n 5) 522; Eren (n 5) 1240

için, ödeme tarihinden itibaren faize hak kazanır (TTK m. 20, TBK m. 387/2). Ayrıca ticari işlerde daha yüksek oranda faiz talep edilebilmektedir (3095 sayılı K. m. 2/2).

Faiz türlerine ilişkin yapılan son ayırım basit faiz – bileşik faizdir. Basit faiz ve bileşik faiz, faizin nasıl hesaplanacağını gösterir. Sadece anaparaya faiz işletilmesi hâlinde basit faiz söz konusudur²⁰. Bileşik faiz ise faizin anaparaya eklenerek bu toplam meblağa yeniden faiz işletilmesidir²¹.

II. Faiz Oranları

Kanunlarımızda düzenlenen faiz hükümlerinin nasıl uygulanacağını belirlemek için faiz türünü tespit etmek önem taşır. Mesela TBK m. 121'e göre anapara faizinde temerrüde düşülmesi hâlinde icra takibine girildiği veya dava açıldığı günden başlayarak temerrüt faizi işletilmesi mümkün olup bileşik faize izin verilmiş iken temerrüt faizi bakımından bileşik faiz hesabı yasaklanmıştır. Dolayısıyla bu yasağın uygulanıp uygulanmayacağı belirlemek için faizin anapara faizi mi temerrüt faizi mi olduğunu belirlemek gerekir. Bir başka önemli husus ise faiz oranlarının belirlenmesidir. Faiz oranı, faizin miktarını belirleme ve ölçme aracıdır.

Taraflar faiz oranını alacağın belli bir yüzdesi olarak kararlaştırabilir. Eğer faiz oranı taraflarca belirlenmemiş ise kanunda öngörülen oranlar geçerli olur. Faiz oranları hakkında 3095 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. Ayrıca TBK faiz oranlarına ilişkin bazı sınırlamalar getirilmiştir.

a. Adi İşlerde Temerrüt Faizi

3095 sayılı Kanun m. 1'de taraflar aksini kararlaştırmadıkça anapara faizi için uygulanacak kanuni faiz oranı belirlenmiştir. 8485 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı uyarınca 1 Haziran 2024 tarihinden itibaren kanuni faiz oranı yıllık %24 olarak uygulanmaktadır. Adi işlerde, taraflar faiz oranını kararlaştırmamış ise anapara faizinde uygulanacak oran %24'tür. Tarafların aksini kararlaştırmaları, bir başka ifadeyle kanuni faiz oranından daha yüksek bir oran kararlaştırbilmeleri mümkün olmakla birlikte kanun koyucu bu anlaşmalarda bir üst sınır öngörmektedir. Buna göre sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık faiz oranı, kanuni faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamaz (TBK m. 88).

²⁰ Hikmet Sami Türk, Temerrüt Faizi, Bileşik Faiz Yöntemiyle Hesaplanabilir Mi? (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1993) 164; Helvacı (n 5) 99

²¹ Feyzioğlu (n 7) 63; Tekinay and others (n 5) 1056; Gökhan Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1,3 (2nd edn, Seçkin Yayıncılık 2019) 173; Eren (n 5) 1112

Anapara faizinde kanuni faiz oranını düzenleyen 3095 sayılı Kanun m. 1/1 hükmü temerrüt faizinde de uygulanmaktadır (3095 s. Kanun m. 2/1, TBK m. 120/1-2). Temerrüt faizinin daha yüksek bir oran üzerinden kararlaştırılması bakımından ise anapara faizindeki sınırdan daha yüksek bir sınır getirilmiştir. Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, kanuni faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz (TBK m. 120/2).

Anapara faizi kanuni faiz oranından daha yüksek bir oran olarak belirlenmiş ancak temerrüt faizi oranı ayrıca kararlaştırılmamış ise anapara faizi için belirlenen oran temerrüt faizi için de geçerli olacaktır (3095 s. Kanun m. 2/3, TBK m. 120/3).

b. Ticari İşlerde Temerrüt Faizi

Kural olarak ticari işlerde faiz serbestçe belirlenmektedir (TTK m. 8/1). Tarafların uygulanacak oranı kararlaştırmamaları durumunda 3095 sayılı Kanun hükümleri tatbik edilir.

Ticari işlerde faiz oranı taraflarca kararlaştırılmamış ise 3095 sayılı Kanun m. 1/1 uyarınca alacaklı faizin kanuni faiz oranı olan %24 üzerinden faiz hesaplanmasını isteyebilir. Temerrüt faizinde de aynı oran kural olarak geçerlidir (3095 sayılı Kanun m. 2/1). Ancak temerrüt faizi bakımından ticari işlerin niteliği gereği kanun koyucu daha yüksek bir faiz oranı istenmesine imkân tanımıştır. 3095 sayılı Kanun m. 2/2'ye göre Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı kanuni faiz oranından fazla ise, taraflar kararlaştırmasa bile ticari işlerde temerrüt faizinin avans faizine göre hesaplanması istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur. Ticari işletmeler arasında mal ve hizmet tedariki amacıyla yapılan işlemlerde ise özel bir temerrüt faizi oranı uygulanmaktadır. Taraflar faiz oranını kararlaştırmamış ise TCMB'nin her yılın ocak ayında ilan ettiği faiz oranı muteberdir (TTK m. 1530/7).

Ticari işlerde karşılaşılan bir başka faiz oranı reeskont faizidir. Reeskont faizi esasen bankacılık uygulamasını ilgilendiren bir oran olmakla birlikte 3095 sayılı Kanun'da bir dönem reeskont faiz oranının kabul edilmiş olması reeskont faizini hukuki anlamda da önemli kılmıştır.

Reeskont işlemi, bir borçlanma aracının piyasa değerinin ikinci kez iskonto edilmesiyle iskontolu fiyat ile nominal değer arasındaki far-

kın artırılmasıdır. Bankaların iskonto ederek aldıkları vadesi gelmemiş borç senetlerinin Merkez Bankası tarafından yeniden iskonto edilerek alınması reeskont işlemidir. Merkez Bankası'nın bankaya ne kadar karşılık ödeyeceği hesaplanırken reeskont faiz oranı dikkate alınır²².

3095 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği ilk hâlinde ticari işlerde alacaklı %30 oranındaki kanuni faizi isteyebileceği gibi eğer ödeme yerindeki ve ödeme zamanındaki banko iskontosu kanuni faiz oranından yüksek ise reeskont faizi talep edebilmekteydi. 4489 sayılı Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un²³ yürürlüğe girmesiyle 1. maddedeki kanuni faiz oranı reeskont faizi olarak değiştirilmiş, ayrıca Kanun'un 2. maddesinin ikinci fıkrası da avans faizi isteme imkânı getirmiştir. Bu kanun değişikliğiyle ticari işlerde alacaklı temerrüt faizi olarak kanuni faiz olan reeskont faizini yahut reeskont faizinden daha yüksek ise avans faizini tercih edebilmekteydi. Reeskont faizinin 3095 sayılı Kanun'dan tamamen çıkarılması ise 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile gerçekleşmiştir²⁴. Bu değişiklik ile 3095 sayılı Kanun m. 1'deki kanuni faiz oranı yeniden sabit bir oran olarak belirlenmiş ve ticari işlerde alternatif olarak avans faizi öngörülmüştür.

Alacaklının temerrüt faizi talebi ticari işletmeler arasındaki mal ve hizmet tedariki amacıyla yapılan işlemlerden doğmuş ise bu durumda TTK m. 1530/7 uyarınca alacaklı özel bir faiz oranı üzerinden temerrüt faizi talep edebilir. Söz konusu faiz oranını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası her yıl ocak ayında ilân etmektedir. İlân edilen faiz oranı 3095 sayılı Kanun m. 2/2'deki faiz oranından en az yüzde sekiz fazla olmaktadır (TTK m. 1530/7, c. 2). Bu durumda alacaklı kanuni faiz oranı yerine ilân edilen faiz oranını isteyebilir.

Ticari işlerde tarafların faiz oranını kararlaştırmaları hâlinde belirlenen oranın TBK m. 88 ve m. 120'ye göre yıllık kanuni faiz oranının yüzde ellisinden fazla olup olamayacağı ise doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre bu hükümlerdeki faiz sınırlarının amacı borçluları aşırı faiz yükünden korumaktır ve bu koruma tacirler için de geçerli olmalıdır²⁵.

²² TCMB Reeskont ve Avans Faiz Oranları <<https://www.tcmb.gov.tr>> accessed 6.1.2026

²³ Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 4489, Kabul Tarihi: 15.12.1999, RG 18.12.1999/23910

²⁴ Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun Numarası: 5335, Kabul Tarihi: 21.4.2005 RG 27.04.2005/25798

²⁵ Aydoğdu (n 5) 95–97

Katıldığımız görüş uyarınca ticari işlerde faizin serbestçe belirleneceğine ilişkin TTK m. 8 ticari işlerde faiz sınırının uygulanmasına engel teşkil eder²⁶. Ancak taraflardan birinin tüketici olduğu işlemler ayrıca ele alınmalıdır. Çünkü ticari işlerde faizi serbest bırakan söz konusu 8. madenin üçüncü fıkrasına göre tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Nitekim TBK m. 88 ve m. 120 hükümlerinin zayıf durumda olanları koruma gayesi ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki, hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümlerin uygulanacağına ilişkin 83. madde birlikte ele alındığında tüketiciler bakımından faizlerin sınırlandırılması gerektiği sonucuna varılmalıdır²⁷.

B. SEÇİMLİK BORÇ KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE 3095 SAYILI KANUN M. 2/2 HÜKMÜNÜN İNCELENMESİ

Bir ticari işten doğan para borcunda temerrüde düşen borçlu temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. Borçlunun sorumlu olduğu temerrüt faizini taraflar kendi aralarında kararlaştırabilirler. Mesela temerrüt faizi olarak yıllık %50 oranında faiz işleyeceği şeklindeki bir anlaşma yapılması mümkündür. Buna karşılık taraflar bir oran belirlemek yerine 3095 sayılı Kanun hükümlerine yahut reeskont faiz oranı, Libor faiz yahut mevduata uygulanan en yüksek faiz gibi oranlara da atıf yapabilirler.

Tarafların 3095 sayılı Kanun'a atıf yapması veya faize ilişkin bir anlaşma yapmamış olmaları sebebiyle 3095 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması söz konusu olduğunda temerrüt faizi için tatbik edilecek kanun maddesi 2. maddedir. Ticari işlerde 3095 sayılı Kanun m. 2/2 uyarınca uygulanabilecek kanuni faiz ve avans faizi şeklinde iki faiz türü öngörülmüştür. Söz konusu maddeye göre taraflar aksini kararlaştırmamış ise ticari işlerde alacaklı arada bir sözleşme olmasa bile kanuni faiz oranı yerine daha yüksek bir oran olan avans faizi isteyebilir.

Kanun koyucu ticari işlerde para alacaklısına adi işlerde geçerli olan kanuni faiz oranından daha yüksek bir faiz oranı uygulanabilmesine imkân sağlamıştır. Buna karşın alacaklının avans faizinin uygulanabileceği hususunda bilgisinin olmaması hâlinde asgari bir faiz talebi olarak kanuni faiz istemesi söz konusu olabilmektedir. Bu durum dava dışında

²⁶ Oruç Hami Şener, Ticari İşletme Hukuku Ders Kitabı (2nd edn, Seçkin Yayıncılık 2020) 95; Arkan (n 13) 87; Kılıçoğlu (n 18) 797; Ülgen and others (n 15) 36; Eren (n 5) 1113; Oğuzman and Öz (n 5) 331

²⁷ Arkan (n 13) 86; Ülgen and others (n 15) 36. Aksi yönde Furrer, Muller-Chen and Çetiner (n 4) 63

mesela borçluya ihtar çekmek suretiyle kanuni faiz istemesi şeklinde gerçekleştirildiği gibi ilk defa dava dilekçesinde de tercih faiz talebini ileri sürebilir. Her iki hâlde de alacaklının daha yüksek bir oranda faiz isteyebileceğini fark ettiğinde daha düşük orandaki faiz talebini daha yüksek orandaki faiz ile değiştirmek istemesi olağandır. Böyle bir örnekte alacaklının ilk seçimini değiştirmesinin mümkün olup olmadığı sorusu 3095 sayılı Kanun m. 2/2 hükmünün alacaklıya bir seçim hakkı sunup sunmadığıyla ilişkilidir.

Alacaklının 3095 sayılı Kanun m. 2/2 uyarınca avans faizi talep edebilecek iken kanuni faiz oranını istemiş olmasını Yargıtay seçimlik hakkın kullanılması olarak değerlendirmektedir²⁸. Yargıtay’a göre seçimlik hakların yenilik doğuran bir hak olması, seçim hakkının bir defa kullanılmakla tükenmesine sebep olduğu için seçim hakkı ıslah yoluyla değiştirilemez. Ancak belirtilmelidir ki yenilik doğuran hak olan seçimlik hakların kullanıldıktan sonra değiştirilip değiştirilemeyeceği meselesi genel itibarıyla doktrinde tartışmalı bir konudur.

I. Seçimlik Borç Kavramı

Borcun konusunun birden fazla edimi kapsadığı ancak borçlunun bu edimlerden yalnızca birini yerine getirmekle yükümlü olduğu borçlara seçimlik borç denir²⁹. Seçimlik borçlarda seçim hakkının kime ait olduğu TBK m. 87’de belirlenmiştir. Hükme göre hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimlerden birinin seçimi borçluya aittir. Ancak taraflar seçim hakkının alacaklı veya üçüncü bir kişide olmasını kararlaştırabilir.

²⁸ Yargıtay HGK 13-1704/534, 7.7.2020

²⁹ Kemaleddin Birsen, *Borçlar Hukuku Dersleri - Borçların Umumî Hükümleri* (3rd edn, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1954) 462; Özer Seliçi, ‘Seçimlik Borçların İfası’ (1968) 34 İÜHF 375, 376; Tekinay and others (n 5) 1079; Mehmet Şengül, ‘Seçimlik Borçlara İlişkin Temel Özellikler ve Seçimlik Borçların İfası’ (2011) XV Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 207, 207; Ali Naim İnan and Özge Yücel, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (4th edn, Seçkin Yayıncılık 2014) 103; Necip Kocayusufpaşaoğlu and others, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt* (7th edn, Filiz Kitabevi 2017) 64; Halûk N Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (18th edn, Beta Yayıncılık 2021) 340; Serozan, Baysal and Sanlı (n 4) 116; Eren (n 5) 1089; Theo Guhl, *Das Schweizerische Obligationenrecht: Mit Einschluss Des Handels Und Wertpapierrechts* (8th edn, Schulthess Verlag 1991) 49; Heinrichs Helmut, ‘BGB § § 1-307’ Palandt Bürgerliches Gesetzbuch (66th edn, CH Beck 2007) § 262 N 1

Seçimlik borçlarda seçim hakkı kullanılıncaya kadar borcun konusu birden fazla edimden oluşmaktadır. Edimlerin her biri aynı nitelikte olabileceği gibi bir veya birkaçının farklı olması da mümkündür. Mesela bir şeyin verilmesi veya bir işin yapılması şeklinde farklı muhtevada edimler de seçimlik borcun konusunu oluşturabilir³⁰.

Seçimlik borçlar sözleşmeden doğabileceği gibi ölüme bağlı tasarrufa veya bir kanun hükmüne de dayanabilir³¹. Mesela komisyoncuya bizzat malın alıcısı veya satıcısı olma imkânı veren TBK m. 543 seçimlik borcun kanuna dayandığı hâllerden birisidir³².

Seçimlik borçların birden fazla edimi kapsamasının ne şekilde anlaşılması gerektiği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre edim kavramı dar yorumlanmalıdır. İfa yeri, ifa zamanı veya ifanın biçimine ilişkin konularda seçim hakkının tanınmış olması seçimlik bir borç değildir³³. Aksi görüşe göre ise birden fazla edimin var olması dışında edimin ifasına ilişkin seçimlik hâllerde de seçimlik borç doğar. Birden fazla ifa yerinden birinin seçilerek edimin seçilen yerde ifa edilecek olması hâlinde de seçimlik borç olduğu ileri sürülmüştür³⁴.

Seçimlik borç ile seçimlik yetki ise birbirinden farklı kavramlardır. Edim değiştirme yetkisi olarak da adlandırılan seçimlik yetkide borcun konusu taktır. Ayrıca bir de yedek edim kararlaştırılmıştır. Seçim yetkisine sahip olan taraf asıl edimin yerine yedek edimi talep edebilir³⁵.

II. Seçimlik Borçlarda Seçim Hakkının Kullanılması

Seçimlik borcun temel özelliği, borç ilişkisinin birden fazla edimi içermesine rağmen ifanın bu edimlerden yalnızca birinin yerine getirilmesiyle gerçekleşmesidir. Seçim hakkı kullanılıncaya kadar ifanın konu-

³⁰ Seliçi (n 29) 378; Kocayusufpaşaoğlu and others (n 29) 64

³¹ Helmut (n 29) § 262 N 3; Paola Wullschleger, ‘Obligationenrecht - Allgemeine Bestimmungen - Art. 1-183 OR’ in M Yesim Atamer and Andreas Furrer (eds), CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht (4th edn, Schulhess 2023) Art 72 N 2

³² Şengül (n 29) 211

³³ Seliçi (n 29) 377; Kocayusufpaşaoğlu and others (n 29) 64

³⁴ Karl Heinz Below, Bürgerliches Recht -Schuldrecht Allgemeiner Teil (Springer 1965) 43; Helmut (n 29) § 262 N 1; Reiner Schulze, ‘§ 262’ Bürgerliches Gesetzbuch Handkommentar (5th edn, Nomos 2007) N 2; Urs Leu, ‘De Erfüllung Der Obligationen’ Basler Kommentar - Obligationenrecht I Art. 1- 529 OR (4th edn, Helbing Lichtenhahn 2007) Art. 72 N 1; Eren (n 5) 1091

³⁵ von Tuhr (n 5) 75; Nomer (n 29) 341; Eren (n 5) 1096; Oğuzman and Öz (n 5) 300

su belirsizdir. Seçim hakkı kullanıldığında ise borcun konusu belirli hale gelir³⁶.

Seçim hakkı karşı tarafa yöneltilen tek taraflı bir beyanla kullanılır. Bu beyan, seçilen edimin en baştan beri borçlanılmış sayılması sonucunu doğurur³⁷. Bu yönüyle seçim hakkının kullanılması değiştirici yenilik doğuran bir hak olarak kabul edilmektedir³⁸. Yenilik doğuran haklar tek taraflı hukuki işlemle bir ilişkinin kurulmasına, ortadan kalkmasına veya içeriğinin değiştirilmesine imkân veren haklardır³⁹.

Seçim hakkına sahip olan tarafın bu hakkını kullanması karşı tarafa yöneltilmesi gereken bir irade beyanı ile gerçekleşecektir. Söz konusu irade beyanının karşı tarafa ulaşması ile seçim hakkı kullanılmış sayılacak; hüküm ve sonuçları ise hakkın kullanıldığı ilk andan itibaren doğacaktır⁴⁰. Bu irade beyanını karşı tarafın öğrenip öğrenmediği araştırılmayacaktır⁴¹.

Seçim; edimin teklif edilmesi ya da dava açılması gibi zımni bir davranışla da gerçekleştirilebilir⁴². Ancak böyle bir zımni davranışın seçim hakkının kullanıldığı yönünde addedilebilmesi için, hak sahibinin kendi davranışının bir seçim beyanı olarak anlaşılabilmesini öngörebilmesi gerekir⁴³.

Seçim hakkı yenilik doğuran bir hak olduğu için yenilik doğuran hakların özellikleri seçim hakkının kullanılmasıyla ortaya çıkar. Yenilik doğuran hakların ortak özellikleri arasında bir defa kullanılmakla tükenmediği ve kullanıldıktan sonra geri alınamayacakları sayılmaktadır⁴⁴. Bu

³⁶ Birsan (n 29) 461; Şengül (n 29) 210; Serozan, Baysal and Sanlı (n 4) 116–117

³⁷ Peter Huber, 'Der Inhalt Des Schuldverhältnisses' in Michael Martinek (ed), J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen Eckpfeiler des Zivilrechts (de Gruyter 2012) 238

³⁸ Seliçi (n 29) 386; Tekinay and others (n 5) 1082; Gülerci (n 7) 439; Cevdet Yavuz, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Birinci Cilt (11th edn, Beta Yayıncılık 2022) 172; Oğuzman and Öz (n 5) 300; Eren (n 5) 1091

³⁹ von Tuhr (n 5) 23; Tunçomağ (n 4) 49; Ergun Önen, İnşai Dâva (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1981) 8; Nomer (n 29) 36; Vedat Buz, Yenilik Doğuran Haklar (Yetkin Yayınları 2005) 57; Eren (n 5) 62

⁴⁰ Seliçi (n 29) 387; Şengül (n 29) 221; Oğuzman and Öz (n 5) 299; Helmut (n 29) § 263 N 3; Huber (n 37) 238

⁴¹ Seliçi (n 29) 387

⁴² von Tuhr (n 5) 72; Tunçomağ (n 4) 78; Kocayusufpaşaoğlu and others (n 29) 64

⁴³ Helmut (n 29) § 263 N 1

⁴⁴ Buz (n 39) 256; Rona Serozan, Sözleşmeden Dönme (2nd edn, Vedat Kitapçılık 2007) 47; Eren (n 5) 68–69

özellikler çerçevesinde seçim hakkından dönülemeyeceği yahut seçim hakkının değiştirilemeyeceği⁴⁵ kural olarak kabul edilmekle birlikte doktrinde aksi yönde görüşler de mevcuttur⁴⁶.

III. Seçim Hakkının Kullanılmasının Sonuçları

Yenilik doğuran hakların özelliklerinden birisi bir defa kullanılmakla tükenmeleri ve geri alınamamalarıdır. Esasen yenilik doğuran hakların ve bu meyanda seçimlik hakkın geri alınamamasından anlaşılması gereken yenilik doğuran beyanın yahut seçim hakkı içeren beyanın geri alınamamasıdır⁴⁷.

Yenilik doğuran beyanın geri alınamamasının, ortaya çıkan hukuki duruma duyulan güvenin korunmasına⁴⁸ ve seçim hakkına sahip olan tarafın sık sık tercih değiştirerek belirsiz bir durum yaratmasının önüne geçilmesine hizmet ettiği kabul edilmektedir⁴⁹. Bu ilke karşı tarafın hukuki ilişkilerin açık ve öngörülebilir olmasına ilişkin menfaatinin korunması hususundaki ihtiyaçtan ortaya çıkmaktadır. Yenilik doğuran hak niteliğindeki seçimlik haklarda da edimlerden birinin seçilmesiyle borcun konusu belirli hale geleceği için bu seçim hakkı içeren beyanın geri alınamaması borçlunun belirsiz bir durum içinde kalmasını engellemektedir. Ancak yenilik doğuran hakların geri alınamaması prensibi doktrinde zamanla tartışmaya açılmıştır. Bu meyanda yenilik doğuran bir hak olarak kabul edilen seçimlik haklarda da seçim hakkının değiştirilip değiştirilemeyeceği aynı temelde tartışılmıştır.

Bir görüşe göre seçim beyanı ile olan bağlılığın esnetilmesi muhatabının özel bir korumaya muhtaç olmamasına bağlıdır⁵⁰. Mesela alıcı-

⁴⁵ Seliçi (n 29) 386; Helmut (n 29) § 263 N 1

⁴⁶ Aşağıda başlık B III

⁴⁷ Stephan Scholz, Gestaltungsrechte Im Leistungsstörungenrecht (Duncker & Humblot 2009) 146

⁴⁸ Önen (n 39) 29

⁴⁹ Dieter Medicus, Allgemeiner Teil Des BGB (8th edn, C F Müller 2002) N 90; Serozan (n 44) 486; Eren (n 5) 1092

⁵⁰ Scholz (n 47) 146; Thomas Bachmann, Die Elektive Konkurrenz Eine Systematische Untersuchung Der Gläubigerrechte Bei Leistungsstörungen Im BGB, CISG, in Den PECL Und Im DCFR (Duncker & Humblot 2010) 437; Keivan Mohasseb and Hans Caspar von der Crone, 'Widerrufbarkeit von Gestaltungsrechten Bundesgerichtsurteil 4A_306/2018 Vom 29. Januar 2019' [2019] Schweizerische Zeitschrift für Wirtschafts- und Finanzmarktrecht 431

nın, satıcının ayıptan doğan sorumluluğu sebebiyle sahip olduğu seçimlik haklardan birisini kullandıktan sonra bu seçimi değiştirememesi örneğinde satıcının özel bir korumaya ihtiyacı olmadığı gibi aksine, zayıf konumda olan alıcı korunmalıdır. Bu halde yenilik doğuran hakkın nihai bir bağlılık yaratmasının amacı ve mantığı mevcut değildir. Alıcının korunması ihtiyacı gereğince seçimi değiştirme imkânı verilmelidir⁵¹. Ayrıca tarafların karşılıklı anlaşması ve muhatabın rızası da seçimlik hakkın değiştirilebileceği hâller arasında sayılmaktadır⁵².

Aksi görüşe göre ise seçim yapıldıktan sonra bu seçimin değiştirilmesi mümkün değildir. Sadece öneri veya kabulün geri alınmasına ilişkin TBK m. 10 hükmü istisnasıdır⁵³. Hükme göre diğer tarafa öneriden önce veya aynı anda ulaşmış ya da daha sonra ulaşmakla birlikte diğer tarafça öneriden önce öğrenilmiş olursa, öneri yapılmamış sayılır (TBK m. 10/1). Buna göre yenilik doğuran seçimlik beyan aynı esaslara geri alınabilir.

Yenilik doğuran hakların ve buna bağlı olarak seçimlik hakkın kullanmakla tükenmesi ilkesinin katı şekilde uygulanması bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Seçim hakkını kullanırken bilinçsiz yahut acele bir tercih yapan kişinin, seçim hakkı tanıyan normun amacına bakılmaksızın, söz konusu seçimiyle sıkı sıkıya bağlı kılınması menfaat dengesine aykırı sonuçlar doğurabilir. Buna rağmen ortaya çıkan sakıncalı sonuçların yenilik doğuran hakların bir özelliği olduğu gerekçesine dayandırılması olumsuz anlamıyla kavram hukukçuluğu olarak değerlendirilir. Türk hukukunda bir görüşe göre yenilik doğuran haklar adı altında bir kategori ihdas edilip bu kategoriye giren hakların kullanılmakla tükenme, geri alınamama, şarta bağlanamama gibi ortak özelliklerle-

⁵¹ Bachmann (n 50) 436

⁵² Mohasseb and von der Crone (n 50) 431–433; Helmut (n 29) § 263 N 1; Serozan, Baysal and Sanlı (n 4) 117; Yavuz (n 38) 173; Eren (n 5) 1092

⁵³ Birsen (n 29) 462; Şengül (n 29) 221; Kocayusufoğlu and others (n 29) 64; Şahin Akıncı, Borçlar Hukuku Bilgisi (14th edn, Sayram Yayınları 2024) 328; Oğuzman and Öz (n 5) 299; Markus Müller-Chen, ‘Obligationenrecht - Einzelne Vertragsverhältnisse - Art 184-529 OR Und Innominatverträge’ in Michael Hochstrasser, Tina Huber-Purtschert and Eva Maissen (eds), CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht (4th edn, 2023) Art 205 N 4. Olması gereken hukuk açısından hâkime, seçilen edim yerine alacaklının menfaat durumuna daha uygun düşen diğer bir hakka dayanarak karar verme yetkisinin kanunla tanınması gerektiği yönünde Wolfgang Ernst, ‘BGB § 325 Schadensersatz Und Rücktritt’ in Krüger Wolfgang (ed), Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB, Band 2: Schuldrecht - Allgemeiner Teil I §§ 241-310 (10th edn, CH Beck 2025) N 29

rinin sıralanması, yarardan çok sakıncalar ortaya çıkaran aşırı kavramlaştırmanın bir örneğidir⁵⁴.

Bu sakıncaların ortadan kaldırılması için diğer taraf aleyhine bir hukuki sonuç meydana getirmemesi koşuluyla ve diğer tarafın muvafakatiyle hak sahibinin yenilik doğuran hakkı geri alınabilmelidir⁵⁵. Böyle bir muvafakat olmaksızın dava açıldığında ise hâkim taraflar arasındaki menfaatleri gözетerek karar veremez⁵⁶.

Kanaatimizce seçim hakkını kullanan hak sahibinin yenilik doğuran beyanı, irade beyanının geri alınmasına ilişkin TBK m. 10 hükmündeki koşullar altında geri alınması mümkündür. Bunun dışında ayrıca seçim hakkının değiştirilmesine belirli sınırlar dahilinde izin verilmelidir. Seçimlik hakkın değiştirilebilmesinin sınırını belirlenen edimi ifa edecek olan muhatabın korunması teşkil etmektedir. Tarafların seçimlik hakkın değiştirilmesi hususunda karşı tarafın rızası varsa seçim hakkının değiştirilmesine izin verilmelidir⁵⁷. Bu durum seçim hakkının dava esnasında değiştirilmek istenmesi hâlinde iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı başladıktan sonra karşı tarafın açık rızası ile talebin değiştirilebileceğine ilişkin HMK m. 141/2 hükmü ile de uyumlu olacaktır. Aksi yorumun “*inşâî hak kavramının taraf menfaatlerine değil kendi kendine hizmet ettiği*” şeklindeki sakıncalı sonuca yol açacağı yönündeki haklı eleştiriye katılmaktayız⁵⁸.

IV. Değerlendirme

Ticari işlerde borçlu temerrüde düştüğünde taraflar başka bir faiz oranı kararlaştırmamış ise alacaklı kanuni faiz oranı üzerinden temerrüt faizi talep edebileceği gibi 3095 sayılı Kanun m. 2/2 uyarınca avans faizi de isteyebilmektedir. Alacaklının kanuni faiz yerine avans faizi istemesini yahut avans faizi isteme hakkına sahip olmasına rağmen kanuni faiz ile yetinmesini Yargıtay seçimlik borç olarak nitelendirmektedir.

⁵⁴ Ali Haydar Alkan and Ali Cem Budak, ‘İnşâî Hak ve İnşâî Dava Kavramlarına Eleştirel Bir Bakış’ (2024) 23 İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 1373, 1381

⁵⁵ Buz (n 39) 486–488; Alkan and Budak (n 54) 1381

⁵⁶ Alkan and Budak (n 54) 1383

⁵⁷ Aynı yönde Mohasseb and von der Crone (n 50) 431–433; Helmut (n 29) § 263 N 1; Serozan, Baysal and Sanlı (n 4) 117; Yavuz (n 38) 173; Eren (n 5) 1092

⁵⁸ Alkan and Budak (n 54) 1383.

Seçimlik borçtan bahsedebilmek için borcun konusunun birden çok edimi içermesi gerekir. Edimlerden biri veya birkaçı verme, yapma yahut yapmama şeklinde kararlaştırılabilir. Borcun konusunun tek bir edimden oluşmasına karşın ifanın yeri, zamanı ve şekliyle ilgili seçim hakkı tanınması da doktrinde bazı yazarlara göre seçimlik borçtur⁵⁹.

Faiz alacağı kural olarak asıl alacağa bağlı olmakla birlikte asıl alacaktan ayrı bir edim teşkil eder. Faiz doğumu itibarıyla asıl alacağa bağlıdır. Buna karşılık faiz alacağı ayrı bir davayla istenebilir ve asıl alacaktan ayrı olarak devredilebilir⁶⁰. Bu nedenle asıl alacak ve faiz ayrı edimlerdir.

Anapara alacağın hem anapara faizi hem de temerrüt faizi işlediğinde anapara ve temerrüt faizi de birbirinden ayrı edimlerdir. Çünkü muhtevaları, başlangıç tarihleri ve hesaplamaları birbirinden farklıdır. Ayrıca alacaklı anapara ve temerrüt faizini ayrı ayrı talep edebilme imkânına sahiptir.

Buna karşılık temerrüt faizi isteyen alacaklının kanuni faiz oranı veya avans faizi talep etmiş olması ayrı edimler değildir. Bu hâlde tek bir talep vardır, o da alacaklının temerrüt faizinden ibaret olan talebidir. Temerrüt faizine işleyecek oranın kanuni faiz oranı mı yoksa avans faizi oranı mı olduğu temerrüt faizinin miktarını belirlemeye yarayan bir husustur. Doktrinde tazminat veya vekalet ücreti gibi edimlerin hesaplanmasında farklı yöntemler mevcut ise seçimlik borçtan bahsedilemeyeceği kabul edilmektedir⁶¹.

Kanaatimizce bu görüş faiz bakımından da geçerli kabul edilmelidir. Alacaklının temerrüt faizinin hangi oran üzerinden hesaplanacağı, bu meyanda 3095 sayılı Kanun m. 2’de kanuni faiz ve avans faizi şeklinde birden fazla oran öngörülmesi seçimlik borç olarak nitelendirilmemelidir.

C. KANUNİ FAİZ TALEBİNİN ISLAHI

I. Ticari İşlerde Kanuni Faiz Talebinin Islah Yoluyla Avans Faizine Dönüştürülmesi Hakkındaki Yargıtay İçtihatları

Dava dilekçesinde kanuni faiz talep eden davacının, bu talebini avans faizi olarak değiştirmek için ıslah yoluna başvurmasına cevaz verilmemesi gerektiği görüşü Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesi kararlarında istikrar kazanmıştır.

⁵⁹ Helmut (n 29) § 262 N 1; Wolfgang Krüger, ‘BGB § 262 Wahlschuld; Wahlrecht’ Münchener Kommentar zum BGB (10th edn, C H Beck 2025) N 2

⁶⁰ Tunçomağ (n 4) 97; von Tuhr (n 5) 64; Nomer (n 29) 352

⁶¹ Helmut (n 29) § 262 N 1

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2017/13-1704 E., 2020/534 K. sayılı ve 7.7.2020 tarihli kararına göre bir ticari işte alacaklı 3095 sayılı Kanun m.2/1 uyarınca 1. maddede belirtilen kanuni faiz oranında temerrüt faizi isteyebileceği gibi Kanun'un 2. maddesinin ikinci fıkrasının kendisine tanıdığı seçim hakkına dayanarak avans faizi isteme hakkına da sahiptir. Eğer davacı kanuni faiz ve avans faizinden birisini seçmiş ise yenilik doğuran bir hak kullanılmıştır. Bu sebeple seçim hakkı kullanılmakla tükendiği için ıslah yoluna başvurulamayacağına hükmedilmiştir⁶². Aynı gerekçelerle faiz oranının ıslah edilemeyeceği görüşü Yargıtay 11. HD kararlarında istikrarla uygulanmaktadır⁶³.

Aksi görüşteki Yargıtay 6. Hukuk Dairesi dava açmadan evvel kanuni faiz yönünde tercih yapan davacının dava dilekçesindeki avans faizi talebinin kabul edilmesi gerektiği görüşündedir⁶⁴. Ayrıca faiz oranının ıslah yoluyla değiştirilebileceği de Yargıtay 6. Hukuk Dairesi kararlarında kabul edilmiştir. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi ve Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin de ıslah yoluyla faiz türünün değiştirilebileceğine ilişkin içtihatları vardır. Söz konusu içtihatlarda hangi gerekçeyle bu yönde karar verildiği belirtilmemiştir. Ayrıca seçimlik hak ve yenilik doğuran hak kavramları üzerinde de durulmamıştır⁶⁵.

II. Seçimlik Borçlarda İslah

Yenilik doğuran hakların bir defa kullanılmakla tükenmesi ve geri alınamaması yönündeki klasik görüşün bir sonucu olarak seçimlik borçlarda seçim hakkı kullanıldıktan sonra bu seçim değiştirilememektedir. Ancak bu katı yorum şeklinin yarattığı sakıncaların azaltılması için amaca uygun şekilde yorum yapan yazarlar karşı tarafı hukuki belirsizlik içinde bırakmayacak biçimde seçim hakkının değiştirilmesini mümkün görmektedir⁶⁶.

Seçim hakkı sahibi bu hakkını ilk defa dava dilekçesi ile kullanabileceği gibi davadan önce seçim hakkını kullanıp borcun konusunu belirli

⁶² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 13-1704/534, 7.7.2020

⁶³ Yargıtay 11 HD 2834/1506, 14.03.2017; Yargıtay 11 HD 668/196, 20.1.2021; Yargıtay 11 HD 2832/4795, 13.06.2022; Yargıtay 11 HD 6597/448, 18.01.2024. Aynı yönde Yargıtay 15 HD 7464/735, 9.02.2012

⁶⁴ Yargıtay 6 HD, 2582/2591, 26.6.2025; Yargıtay 6 HD, 2569/2593, 26.6.2025

⁶⁵ Yargıtay 6 HD, 1576/1677, 4.5.2023; Yargıtay 17 HD, 1749/8100, 25.9.2027; Yargıtay 17 HD, 11957/9334, 22.10.2018; Yargıtay 3 HD, 3262/3340, 17.6.2025

⁶⁶ Buz (n 39) 487; Serozan (n 44) 486; Eren (n 5) 1092; Helmut (n 29) § 263 N 1; Mohasseb and von der Crone (n 50) 431

hale getirdikten sonra belirlenen edim için bir dava ikame edebilir. Bir başka ihtimal davacının, dava açmadan evvel seçim hakkını kullanmış olmasına rağmen dava dilekçesinde seçtiği edimden başka bir edimi ileri sürmesidir. Her üç durumda da eğer dava seçimini değiştirmek isterse seçim hakkının değiştirilmesine ilişkin istisnalar çerçevesinde bir değerlendirilme yapılmalıdır.

Yenilik doğuran hakların kullanıldıktan sonra tükendiği kuralının sakıncalarını ortadan kaldırmak üzere seçimlik hakların değiştirilmesine karşı tarafın muvafakati, normun koruma amacı bağlamında korunması gereken tarafın seçim hakkını değiştirebileceği ve tarafların karşılıklı anlaşmasıyla seçimin değiştirilebileceği şeklindeki görüşler maddi hukuk anlamında seçim hakkının ne şekilde değiştirilebileceğini izah etmektedir.

Medeni usul hukuku bakımından ise davacı seçim hakkını ilk defa dava dilekçesinde kullanılmış yahut önceden yaptığı seçimi dava dilekçesinde ileri sürmüş veyahut önceden yaptığı seçimi dava dilekçesinde değiştirmiş olduğunda söz konusu seçim ile belirli hale gelen edimin talep edilmesi dava konusunu teşkil eder. Bu halde davacının belirli hale getirdiği edimi dava esnasında değiştirmek istemesi maddi hukuk anlamında seçimlik hakkın kullanıldıktan sonra değiştirilmesiyle ilişkili olmakla birlikte ayrıca iddia ve savunmanın değiştirilmesi genişletilmesi yasağını da tabi olur⁶⁷.

İddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağını düzenleyen HMK m. 141 uyarınca taraflar, yazılı yargılama usulünde cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe iddia veya savunmalarını genişletebilir yahut değiştirebilirler. Basit yargılama usulünde ise iddianın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı dava açılmasıyla; savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlar (HMK m. 319). Dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra iddia veya savunmalar genişletilemez yahut değiştirilemez. Ancak iddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır (HMK m. 141/2).

Tarafların yapmış oldukları usul işlemlerini bir defaya mahsus olmak üzere tamamen veya kısmen değiştirmelerine ıslah denir (HMK m. 176). Karşı tarafın açık rızası ve ıslah iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağının istisnalarını teşkil eder (HMK m. 141/2).

⁶⁷ Buz (n 39) 487

Seçimlik hakların kullanıldıktan sonra karşı taraf aleyhine bir durum yaratmamak kaydıyla karşı tarafın rızası dahilinde değiştirilebileceği şeklindeki katıldığımız görüş uyarınca⁶⁸, seçimin değiştirilmesi iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı başladıktan sonra karşı tarafın açık rızası ile mümkün görülmelidir. Karşı tarafın açık rıza göstermediği durumda ise ıslah yoluyla bu değişikliğe izin verilip verilmeyeceği doktrinde tartışmalıdır.

İslah yoluyla düzeltilebilecek işlemler taraf usul işlemleridir⁶⁹. Taraf usul işlemlerinin içinde maddi hukuk işlemlerinin de yer alması mümkündür. Bu maddi hukuk işlemlerinin usul işlemi içinde yapılmış olması o işlemin maddi hukuk karakterini ortadan kaldırmamaktadır. Bu nedenle bir usul işlemi içinde yapılmış olsa bile koşulları ve sonuçları maddi hukukta düzenlenmiş olan maddi hukuk işlemlerinin ıslah yolu ile düzeltilmesi uygun görülmemiştir⁷⁰. Bir görüşe göre açık bir irade beyanıyla terk edilen hakların ıslah edilmesi maddi gerçeğin göz ardı edilmesi anlamına geleceği için maddi hukuk işlemleri ıslah edilemez⁷¹. Davadan feragat edilmesi, davanın kabulü, sulh, ilk defa dava dilekçesinde takas beyanında bulunulması ve yenilik doğuran haklar ıslah yoluyla düzeltilemeyecek işlemler arasında sayılmaktadır⁷². Yenilik doğuran hakların geri alınamaması kuralının esnetilmesi gerektiği şeklindeki aksi

⁶⁸ Başlık B III

⁶⁹ H Yavuz Alangoya, M Kâmil Yıldırım and Nevhis Deren-Yıldırım, *Medenî Usul Hukuku Esasları* (7th edn, Beta 2009) 266; İlhan E Postacioğlu and Sümer Altay, *Medenî Usûl Hukuku Dersleri* (8th edn, Vedat Kitapçılık 2020) 524; Ramazan Arslan and others, *Medenî Usul Hukuku* (11th edn, 2025) 605; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay and Muhammet Özkes, *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı* (13th edn, Oniki Levha Yayıncılık 2025) 321

⁷⁰ Sabri Şakir Ansay, ‘İslah’ [1936] *Adliye Ceridesi* 1838, 1845; Postacioğlu and Altay (n 69) 528; Murat Atalı, İbrahim Ermenek and Ersin Erdoğan, *Medenî Usûl Hukuku* (8th edn, Yetkin Yayınları 2025) 453; Arslan and others (n 69) 608; Pekcanitez, Atalay and Özkes (n 69) 327

⁷¹ Ejder Yılmaz, *İslah* (5th edn, Yetkin Yayınları 2021) 441

⁷² Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: IV* (6th edn, 2001) 4045; Süha Tanrıver, *Medenî Usûl Hukuku Cilt I* (2nd edn, Yetkin Yayınları 2018) 748; Atalı, Ermenek and Erdoğan (n 70) 453; Cemil Simil, ‘Yargıtay Kararları Işığında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmî Dava ile İlgili Sorunlar’ in Muhammet Özkes (ed), *Medenî Usûl Hukuku ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II* (Oniki Levha Yayıncılık 2020) 114

görüŖe göre ise ıslah yoluyla seçim hakkının deęiŖtirilmesine cevaz verilmelidir⁷³.

İddia ve savunmanın deęiŖtirilmesi ve geniŖletilmesi yasağının istisnaları kapsamında karŖı tarafın açık rızası olması durumunda seçimlik hakkın deęiŖtirilmesi ile ıslah yoluyla deęiŖtirilmesi arasında bir ayırım yapılmaması gerektiği kanaatindeyiz. Çünkü HMK m. 141/2 hükmü uyarınca iddia ve savunmasını deęiŖtirmek veya geniŖletmek isteyen tarafa iki istisna tanınmasına rağmen bu istisnalardan sadece bir tanesini uygulayıp diğerine izin vermemek hükmün amacına aykırıdır.

Seçimlik hakkın deęiŖtirilmesine izin veren görüŖler, bu deęiŖiklięin yapılmasının karŖı taraf bakımından bir belirsizlik ve öngörölmezlik yaratmaması gerektiğini vurgulamaktadır⁷⁴. Mesela seçim hakkının sık sık deęiŖtirilmesi durumunda böyle bir belirsizlik doğabilecektir. Özellikle davadan önce seçim hakkını kullanmasına rağmen dava dilekçesinde bu seçimini deęiŖtiren davacının ıslah yoluna baŖvurarak tekrar deęiŖiklik yapmak istemesi buna örnektir. Söz konusu durumda ıslah yolunu tamamen engellemek yerine kötünietli ıslahı düzenleyen HMK m. 182 hükmünün uygulanmasının daha isabetli olacağı kanaatindeyiz. Hükme göre ıslahın davayı uzatmak veya karŖı tarafı rahatsız etmek gibi kötünietli düşüncelerle yapıldığı deliller veya belirtilerle anlaŖılırsa, mahkeme, ıslahı dikkate almadan karar verir. Ayrıca hâkim, kötünietle ıslaha baŖvurayı, karŖı tarafın bu yüzden uğradığı bütün zararlarını ödemeye ve disiplin para cezasına mahkûm eder (HMK m. 182).

⁷³ Buz (n 39) 488; Fahrettin Aral and Hasan Ayrancı, *Borçlar Hukuku Özel Borç İliŖkileri* (18th edn, Yetkin Yayınları 2025) 183. Hak sahibinin yalnızca sözleşmeden dönme ve bedel indirimi hakları arasında deęiŖiklik yapabileceği yönünde Buz (n 39) 500. Satıcının ayıba veya ayıba dayanan dönme talebine itiraz etmesi hâlinde alacaklının seçim hakkını deęiŖtirebileceęi yönünde Fikret Eren and İpek Yücer Aktürk, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (13th edn, Legem Yayınevi 2025) 132.. Islah müessesesinin olmadığı İsviçre Medeni Usul Kanunu m. 227’de belirli koŖullar altında davanın deęiŖtirilmesi veya yeni taleplerde bulunulması mümkündür. Bu bağlamda İsviçre Medeni Usul Kanunu m. 227 kapsamında dava deęiŖtirme mümkün olsa bile seçimlik hakların bu yolla deęiŖtirilemeyeceęi yönünde bkz Müller-Chen (n 53) Art 205 N 4; Jolanta Kren Kostkiewicz, ‘OR Kommentar Kommentar Zum Schweizerischen Obligationenrecht’ in Jolanta Kren Kostkiewicz and others (eds), *OFK - Orell Füssli Kommentar* (4th edn, 2023) Art 205 N 5

⁷⁴ Buz (n 39) 487; Serozan (n 44) 486; Eren (n 5) 1092; Helmut (n 29) § 263 N 1

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında seçimlik hakların kullanılmakla tükendiği kuralı uygulamakta ve bu nedenle ıslah yoluyla seçimin değiştirilemeyeceğine hükmedilmektedir⁷⁵.

Ticari işlerde kanuni faiz isteyen alacaklının ıslah yoluyla avans faizi talep etmesini seçimlik borç olarak değerlendiren Yargıtay içtihatları bahsi geçen kural uyarınca alacaklının ıslah talebinin reddedilmesi gerektiği görüşündedir.

III. Kanuni Faizden Vazgeçilerek Avans Faizi İstenebilmesi İçin İslaha Başvurulmasına İhtiyaç Var mıdır?

Ticari işlerde kanuni faiz isteyen davacının bu talebini 3095 sayılı Kanun m. 2/2 uyarınca avans faizi olarak değiştirmek istemesine Yargıtay 11. Hukuk Dairesi yerleşik içtihatlarında cevaz verilememiştir. Yargıtay bu görüşünün gerekçesi seçimlik borçlarda edimin seçilmesinin yenilik doğuran bir hak olduğu ve kullanıldıktan sonra değiştirilemeyeceğidir. Yargıtay'ın bahsi geçen içtihatlarına katılmamaktayız.

Doktrinde faiz talebini iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağına tabi kılan görüşe göre davacının faiz talebinde değişiklik yapması talep sonucundaki bir değişikliği ifade eder ve bu değişikliği ancak yasağın istisnaları kapsamında izin verilebilir⁷⁶.

Kanaatimizce davacının kanuni faiz talebinin avans faizi ile değiştirmesi, hâkimin hukuku re'sen uygulama görevi kapsamında, mahkemece yapılabilecek bir usul işlemidir. Hukuk kuralları bir hukuki vakıa ve hukuki sonuçtan meydana gelir⁷⁷. Mesela TBK m. 49'a göre kusurlu

⁷⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 13-389/429, 29.9.2010; Yargıtay 11 HD, 296/7125, 12.11.2019; Yargıtay 11 HD, 2832/4795, 13.6.2022; Yargıtay 11 HD, 6597/448, 18.1.2024

⁷⁶ Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: III (Demir Demir 2001) 1744; Cenk Akil, 'Yargıtay Kararları Işığında Medeni Muhakeme Hukuku Bağlamında Faize İlişkin Bazı Meseleler' Ankara Barosu Dergisi 78; Ali Cem Budak and Varol Karaslan, Medenî Usul Hukuku (8th edn, Filiz Kitabevi 2024) 220; Pekcanitez, Atalay and Özekes (n 69) 245

⁷⁷ Hukukun re'sen uygulanması ve hukuki sebep kavramı arasındaki ilişki hakkında Burhan Gürdoğan, Özel Hukuk Alanında Maddî Hukuk ve Yargılama Usulü Yönünden Yargıcın Takdir Hakkının Yargıtayca Denetlenmesi (Ankara Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Enstitüsü Yayınları 1967) 19; Muhammet Özekes, 'Dava Dilekçesinde Hukukî Sebep Bildirmek Zorunludur' Halûk Konuralp Anısına Armağan Cilt 1 (Yetkin Yayınları 2009) 762. Ferdileştirme teorisini kabul eden Postacıoğlu iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağına hukuki sebepleri de dahil etmektedir. Bu konuda İlhan E Postacıoğlu, 'Davanın Kaziyei Muhkemenin Unsuru Olarak

ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür şeklindeki kuralda hukuka aykırılık, kusur ve illiyet bağı soyut vakıalar; tazminat ise hukuki sonuçtur⁷⁸. Buna göre “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, kanuni faiz miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir” şeklindeki 3095 sayılı Kanun m. 2/2 hükmünde avans faizinin kanuni faizden yüksek olması, ticari bir iş olması ve borçlu temerrüdü soyut vakıalar iken faiz işlemesi ise hukuki sonuçtur.

Bu bağlamda mahkeme hâkimin hukuku re’sen uygulaması ilkesine gereğince dava dosyasına intikal etmiş vakıaların özelliklerini dikkate alarak 3095 sayılı Kanun m. 2/1 veya m. 2/2’yi uygulayabilecektir. Çünkü hukukun re’sen uygulanması, hukuki bilgi sahibi olan hâkime uygulanacak hukuk kuralını en doğru şekilde tespit etme yükümlülüğü yükler⁷⁹. Hâkimin hayat olayına uygulanacak hukuk normunu tespit etmesi ve uygulaması hâkimin hukuku re’sen uygulama görevinin bir sonucu olduğu kuralını ifade eder⁸⁰.

TBK m. 88/1 uyarınca, faiz ödeme borcunda uygulanacak yıllık faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamış ise faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. Nitekim Yargıtay, TBK m. 88 ve diğer kanunlardaki faiz hükümlerinin saklı olduğunu düzenleyen 3095 sayılı Kanun m. 4 gereğince, işçinin ücretine işleyecek “kanuni faiz” talebinden İş Kanunu⁸¹ m. 34’teki mevduata uygula-

Hukuki Sebep’ Dr. A. Recai Seçkin’e Armağan (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1974) 520

⁷⁸ Özekes (n 77) 762

⁷⁹ Cenk Akil, ‘Hâkimin Hukuku Kendiliğinden Uygulaması İlkesi’ (2008) 57 AÜHFD 3; Alangoya, Yıldırım and Deren-Yıldırım (n 69) 227; Nur Bolayır, Medenî Usûl Hukuku’nda Hâkimin Hukuku Re’sen Uygulaması İlkesi (1st edn, Oniki Levha Yayıncılık 2019) 19; L Şanal Görgün, Levent Börü and Mehmet Kodakoğlu, Medenî Usûl Hukuku (14th edn, Yetkin Yayınları 2025) 350

⁸⁰ Burhan Gürdoğan, ‘Temyiz Mahkemesinin Kontrolü Bakımından Vakıa ve Hukuk’ (1956) 11 Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi 268–270; Saim Üstündağ, İddia ve Savunmanın Değiştirilmesi Yasası (İstanbul Üniversitesi Yayınları 1967) 69; Yavuz Alangoya, Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanması İlişkin İlkeler (Fakülteler Matbaası 1979) 96 dn 6; Nedim Meriç, Medenî Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi (Yetkin Yayınları 2011) 79; Bolayır (n 79) 238–240; Pekcanitez, Atalay and Özekes (n 69) 191; Arslan and others (n 69) 171

⁸¹ İş Kanunu, Kanun Numarası: 4857, Kabul Tarihi 22.5.2003, RG 10.6.2003/25134

nan en yüksek faizin anlaşılması gerektiğini kabul ederek İş Kanunu m. 34'ü re'sen uygulamaktadır⁸².

Davacı bir ticari iş olmamasına rağmen avans faizi talep ettiğinde de bu talebin reddedilmesine karşın kanuni faiz ödenmesine hükmedilmektedir⁸³. Bir başka ifadeyle mahkeme uygulanması gereken doğru temerrüt faiz oranını tespit etmektedir.

Buna karşılık ticari işlerdeki temerrüt faizi oranlarını düzenleyen 3095 sayılı Kanun m. 2/1 ve 2/2 söz konusu olduğunda hangi faizin istendiği hususu taleple bağlılık ilkesi çerçevesinde değerlendirilmekte; kanuni faiz talebinin ıslahla dahi avans faizi olarak değiştirilmesine izin verilmemektedir⁸⁴. Oysa ticari işlemlerin muhtevası gereği daha yüksek ve piyasa koşullarıyla daha uyumlu olan avans faizi istemesine imkân tanınan alacaklının menfaatinin de işçinin menfaatini koruyan benzer bir yaklaşımla korunması gerektiği düşüncesindeyiz.

İşçinin süresinde ödenmeyen ücret alacaklarında, dava dilekçesinde açıkça mevduata uygulanan en yüksek faiz talep edilmemiş olsa dahi mahkemece bu orana re'sen hükmedilebilmesini, 4857 sayılı İş Kanunu m. 34/1 hükmünün lafzı da desteklemektedir. İlgili hüküm “*gününde ödenmeyen ücretler için mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı uygulanır*” şeklinde emredici bir ifade içermektedir. 3095 sayılı Kanun m. 2/2 hükmü avans faizinin “*istenebileceği*” düzenlenmiş olsa da kanaatimizce hükümdeki bu ifadeden bir seçme durumu değil, daha yüksek olan faiz oranının uygulanma ihtimali anlaşılmalıdır.

SONUÇ

3095 sayılı Kanun'da adi işler, ticari işler ve yabancı para alacakları bakımından faizin nasıl uygulanacağı düzenlenmiştir. Bununla birlikte Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nda da azami faiz oranlarının belirlenmesine yahut bileşik faizin tatbikine dair kurallar öngörülmüştür. Tarafların aksini kararlaştırmadığı hâllerde uygulanacak faiz oranları ise 3095 sayılı Kanun'da belirlenmiştir. Ancak ticari işletmeler arasındaki mal ve hizmet tedariki sözleşmeleri için TTK m. 1530'da, tüketici kredileri için Tüketicinin Korunması Hakkında Ka-

⁸² Yargıtay 9 HD, 16005/596, 22.1.2002. Ayrıca bkz Yargıtay HGK, 1812/185, 2.3.2021 tarihli kararın karşı oy yazısı

⁸³ Yargıtay 3 HD, 5476/4725, 27.4.2021; Yargıtay 3 HD, 4329/1127, 9.2.2021; Yargıtay 3 HD, 4321/1125, 9.2.2021

⁸⁴ Başlık C I

nun'da yahut işçilik alacakları için İş Kanunu'nda özel faiz oranlarına yer verilmiştir.

3095 sayılı Kanun, Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu başta olmak üzere farklı kanunlarda faiz hükümlerinin dağınık bir biçimde düzenlenmesi ve terim birliğinin sağlanamaması faiz hükümlerinin uygulanmasında bir karmaşaya yol açmaktadır. Bu bakımdan kanun gereği temerrüt faizi istemeye hakkı olan davacının hangi kanundaki faiz oranını istemesi gerektiğini doğru bir şekilde tespit edememesi sorunu ortaya çıkmaktadır. Esasen bu tespitin, kanun hükümlerini re'sen uygulamakla görevli olan mahkemece yapılması gerekir. Ancak konumuz bağlamında 3095 sayılı Kanun m. 2/2 hükmünde avans faizinin kanuni faiz oranından yüksek olması durumunda ticari işlerde avans faizi üzerinden temerrüt faizi istenebileceği hükmü kazai içtihatlar da alacaklının yapması gereken bir seçim olarak kabul edilmektedir. Söz konusu içtihatlar da bu görüş maddi hukuktaki seçimlik hak ve yenilik doğuran hak kavramlarıyla açıklanmaktadır.

Kavram Hukukçuluğunun yenilik doğuran haklar kategorisinde ortak özellikler olarak sunduğu yenilik doğuran hakların bir defa kullanılmakla tükenmesi ve yenilik doğuran bir hak olan seçimlik haklarda alacaklının seçim hakkını kullandıktan sonra bu seçimini değiştirememesi sakıncalı pratik sonuçlar meydana getirmektedir. Seçimlik hakkını bir defa kullandıktan sonra seçimini değiştirmek isteyen hak sahibine, karşı tarafın rıza göstermemesi hâlinde hâkimin dahi taraflar arasındaki menfaat dengesini değerlendirerek bir karar veremeyeceğinin kabulü aşırı kavramlaştırmanın bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.⁸⁵ Dava dilekçesinde seçim hakkının kullanılması, *Serozan*'ın ifadesiyle “usulcüler tarafından pek pahalı ödetilecek” bir sonuç⁸⁶ ortaya çıkarmakta ve ıslah yoluyla dahi davacı seçimini değiştiremeyeceği kabul edilmektedir. Kavram Hukukçuluğunun yarattığı bu “pek pahalı” sonuç, ticari işlerde temerrüt faizi olarak kanuni faiz isteyen davacının bu talebini avans faizi olarak değiştiremeyeceği şeklindeki içtihatlar da ortaya çıkmıştır.

3095 sayılı Kanun m. 2/2 uyarınca kanuni faizden daha yüksek olan avans faizinin ticari işlerde uygulanabilmesi imkânını seçimlik hak kategorisine dahil ederek bu kategoriye ait olduğu kabul edilen ortak özellikleri tatbik eden Yargıtay içtihatlarına katılmamaktayız. Söz konusu kanun hükmünde birden fazla faiz oranı öngörülmesinin bir kavram

⁸⁵ Alkan and Budak (n 54) 1381

⁸⁶ Serozan (n 44) 486

çerçevesinde izah edilmeye çalışılmasına ihtiyaç olmadığı, bu izahın kanun hükmünün amacı doğrultusunda yapılması gerektiği kanaatindeyiz. 3095 sayılı Kanun m. 2/2 hükmünün amacı avans faizinin kanuni faiz oranından fazla olduğu dönemlerde ticari işlerde bu oranın uygulanmasıdır. Davacının kanuni faiz yahut sadece faiz istemiş olması, daha yüksek olan avans faizini istemekten vazgeçtiği şeklinde yorumlanmamalıdır. Mahkeme hukukun re'sen uygulanması ilkesine gereğince dava dosyasına intikal etmiş vakıaların özelliklerini dikkate alarak 3095 sayılı Kanun m. 2/1 veya m. 2/2'yi tatbik edecektir. Bu bakımdan dava dilekçesinde kanuni faiz talep eden davacının avans faizine hükmedilmesini istemesi için ıslah yoluna başvurmaya gerek olmadığı düşüncesindeyiz.

KAYNAKÇA

- Akil C, 'Hâkimin Hukuku Kendiliğinden Uygulaması İlkesi' (2008) 57 AÜHFD
- , 'Yargıtay Kararları Işığında Medeni Muhakeme Hukuku Bağlamında Faize İlişkin Bazı Meseleler' Ankara Barosu Dergisi
- Akıncı Ş, Borçlar Hukuku Bilgisi (14th edn, Sayram Yayınları 2024)
- Alangoya HY, Yıldırım MK and Deren-Yıldırım N, Medenî Usul Hukuku Esasları (7th edn, Beta 2009)
- Alangoya Y, Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler (Fakülteler Matbaası 1979)
- Alkan AH and Budak AC, 'İnşâî Hak ve İnşâî Dava Kavramlarına Eleştirel Bir Bakış' (2024) 23 İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 1373
- Ansay SŞ, 'İslah' [1936] Adliye Ceridesi 1838
- Antalya G, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1,3 (2nd edn, Seçkin Yayıncılık 2019)
- Aral F and Ayrancı H, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (18th edn, Yetkin Yayınları 2025)
- Arkan S, Ticarî İşletme Hukuku (27th edn, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2021)
- Arslan R and others, Medenî Usul Hukuku (11th edn, 2025)
- Atalı M, Ermenek İ and Erdoğan E, Medenî Usûl Hukuku (8th edn, Yetkin Yayınları 2025)
- Aydoğdu M, '6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz İle İlgili Düzenlemeler' (2010) 12 Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 85

Bachmann T, Die Elektive Konkurrenz Eine Systematische Untersuchung Der Gläubigerrechte Bei Leistungsstörungen Im BGB, CISG, in Den PECL Und Im DCFR (Duncker & Humblot 2010)

Barlas N, Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar (Kazancı Kitap 1992)

Berki Ş, Borçlar Hukuku Umumî Hükümler (3rd edn, Yargıçoğlu Matbaası 1962)

Birsen K, Borçlar Hukuku Dersleri - Borçların Umumî Hükümleri (3rd edn, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1954)

Bolayır N, Medenî Usûl Hukuku'nda Hâkimin Hukuku Re'sen Uygulaması İlkesi (1st edn, Oniki Levha Yayıncılık 2019)

Budak AC and Karaaslan V, Medenî Usul Hukuku (8th edn, Filiz Kitabevi 2024)

Buz V, Yenilik Doğuran Haklar (Yetkin Yayınları 2005)

Ekecik Ş, 'Türk Özel Hukukunda Faiz' (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi 1987)

Eren F, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (30th edn, Legem Yayınevi 2025)

Eren F and Yücer Aktürk İ, Borçlar Hukuku Özel Hükümler (13th edn, Legem Yayınevi 2025)

Ernst W, 'BGB § 289 Zinseszinsverbot' in Krüger Wolfgang (ed), Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB, Band 2: Schuldrecht - Allgemeiner Teil I §§ 241-310 (10th edn, CH Beck 2025)

——, 'BGB § 325 Schadensersatz Und Rücktritt' in Krüger Wolfgang (ed), Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: BGB, Band 2: Schuldrecht - Allgemeiner Teil I §§ 241-310 (10th edn, CH Beck 2025)

Feyzioğlu FN, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt II (2nd edn, Fakülteler Matbaası 1977)

Fikentscher W and Heinemann A, Schuldrecht Allgemeiner Und Besonderer Teil (11th edn, Walter de Gruyter 2017)

Furrer A, Muller-Chen M and Çetiner B, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (2nd edn, Oniki Levha Yayıncılık 2022)

Görgün LŞ, Börü L and Kodakoğlu M, Medenî Usûl Hukuku (14th edn, Yetkin Yayınları 2025)

Guhl T, Das Schweizerische Obligationenrecht: Mit Einschluss Des Handels Und Wertpapierrechts (8th edn, Schulthess Verlag 1991)

Gülerci AF, Borçlar Hukuku Dersleri (Genel Hükümler) (2nd edn, Oniki Levha Yayıncılık 2018)

Gümüş MA, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri (1st edn, Yetkin Yayınları 2021)

Günnergök Ö and Kayıhan Ş, Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler (2nd edn, Oniki Levha Yayıncılık 2024)

Gürdoğan B, 'Temyiz Mahkemesinin Kontrolü Bakımından Vakıa ve Hukuk' (1956) 11 Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi

—, Özel Hukuk Alanında Maddî Hukuk ve Yargılama Usulü Yönünden Yargıcın Takdir Hakkının Yargıtayca Denetlenmesi (Ankara Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Enstitüsü Yayınları 1967)

Helmut H, 'BGB § § 1-307' Palandt Bürgerliches Gesetzbuch (66th edn, CH Beck 2007)

Helvacı M, Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı (1st edn, Beta Yayıncılık 2000)

Huber P, 'Der Inhalt Des Schuldverhältnisses' in Michael Martinek (ed), J . von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einföhrungsgesetz und Nebengesetzen Eckpfeiler des Zivilrechts (de Gruyter 2012)

İnan AN and Yücel Ö, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (4th edn, Seçkin Yayıncılık 2014)

Karl Heinz Below, Bürgerliches Recht -Schuldrecht Allgemeiner Teil (Springer 1965)

Kaya A, 'Adi ve Ticari İşlerde Faiz' (1994) 54 İstanbul Hukuk Mecmuası 347

Kılıçoğlu AM, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (25th edn, Turhan Kitabevi 2021)

Kocayusufpaşaoğlu N and others, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt (7th edn, Filiz Kitabevi 2017)

Kren Kostkiewicz J, 'OR Kommentar Kommentar Zum Schweizerischen Obligationenrecht' in Jolanta Kren Kostkiewicz and others (eds), OFK - Orell Füssli Kommentar (4th edn, 2023)

Krüger W, 'BGB § 262 Wahlschuld; Wahlrecht' Münchener Kommentar zum BGB (10th edn, C H Beck 2025)

Kuru B, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: III (Demir Demir 2001)

—, Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: IV (6th edn, 2001)

Leu U, 'De Erfüllung Der Obligationen' Basler Kommentar - Obligationenrecht I Art. 1- 529 OR (4th edn, Helbing Lichtenhahn 2007)

Medicus D, Allgemeiner Teil Des BGB (8th edn, C F Müller 2002)

Medicus D and Lorenz S, Schuldrecht I Allgemeiner Teil Ein Studienbuch (22nd edn, CH Beck 2021)

Meriç N, Medenî Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi (Yetkin Yayınları 2011)

Mohasseb K and von der Crone HC, ‘Widerrufbarkeit von Gestaltungsrechten Bundesgerichtsurteil 4A_306/2018 Vom 29. Januar 2019’ [2019] Schweizerische Zeitschrift für Wirtschafts- und Finanzmarktrecht

Müller-Chen M, ‘Obligationenrecht - Einzelne Vertragsverhältnisse - Art 184-529 OR Und Innominatverträge’ in Michael Hochstrasser, Tina Huber-Purtschert and Eva Maissen (eds), CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht (4th edn, 2023)

Nomer HN, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (18th edn, Beta Yayıncılık 2021)

Öçal A, Türk Hususi Hukukunda Gecikme Faizi (Sulhi Garan Matbaası 1965)

Oğuzman MK and Öz MT, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1 (23rd edn, Vedat Kitapçılık 2025)

Önen E, İnşâî Dâva (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1981)

Özekes M, ‘Dava Dilekçesinde Hukukî Sebep Bildirmek Zorunludur’ Halûk Konuralp Anısına Armağan Cilt 1 (Yetkin Yayınları 2009)

Pekcanıtez H, Atalay O and Özekes M, Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı (13th edn, Oniki Levha Yayıncılık 2025)

Postacioğlu İE, ‘Davanın Kaziyei Muhkemenin Unsuru Olarak Hukuki Sebep’ Dr. A. Recai Seçkin’e Armağan (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1974)

Postacioğlu İE and Altay S, Medenî Usûl Hukuku Dersleri (8th edn, Vedat Kitapçılık 2020)

Saymen FM and Elbir HK, Türk Borçlar Hukuku Umumî Hükümler (Filiz Kitabevi 1966)

Scholz S, Gestaltungsrechte Im Leistungsstörungenrecht (Duncker & Humblot 2009)

Schulze R, ‘§ 262’ Bürgerliches Gesetzbuch Handkommentar (5th edn, Nomos 2007)

Seliçi Ö, ‘Seçimlik Borçların İfası’ (1968) 34 İÜHFM 375

Şener OH, Ticari İşletme Hukuku Ders Kitabı (2nd edn, Seçkin Yayıncılık 2020)

Şengül M, ‘Seçimlik Borçlara İlişkin Temel Özellikler ve Seçimlik Borçların İfası’ (2011) XV Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 207

- Serozan R, Sözleşmeden Dönme (2nd edn, Vedat Kitapçılık 2007)
- Serozan R, Baysal B and Sanlı KC, Serozan Borçlar Hukuku Genel Bölüm (8th edn, Oniki Levha Yayıncılık 2022)
- Simil C, ‘Yargıtay Kararları Işığında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmî Dava İle İlgili Sorunlar’ in Muhammet Özkes (ed), Medenî Usûl Hukuku ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II (Oniki Levha Yayıncılık 2020)
- Tanrıver S, Medenî Usûl Hukuku Cilt I (2nd edn, Yetkin Yayınları 2018)
- Tekinay SS, Borçların İfası, İhlâli , Sona Ermesi (Fakülteler Matbaası 1967)
- , Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2 (5th edn, Fakülteler Matbaası 1985)
- Tunçomağ K, Türk Borçlar Hukuku Cilt I Genel Hükümler (6th edn, Sermet Matbaası 1976)
- Türk HS, Temerrüt Faizi, Bileşik Faiz Yöntemiyle Hesaplanabilir Mi? (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1993)
- Ülgen H and others, Ticari İşletme Hukuku (8th edn, Vedat Kitapçılık 2022)
- Üstündağ S, İddia ve Savunmanın Değiştirilmesi Yasağı (İstanbul Üniversitesi Yayınları 1967)
- von Tuhr A, Borçlar Hukukunun Umumi Kısım Cilt: 1-2 (Cevat Edege tr, Olgaç Matbaası 1983)
- Windscheid B, Lehrbuch Des Pandektenrechts Band 2 (3rd edn, Buddeus 1873)
- Wulschleger P, ‘Obligationenrecht - Allgemeine Bestimmungen - Art. 1-183 OR’ in M Yesim Atamer and Andreas Furrer (eds), CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht (4th edn, Schulhess 2023)
- Yasaman H, ‘Ticari İşlerde Akdi Faiz ve Temerrüt Faizi’ [2011] Bankacılar Dergisi
- Yavuz C, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Birinci Cilt (11th edn, Beta Yayıncılık 2022)
- Yılmaz E, Islah (5th edn, Yetkin Yayınları 2021)

YARGI KARARLARI

COURT DECISIONS

* Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Medenî Usûl Hukuku Kararları

*Decisions of the Court of Cassation and Regional Appellate Court on
Matters Relating Civil Procedure Law*

* Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri İcra ve İflâs Hukuku Kararları

*Decisions of the Court of Cassation and Regional Appellate Court on
Matters Relating Execution and Bankruptcy Law*

Derleyenler/Compiled by:

Dr. Öğr. Üyesi/Dr. Lecturer Pınar ÇİFTÇİ

Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı

*Dokuz Eylül University Faculty of Law, Dept. of Civil Procedure and
Insolvency Law*

Arş. Gör. Dr./Res. Asst. Dr. Melih IŞIK

Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas
Hukuku Anabilim Dalı

*Akdeniz University Faculty of Law, Dept. of Civil Procedure and
Insolvency Law*

**YARGITAY
VE
BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ
MEDENÎ USÛL HUKUKU
KARARLARI**
**DECISIONS OF THE COURT OF CASSATION AND
REGIONAL APPELLATE COURT ON MATTERS
RELATING CIVIL PROCEDURE LAW**

* Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararları
Court of Cassation Assembly of Civil Chambers Decisions

* Yargıtay Hukuk Daire Kararı
Court of Cassation Civil Chambers Decisions

* Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairesi Kararları
Decisions of Civil Chambers of Regional Courts of Appeal

Derleyen:/Compiled by:

Dr. Öğr. Üyesi/Dr. Lecturer Pınar ÇİFTÇİ

Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı

*Dokuz Eylül University Faculty of Law, Dept. of Civil Procedure and
Insolvency Law*

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU KARARLARI
COURT OF CASSATION ASSEMBLY OF CIVIL CHAMBERS DECISIONS

**YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU**

Esas No. 2025/225
Karar No. 2026/196
Tarihi: 01.04.2026

İlgili Kanun/Madde
6100 s. HMK/110

- **OBJEKTİF DAVA BİRLEŞMESİ**
- **HARCIN BELİRLENMESİ**

ÖZETİ: *Eldeki dava, çaplı taşınmaza el atmanın önlenmesi ve ecrimisil istemine yönelik olarak açılmıştır. İddianın içeriği ve ileri sürülüş biçiminden, davanın taşınmaz malın aynına ilişkin olduğu ve konusunu oluşturan hakkın para ile değerlendirilmesinin mümkün olduğu da açıktır. Bu tür davalarda, HMK ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca, dava değerinin ve buna göre alınacak harcın elatılan yerin değeri ile talep edilen ecrimisil bedelinin toplamından ibaret olacağı kuşkusuzdur.*

Taraflar arasındaki el atmanın önlenmesi ve ecrimisil davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davalı tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince davalı tarafın istinaf başvurusunun ecrimisil yönünden miktar itibariyle reddine, diğer yönlerle ilişkin yapılan istinaf başvurusunun ise esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 7. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmekte; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne verildikten ve temyiz incelemesi sırasında duruşmanın düzenlendiği 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 369. maddesinin direnme kararının temyizini kapsamadığı, direnmenin düzenlendiği aynı Kanun'un 373. maddesinde ise duruşmaya yer verilmediği gözetildiğinde direnme kararlarının temyiz incelemesinde duruşma yapılamayacağı kabul edilerek temyiz eden davalı vekilinin duruşma isteminin reddine karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkiline ait dava konusu taşınmazın hiçbir hukuki sebebe dayanmaksızın davalı tarafından haksız olarak kullanıldığını, davalıdan taşınmazın tahliye edilmesi istenmesine rağmen taşınmazın tahliye edilmediğini ileri sürerek davalının müdahalesinin men'ine, şimdilik 1.000,00 TL ecrimisilin davalıdan yasal faizi ile birlikte tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı cevap dilekçesinde; taşınmazın aile konutu olduğunu, tehdit ve korku ile kendisinden alındığını, daha sonra muvazaalı olarak başka kişilere devredildiği-

ni, devralan kişilerin de iş birliği yaparak taşınmazı iş ortaklığı olan davacıya sattıklarını belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI İlk Derece Mahkemesinin 07.11.2019 tarihli ve 2017/453 Esas, 2019/699 Karar sayılı kararıyla; hükme esas alınan bilirkişi raporunda dava konusu bağımsız bölümün dava tarihindeki değerinin 480.000,00 TL, 07.08.2017 ihtarname tarihi ile 08.09.2017 dava tarihi arasındaki ecrimisil miktarının ise 1.860,00 TL olarak hesaplandığı, davacı vekilince el atma talebi yönünden taşınmazın değeri olan 480.000,00 TL üzerinden ve ecrimisil talebi yönünden 1.860,00 TL üzerinden eksik harç tamamlanarak el atmanın önlenmesi ve ecrimisilin tahsilinin talep edildiği, alınan ek bilirkişi raporuna göre 16.08.20 17[...] .09.2017 arası yirmidört gün için 1.440,00 TL ecrimisil hesaplandığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile davalının taşınmaza el atmasının önlenmesine, 1.440,00 TL ecrimisil bedelinin 08.09.2017 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 14.03.2023 tarihli ve 2022/709 Esas, 2023/548 Karar sayılı kararıyla; elatmanın önlenmesi kararının usul ve yasaya uygun olduğu, ecrimisil yönünden ise hükmedilen miktarın karar tarihi olan 07.11.2019 tarihi itibarı ile istinafi kabil karar miktarı olan 4.400,00 TL'den daha az olduğu gerekçesiyle davalı tarafın istinaf başvurusunun ecrimisil yönünden miktar itibarıyla reddine, diğer yönlerle ilişkin istinaf başvurusunun ise esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile;

“...Dava, çaplı taşınmaza el atmanın önlenmesi ve ecrimisil taleplerine ilişkindir. Davacının aynı dava dilekçesi ile birden fazla talebi ileri sürmesi "objektif dava birleşmesi" olarak tanımlanır. Doktrinde objektif dava birleşmesi ya da kümülatif dava yığılması olarak adlandırılan kurum, Kanunumuzda “davaların yığılması” terimi benimsenerek düzenlenmiştir.

Hukuk Genel Kurulu’nun 30.04.2019 tarihli ve 2018/4-1036 Esas, 2019/493 Karar sayılı kararında belirtildiği üzere; kesinlik sınırının belirlenmesi kamu düzendir ve kesinlik sınırı belirlenirken davanın değeri esas alınır. Davanın değeri ise genel anlamıyla, bir davadaki taleplerin toplamıdır. 492 sayılı Harçlar Kanununa göre harç tüm taleplerin toplamı üzerinden alınır (16/2. mad). Objektif dava birleşmesi durumunda dava değeri, aynı davada ileri sürülen taleplerin toplam değeridir.

Somut olayda, davacı aynı maddi ve hukuki ilişkiden doğmuş taleplerini aynı davada birleştirmiştir. Objektif dava birleşmesi olarak adlandırılan durumda taleplerin her biri ayrı dava olmakla birlikte, görünüşte tek bir hüküm bulunduğundan kesinlik sınırının tespiti için el atmanın önlenmesi ve ecrimisil istemlerine yönelik dava değerlerinin toplanmaları ile ortaya çıkacak değer esas alınması gerekir. Başka bir anlatımla; aynı maddi ve hukuki ilişkiden doğmuş talepler aynı dava

dilekçesi ile ileri sürüldüğünde dava değerinin bu iki talebin toplamı olarak değerlendirilmesi gerekir.

Bölge Adliye Mahkemesinin ecrimisile yönelik istinaf istemini esaslan incelemesi gerekirken, usulden reddetmesi doğru bulunmamış ve kararın bozulması gerekmektedir[...]" gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. Bölge Adliye Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; objektif dava yığılmasına konu taleplerin ayrı ayrı bağımsızlıklarını koruduğu, her biri hakkında farklı hüküm verilebileceği dava şartlarının ayrı ayrı değerlendirilebileceği, bu kurumu düzenleyen 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 110. maddesinin genel nitelikte ve amir hükmü karşısında, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun sadece yargılama harçlarını düzenleyen özel bir Kanun olması nedeni ile genel nitelikteki düzenlemeleri ortadan kaldıracak şekilde kesinlik sınırına etki edemeyeceği, Anılan Kanun'un 16. maddesinin sadece harcın hangi değerden alınacağını düzenlediği, bu nedenle davaların bağımsızlığı ilkesine bir etkisi olmayacağı, gerek istinaf sınırı ve gerekse temyiz sınırının ayrı ayrı değerlendirildiği pek çok kararın da daha önce yüksek daire tarafından incelenmesine rağmen kesinlik sınırı yönünden bir bozma yapılmadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen direnme kararına karşı süreci içinde davalı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı vekili temyiz dilekçesinde; kesinlik sınırının kamu düzenine ilişkin olduğunu, davada bu sınır belirlenirken el atmanın önlenmesi ve ecrimisil taleplerinin birlikte değerlendirilmesi gerektiğini, ecrimisil hesabının da uygun olmadığı gibi direnme kararının usul ve esas bakımından hatalı olduğunu ileri sürerek hükmün bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; mülkiyet hakkına dayalı olarak açılan el atmanın önlenmesi ve ecrimisil talebine ilişkin eldeki dava dosyasında istinaf kesinlik sınırının belirlenmesinde davaya konu edilen her iki talebin toplam değerinin mi yoksa ayrı ayrı değerlerinin mi dikkate alınması gerektiği, buradan varılacak sonuca göre ecrimisile yönelik istinaf isteminin esaslan incelenmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 110, 369. maddesinin 1. fıkrası ile 370[...] . maddeleri,
2. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 6 83[...] . maddeleri,
3. 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 16 vd. maddeleri.

2. Değerlendirme

1. Uyuşmazlığın çözümü için konu ile ilgili kavramlar ve yasal düzenlemelerin incelenmesinde fayda bulunmaktadır.

2. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Davaların yığılması" kenar başlıklı 110. maddesinde;

“Davacı, aynı davalıya karşı olan, birbirinden bağımsız birden fazla asli talebini, aynı dava dilekçesinde ileri sürebilir. Bunun için, birlikte dava edilen taleplerin tamamının aynı yargı çeşidi içinde yer alması ve taleplerin tümü bakımından ortak yetkili bir mahkemenin bulunması şarttır.” amir hükmüne yer verilmiştir.

3. Gerekçesi açısından bugün de geçerliliğini koruyan 07.02.1945 tarihli ve 1944/19 Esas, 1945/4 Karar sayılı İçtihadî Birleştirme Kararında açıklandığı üzere; dava dilekçesinin talep sonucu bölümünde davacı, neye karar verilmesini (başka bir ifade ile davalının neye mahkum edilmesini) istediğini açıkça yazar. Kuşkusuz talebin birden fazla kalemleri kapsamı hâlinde de davacının talep sonucu, asıl talep ve yardımcı (ferî) talepler olmak üzere iki bölümden oluşur. Davacının birden fazla davasını aynı dava dilekçesi ile açması hâlinde, bu durum "objektif dava birleşmesi" olarak tanımlanır ve davacının, her davaya ait talep sonucunu açıkça ve ayrı ayrı göstermesi gerekir (Kılıç, Açıklamalı İçtihatlı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ankara 2011, C.I, s. 1454).

4. Doktrinde objektif dava birleşmesi ya da kümülatif dava yığılması olarak adlandırılan bu kurum, HMK’da “davaların yığılması” terimi benimsenerek düzenlenmiştir. Davaların yığılmasının usul ekonomisine ve çelişkili kararlar verilmesini engellemeye hizmet ettiği kabul edilmektedir.

5. Davacının aynı davalıya karşı olan birbirinden bağımsız birden fazla talebini, aralarında bir derecelendirme ilişkisi yani aslilik-fer’ilik ilişkisi kurmadan aynı dava dilekçesinde ileri sürmesine davaların yığılması denir. Bu dava çeşidinde taleplerin tümü birbirinden bağımsız, eş değer ve aynı derecede öneme sahiptir. Her bir talep farklı edimlerin gerçekleştirilmesine yönelmiştir.

6. Davaların yığılması söz konusu olduğunda, görünüşte tek dava, gerçekte ise talep sayısınca dava mevcuttur. Her bir talep için dava dilekçesinde vakıaların ayrı ayrı belirtilmesi ve ispat edilmesi gerekir. Mahkeme de her bir talep hakkında ayrı ayrı inceleme yapacaktır, taleplerden birinin kabulüne diğerinin ise reddine karar verebilir. Yani, görünüşte tek hüküm, gerçekte ise talep sayısınca hüküm mevcuttur. Mahkeme, taleplerin tümü hakkında ayrı ayrı karar vermek ve bunları hüküm fıkrasında göstermek zorundadır. Mahkemenin, taleplerin tümü hakkında tek ve aynı şekilde karar verme zorunluluğu yoktur. Dava şartları, her bir talep bakımından ayrı ayrı belirlenir (Pekcanitez Usul, Medeni Usul Hukuku, C. II, İstanbul 2017, s.1093).

7. Önemle vurgulanmalıdır ki; kesinlik sınırının belirlenmesi kamu düzenindendir ve kesinlik sınırı belirlenirken davanın değeri esas alınır. Davanın değeri ise genel anlamıyla, bir davadaki taleplerin toplamıdır.

8. Nitekim Harçlar Kanunu’nun 16. maddesi de,

“Değer ölçüsüne göre harca tabi işlemlerde (1) sayılı tarifede yazılı değerler esastır. Müdahelenin men’i tescil ve tapu kayıt iptali gibi gayrimenkulün aynına taallük eden davalarda gayrimenkulün değeri nazara alınır.

Gayrimenkulün aynına taallük eden davalarda ecrimisil ve tazminat gibi taleplerde de bulunduğu takdirde harc, gayrimenkulün değeri ile talebolunan tazminat ve ecrimisil tutarı üzerinden alınır.

Değer tayini mümkün olan hallerde dava dilekçelerinde değer gösterilmesi mecburidir. Gösterilmemişse davacıya tesbit ettirilir. Tesbitten kaçınma halinde, dava dilekçesi muameleye konmaz.

Noksan tesbit edilen değerler hakkında 30 uncu madde hükmü uygulanır[...]" hükmünü içermektedir.

9. Eldeki dava, çaplı taşınmaza el atmanın önlenmesi ve ecrimisil istemine yönelik olarak açılmıştır. İddianın içeriği ve ileri sürülüş biçiminden, davanın taşınmaz malın aynına ilişkin olduğu ve konusunu oluşturan hakkın para ile değerlendirilmesinin mümkün olduğu da açıktır. Bu tür davalarda, HMK ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca, dava değerinin ve buna göre alınacak harcın elatılan yerin değeri ile talep edilen ecrimisil bedelinin toplamından ibaret olacağı kuşkusuzdur. Objektif dava birleşmesi olarak adlandırılan bu durumda taleplerin her biri ayrı dava olmakla birlikte, görünüşte tek bir hüküm bulunduğundan kesinlik sınırının tespiti bakımından el atmanın önlenmesi ve ecrimisil istemlerine yönelik dava değerlerinin toplanmaları ile ortaya çıkacak değer esas alınması ve dolayısıyla Bölge Adliye Mahkemesinin ecrimisile yönelik istinaf isteminin de esaslanmaması gerekmektedir.

10. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmelere sırasında, Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın usul ve yasa hükümlerine uygun olduğundan onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de; bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul Çoğunluğunca benimsenmemiştir.

11. Hâl böyle olunca Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

12. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 371. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Dosyanın HMK'nın 373. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

01.04.2026 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

Esas No. 2024/626
Karar No. 2025/741
Tarihi: 26.11.2025

İlgili Kanun/Madde
6100 s. HMK/119, 194

- **SOMUTLAŞTIRMA YÜKÜ**
- **HUKUKİ YARAR**
- **HAKİMİN DAVAYI AYDINLATMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ**

ÖZETİ: HMK'nın 119/1-e ve 194. maddeleri gereğince dava dilekçesinde somutlaştırma yükünün yerine getirilmemiş olması hâlinde davalı aydınlatma ödevi ve ön incelemedeki görevi gereği hâkim, soyut ve belirsiz hususların somutlaştırılmasını (yeni bir vakıa ileri sürülmeden, sadece mevcut vakıa çerçevesinde) davacıdan istemelidir.

Taraflar arasındaki vakıf yöneticilerinin görevden alınması davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararı kaldırılıp düzeltilerek yeniden esas hakkında hüküm kurulmak suretiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalılar [...] ile [...] vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 8. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalı [...] vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; [...] Sanat Vakfı'nın 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kapatıldığını, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun (5737 sayılı Kanun) 10. maddesi gereği vakıf yöneticilerinin görevden alınmasının teklif edildiğini, vakıf yöneticilerinin mahkeme kararı olmadan görevlerinden uzaklaştırılamayacağını, kapatılan vakfın son yöneticileri olan davalılar [...], [...], [...], [...] ve [...]’ün [...] Sanat Vakfı yöneticiliğinden azline, 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereği görevden alınma müeyyidesinin sonuçlarının uygulanmasına karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalılara dava dilekçesi usulüne uygun olarak tebliğ edilmesine rağmen davaya cevap vermemişlerdir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI İlk Derece Mahkemesinin 18.10.2018 tarihli ve 2017/329 Esas, 2018/423 Karar sayılı kararıyla; dava konusu konu [...] Sanat Vakfı'nın KHK ile kapatıldığından yöneticilerinin görevlerinin de sona erdiği, davacının kapatılmakla görevi biten vakıf yöneticilerinin tekrar mahkeme kararı ile görevden azlini istemekte hukuki bir menfaatinin bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 14.12.2021 tarihli ve 2020/97 Esas, 2021/2722 Karar sayılı kararıyla; dava konusu Vakfın terör örgütü kapsamında faaliyette bulunan yapı, oluşum ve gruplarla iltisak ve irtibatlı olduğu saptanarak KHK gereğince kapatıldığı, vakıf yöneticisi olan davalıların ağır ihmal ve kusurlu davranışları nedeniyle vakfın kapatılmasına neden oldukları, 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 4. fıkrası uyarınca vakıftaki görevlerinin vakfın kapanması ile son bulduğundan davalıların vakfın yöneticiliğinden azline yönelik talep konusuz kaldığından bu talep yönünden karar verilmesine yer olmadığına, ayrıca davalıların beş yıl süre ile aynı ve başka bir vakfın yönetim ve denetim organında görev alamayacaklarına ilişkin hüküm kurulması gerektiğinden bahisle, davacı vekilinin istinaf talebinin kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına, 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 4. fıkrası uyarınca vakıftaki görevlerinin vakfın kapanması ile son bulduğundan, davalıların vakfın yöneticiliğinden azline (görevden alınmalarına) yönelik talep konusuz kaldığından bu talep yönünden karar verilmesine yer olma-

dığına, ancak davalıların beş yıl süre ile aynı ve başka bir vakfın yönetim ve denetim organında görev alamayacaklarına, ayrıca vakıf meclis üyesi olamayacaklarına karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalılar [...] ile [...] vekilleri temyiz isteminde bulunmuşlardır.

2. Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile;

"[...]1. Vakıf Yöneticilerinin görevden alınmaları yönünden;

5737 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinde; "Yeni vakıf: Mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıfları, Vakıf yönetimi: Mülhak, cemaat ve esnaf vakıfları ile yeni vakıflarda; vakfiye, 1936 Beyannamesi, vakıf senedi, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ve bu Kanuna göre vakfı yönetmeye ve temsile yetkili organı, Vakıf yöneticisi: Mülhak, cemaat ve esnaf vakıfları ile yeni vakıflarda; vakfiye, 1936 Beyannamesi, vakıf senedi, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ve bu Kanuna göre vakfı yönetmeye ve temsile yetkili kişi veya yetkili organlarda görev alan kişileri, [...] ifade eder.", aynı Kanun'un 10 uncu maddesinde ise; "Vakıf yöneticileri; vakfın amacına ve yürürlükteki mevzuata uymak zorundadır. Birinci fıkrada belirtilen zorunluluğa uymayanlar ile; a) Vakfın amacı doğrultusunda faaliyette bulunmayan, b) Vakfın mallarını ve gelirlerini amaçlarına uygun olarak kullanmayan, c) Ağır ihmal ve kasıtlı fiilleriyle vakfı zarara uğratan, d) Denetim Makamınca tespit edilen noksanlık ve yanlışlıkları verilen süre içerisinde tamamlamayan, düzeltmeyen veya aykırı işlemlere devam eden, e) Medeni hakları kullanma ehliyetini kaybeden veya görevini sürekli olarak yapmasına engel teşkil edecek hastalığa veya maluliyete yakalanan vakıf yöneticileri, Meclisin vereceği karara dayalı olarak Denetim Makamının başvurusu üzerine vakfın yerleşim yeri Asliye Hukuk Mahkemesince görevlerinden alınabilir." hükümlerine yer verilmiştir.

Dava şartları, mahkemece davanın esası hakkında yargılama yapılabilmesi için gerekli olan koşullardır. Diğer bir anlatımla; dava şartları dava açılabilmesi için değil, mahkemenin davanın esasına girebilmesi için aranan "kamu düzeni" ile ilgili zorunlu koşullardır. Mahkeme, hem davanın açıldığı günde hem de yargılamanın her aşamasında dava şartlarının tamam olup olmadığını kendiliğinden araştırıp incelemek durumunda olup; bu konuda tarafların istem ve beyanları ile bağlı değildir.

Davanın esası hakkında inceleme yapılabilmesi için varlığı gerekli hallere, olumlu dava şartları (mesela, görev, hukuki yarar gibi); yokluğu gerekli hallere ise olumsuz dava şartları denilmektedir (mesela, kesin hüküm gibi). Olumsuz dava şartlarından birisi mevcutsa veya olumlu dava şartlarından biri mevcut değilse, davanın esası incelenemez. Bunun amacı, bir davanın esası hakkında incelemeye geçilebilmesi için gerekli bütün şartları ve bunların incelenmesi usulünü tespit etmek, böylece davaların daha çabuk, basit ve ekonomik bir şekilde sonuçlanmasına yardımcı olmaktır.

Dava şartlarından biri olmadan açılan dava da, açılmış (var) sayılır, yani derdesttir. Dava şartının eksik olması halinde nasıl bir usul işlemi yapılacağı, 6100 sayılı Kanun'un 115 inci maddesinde belirlenmiştir. Anılan maddenin ikinci fıkrası

sında "Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir."

6100 sayılı Kanun'un 114 üncü maddesinde hukuki yarar dava şartı olarak kabul edilmiştir. Mahkemenin, her dava açıldığında davacının dava açmakta hukuki yarar bulunup bulunmadığını kendiliğinden incelemesi gerekir.

Dosya içerisindeki bilgi ve belgelerden; davalıların yöneticisi oldukları [...] Sanat Vakfı'nın 23.07.2016 tarihli ve 667 sayılı KHK ile kapatılan vakıflar arasında yer aldığı, incelemeye konu davanın ise vakfın kapatılmasından sonra 23.11.2017 tarihinde açıldığı, İlk Derece Mahkemesi tarafından; davanın reddine karar verildiği, davacı vekilinin istinaf istemi üzerine ise; Bölge Adliye Mahkemesince davalıların vakıf yöneticiliği görevinden alınmaları talebi yönünden karar verilmesine yer olmadığına, ve davalıların 5737 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesinin 4 üncü fıkrası uyarınca beş yıl süre ile aynı ve başka bir vakfın yönetim ve denetim organında görev alamayacaklarına, ayrıca vakıf meclis üyesi olamayacaklarına karar verilmiş olduğu tespit edilmiştir.

Eldeki davada, dava tarihinden önce kapatılan vakfın yöneticilerinin görevleri kapatma ile sona erdiğinden, yani dava tarihi itibarı ile vakıftaki görevleri sona ermiş olduğundan bu hususta mahkemeden davalıların görevden alınmalarını istemekte davacı yanın hukuki yararının mevcut olmadığı, ancak görevden alınma için ileri sürülen sebeplerin varlığının sabit olması durumunda Vakıflar Kanunu'nun 10/4 üncü maddesi kapsamında yöneticilerin aynı veya başka bir vakfın yönetim ve denetim organında görev alamayacakları yönünde hüküm kurmaya engel bulunmadığı Kanunun açık düzenlemesi gereğidir.

Buna göre Bölge Adliye Mahkemesince, görevden alma talebi yönünden hukuki yarar yokluğundan bu istem yönünden davanın usulden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.

2. 5737 sayılı Kanun'un 10/4 üncü maddesi kapsamında görevden almanın kanuni sonuçları yönünden;

Dava dilekçesinde genel bir ifade kullanılarak davalıların, Vakıflar Kanunu'nun 10 uncu maddesi gereğince görevden alınmaları istenmiş olup, öncelikle davacı yana talebi açıklattırılarak; somut olarak davalıların eylemlerinin 10 uncu maddenin birinci ve ikinci fıkranın alt bentlerindeki hangi sebebe dayandırdıkları açıklattırılarak, bu açıklama doğrultusunda iddia edilen eylemin somut uyumsuzlukta sabit olup olmadığı, sözü edilen maddedeki müeyyidenin uygulanması gerekip gerekmediği hususunda gerekirse vakıf kayıtları üzerinde vakıf hukukunda uzman bir bilirkişi ve mali müşavirinde içinde bulunduğu bilirkişi kurulu oluşturularak rapor alınması, davalılar hakkında vakıftaki görevleri ile ilgili fiilleri dolayısı ile ceza yargılamasına konu dosyaları bulunup bulunmadığının araştırılarak oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken eksik araştırma ve inceleme sonucu yazılı olarak karar verilmesi de doğru görülmemiştir[...] gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. Bölge Adliye Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; önceki karar gerekçesi yanında, somut olayda olağan bir denetim sonucu vakfın maddi kaybindan sorumlu olan yöneticilerin vakfa verdiği maddi zararın dava konusu edilmediği, bu sebeple malî müşavirden rapor alınmasının gerekmediği, dava dilekçesinde açıkça 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesindeki müeyyidelerin uygulanmasının talep edildiği, hukuki niteleme hâkimin görevi olup somut olayın özelliklerine göre ayrıca açıklığa kavuşturulması gereken bir husus yahut vakıf uzmanı bi-

lirkişinin incelemesini gerektiren bir durum bulunmadığı, vakfın terör iltisakı sebebiyle kapatıldığı, yöneticilerin bazılarının veya tamamının ceza yargılamasında beraat etmesinin vakfın terör örgütüyle irtibatlı hâle gelmiş olması sebebiyle kapatılması neticesini değiştirmeyeceği dikkate alındığında bu hususun araştırılmasının davaya sağlayacağı bir katkının bulunmadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen direnme kararına karşı süreci içinde davalı [...] vekili vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı [...] vekili; davalı müvekkilinin hangi eylem ya da faaliyetleri ile ağır kusurlu bulunduğu net olarak ortaya konulmadığını, kusur incelemesine ilişkin bir talebin dahi dava dilekçesinde yer almadığını, vakfın davalı müvekkilinin ağır kusuruna ilişkin bir tespit üzerine kapatılmadığını, KHK hükümlerine dayalı olarak vakfın kapatıldığını, müvekkili hakkında vakıftaki görevleriyle ilgili ceza yargılamasına konu dosyaların bulunup bulunmadığının araştırılarak oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerektiğini, kaldı ki müvekkili hakkında iddia konusu eylemler nedeniyle herhangi bir ceza kovuşturması yapılmadığı gibi terör örgütüne üye olma suçundan açılan davada da örgüt suçlamasından beraat ettiğini ve bu kararın kesinleştiğini ileri sürerek kararın bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık:

Vakıf yöneticilerinin görevden alınmalarına ve 5737 sayılı Kanun'un 10/4. maddesi kapsamında görevden almanın kanuni sonuçlarına yönelik eldeki davada;

1-Davalıların yöneticisi oldukları Vakfın davanın açılmasından önce KHK ile kapatıldığı göz önüne alındığında eldeki davanın konusuz kaldığı gerekçesi ile karar verilmesine yer olmadığına mı yoksa hukuki yarar yokluğundan davanın usulden reddine mi karar verilmesi gerektiği,

2-Mahkemece 5737 sayılı Kanun'un 10/4. maddesi uyarınca yapılan değerlendirmenin yeterli olup olmadığı, buradan varılacak sonuca göre aynı maddenin 1. ve 2. fıkrasının alt bentlerindeki hangi sebebe dayandığı hususunun davacı tarafa açıklattırılması suretiyle bilirkişi raporu alınması ve ayrıca davalılar hakkında vakıftaki görevleri ile ilgili fiilleri dolayısıyla ceza yargılamasına konu dosyaları bulunup bulunmadığının araştırılarak oluşacak sonuca göre bir karar verilmesinin gerekip gerekmediği noktalarında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 114. maddesi

2. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 101.maddesi

3. 5737 sayılı Kanun'un 10/4. maddesi

4. 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname

2. Değerlendirme

A- (1) No.lu uyuşmazlığa ilişkin temyiz itirazları yönünden yapılan incelemede;

1. Öncelikle konuyla ilgili kavram ve yasal düzenlemelere kısaca değinilmelidir.

2. Medeni usûl hukukunda hukuki yarar, mahkemede bir davanın açılabilmesi için davacının bu davayı açmakta ve mahkemeden hukuksal korunma istemekte bir çıkarının bulunması gerektiğine ilişkin ilke anlamına gelir. Davacının davayı açtığı tarih itibarıyla dava açmakta hukuk kuralları tarafından haklı bulunan (korunan) bir yararı olmalı, hakkını elde edebilmesi için mahkeme kararına ihtiyacı bulunmalıdır.

3. Hukuki yarar dava şartlarından olup davacının dava açmakta hukuken korunmaya değer bir yararının bulunması gerekir. Bu şart dava konusuna ilişkin genel dava şartlarından biri olup davanın esası hakkında inceleme yapılabilmesi ve esas hakkında hüküm verilebilmesi için varlığı gerekli olduğundan olumlu dava şartları arasında sayılmaktadır. Bu nedenle menfaate, davanın dinlenebilmesi (mesmu olması, kabule şayan olması) şartı da denilmektedir (Emel Hanağası, Davada Menfaat, Ankara, 2009, s.19-21).

4. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Dava şartları" başlıklı 114. maddesinin gerekçesinde de "[...]Maddenin birinci fıkrasının (h) bendinde ise davacının dava açmakta hukukî yararının bulunmasının bir dava şartı olduğu hususu açıkça vurgulanmıştır. Burada sözü edilen hukukî yarardan maksat, davacının sübjektif hakkına hukukî korunma sağlanması hususunda mahkemeye başvurmada hâli hazırda hukuken korunmaya değer bir yararının bulunmasıdır. Bir başka ifadeyle, davacı hakkına kavuşmak için, hâli hazırda mahkeme kararına muhtaç bir konumda değilse onun hukukî yararının bulunduğundan söz etmek mümkün değildir[...]" yönünde açıklamalara yer verilmiştir.

5. Bir davada menfaat (hukuki yarar) ilkesinin dava şartı olarak gözetilmesinin yargılamanın amacına ve usul ekonomisi ilkesine uygun olacağı her türlü duraksamadan uzaktır.

6. Bu ilkeden hareketle bir davada hukuki menfaatin bulunup bulunmadığı mahkemece tarafların dava dosyasına sunduğu deliller, olay veya olgular çerçevesinde yargılamanın her aşamasında ve kendiliğinden gözetilmelidir. Böylelikle kişilerin haksız davalar açmak suretiyle dava hakkını kötüye kullanmasına karşı bir güvence de sağlanmış olmaktadır (Hakan Pekcanıtez, Medeni Usul Hukuku, Cilt II, İstanbul, Onbeşinci Baskı, 2017, s. 946-949).

7. Dosya incelendiğinde, [...] Sanat Vakfı'nın 23.07.2016 tarihli KHK ile kapatılan vakıflar arasında yer aldığı, davalıların bu vakıfta yönetici oldukları, davacının eldeki dava ile vakıf yöneticilerinin görevden alınmalarını talep ettiği, davanın vakfın kapatılmasından sonra 23.11.2017 tarihinde açıldığı, İlk Derece Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda davanın reddine karar verildiği, davacı vekilinin istinaf isteminde bulunması üzerine Bölge Adliye Mahkemesince davalıların vakıf yöneticiliği görevinden alınmaları talebi yönünden karar verilmesine yer olmadığına ve davalıların 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 4. fıkrası uyarınca beş yıl süre ile aynı ve başka bir vakfın yönetim ve denetim organında görev alamayacaklarına, ayrıca vakıf meclis üyesi olamayacaklarına karar verildiği anlaşılmaktadır.

8. Dava konusu vakfın dava tarihinden önce kapatıldığı anlaşılmakla, vakıf yöneticilerinin görevleri vakfın kapatılmasıyla sona erdiğinden, dava tarihi itibarı ile davacı tarafın davalıların görevden alınmalarını mahkemeden istemekte hukuki yararının mevcut olmadığı, ancak görevden alınma için ileri sürülen sebeplerin varlığının sabit olması durumunda 5737 sayılı Kanun'un 10/4. maddesi kapsamında yöneticilerin aynı veya başka bir vakfın yönetim ve denetim organında görev alamayacakları yönünde hüküm kurulması gerekmektedir.

9. Bu durumda, Bölge Adliye Mahkemesince görevden alma talebi yönünden hukuki yarar yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.

10. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, hukuki temele dayanmayan bir davanın açılıp sürdürülmesinde hukuki yarar bulunduğundan söz edilemeyeceği için dava şartı olan hukuki yarar yokluğundan davanın usulden reddi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesinin doğru olmadığı, bu nedenle direnme kararının değişik gerekçeyle bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de, bu görüş açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

11. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

B-(2) No.lu uyuşmazlığa ilişkin temyiz itirazları yönünden yapılan incelemede;

12. Uyuşmazlığın çözümü için Vakıf yöneticilerinin görevden alınmalarına ve 5737 sayılı Kanun'un 10/4. maddesi kapsamında görevden almanın kanuni sonuçlarına yönelik düzenlemelerden bahsetmekte yarar vardır.

13. Türk Medeni Kanunu'nun 101. maddesine göre, vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır. Aynı Kanun'un 109. maddesinde ise vakfin bir yönetim organının bulunmasının zorunlu olduğu ve vakfedenin vakıf senedinde gerekli gördüğü başka organları da gösterebileceği belirtilmiştir.

14. 5737 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde;

"[...]Yeni vakıf: Mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıfları,

Vakıf yönetimi: Mülhak, cemaat ve esnaf vakıfları ile yeni vakıflarda; vakfiye, 1936 Beyannamesi, vakıf senedi, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ve bu Kanuna göre vakfı yönetmeye ve temsile yetkili organı,

Vakıf yöneticisi: Mülhak, cemaat ve esnaf vakıfları ile yeni vakıflarda; vakfiye, 1936 Beyannamesi, vakıf senedi, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ve bu Kanuna göre vakfı yönetmeye ve temsile yetkili kişi veya yetkili organlarda görev alan kişileri[...]" ifade eder.

15. 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesinde ise;

"Vakıf yöneticileri; vakfin amacına ve yürürlükteki mevzuata uymak zorundadır.

Birinci fıkrada belirtilen zorunluluğa uymayanlar ile;

a) Vakfın amacı doğrultusunda faaliyette bulunmayan,

b) Vakfın mallarını ve gelirlerini amaçlarına uygun olarak kullanmayan,

c) Ağır ihmal ve kasıtlı fiilleriyle vakfı zarara uğratan,

d) Denetim Makamınca tespit edilen noksanlık ve yanlışlıkları verilen süre içerisinde tamamlamayan, düzeltmeyen veya aykırı işlemlere devam eden,

e) Medeni hakları kullanma ehliyetini kaybeden veya görevini sürekli olarak yapmasına engel teşkil edecek hastalığa veya maluliyete yakalanan vakıf yöneticileri, Meclisin vereceği karara dayalı olarak Denetim Makamının başvurusu üzerine vakfin yerleşim yeri Asliye Hukuk Mahkemesince görevlerinden alınabilir. Tetfisi imkânsız sonuçlar doğurabilecek hallerde dava sonuçlanıncaya kadar, Meclis kararı üzerine Denetim Makamınca, vakıf yönetiminin geçici olarak görevden uzaklaştırılması ve kayıymca yönetilmesi ihtiyatı tedbir olarak mahkemeden talep edilir.

Görevinden alınan vakıf yöneticileri Meclis üyesi olamaz ve beş yıl süreyle aynı vakfın yönetim ve denetim organında görev alamazlar.

Ayrıca ikinci fıkranın (c) ve (e) bentlerinde*1* belirtilen nedenlerle görevinden alınan vakıf yöneticileri başka bir vakfın yöneticisi ise o görevinden de alınmış sayılır ve beş yıl süreyle hiçbir vakfın yönetim ve denetim organında görev alamazlar.

Vakıf yönetiminde yer alan kişiler ile vakıf çalışanları kusurlu fiilleri nedeniyle vakfa verdikleri zararlardan sorumludurlar.

Vakıf yöneticileri mahkeme kararı olmaksızın görevlerinden uzaklaştırılmazlar" hükümlerine yer verilmiştir.

16. Davacı vekili, dava konusu vakfın 667 sayılı KHK kapsamında kapatıldığından, davacı yöneticilerin 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince görevden alınmaları ve görevden alma müeyyidesinin sonuçlarının uygulanmasına karar verilmesini talep etmiştir.

17. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Somutlaştırma yükü ve delillerin gösterilmesi" başlıklı 194. maddesi uyarınca;

"(1)

Taraflar, dayandıkları vakıaları, ispata elverişli şekilde somutlaştırmalıdır.

(2)

Tarafların, dayandıkları delilleri ve hangi delilin hangi vakıanın ispatı için gösterildiğini açıkça belirtmeleri zorunludur".

18. Anılan maddenin gerekçesinde maddenin amacının, bir yandan ispatın genel hükümleri çerçevesinde temel bir kavrama yer vermek iken diğer yandan da uygulamada genel geçer ifadelerle somut vakıalara dayanmadan davaların açılıp yürütülmesinin önüne geçmek olduğu belirtilmiştir. Gerekçenin devamında "...Bir davada, ispat faaliyetinin tam olarak yürütülebilmesi, mahkemenin uyumsuzluğu doğru tespit ederek yargılama yapabilmesi, karşı tarafın ileri sürülen vakıalara karşı kendini savunabilmesi için, iddia edilen vakıaların açık ve somut olarak ortaya konulması gerekir. Genel geçer ifadelerle, somut bir şekilde ortaya koymadan iddia veya savunma amacıyla vakıaların ileri sürülmesi durumunda, yargılamanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi mümkün olmayacağı gibi, vakıaların anlaşılması için ayrıca bir araştırma yapılması ve zaman kaybedilmesi söz konusu olacaktır.

Taraflar, haklarını dayandırdıkları hukuk kuralının aradığı koşul vakıalara uygun, somut vakıaları açıkça ortaya koymalıdır. Bu vakıaların somut olarak ileri sürülmesi, ilgili taraf için bir yüküdür; bu yükü yerine getirmeyen sonuçlarına katlanacaktır..." şeklindeki ifadelerle yer verilerek somutlaştırma yükünün anlam ve önemi vurgulanmıştır.

19. Diğer taraftan, HMK'nın "Dava dilekçesinin içeriği" başlıklı 119/1-e maddesi uyarınca, davacının iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetlerinin dava dilekçesinde yer alması zorunludur. Bununla birlikte vakıaların açık ve somut olarak gösterilmesi yeterli görülmemiş, aynı maddenin "f" bendinde yer alan hükümde ayrıca açık ve somut olarak gösterilmesi gereken her bir vakıanın hangi delille ispat edileceğinin de belirtilmesi aranmıştır. Keza bu durum yukarıda açıklanan 194. maddenin 2. fıkrasının da tereddüt uyandırmayacak derecede açık hükmünün bir gereğidir.

20. Davacının dava dilekçesinde talebine dayanak yaptığı bazı iddialar (vakıalar) olmakla birlikte bunlar somut ve açık değilse somutlaştırma yükünün yerine getirildiğinden söz edilemez. Somutlaştırma yükü yerine getirilmeden karşı tarafın sağlıklı bir savunma yapması ve sağlıklı bir hüküm verilmesi mümkün değildir. Çünkü karşı tarafın hukuki dinlenilme hakkının gereği olarak açıklama ve ispat hakkını kullanabilmesi için öncelikle kendisine yöneltilen iddialar hakkında tam

olarak bilgilenmesi zorunludur (HMK md. 27). Keza hükümde yer alması gereken unsurların belirtildiği HMK'nın 297. maddesi gereğince tarafların iddia ve savunmalarının, uyuşmazlık noktalarının, hükmün dayandığı ve sabit görülen vakıaların gerekçeli kararda tam olarak gösterilmesi gerekmektedir (HMK md. 297/1-c). Somut vakıalar ortaya konulmadan hâkimin sağlıklı bir yargılama gerçekleştirmesi ve hüküm kurması da mümkün değildir.

21. Diğer yandan davanın dayanağı olan vakıaların soyut olarak gösterilmesi yetmez, bu vakıaların ispata elverişli şekilde zaman, mekan ve içerik olarak somutlaştırılması zorunludur. Somutlaştırmak, bir iddiayı zaman, mekân, kişi, oluş şekli gibi unsurlarıyla algılamaya, anlamaya, tartışmaya ve ispata elverişli şekilde ortaya koymaktır. Vakıaların somutlaştırılmasından sonra karşı tarafça cevap verilebilir, mahkemece vakıa tam olarak algılanabilir, ispat faaliyeti yürütülebilir ve bu suretle vakıa hakkında karar verilebilir.

22. Somutlaştırma yüküne riayet edilmemesi durumunda dikkate alınması gereken kurallardan biri hâkimin davayı aydınlatma ödevidir.

23. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Hâkimin davayı aydınlatma ödevi" başlıklı 31. maddesine göre; "Hâkim, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddi veya hukuki açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir; soru sorabilir; delil gösterilmesini isteyebilir". Söz konusu düzenlemeye göre hâkim tarafından öncelikle davacının talep sonucu açıklattırılmalı ve daha sonra HMK'nın 194. maddesi gereğince tarafların ileri sürdüğü iddia ve savunmaları somutlaştırması istenmelidir.

24. Hâkimin davayı aydınlatma ödevi olarak ifade edilen bu düzenleme ile doğru hüküm verebilmesi ve maddi gerçeğin bulunabilmesi amaçlanmıştır. Düzenlemede her ne kadar "açıklama yaptırabilir" denilmişse de bunun, hâkimin davayı aydınlatması için bir "ödev" olduğunu kabul etmek gerekir. Çünkü davayı aydınlatma ödevi sayesinde hâkim, iddia ve savunmanın doğru ve tam olarak anlaşılmasını sağlayacak ve bu şekilde doğru olmayan bir kararın verilmesini önleyecektir (Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Muhammet Özkes, Medeni Usul Hukuku, Ankara, Onbirinci Baskı, 2011, s.248 vd).

25. Görüldüğü üzere hâkimin davayı aydınlatma ödevine ilişkin 31. maddede, hâkimin, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddi veya hukuki açıdan belirsiz ya da çelişkili gördüğü konular hakkında taraflara açıklama yaptırabileceği, soru sorabileceği, kanıt gösterilmesini isteyebileceği belirtilmiştir.

26. Sonuç olarak HMK'nın 119/1-e ve 194. maddeleri gereğince dava dilekçesinde somutlaştırma yükünün yerine getirilmemiş olması hâlinde davayı aydınlatma ödevi ve ön incelemedeki görevi gereği hâkim, soyut ve belirsiz hususların somutlaştırılmasını (yeni bir vakıa ileri sürülmeden, sadece mevcut vakıa çerçevesinde) davacıdan istemelidir.

27. Somut olayda, dava dilekçesinde genel bir ifade kullanılarak davalıların 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince görevden alınmaları talep edildiği anlaşıldığından öncelikle davacı tarafa talebi açıklattırılıp somut olarak davalıların eylemlerinin 10. maddenin 1. ve 2. fıkranın alt bentlerindeki hangi sebebe dayandırıldıkları, bu açıklama doğrultusunda iddia edilen eylemin somut uyuşmazlıkta sabit olup olmadığı, sözü edilen maddedeki müeyyidenin uygulanmasının gerekip gerekmediği hususunda gerekirse vakıf kayıtları üzerinden vakıf hukukunda uzman bir bilirkişi ve malî müşavirinde içinde bulunduğu bilirkişi kurulu oluşturularak

rapor alınması, ayrıca davalılar hakkında vakıftaki görevleri ile ilgili fiilleri dolayısı ile ceza yargılamasına konu dosyaları bulunup bulunmadığının araştırılarak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme neticesinde yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.

28. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, davacının dava dilekçesinde 5737 sayılı Kanun'un 10. maddesinde sayılan hangi nedene dayandığı açıkça belirtildiğinden bu yönde yaptırılması gereken bir açıklama bulunmadığı gibi hukuki temeli bulunmayan bir davada bozma kararında belirtilen araştırmaların yapılmasının da gerekmediği, bu nedenle direnme kararının değişik gerekçeyle bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

29. Hâl böyle olunca; Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

30. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Yukarıda (A) ve (B) bentlerinde gösterilen gerekçelerle davalı [...] [...]vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının her iki uyumsuzluk bakımından da Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Dosyanın 6100 sayılı Kanun'un 373. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararı veren İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesine gönderilmesine,

26.11.2025 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.

KARŞI OY

Davacı vekili dava dilekçesinde; [...] Sanat Vakfı'nın 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında kapatıldığını, denetim sonucu hazırlanan yazıda ve bu yazının uygun bulunduğu ilişkin makam olurlunda " [...] 667 sayılı Kanun hükmünde kararname ile kapatılan, Milli Güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit Fethullahçı Terör Örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı dolayısıyla kapatılmasına sebep olduklarından, nihai karar Vakıflar Meclisinin olmak üzere 5737 sayılı Vakıflar Kanunun 10. maddesindeki, Vakıf yöneticileri; vakfın amacına ve yürürlükteki mevzuata uymak zorundadır hükmüne dayalı olarak adı geçen vakıf yöneticilerinin görevden alınmaları için mahkemeye müracaat edilmesinin yerinde olacağı "teklif edildiğini ve genel müdür tarafından uygun bulunduğunu, Vakıflar Meclisinde görüşülerek 11/09/2017 tarih ve 481 sayılı kararla uygun bulunduğunu, her ne kadar Vakıf kapatılmış ise de 10/3. maddedeki görevden alma müeyyidesinin sonuçları bakımından karar verilmesi gerektiğini belirterek davalıların [...] Sanat Vakfı yöneticiliğinden azline, karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Dava dilekçesinde davanın hukuki sebebi olarak gösterilen 5737 sayılı Vakıflar Kanunu 10. madde hükmünde, Vakıf yöneticilerinin sorumlulukları ve görevden alınması düzenlenmiştir.

Bu hükme göre; Vakıf yöneticileri; vakfın amacına ve yürürlükteki mevzuata uymak zorundadır (md. 10/1).

Birinci fıkrada belirtilen zorunluluğa uymayanlar ile;

a) Vakfın amacı doğrultusunda faaliyette bulunmayan,

b) Vakfın mallarını ve gelirlerini amaçlarına uygun olarak kullanmayan,

c) Ağır ihmal ve kasıtlı fiilleriyle vakfı zarara uğratan,

d) Denetim Makamınca tespit edilen noksanlık ve yanlışlıkları verilen süre içerisinde tamamlamayan, düzeltmeyen veya aykırı işlemlere devam eden,

e) Medeni hakları kullanma ehliyetini kaybeden veya görevini sürekli olarak yapmasına engel teşkil edecek hastalığa veya maluliyete yakalanan, vakıf yöneticileri, Meclisin vereceği karara dayalı olarak Denetim Makamının başvurusu üzerine vakfın yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesince görevlerinden alınabilir. Telafisi imkânsız sonuçlar doğurabilecek hâllerde dava sonuçlanıncaya kadar, Meclis kararı üzerine Denetim Makamınca, vakıf yönetiminin geçici olarak görevden uzaklaştırılması ve kayyımca yönetilmesi ihtiyatı tedbir olarak mahkemeden talep edilir (md. 10/2).

Dava dilekçesinde, Vakıf her ne kadar 667 sayılı KHK ile kapatılmış ise de görevden alma müeyyidesinin sonuçları bakımından 10/3. madde kapsamında karar verilmesi gerektiği belirtildiğinden talep sonucu bölümündeki azıl talebinin bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir.

Kanunun 10/3. maddesi hükmü şöyledir: Görevinden alınan vakıf yöneticileri Meclis üyesi olamaz ve beş yıl süreyle aynı vakfın yönetim ve denetim organında görev alamazlar.

Ayrıca 2. fıkranın (c) ve (e) bentlerinde belirtilen nedenlerle görevinden alınan vakıf yöneticileri başka bir vakfın yöneticisi ise o görevinden de alınmış sayılır ve beş yıl süreyle hiçbir vakfın yönetim ve denetim organında görev alamazlar.

Hükmün 1. cümlesi kişinin görevden alındığı Vakıfta görev alamamasıyla ilgili olup kapatılan bir vakıfta yeniden görev alma söz konusu olmayacağı için bu davanın da ikinci cümlede düzenlenen yaptırımla ilgili olarak açıldığı anlaşılmaktadır.

İkinci cümle hükmü ise (c) bendinde, Ağır ihmal ve kasıtlı fiilleriyle vakfı zarara uğratan ve (e) bendinde Medeni hakları kullanma ehliyetini kaybeden veya görevini sürekli olarak yapmasına engel teşkil edecek hastalığa veya maluliyete yakalananlar olarak belirtilen yöneticiler için yöneticilik görevinden almayı düzenlediğinden bu nedenlerin söz konusu olmadığı hâllerde sözü edilen yaptırımın uygulanması da mümkün olmayacaktır.

Davacı dava dilekçesinde bu bentlere dayanmamış ve alınan meclis kararı da bu bentlere dayalı olarak verilmemiştir. Davacı vekili dava dilekçesinde 10. maddede sayılan sebeplerden 1. fıkra hükmüne dayanmıştır. Bu hükümde ise vakıf yöneticilerinin; vakfın amacına ve yürürlükteki mevzuata uymak zorunda olduğu düzenlenmiş ancak bu görevden alma sebebi için Kanunda başka vakıflarda görev alamama ile ilgili bir yaptırım öngörülmemiştir.

Bu sebebe dayanmaya esas fiil olarak gösterilen “Vakfın terör örgütüne aidyeti, iltisakı veya irtibatı dolayısıyla kapatılmasına sebep oldukları” iddiası da yukarıda belirtilen (c) ve (e) bentleriyle ilgili olmayıp ancak dayanılan 10. maddenin 1. fıkrası veya 2. fıkranın (a) bendiyle ilgili olabilecektir. İkinci fıkranın (a) bendinde, Vakfın amacı doğrultusunda faaliyette bulunmama unsuruna yer verilmiş olup bu bent için de hükümde başka vakıf yöneticiliğiyle ilgili olan bu yaptırım öngörülmemiştir.

Bir an için bunun mümkün olduğu düşünülse bile 10/3. maddenin ikinci cümlesinde sayılan hususlara dayanılarak diğer bir ifadeyle 10/2. maddenin (c) ve (e) bentlerine dayanan nedenlerin varlığı ileri sürülerek dava açılmış olmadığından ve davada dayanılan sebep ise başka vakıflardaki görevle ilgili müyyide önrmediği için bu yönüyle açılan davanın hukuki bir temeli bulunmamaktadır.

Kaldı ki müeyyide öngören sebeplere dayanılmış olsa bile vakıf, sonrasında 6749 sayılı olarak Kanunlaşan 667 sayılı KHK kapsamında kapatılmış olup bu kapatmaya bağlı olarak vakfın tüzel kişiliği ortadan kalktığı gibi vakıf yöneticilerinin görevi de kendiliğinden sona ermiştir. Gerek KHK’da gerekse 6749 sayılı Kanunda kapatılan vakıf yöneticileriyle ilgili bir hüküm bulunmamakta olup görevin sona ermesi kapatmaya bağlı olarak gerçekleşmiştir. Kapatmanın sonucu olarak yöneticilik görevi sona eren kimseler için görevden alma müeyyidelerinin uygu-

lanması zaten mümkün olmadığından bu nedenle dahi davanın hukuki bir dayanağı yoktur.

Vakıflar Kanunu 9. maddede hangi suçları işleyenlerin vakıflarda yönetici olamayacağı sayılmıştır. Bu maddede sayılan diğer suçlar ile Devletin güvenliğine karşı işlenen suçların birinden mahkûm olanlar vakıf yöneticisi olamazlar (md. 9/1). Vakıf yöneticisi seçildikten sonra sayılan suçlardan mahkûm olanların yöneticiliği sona erer (md. 9/2). Devletin güvenliğine karşı suç işlemiş kimseler ancak suçtan mahkûm olmaları hâlinde vakıf yöneticisi olamayacakları için ceza mahkemesi kararı kendiliğinden sonuç doğuracak ve hukuk mahkemesinin bu kapsamda bir karar vermesi de gerekmeyecektir. Hukuk mahkemesinde konunun bu yönüyle incelenerek de olsa görevden alma müeyyidesinin sonuçları hakkında karar verilemez. Zira Kanun hüuk mahkemesine bu yönde bir karar verme yetkisi vermediği gibi ceza mahkemesinin mahkumiyet kararını yeterli görmüş ancak onun da kesinleşmesini aramıştır. Anayasanın 13. maddesi hükmüne göre; temel hak ve hürriyetler, özlere dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Davaya dayanak teşkil edebilecek müeyyide uygulanmasını gerektirir bir kanun hükmü olmadığı hâlde kapatılan vakıf yöneticileri için temel hak ve hürriyetleri sınırlayacak şekilde yaptırım uygulanmasının mümkün olduğu sonucuna varılabilmesi de mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle hukuki temele dayanmayan bir davanın açılıp sürdürülmesinde hukuki yarar bulunduğundan söz edilemeyeceği için dava şartı olan hukuki yarar yokluğu nedeniyle davanın usulden reddi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmayıp bozmayı gerektirir.

Davacı dava dilekçesinde 10. maddede sayılan hangi nedene dayandığını açıkça belirttiğinden bu yönde yaptırılması gereken bir açıklama bulunmadığı gibi hukuki bir temeli bulunmayan davada bozma kararında belirtilen araştırmaların yapılması da gerekmemektedir.

Direnme kararının yukarıda belirtilen değişik nedenle bozulması gerektiği görüşünde olduğumdan Özel Daire kararı gibi bozma yönünde oluşan Değerli Çoğunluk görüşüne katılamıyorum.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

Esas No. 2024/244
Karar No. 2025/417
Tarihi: 02.07.2025

İlgili Kanun/Madde
2797 s.YargıtayK/39

- **KARAR MÜZAKERESİ**
- **OYLARIN DAĞILMASI**

ÖZETİ: *Yargıtay heyetine dâhil olan başkan ve üyeler temyiz incelemesi yönünden verilecek kararın müzakeresinde farklı görüşte oldukları takdirde oylar dağılmış olacaktır. Oyların dağılması hâlinde ne şekilde işlem yapılacağı konusunda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda (HMK) açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle sorunun çözülmesi için Yargıtay mevzuatının incelenmesi gerekmektedir.*

Taraflar arasındaki maddi tazminat davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kararın taraf vekilleri tarafından istinaf edilmesi üzerine istinaf başvurusunun ayrı ayrı esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin eşi olan desteğin sevk ve idaresindeki traktörün tarlanın meyilli olması sebebiyle 27.04.2010 tarihinde devrilmesi sonucu desteğin yaralandığını ve tedavisi devam ederken vefat ettiğini, traktörün sigortası bulunmadığından Güvence Hesabının zarardan sorumlu olduğunu ileri sürerek şimdilik 90.000,00 TL destekten yoksun kalma tazminatının kaza tarihinden davalının temerrüt tarihine kadar işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiş, ıslah dilekçesi ile talebini 227.275,43 TL'ye artırmıştır.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; davanın zamanaşımına uğradığını, kaza karayolunda meydana gelmediğinden oluşan zarardan müvekkilinin sorumlu tutulamayacağını belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 27.05.2021 tarihli ve 2020/35 Esas, 2021/120 Karar sayılı kararı ile; somut olayda, zorunlu mâli sorumluluk sigortası bulunmayan traktörün tarla içerisinde iken devrildiği ve araç sürücüsü olan desteğin vefat ettiği, davaya konu trafik kazasının meydana geldiği yerin (tarlanın) karayolu ile bağlantısının bulunduğu, davalının sorumluluğu sabit olmakla davacının desteğinden yoksun kaldığı, hükme esas alınan 04.03.2021 havale tarihli bilirkişi raporunda davacı için 227.275,43 TL destekten yoksun kalma tazminatı hesaplandığı, davacı vekili tarafından talebin 227.275,43 TL olarak ıslah edildiği, kaza tarihi olan 27.04.2010 tarihi itibarıyla davalının kaza başına teminat limitinin 175.000,00 TL olduğu, davalı tarafından zamanaşımı def'i ileri sürülmüşse de kaza neticesinde ölüm meydana geldiği, ölüm nedeniyle ceza zamanaşımının uygulanması gerektiği, dolayısıyla destekten yoksun kalma tazminatının zamanaşımına uğramadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile 175.000,00 TL'nin 23.01.2020 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde taraf vekilleri istinaf başvurusunda bulunmuşlardır.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 27.04.2022 tarihli ve 2021/1191 Esas, 2022/703 Karar sayılı kararı ile; İlk Derece Mahkemesi kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle taraf vekillerinin istinaf başvurularının ayrı ayrı esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ İNCELEME SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; "...1-Dava, trafik kazası sonucu ölüm nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkindir.

Olay tarihinde yürürlükte olan 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 41. maddesinde (6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesi) haksız fiil tanımlanmış, 60. maddesinde de (TBK değişik 72. md) haksız fiilden zarar görenin bundan kaynaklanan zararının tazmini istemiyle açacağı davaların zararı ve faili öğrendiği tarihten itibaren 1 yıl ve herhalde haksız fiil tarihinden itibaren 10 yıllık zamanaşımı süresine (TBK 72. maddesinde 2 ve 10 yıllık zamanaşımı süreleri öngörülmüştür) tabi olduğu belirtilmiştir.

Buna karşılık 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 109/1. maddesinde; motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazminine ilişkin talepler için, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak 2 yıl ve herhalde kaza gününden başlayarak 10 yıllık zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Maddenin özellikle 2. fıkrasında "dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğarsa" ifadesi ile kanun koyucu, taraf ayırımı yapmaksızın (davacı, davalı veya dava dışı 3.kişi) fiil cezayı gerektiriyor ise, uzamış ceza zamanaşımının uygulanacağını kabul etmiştir. Görüldüğü gibi, BK'nun 60 ve 2918 sayılı KTK'nun 109/2. maddesindeki düzenlemeler, zamanaşımı süresinin başlangıcı yönünden birbirine paraleldir. Aralarındaki tek fark, zamanaşımı süresinin trafik kazalarından doğan tazminat talepleri bakımından 1 yıl yerine, 2 yıl olarak öngörülmesidir. (TBK'nun 72. maddesi ile bu konuda da paralellik sağlanmıştır.)

Haksız fiile dayanan tazminat isteminde zamanaşımının işlemeye başlayacağı tarih, zararın ve zarar sorumlusunun öğrenildiği andır.

Açıklanan ilkeler ışığında somut olaya bakıldığında; kaza sonucu sadece davacının desteği sürücü vefat etmiş, başkaca kimse yaralanmamış, hayatını kaybetmemiştir. Kaza tarihinde yürürlükte olan 5237 sayılı TCK'ya göre söz konusu eylem trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu olup zamanaşımı süresi 8 yıldır. Davaya konu trafik kazası 27/04/2010 tarihinde meydana gelmiş, dava ise 19/02/2020 tarihinde açılmıştır. Davalı taraf, davaya konu alacağın zamanaşımına uğradığı savunmasında bulunmuş olmasına rağmen, gerek ilk derece mahkemesi gerekse bölge adliye mahkemesi zamanaşımı savunmasını reddetmiştir.

Açıklanan nedenlerle; olay tarihi ve dava tarihi dikkate alındığında KTK'nın 109/2. maddesindeki uzamış ceza zamanaşımı süresi içinde davanın açılmadığı gözetilerek davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmiş olması doğru değildir. Kararın bu nedenle bozulması gerekir.

2-Bozma neden ve şekline göre davalı vekilinin sair temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik gerek görülmemiştir...." gerekçesiyle karar oy çokluğuyla bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; suçta konu eylem için kaza tarihinde yürürlükte bulunan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 85 ve 66/1-d maddelerinde öngörülen on beş yıllık ceza zamanaşımı süresi dikkate alındığında zamanaşımı süresinin dolmadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen direnme kararına karşı süresi içinde davalı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı vekili; talebin zamanaşımına uğradığını, eksik inceleme sonucu karar verildiğini ileri sürerek kararın bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; somut olayda, TCK'nın 179 ve 66/1-e maddeleri uyarınca sekiz yıllık zamanaşımı süresinin mi yoksa 85/1 ve 66/1-d maddelerinde öngörülen on beş yıllık ceza zamanaşımı süresinin mi uygulanması gerektiği, buradan varılacak sonuca göre davanın zamanaşımından reddine karar verilmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

D. Ön Sorun

Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında işin esasının incelenmesinden önce, Özel Dairenin bozma kararında yapılan oylama gözetildiğinde, Özel Daire bozma kararının usulüne uygun olup olmadığı, buradan varılacak sonuca göre Mahkemece verilen direnme kararının ve Özel Daire bozma kararının kaldırılarak dosyanın yeniden incelenmek üzere Özel Daireye gönderilmesinin gerekip gerekmediği hususu ön sorun olarak tartışılıp değerlendirilmiştir.

E. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1. 37 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 66, 85 ve 179. maddeleri
2. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun (KTK) 109. maddesi
3. 271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) 229. maddesi
4. 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun (Yargıtay Kanunu) 39. maddesi
5. Yargıtay İç Yönetmeliğinin 27. maddesi
2. Değerlendirme

1. Yapılan incelemede; davanın, trafik kazası sonucu ölüm nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkin olduğu, davalının süresi içerisinde zamanaşımı def'ileri sürdüğü, İlk Derece Mahkemesince, somut olayda TCK'nın 85 ve 66/1-d maddelerinde öngörülen on beş yıllık dava zamanaşımı süresi dikkate alındığında zamanaşımı süresinin dolmadığı, dolayısıyla tazminat isteminin zamanaşımına uğramadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verildiği, kararın taraf vekilleri tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince; taraf vekillerinin istinaf başvurularının ayrı ayrı esastan reddine karar verildiği, kararın davalı vekilince temyiz edilmesi üzerine Özel Dairece; kaza tarihinde yürürlükte olan TCK'ya göre söz konusu eylemin trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunu oluşturduğu, zamanaşımı süresinin sekiz yıl olduğu, davaya konu trafik kazasının 27.04.2010 tarihinde meydana geldiği, davanın ise 19.02.2020 tarihinde açıldığı, olay tarihi ve dava tarihi dikkate alındığında KTK'nın 109/2. maddesindeki uzamış ceza zamanaşımı süresi içinde davanın açılmadığı, gerekçesiyle kararın oy çokluğuyla bozulmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

2. Sayın Üye ...'ün karşı oy yazısında; "...somut olayda tazminat davası, cezayı gerektiren bir fiilden doğmadığı için uzamış (ceza) zamanaşımı süresinin uygulanabilmesi mümkün olmadığı, dolayısıyla zamanaşımı süresinin 2918 sayılı Kanun'un 109. maddesinin birinci fıkrası uyarınca zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve herhâlde, kaza gününden başlayarak on yıl içinde dolduğunu kabul etmek gerektiği, olayın meydana geldiği ve davacının desteğinin vefat ettiği tarihte davacının zararı ve tazminat yükümlü-

sünü öğrendiği, bu tarihten itibaren iki yıl içerisinde başvuru yapılmadığından bu farklı gerekçeyle davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiği...” belirterek gerekçeye muhalefet ettiği, Sayın Başkan ... ve Sayın Üye...’ın karşı oy yazılarında ise “suça konu eylem için kaza tarihinde yürürlükte bulunan 5237 sayılı TCK’nın 85. ve 66/1-d maddelerinde öngörülen 15 yıllık ceza zamanaşımı süresi dikkate alındığında zamanaşımı süresinin dolmadığı anlaşılmaktadır. Açıklanan sebeplerle mahkemece davalının zamanaşımı itirazının reddine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığından, davalı vekilinin bozma nedenine göre incelenmeyen temyiz itirazlarının incelenmesi gerekirken, sayın çoğunluğun sürücü desteğin eylemi trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu olarak nitelendirilerek 8 yıllık zamanaşımı süresinin ve değişik gerekçe ile ceza zamanaşımı yerine 2 yıllık zamanaşımı süresinin dolduğundan bahisle davanın zamanaşımından reddedilmesi gerektiği yönündeki bozma gerekçesine katılmıyoruz” şeklinde görüş belirtildiği görülmektedir.

3. Gelinen noktada, her ne kadar Özel Daire heyetini oluşturan üyeler tarafından davanın zamanaşımına uğradığı görüşü benimsenmişse de, iki üye tarafından olayda trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu bulunduğundan zamanaşımı süresinin sekiz yıl olduğunun dolayısıyla zamanaşımı süresinin dolmadığının belirtildiği, bir üye tarafından da somut olayda, dava cezayı gerektiren bir fiilden doğmadığı için uzamış (ceza) zamanaşımı süresinin uygulanabilmesinin mümkün olmadığı, bu nedenle zamanaşımı süresinin KTK’nın 109/1. fıkrası uyarınca zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve herhâlde, kaza gününden başlayarak on yıl içinde dolduğunu kabul etmek gerektiği, olayda iki yıl içerisinde başvuru yapılmadığından zamanaşımı süresinin dolmasına ilişkin farklı gerekçelerle kararın bozulması gerektiği görüşünün ileri sürüldüğü anlaşılmaktadır.

4. Netice itibarıyla, Özel Daire heyetini oluşturan beş üyeden iki üye sekiz yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğinden kararın bozulmasını, bir üye iki yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğinden kararın bozulmasını ve iki üye ise on beş yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğinden kararın onanması gerektiğini bildirmiş olup oylamanın bu şekilde dağıldığı anlaşılmaktadır.

5. Yargıtay heyetine dâhil olan başkan ve üyeler temyiz incelemesi yönünden verilecek kararın müzakeresinde farklı görüşte oldukları takdirde oylar dağılmış olacaktır. Oyların dağılması hâlinde ne şekilde işlem yapılacağı konusunda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda (HMK) açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle sorunun çözülmesi için Yargıtay mevzuatının incelenmesi gerekmektedir.

6. Yargıtay Kanunu’nun 39. maddesinde; “Yargıtay daireleri ile kurulları oylamaya katılacakların tümünün hazır bulunması veya bu Kanunla belli edilen çoğunluğun meydana gelmesi halinde toplanır.

Görüşmeler gizli olur. Daire ve kurullarda kararlar çoğunlukla verilir. Özel hükümler saklıdır...”

40. maddesinde ise; “Daireler heyet hâlinde çalışır, heyet bir başkan ve dört üyenin katılmasıyla toplanır. Üye sayısının yeterli olması halinde birden fazla heyet oluşturulabilir. Bu durumda, oluşturulan diğer heyetlere, heyette yer alan en kıdemli üye başkanlık eder. Bu durumda, oluşturulan diğer heyetlere, heyette yer alan en kıdemli üye başkanlık eder. Heyetler işi müzakere eder ve salt çoğunlukla karar verirler. Müzakereler gizli cereyan eder...” şeklinde düzenlemeler mevcuttur.

7. Görüldüğü üzere Yargıtay daireleri ile kurulları oylamaya katılacakların tümünün hazır bulunması veya bu Kanun’la belli edilen çoğunluğun meydana gelmesi hâlinde toplanır ve daire ve kurullarda kararlar çoğunlukla verilir. Örneğin

beş üye ile toplanan dairenin en az üç üyesinin aynı doğrultuda görüş bildirmesi üzerine çoğunluk sağlanacağından usulüne uygun bir Yargıtay kararı oluşacaktır.

8. Oyların dağılması hâlinde dağılan oyların nasıl toplanacağı konusunda HMK'da hüküm yok ise de CMK'nın 229. maddesinde düzenleme bulunmaktadır. Bu kural hukuk yargılamasında uygulanacak bir hüküm değil ise de sorunun çözümü yorumlamakta yararlı olacaktır. CMK 229. maddesine göre; mahkeme başkanı, kıdemsiz üyeden başlayarak oyları ayrı ayrı toplar ve en sonra kendi oyunu verir. Mahkeme başkan ve üyelerinden hiçbirisi herhangi bir konu veya sorun üzerinde azınlıkta kaldığını ileri sürerek oylamaya katılmaktan çekinemez. Oylar dağılırsa sanığın en çok aleyhine olan oy, çoğunluk meydana gelinceye kadar kendisine daha yakın olan oya eklenir. Görüldüğü üzere maddede üyenin her konuda oy kullanmak zorunda olduğu, bir konu hakkında azınlıkta kaldığını ileri sürerek diğer konularda oy kullanmaktan kaçınmayacağı düzenlendiğinden her üyenin her konuda oy kullanmak zorunda olduğu ve her konunun tüm üyelerin katılımıyla karara bağlanması gerektiği belirtilmektedir (Zeki Gözütok; Hukuk Davalarında İstinaf ve Temyiz Uygulama Rehberi; Ankara 2017, s. 125).

9. Yargıtay İç Yönetmeliğinin 27. maddesinde de bu konuda benzer bir düzenleme vardır. Bu maddeye göre Hukuk ve Ceza Genel Kurullarında işin esasına girmeden önce, konu ile ilgili olarak çözülmesi gereken bir ön sorun ortaya çıkarsa ilkin o yönden görüşme ve oylama yapılır. oylama sonucu ön sorun karara bağlandı takdirde, gerekiyorsa işin esasına geçilerek görüşmesi yapılır ve oylanır. Ön sorun oylaması sonucu, bir üyenin düşüncesine aykırı düşmüş olsa dahi o üye de işin esası hakkında oy vermek zorundadır. oylar sorunu çözümleyici nitelikte kullanılır. Bu düzenlemede ön sorunların ve esasın ayrı ayrı oylanacağı, ön sorundan farklı düşünen üyenin de esasa ilişkin oy kullanması gerektiği belirtilmiştir (Gözütok s. 125).

10. Yargıtay Hukuk ve Ceza Genel Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge'nin 41. ve 42. maddelerinin incelenmesinde de yarar vardır. Anılan Yönerge'nin 41. maddesinde; "Genel Kurullarda toplantıda bulunanların üçte ikisinin oyu ile karar verilir. Birinci toplantıda üçte iki oy çoğunluğu sağlanamazsa ikinci toplantıda bulunanların çoğunluğu ile karar verilir. Bu ilke ön sorunun hâlinde ve Özel Dairece ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilen kararların temyiz incelemesi sırasında da aynen uygulanır" 42. maddede ise: "oylama sırasında oylar ikiden çok görüş doğrultusunda dağılmış olursa, bir görüş üzerinde karar için yeterli oy sayısı gerçekleşmedikçe karar çıkmış sayılmaz. Aynı işin sonraki görüşmesinin oylamasında en çok oy alan iki görüş oylanır. Konunun karara bağlanmış sayılabilmesi için kurula katılan üyelerin çoğunluk oylarının bir görüş üzerinde birleşmiş olması zorunludur" hükmü bulunmaktadır.

11. Tüm bu açıklamalardan sonra anlaşılabileceği üzere, Yargıtay dairelerinde usulüne uygun toplantı yeter sayısı oluştuğundan sonra karar verilebilmesi için toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğunun aynı doğrultuda görüş bildirmeleri ve çekimser oy kullanmamaları gerekmektedir. Aksi takdirde Yargıtay kararı usulüne uygun değildir ve hukuk aleminde hiçbir sonuç doğurmaz. Başka bir anlatımla, Yargıtay dairelerinde oylamaya katılan üyelerin oyları dağılımsından dolayı salt çoğunluk sağlanmazsa ortada usulüne uygun bir Daire kararı mevcut olmayacaktır.

12. Somut olay incelendiğinde, Özel Daire heyetini oluşturan beş üyeden ikisi sekiz yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması, bir üye ise iki yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğinden bahisle kararın bozulmasını, diğer iki üye ise on beş yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğinden kararın onanması gerektiğini belirtmiş olup yapılan oylamada usulüne uygun bir şekilde

karar yeter sayısının sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Oyların bu dağılışı şekline göre somut olayda öncelikle ölüme neden olan kazanın sürücünün suç teşkil eden bir eylemi sonucu meydana gelip gelmediği oylanarak sonucuna göre uzamış dava (ceza) zamanaşımı süresinin uygulanıp uygulanamayacağının ayrıca oylanması gerekmektedir. Diğer bir anlatımla ikinci oylamada tüm üyelerin katılımıyla sekiz yıllık zamanaşımı süresinin mi yoksa on beş yıllık zamanaşımı süresinin mi uygulanacağı belirlenerek karar yeter sayısı sağlanacaktır. Yapılacak yeni müzakerede oyların farklı dağılımına göre farklı oylama yapılması da gerekebilecektir. Özel Dairenin bozma kararı belirtildiği şekilde bir oylama yapılmak suretiyle oy birliği ya da oy çoğunluğunun (üç üyenin oyunu) yansıtan bir sonuç içermeksizin verildiğinden usulüne uygun değildir ve hukuk alanında sonuç doğuramamıştır.

13. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında; Özel Daire heyetini oluşturan üye çoğunluğunun zamanaşımının dolduğu yönünde iradelerini içerdiği, bu nedenle Özel Daire kararında çoğunluğun sağlandığından ön sorunun olmadığı, işin esasının incelenmesi gerektiği yönünde görüş ileri sürülmüş ise de, bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

14. Hâl böyle olunca; Özel Dairenin bozma kararı ile bu karara karşı verilen direnme kararı ortadan kaldırılarak ileri sürülen temyiz itirazlarının yöntemince incelenerek yukarıda açıklandığı şekilde oylama yapıldıktan sonra dosya kapsamına uygun karar vermek üzere dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerekmektedir.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Özel Dairenin 25.10.2022 tarihli ve 2022/8291 Esas, 2022/12988 Karar sayılı bozma kararı ile bu karara karşı İlk Derece Mahkemesince verilen 27.04.2023 tarihli ve 2023/27 Esas, 2023/106 Karar sayılı direnme kararının ORTADAN KALDIRILMASINA,

Temyiz itirazlarının yöntemince incelenmesi için dosyanın YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNE,

02.07.2025 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

Esas No. 2024/344
Karar No. 2025/504
Tarihi: 10.09.2025

İlgili Kanun/Madde
6100 s. HMK/114

- DAVA EHLİYETİ
- TARAF EHLİYETİ
- DAVA ŞARTI
- İSTİNAF İNCELEMESİ

ÖZETİ: İstinaf aşamasında tüzel kişiliği ve buna bağlı olarak taraf ehliyeti sona eren davalı şirketin ihyası hususunda davacı tarafa süre verilerek dava açıldığı takdirde sonucu beklenip şirketin ihya edilmesi hâlinde usulüne uygun taraf teşkili sağlanmak suretiyle sonucuna göre karar verilmesi gerekmektedir.

Taraflar arasındaki maddi ve manevi tazminat davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davacılar, davalı ... ile davalı ... İnş. Malz. Gıda Tekst. San. ve Tic. Ltd. Şti. vekilleri tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalılar ... mirasçıları ile davalı ... İnş. Malz. Gıda Tekst. San. ve Tic. Ltd. Şti. vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalı ... mirasçıları vekilince temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra temyiz incelemesi sırasında duruşmanın düzenlendiği 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 369. maddesinin direnme kararının temyizini kapsamadığı, direnmenin düzenlendiği aynı Kanun'un 373. maddesinde ise duruşmaya yer verilmediği gözetildiğinde direnme kararlarının temyiz incelemesinde duruşma yapılamayacağı kabul edilerek davalı ... mirasçıları vekilinin duruşma talebinin reddine karar verilip Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacılar vekili; davalı şirket ile davalı ...'nın davalı ...'e ait binanın teras katı dış cephe boyama işini ortak aldıklarını, dava dışı sigortalı ...'in de 21.07.2014 tarihinde boyama işini yaptığı sırada geçirdiği iş kazası sebebiyle ağır yaralandığını ve sonrasında vefat ettiğini, davalıların cezai yönden asli kusurlu bulunduklarının belirlendiğini, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almayan davalıların yaşanan olaydan sorumlu olduklarını ileri sürerek fazlaya ilişkin haklarının saklı kalması kaydıyla davacılar ..., ..., ... ve ... için destekten yoksun kalma tazminatı ile manevi tazminatın, davacılar ..., ... ve ... için manevi tazminatın yasal faiziyle birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

1. Davalı ... İnş. Malz. Gıda Tekst. San. ve Tic. Ltd. Şti. (... İnş. Ltd. Şti.) vekili; inşaat işlerinin müvekkili şirketin faaliyet alanının dışında olduğunu, müvekkilinin davalı ... ile işi ortak almadığı gibi müteveffa ile arasında sorumluluk doğuracak bir iş ilişkisi ve hizmet akdi olmadığını, tazminatlardan sorumluluğu bulunmadığını, ayrıca talep edilen tazminat miktarlarının da çok yüksek olduğunu belirterek davanın reddini savunmuştur.

2. Davalı ... vekili; müvekkilinin diğer davalı ... ile boyama işi için götürü usulle anlaşmaya vardıklarını, müteveffanın diğer iki davalının bünyesinde hizmet akdi ile çalıştığını, müvekkilinin hukuki sorumluluğunun bulunmadığını belirterek davanın reddini savunmuştur.

3. Davalı ... vekili; müvekkilinin işçi olarak çalıştığını, söz konusu binanın boya işini kendi işlerinin yoğunluğu nedeniyle daha önce birlikte çalıştığı iş arkadaşı müteveffaya önerdiğini ve bunun üzerine müteveffanın işi aldığını, müvekkili ile müteveffa arasında işçi-işveren ilişkisi bulunmadığını, müvekkilinin müteveffanın boya işine gittiğinden haberi olmadığını, müvekkiline izafe edilebilecek hiçbir kusur bulunmadığını, davacıların maddi ve manevi tazminat taleplerinin fahiş olduğunu belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI İlk Derece Mahkemesinin 27.12.2017 tarihli ve 2015/707 Esas, 2017/763 Karar sayılı kararı ile; alınan bilirkişi raporlarının usul ve yasaya uygun bulunması sebebiyle itibar edildiği, davacı-

lardan ...'ın müteveffanın kardeşi olduğu, maddi yönden ihtiyaçlarının salt muris tarafından karşılandığının ispatlanmadığı gibi yasal olarak bir kardeşin diğerine bakım yükümlülüğünün de bulunmadığı gerekçesiyle destekten yoksun kalma tazminat talebinin reddine, diğer davacıların maddi ve manevi tazminat taleplerinin kısmen kabulü ile olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılardan tahsiline karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar ile davalılar ... mirasçıları ve ... İnş. Ltd. Şti. vekilleri istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 05.12.2019 tarihli ve 2018/686 Esas, 2019/1058 Karar sayılı kararı ile; İlk Derece Mahkemesince verilen kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle istinaf başvurularının ayrı ayrı esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalılar ... mirasçıları ve ... İnş. Ltd. Şti. vekilleri temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile "...Dosya kapsamından Dairemiz'in 02.11.2021 tarih ve 2020/7230 Esas, 2021/13346 Karar sayılı kararı ile "Ticaret Sicil Müdürlüğü'nden 01.01.2017 tarihinden sonraki döneme ilişkin olmak üzere davalı ... İnş. Malz. Gıda Tek. San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin ticaret sicilinden terkin edilip edilmediğinin, ticaret sicil kayıtlarında meydana gelen değişikliklerin, bu değişikliklere esas belgelerin ve yine bunlara dair ticaret sicil gazetesi ilanlarının sorulup celp edilmesinden sonra davalı şirketin ticaret sicil kaydının terkin edildiğinin diğer bir deyişle tüzel kişiliğinin son bulunduğu anlaşılmaması halinde davalı şirketin ihya edilmesi için yasal prosedür işletilmek suretiyle şirketin ihyasına ve şirkete tasfiye memuru atanmasına dair karar alınmasını takiben ilk derece mahkemesi gerekçeli kararı, bölge adliye mahkemesi karar ilamının ihya kararı ile birlikte atanacak tasfiye memuruna yöntemince tebliğ edilmesi, temyiz süresi geçtikten ve gerektiğinde 6100 sayılı HMK'nın 366 ncı maddesinin yollaması ile 346 ncı maddeleesindeki prosedür işletildikten sonra gönderilmesi," için dosyanın Bölge Adliye Mahkemesi'ne geri çevrilmesine karar verildiği, Dairemizce dosyanın Bölge Adliye Mahkemesi'ne geri çevrilmesine karar vermiş olmasına karşın Bölge Adliye Mahkemesi'nce verilen 14.02.2022 tarihli kararla dosyanın İlk Derece Mahkemesi'ne geri çevrilmesine karar verildiği, dosyanın Bölge Adliye Mahkemesi'nce İlk Derece Mahkemesi'ne geri çevrilmesinden sonra ve fakat İlk Derece Mahkemesi'nce Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne yazılan müzekkereye cevap verilmesinden önce davacılar vekilinin 18.04.2022 tarihli bir dilekçe ibraz ettiği, dilekçede özetle davalı şirketin tüzel kişiliğinin son bulunduğu anlaşılmaması halinde, şirketin ihyası sürecine gitmeyi düşünmediklerini, bu nedenle davalı vekili olarak dosyada kaydı bulunan İzmir Barosu avukatlarından Av. ...'dan terkinden sonraki dönemde davalı şirketin ihyasına yönelik bir işlem yapıp yapılmadığının, terkin tarihinden sonraki dönemde davalı şirketi temsilini sağlayacak, usule uygun düzenlenmiş vekaletnamesinin bulunup bulunmadığının sorulmasını talep ettiği, sonraki aşamada Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne yazılan müzekkereye verilen cevabın dosyaya intikal ettiği, İlk Derece Mahkemesi tarafından verilen

22.04.2022 tarihli ek kararla İzmir Ticaret Sicil Müdürlüğünden gelen yazı cevabına göre şirketin 02.10.2018 tarihinde tasfiye sonu terk işleminin yapıldığı, şirketin ticaret sicilden terkin edilmesi ile tüzel kişiliğinin sona ermesi nedeniyle vekalet ilişkisinin de sona ereceği, şirketin ihya edilmesi halinde bunun ticaret sicil kaydında görülmesinin gerektiğinden bahisle davacılar vekilinin talebinin reddine karar verildiği, başkaca bir işlem yapılmadan dosyanın İlk Derece mahkemesince Dairemiz'e gönderildiği anlaşılmaktadır.

Somut olayda İlk Derece Mahkemesi gerekçeli kararının davalı şirket vekiline 24.01.2018 tarihinde tebliğ edildiği, Bu ilk derece mahkemesi kararına karşı davalı ... dışındaki tüm tarafların istinaf kanun yoluna başvurdıkları, davalı şirketin istinaf başvuru tarihinin ise 05.02.2018 tarihi olduğu, Bölge Adliye Mahkemesi'nin 05.12.2019 tarihli kararı ile istinaf başvurularının esastan reddine karar verdiği, buna karşılık ilk derece mahkemesi kararının davalı şirket vekiline tebliği ve akabinde istinaf edilme tarihinden sonra ve fakat Bölge Adliye Mahkemesi tarafından istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmesinden önce 02.10.2018 tarihinde davalı ... İnş. Malz. Gıda Teks. San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin ticaret sicilinden terkin edildiği ve keyfiyetin 08.10.2018 tarih ve 9676 sayılı Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayınlandığı açık olduğuna göre Bölge Adliye Mahkemesi'nce taraf teşkili sağlanmaksızın yargılamaya devam edilerek karar tarihi itibarıyla Ticaret Sicili'nden terkin edilmiş olmasından dolayı tüzel kişiliği bulunmayan davalı şirketin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmesi isabetsiz olmuştur.

Bölge Adliye Mahkemesi'nce yapılacak iş, davacı tarafa davalı şirketi iş bu dava nedeniyle ihya etmesi için önel vermek, ihya davası açıldığı takdirde bu davanın sonucunu beklemek, tüzel kişiliğin yeniden ihyası halinde, taraf teşkili sağlanarak, sonucuna göre karar vermekten ibarettir..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. Bölge Adliye Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; ilk derece mahkemesince verilen kararın istinaf edilmesi üzerine istinaf taleplerinin esastan reddine karar verildiği ve bu kararın temyiz edilmesi üzerine bozulması suretiyle dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine gönderildiği ancak HMK'nın 373/1. maddesi uyarınca dosyanın kararı veren veya uygun görülecek başka bir ilk derece mahkemesine gönderilmesi gerektiği gerekçesiyle önceki hükümde direnilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde davalı ... mirasçıları vekilince temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı ... mirasçıları vekili; taraflarınca verilen mazeret dilekçesi dikkate alınmaksızın karar verildiğini, müteveffanın müvekkilinin işçisi olmadığını, müvekkiline kusur izafe edilmesinin hatalı olduğunu, davalı ...'nın ağır kusuru sebebiyle kazanın meydana geldiğini, müvekkilinin ceza dosyasında da beraat ettiğini, müteveffa ile aynı oranda kusurlu görülen müvekkili aleyhine tazminata hükmedilmesinin hatalı ve manevi tazminat miktarlarının fazla olduğunu ileri sürerek kararın bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; iş kazasından kaynaklı maddi ve manevi tazminat istemiyle açılan eldeki davada İlk Derece Mahkemesince 27.12.2017 tarihinde verilen kısmen kabul kararının 05.02.2018 tarihli dilekçe ile davacılar vekilince, 05.02.2018 tarihli dilekçe ile davalı ... İnş.

Ltd. Şti vekiline, 06.02.2018 tarihli dilekçe ile davalı ... vekiline istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince 05.12.2019 tarihli karar ile istinaf istemlerinin esastan reddine karar verildiği somut olayda, davalı ... İnş. Ltd. Şti'nin ilk derece mahkemesi kararının davalı şirket vekiline tebliği ve vekil tarafından istinaf edilme tarihinden sonra ve fakat Bölge Adliye Mahkemesi tarafından istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmesinden önce 02.10.2018 tarihinde ticaret sicilinden terkin edildiği ve bu terkinin 08.10.2018 tarihli ve 9697 sayılı Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edildiği gözetildiğinde davalı şirketin işbu dava nedeniyle ihya edilerek taraf teşkilinin sağlanması konusunda yapılan bozma kararından sonra dosyanın ilk derece mahkemesine mi yoksa bölge adliye mahkemesine mi gönderilmesi gerektiği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1.6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 114, 355 ila 357. maddeleri.

2. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 545, 588 ve 643. maddeleri.

2. Değerlendirme

1. Hukuka aykırı veya haksız olduğu iddia edilen yargı kararlarının, kural olarak bir üst dereceli veya farklı mahkemelerce, istisnai olarak da kararı veren mahkemece tekrar incelenmesine ve değiştirilmesine olanak tanıyan hukuksal mekanizmalara genel olarak “kanun yolu” denilmektedir.

2. Kanun yollarının öncelikli amacı, derece mahkemesi kararlarının, ikinci kez ve bu defa farklı bir yargı merci tarafından incelenmesi suretiyle söz konusu kararların doğruluğunu güvence altına almak, bu sayede dava konusu edilen subjektif hakların hukuka ve maddi gerçeğe uygun kararlarla elde edilmesini sağlamaktır. Aynı zamanda benzer hukuksal sorunlara mahkemeler tarafından farklı çözümler getirilmesini önleyerek ülkede içtihat birliğini korumak, objektif nitelikteki bu fonksiyonu sayesinde hukukta kalitenin artırılması ve geliştirilmesine katkı sunmaktır.

3. Kanun yollarına başvurunun iki etkisinden söz etmek mümkündür. Kanun yollarına başvurunun ilk etkisi, aleyhine kanun yoluna başvurulanan kararın şekli anlamda kesinleşmesinin önlenmesidir. Kanun yoluna başvurulanan kararın şekli anlamda kesinleşmemesi, kanun yolunun erteleyici etkisi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, kanun yoluna başvurunun erteleyici etkisi ile kararın infazı için kesinleşmesinin gerekip gerekmediği meselesinin birbirinden tamamen ayrı konular olduğunu belirtmek gerekir.

4. Kanun yolunun ikinci etkisi, aleyhine kanun yoluna başvurulanan kararın yeniden ve kural olarak üst makamca denetlenmesi anlamına gelen aktarıcı etkisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanun yolunun aktarıcı etkisi kapsamında aleyhine kanun yoluna başvurulanan kararın yeniden ve kural olarak kararı veren makamdan başka bir makam tarafından incelenmesi, böylelikle karar veren hâkimden başka bir hâkim veya birden fazla hâkimin uyuşmazlığı inceleyerek karar vermesi ve varsa karardaki hataların giderilmesi sağlanır. İstisnai olarak kararı veren makamca yapılan denetim, kanun yoluna başvurunun aktarıcı etkisini ortadan kaldırmaz. Zira kararı veren makamca yapılan denetimde de karar yeniden incelenmekte ve denetlenmektedir.

5. Kanun yolları hukukumuzda olağan ve olağanüstü kanun yolları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kesinleşmiş kararlara karşı olağanüstü kanun yoluna başvurulması mümkün iken kesinleşmemiş kararlar için öngörülen kanun yolları

olağan kanun yollarıdır. Olağan kanun yoluna başvuru kural olarak hükmün icrasını değil sadece şekli anlamda kesinleşmesini engellemektedir.

6. 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun (5235 sayılı Kanun) ile kabul edilen istinaf, 20 Temmuz 2016 tarihinde faaliyete başlayan Bölge Adliye Mahkemeleri ile birlikte hukuk sistemimize dâhil olmuştur. Bu kapsamda istinaf ve temyiz olağan; yargılamanın yenilenmesi ve kanun yararına temyiz olağanüstü kanun yolları olarak kabul edilmiş, karar düzeltme kanun yolu ise hukuk sistemimizden çıkarılmıştır.

7. Olağan kanun yollarından biri olan istinaf hukuk yargılamasının öncelikli amacı, kesinleşmemiş ilk derece mahkemesi kararlarını hem maddi hem de hukuki yönden denetleyerek gözden geçirmektir. Bu kanun yolu ile yargı kararlarına güven duyulması ve hata yapılma ihtimalinin azaltılması amaçlanmaktadır. Bu özellikleri karşısında hem erteleyici hem de aktarıcı bir etkiye sahip olduğu söylenebilir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 27.09.2023 tarihli ve 2023/10-404 Esas, 2023/855 Karar, 01.02.2023 tarihli ve 2022/10-584 Esas, 2023/13 Karar ile 25.03.2021 tarihli ve 2020/9-6 Esas, 2021/342 Karar sayılı kararları).

8. İstinaf, bir kanun yolu olmakla birlikte temyiz yolundan farklı olarak ilk derece mahkemesi kararının denetlenmesi yanında aynı zamanda gerektiğinde yeni bir yargılama yapılması ve hüküm mahkemesi gibi karar verilmesi söz konusudur.

9. İlk derecedeki tahkikatın amacı, uyumsuzlukla ilgili tarafların delillerini toplayıp değerlendirdikten sonra uyumsuzluğu çözüp karara bağlamak iken temyiz incelemesinin amacı denetimdir. İstinafta ise hem ilk derece mahkemesinin gerçekleştirdiği tahkikat denetlenir, hem de gerekirse yeniden inceleme yapılarak karar verilir. Zira istinaf yolunda sadece hukuki denetim değil aynı zamanda maddi vakia denetimi de yapılmaktadır. Bu açıdan istinaf incelemesi ne ilk derece yargılamasının ne de temyiz özelliğini tam olarak taşımamaktadır.

10. Yeri gelmişken belirtilmelidir ki, istinaf ile ilgili dar ve geniş istinaf sistemi olmak üzere iki sistem öngörülmüş olup geniş anlamda istinaf sisteminde ilk derece yargılamasındaki gibi yeniden inceleme yapılmakta, maddi mesele, ortaya çıkan değişiklikler herhangi bir sınırlamaya tâbi olmaksızın ileri sürülen yeni delil ve olaylar yeniden ele alınarak incelenmektedir. Dar anlamda istinaf sisteminde ise ilk yargılamadaki her şey yenilenmemekte, ilk yargılama baştan sona aynen tekrarlanmayarak maddi olay incelemesi yapılmakta ve kural olarak özellikle ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen hususlar incelenmemektedir. Başka bir anlatımla dar anlamda istinaf sisteminde verilen kararın ileri sürülen hususlar çerçevesinde maddi ve hukuki denetimi yapılmaktadır.

11. Hukukumuzda dar anlamda istinaf sistemi kabul edilmiş olup istinaf incelemesinin kapsamını HMK'nın 355. maddesi belirlemiştir. Bu madde hükmü dikkate alındığında kamu düzenine aykırılık hâlleri dışında istinaf dilekçesinde belirtilen istinaf sebepleri ile sınırlı olarak inceleme yapılır, istinaf sebebi ile bağlı kalınmak kaydı ile bu konudaki delillerin toplanması ve incelenmesi söz konusu olur. İlk derece mahkemesince yapılan inceleme tümüyle tekrarlanmayıp sadece yanlışlık ya da eksiklik tespit edilen noktalarda inceleme yapılarak deliller toplanıp değerlendirildikten sonra kararın düzeltilmesi sağlanır.

12. Nitekim HMK'nın 357. maddesinde istinaf aşamasında yapılamayacak işlemler açıkça ve sınırlı olarak belirtilmiştir. Bu hükme göre bölge adliye mahkemesince resen göz önünde tutulacak hususlar ile ilk derece mahkemesinde usulüne

uygun olarak gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen veya mücbir bir sebeple gösterilmesine olanak bulunmayan deliller dışında ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılmaz. Bu durumda istinaf aşamasında yapılamayacak işlemlerin istisnalarından birinin resen göz önünde tutulacak hususlar olması sebebiyle bölge adliye mahkemesinin kendiliğinden inceleyebileceği bir hususun varlığının tespiti hâlinde bu vakıa hakkında ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenebilir, yeni deliller değerlendirilebilir. Nitekim HMK'nın 357. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere bölge adliye mahkemesince kendiliğinden incelenecek hususlar taraflarca da ileri sürülebilir.

13. Bölge adliye mahkemesince yapılacak ön inceleme sonucunda HMK'nın 352. maddesinde belirtilen eksikliklerin bulunmadığı anlaşılan dosya istinaf incelemesine alınır. İstinaf incelemesi duruşmalı veya duruşmasız yapılır.

14. İstinaf incelemesinin öncelikle kanun yolu olarak bir denetim fonksiyonu olduğu, gerekiyorsa yargılama da yapılacağı unutulmamalıdır. Denetim yönünden, maddi vakia ve hukuki değerlendirme yönünden denetim yapıldığından temyizden daha geniş bir denetim yapılmaktadır. Yargılama bakımından ise ilk derecenin tekrarı olmamakla birlikte, eksik veya yanlış olan noktalarda, onun devamını sağlayacak şekilde Kanun'da belirtilen sınırlar içinde ilk derece yargılamasının adeta ikâmesidir. Nitekim HMK'nın 360. maddesinde de aksine hüküm bulunmayan hâllerde ilk derecede o yargılama için uygulanan yargılama usulünün uygulanacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede Kanun'daki sınırlar ve özel hükümler dikkate alınarak ilk derecede yapılan işlemler ve ve tahkikatın şekli istinaf aşamasında da gerçekleştirilir (Hakan Pekcanıtez vd., Medeni Usul Hukuku, İstanbul, 2017, C 3., s.2257).

15. Bu aşamada belirtmek gerekir ki, HMK'nın 114/1. fıkrasının (d) bendi uyarınca taraf ehliyeti dava (itiraz ve şikâyet) şartlarından olup aynı Kanun'un 50. maddesinde taraf ehliyeti; "Medenî haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan, davada taraf ehliyetine de sahiptir" şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu maddede geçen taraf ehliyeti kavramı, bir davada, davacı veya davalı olarak bulunabilme yeteneğini ifade etmekte olup "hak ehliyeti" kavramının yargılama usul hukukundaki karşılığını oluşturmaktadır. Buna göre de 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 47. maddesi gereği tüzel kişilerde hak ehliyeti bir diğer ifadeyle taraf ehliyeti, tüzel kişiliğin usulüne uygun olarak kurulmasıyla birlikte kazanılmaktadır. Tüzel kişiliğin sona ermesi hâlinde ise o tüzel kişinin taraf ehliyeti sona ermektedir.

16. Yine dava şartları arasında sayılan dava ehliyeti ise tarafın bir davayı ister kendisi, isterse bir vekil ile yürütüp geçerli taraf usul işlemleri yapabilme ehliyetidir ve bu kavram HMK'nın 51. maddesinde yer alan "Dava ehliyeti, medenî hakları kullanma ehliyetine göre belirlenir." hükmüyle açıklanmıştır.

17. Bir kimsenin taraf ehliyetinin bulunması, tarafı bulunduğu davayı yürütebilmesi için tek başına yeterli değildir. Taraf ehliyeti ile beraber dava ehliyetine de sahip olması gerekmektedir. Davanın açılmasıyla başlayan usul hukuku ilişkisinin yürütülebilmesi için dava ehliyetinin bulunması şarttır.

18. Taraf sıfatına bir başka deyişle husumet ehliyetine gelince, bu kavram dava konusu hak ile kişiler arasındaki ilişkiyi ifade eder. Sıfat, bir maddi hukuk ilişkisinde tarafların o hak ile ilişkisinin olup olmadığının belirlenmesi anlamına gelir. Davacı sıfatı, dava konusu hakkın sahibini, davalı sıfatı ise dava konusu hakkın yükümlüsünü belirler. Uygulamada davacı sıfatı, "aktif husumeti", davalı sıfatı

ise "pasif husumeti" karşılayacak şekilde değerlendirilmektedir. Dava konusu şey üzerinde kim ya da kimler hak sahibi ise davayı bu kişi veya kişilerin açması ve kime karşı hukuki koruma isteniyor ise o kişi veya kişilere davanın yöneltilmesi gerekir. Bir kimsenin davacı veya davalı sıfatına sahip olup olmadığı tıpkı hakkın mevcut olup olmadığının tayininde olduğu gibi maddi hukuka göre belirlenir. Taraf sıfatının bu anlamda önemli özelliği ise def'i değil itiraz niteliğinde olması nedeniyle taraflarca süreye ve davanın aşamasına bakılmaksızın her zaman ileri sürülebileceği ve taraflar ileri sürmemiş olsa bile mahkemece resen nazara alınmasıdır.

19. Dava şartlarının amacı, bir davanın esası hakkında incelemeye geçilebilmesi için gerekli bütün şartları ve bunların incelenmesi usulünü tespit etmek, böylece davaların daha çabuk, basit ve ekonomik bir şekilde sonuçlanmasına yardımcı olmaktır (Baki Kuru, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, İstanbul, 2016, s. 190).

20. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114/1-d maddesinde açıkça düzenlendiği üzere dava ve taraf ehliyeti dava şartlarındandır. Gerek ilk derece mahkemesince gerekse de bölge adliye mahkemesince verilen kararın geçerli olması için yargılamanın tüm aşamasında dava şartlarının eksiksiz olması gerekmektedir.

21. Nitekim Hukuk Genel Kurulunun 06.06.2024 tarihli ve 2023/12-684 Esas, 2024/318 Karar sayılı kararı da benzer mahiyettedir.

22. Bu genel açıklamalardan sonra limited şirketlerin taraf ehliyetine ilişkin açıklamalara değinmekte yarar vardır.

23. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 124. maddesinin 1. fıkrası gereğince ticaret şirketleri kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerinden ibaret olup maddenin 2. fıkrasına göre de kollektif ile komandit şirketler şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ise sermaye şirketi sayılır.

24. Limited şirket, bir veya daha fazla gerçek yahut tüzel kişi tarafından, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi faaliyette bulunmak maksadıyla bir ticaret unvanı altında kurulan, belirli bir esas sermayeye sahip ve ortakların şirket borçlarından dolayı yalnızca taahhüt etmiş oldukları esas sermaye payları ile sınırlı sorumluluğunda tüzel kişiliği haiz bir sermaye şirkettir (Şirketler Hukuku Şerhi, Editör Kemal Şenocak, Cilt IV, Ankara, 2022, s. 3989).

25. Türk Ticaret Kanunu'nun 125. maddesinin 1. fıkrasına göre ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir. Tüzel kişilik ile ticaret şirketi kendisini meydana getiren kişilerden ayrı bir hukuki varlık kazanarak hukuki kişiliğe, ehliyete ve bağımsız malvarlığına sahip olur. Dolayısıyla tüzel kişiliğinin bulunması ticaret şirketlerinin ayırt edici temel niteliklerinden birisini oluşturmaktadır.

26. Türk Ticaret Kanunu'nun 588. maddesi gereğince limited şirket ticaret siciline tescille tüzel kişilik kazanır. Bu bağlamda tescil kurucu nitelikte olup sicil kaydının varlığı, tüzel kişilik ve ticaret şirketi statüsü için zorunludur. Ticaret siciline kayıt tüzel kişilik kazanılması için kurucu nitelikte olmakla beraber bu kaydın yapılmaması sadece üçüncü kişilere karşı tüzel kişiliğin, dolayısıyla ticaret şirketi statüsünün kazanılıp kazanılmadığı konusunda önem taşır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (6098 sayılı Kanun) 620/2. maddesi gereğince bir şirket, Türk Ticaret Kanunu'nda tarif edilen şirketlerin mümeyyiz vasıflarını haiz değil ise adi şirket sayılır.

27. Ticaret siciline kayıtlı birlikte tüzel kişilik kazanıldıktan sonra şirket malvarlığının sahibi şirket tüzel kişiliği olur ancak şirketin ticaret sicilinden kaydı-

nın silinmesi, malvarlığının kendiliğinden ortaklara geçmesi sonucunu doğurmaz. Başka bir deyişle tüzel kişiliğin sona ermesiyle malvarlığının doğrudan ortaklara aktarılmasını mümkün kılan bir mirasçılık düzeni bulunmamaktadır. Ortaklar, ancak tasfiye sonucunda kalan şirket malvarlığının dağıtımı veya devri ile malvarlığı üzerinde mülkiyet hakkını kazanabilir. Dolayısıyla ticaret sicilinden şirketin kaydının silinmesi ile ortaklar, adi şirket olarak anonim şirketin devamı şeklinde hukuki ilişkiler sürdüremez, bir davada davacı ve davalı olamaz ve doğrudan faaliyette bulunamazlar. Bu nedenle tüzel kişilik ve şirket ortadan kaldırılmadan önce şirket malvarlığının dağıtıldığı ve hukuki ilişkilerinin sonlandırıldığı tasfiye işlemlerinin yapılması gerekir.

28. Bir ticaret şirketi ifisah veya fesih hâlinde sona erer. İnfisah, kanunda veya esas sözleşmede öngörülen sebeplerden birinin gerçekleşmesi ile ayrıca bir karar alınmasına veya ihbarda bulunulmasına gerek olmaksızın şirketin kendiliğinden sona ermesini ifade ederken; fesih ise kanun veya esas sözleşmede yer alan sebeplerden birine dayanarak bu yetkiye sahip olanlar tarafından şirketin karar şeklinde somutlaşan irade ile sona erdirilmesidir. TTK'nın 643. maddesi gereğince sona eren limited şirketin tasfiye usulü ile tasfiyede şirket organlarının yetkileri hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır.

29. Türk Ticaret Kanunu'nun 533. maddesi gereğince sona eren anonim şirket tasfiye hâline gelir. Tasfiye hâlindeki şirket pay sahipleriyle olan ilişkileri de dâhil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur ve ticaret unvanını “tasfiye hâlinde” ibaresi eklenmiş olarak kullanır. Tasfiye ise anonim şirketin malvarlığının nakde dönüştürülmesi, alacakların tahsil edilip borçların ödenmesi ve varsa kalanın kural olarak ortaklara dağıtılmasını ifade eder. Bu işlemlerin kesin olarak sonuçlandırılmasıyla tasfiye tamamlanır. Tasfiye işlerinin tamamlanması için zorunlu olduğundan, sona eren şirketin tüzel kişiliği ve hak ehliyeti tasfiye sürecinde de devam eder. Ancak tasfiye işlerinin tamamlanması, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilik kazanan anonim/limited şirketin ortadan kalkması için gerekli olsa da yeterli değildir. Başka bir ifadeyle anonim şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi için TTK'nın 545/1. maddesi gereğince tasfiyenin tamamlanmasından sonra tasfiye memurları, şeklen var olan durumun ortadan kalkması amacıyla ticaret unvanının ticaret sicilinden silinmesini talep etmesi ve bu istemin kabul edilerek silinmenin tescil edilmesi gerekmektedir. Ticaret unvanının ticaret sicilinden silinmesiyle birlikte anonim şirketin/limited şirketin tüzel kişiliği ortadan kalkar, şirket hukuki varlığını ve hak ehliyetini kaybeder (Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. Baskı, İstanbul, 2015, s. 192).

30. Görüldüğü üzere bir anonim şirketin/limited şirketin sona ermesiyle hukuki varlığının tamamen ortadan kalkmasını ifade eden tüzel kişiliğinin sona ermesi birbirinden tamamen farklı durumlardır. Sona ererek tasfiye hâline gelen ve tasfiye işlemleri eksiksiz bir şekilde tamamlanan şirketin tüzel kişiliğinin sona erbilmesi için ayrıca ticaret sicilinden de silinmesi gerekmektedir. Diğer bir anlatımla anonim şirketin tüzel kişiliğinin sona erdiğinden bahsedebilmemiz için hem tasfiye işlemlerinin eksiksiz olarak tamamlanması hem de hukuk güvenliğinin sağlanması açısından ticaret sicilinden silinmesi ve bu iki durumun birlikte gerçekleşmesi gerekir (Asuman Yılmaz, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2016, C. XXXII, S. 2, s. 154).

31. Bu itibarla anonim şirkete/limited şirkete ait alacağın veya borcun varlığı ya da mal varlığı ile ilgili olmasa da taraf sıfatını gerektiren ve devam eden hukuki ilişkilerinin söz konusu olduğu hâllerde ticaret sicilinden silinme şirketin ger-

çekten ve kesin olarak ortadan kalkmış olması sonucunu doğurmaz; bu hukuki ilişkilerin sonlandırılabilmesi için şirketin tüzel kişiliğinin devamının sağlanması gerekir. Mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde ticaret sicilinden terkin edilen bir şirketin, daha sonra tasfiyesinin eksik yapıldığının anlaşılması ya da taraf sıfatını gerektiren ve devam eden hukuki ilişkilerinin söz konusu olması hâlinde, bu şirketin ek tasfiyesinin mümkün olduğu ve ek tasfiyeye karar verilerek geçici olarak tescil edilebileceği öğreti ve uygulamada kabul edilmekteydi. TTK'nın 547. maddesiyle “ek tasfiye” özellikle düzenlenmiş; anonim şirketin tasfiye işlemleri tamamlanıp ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra tasfiyenin eksiksiz bir şekilde gerçekleştirilmediğinin ve dolayısıyla ek tasfiye işlemlerinin yapılmasının zorunlu olduğunun anlaşılması hâlinde son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklıların şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, bu ek işlemler sonuçlandırılıncaya kadar şirketin yeniden tescilini isteyebilecekleri; mahkemece istemin yerinde olduğuna kanaat getirilirse, şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verileceği ve bu işlemlerin yapmaları için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirileceği maddede belirtilmiştir. Nitekim Hukuk Genel Kurulunun 10.07.2024 tarihli ve 2024/11-420 Esas, 2024/382 Karar sayılı kararı da aynı yöndedir.

32. Somut olayda; İlk Derece Mahkemesi kararının davacılar ve davalılar ... ile ... İnş. Ltd. Şti. vekillerince istinafi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurularının esastan reddine karar verildiği, kararın davalılar ... mirasçıları ve ... İnş. Ltd. Şti. vekillerince temyizi sonrası Özel Dairece davalı ... İnş. Ltd. Şti'nin 01.01.2017 tarihinden sonraki döneme ilişkin olmak üzere ticaret sicilinden terkin edilip edilmediğinin, ticaret sicil kayıtlarında meydana gelen değişikliklerin, bu değişikliklere esas belgelerin ve ticaret sicil gazetesindeki ilanların celp edilmesinden sonra davalı şirketin ticaret sicil kaydının terkin edildiğinin anlaşılması hâlinde davalı şirketin ihya edilmesi için yasal prosedür işletilmek suretiyle şirketin ihyasına ve şirkete tasfiye memuru atanmasına dair karar alınması, ilk derece mahkemesi ile bölge adliye mahkemesi kararlarının ihya kararı ile birlikte atanacak tasfiye memuruna usulüne uygun tebliğ edilmesi, temyiz süresi geçtikten ve gerektiğinde HMK'nın 366. maddesinin yollaması ile 346. maddesindeki prosedür işletildikten sonra gönderilmesi için dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine geri çevrilmesine karar verildiği, ancak Bölge Adliye Mahkemesinin 14.02.2022 tarihli kararı ile dosyanın sehven kendilerine gönderildiği belirtilerek İlk Derece Mahkemesine dosyanın geri çevrilmesine karar verildiği, İlk Derece Mahkemesince Ticaret Sicil Müdürlüğüne yazılan müzekkereye cevaben davalı ... İnş. Ltd. Şti'nin 02.10.2018 tarihinde ticaret sicilinden terkin edildiğinin bildirildiği, bu cevaptan sonra ise davacılar vekilinin dosyaya ibraz ettiği 18.04.2022 tarihli dilekçede ise davalı şirketin tüzel kişiliğinin son bulduğunun anlaşılması hâlinde, şirketin ihyası sürecine gitmeyi düşünmediklerini, bu nedenle davalı vekili olarak dosyada kaydı bulunan avukattan terkinden sonraki dönemde davalı şirketin ihyasına yönelik bir işlem yapıp yapılmadığının, terkin tarihinden sonraki dönemde davalı şirketi temsilini sağlayacak usule uygun düzenlenmiş vekaletnamesinin bulunup bulunmadığının sorulmasını talep ettiği, İlk Derece Mahkemesi tarafından verilen 22.04.2022 tarihli ek karar ile şirketin ticaret sicilden terkin edilmesi ile tüzel kişiliğinin sona ermediğinden vekalet ilişkisinin de sona ereceği, şirketin ihya edilmesi hâlinde bunun ticaret sicil kaydında görülmesi gerektiğinden bahisle davacılar vekilinin talebinin

reddine karar verildiği, başkaca bir işlem yapılmadan dosyanın İlk Derece Mahkemesince Özel Daireye gönderildiği anlaşılmıştır.

33. Yukarıda yapılan açıklamalara göre, ilk derece mahkemesi kararının davalı ... İnş. Ltd. Şti. vekiline 24.01.2018 tarihinde tebliğ edildiği, davacılar ve davalı ... vekillerinin yanı sıra davalı ... İnş. Ltd. Şti. vekili tarafından da 05.02.2018 tarihinde istinaf yoluna başvurulduğu, davalı ... İnş. Ltd. Şti'nin 08.10.2018 tarihli ve 9676 sayılı Ticaret Sicil Gazetesinde yayımlandığı üzere 02.10.2018 tarihinde ticaret sicilinden terkin edildiği, Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurularının 05.12.2019 tarihinde esastan reddine karar verildiği, bu hâli ile davalı ... İnş. Ltd. Şti'nin ilk derece mahkemesi kararının şirket vekiline tebliği ve istinaf başvurusunun yapılmasından sonra ancak Bölge Adliye Mahkemesi tarafından karar verilmesinden önceki süreçte tüzel kişiliğinin, buna bağlı olarak taraf ehliyetinin sona erdiği tespit edilmiş olup bir dava şartı olan taraf ehliyetinin yargılamanın her aşamasında resen gözetilmesi gereği karşısında tüzel kişiliği ve dolayısıyla taraf ehliyeti olmayan şirketin istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının usul ve yasaya uygun olduğundan söz etme imkanı bulunmamaktadır.

34. Hâl böyle olunca yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler ve ilkeler gözetilerek istinaf aşamasında tüzel kişiliği ve buna bağlı olarak taraf ehliyeti sona eren davalı şirketin ihyası hususunda davacı tarafa süre verilerek dava açıldığı takdirde sonucu beklenip şirketin ihyâ edilmesi hâlinde usulüne uygun taraf teşkili sağlamak suretiyle sonucuna göre karar verilmesi gerekmektedir.

35. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında; İlk Derece Mahkemesince verilen kararın usulüne uygun tebliği ve sonrasında süresinde istinafi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurularının esastan reddine karar verildiği, yeniden hüküm kurulmadığı, bu durumda Bölge Adliye Mahkemesinin inceleme yapma görevinin olmadığı gerekçesiyle direnme kararının onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş Kurul Çoğunluğunca benimsenmemiştir.

36. O hâlde Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken önceki hükümde direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

37. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davalı ... mirasçıları vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı HMK'nın 371. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harçlarının yatıranlara geri verilmesine,

Dosyanın HMK'nın 373. maddesinin 2. fıkrası uyarınca Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

10.09.2025 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.

**YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU**

Esas No. 2024/361
Karar No. 2025/337
Tarihi: 21.05.2025

İlgili Kanun/Madde
6100 s. HMK/125, 27

- **ZORUNLU DAVA ARKADAŞLIĞI**
- **DAVA EHLİYETİ**
- **DAVA KONUSUNUN DEVRİ**
- **HUKUKİ DİNLENİLME HAKKI**

ÖZETİ: *HMK ile dava konusunun (müddeabihin) devrine olanak tanınması karşısında aynı neticeli talep ile tapuda davalılar adına kayıtlı bir taşınmazın davacı adına tescili için açılan davalar sırasında, dava konusu taşınmaza ilişkin talebin alacağın devri yoluyla başkasına temlikinin mümkün olup olmadığı hususuna gelince, görülmekte olan (derdest) bir dava sırasında mahkeme kararının kesinleşmesine kadar dava konusu taşınmazın tapuda bir başkasına devredilmesi mümkün olup, bu durumda 6100 sayılı Kanun'un 125. madde hükmünün uygulanacağında kuşku bulunmamakta ise de dava konusu taşınmazın veya taşınmaz üzerinde davacı tarafından talep edilen aynı hakkın 6098 sayılı Kanun'un 183/1. madde hükmüne göre devri hukuken mümkün değildir.*

1. Taraflar arasında birleştirilerek görülen alacak davalarından dolayı yapılan yargılama sonunda, İstanbul 5. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen asıl ve birleştirilen 2015/253 Esas sayılı davalarda alacak istemlerinin kısmen kabulüne, birleştirilen 2008/194 Esas sayılı davada karar verilmesine yer olmadığına ilişkin karar davalı ... İdaresi vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 1. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnme kararı verilmiştir.

2. Direnme kararı davalı ... İdaresi vekili tarafından temyiz edilmiştir.

3. Hukuk Genel Kurulunca 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesi atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 26.09.2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önceki 438. maddesinin 2. fıkrası gereğince direnme kararlarının temyiz incelemesinde duruşma yapılamayacağından davalı ... İdaresi vekilinin duruşma isteminin reddine oy birliğiyle karar verilip dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği düşünüldü:

I. YARGILAMA SÜRECİ

Asıl Davada Davacı İstemi

4. Davacılar vekili dava dilekçesinde; İstanbul ili Beşiktaş ilçesi ... Mahallesinde kain 1166 ada 24 parsel sayılı taşınmazın 1/2 payı ... oğlu... adına kayıtlı iken İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün ... oğlu... 'nin mirasçı bırakmadan öldüğü ve taşınmaz aslının vakıf olduğunu ileri sürerek açtığı dava neticesinde İstanbul 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 10.07.1987 tarihli ve 1986/169 Esas ve 1987/325 Karar sayılı kararı ile 2762 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 2888 sayılı Kanun'la değişen 29/2. fıkrası gereği Hazine adına kayıtlı bulunmayan vakıf taşınmazlarının mutasarrıflarının gaip olmaları hâlinde bunlara ait tasarruf hakkı mahlül sayılarak rakabesi sahibi olan vakfına rücu edeceği ve mutasarrıfının gaip olduğu gerekçe-

siyle çekişmeli payın mahlûlen... Vakfı adına tesciline karar verildiğini, ne var ki müvekkillerinin ... oğlu...’nin mirasçıları olduğunu, bu hususun İstanbul 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 22.11.1963 tarihli ve 1963/853 Esas 1963/740 Karar sayılı veraset ilâmı ile sabit olduğunu, gerek eski Türk Kanunî Medenisinin 530. maddesi gerekse yeni Türk Medenî Kanunu’nun 588. maddesi gereğince gaibin sonradan ortaya çıkması veya asıl hak sahiplerinin belli olması durumunda Devletin iade yükümlülüğünün bulunduğunu, anılan açık düzenlemeler gereğince çekişmeli payın geri verilmesi gerektiğini ileri sürerek çekişmeli payın tapu kaydının iptali ile ... mirasçıları olan ..., ... ve ... adına tesciline karar verilmesini istemiş, 30.06.2009 havale tarihli dilekçesi ile; yargılamanın devamı sırasında çekişmeli payın ortaklığın giderilmesi davası neticesinde cebri ihale ile satıldığını ileri sürerek HUMK’nın 186. maddesi gereğince fazlaya dair hakları saklı kalmak kaydıyla müvekkillerinin miras payına isabet eden şimdilik 11.267.817,19 TL’nin faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiş, 02.07.2015 tarihli ıslah dilekçesi ile de; taleplerini 14.532.195,98 TL’ye artırmıştır.

5. Dava dışı ... vekili 24.04.2013 havale tarihli dilekçesi ile; davacılar ... ve ...’a vekâleten ...’ın 10.04.2013 tarihli temlik sözleşmesi ile görülmekte olan dava sonucunda elde edilecek tüm hak ve alacaklarının %50’sini 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 183. maddesi uyarınca müvekkiline devrettiklerini, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 125. maddesi gereğince müvekkilinin anılan oranda davacıların yerine geçtiğini ileri sürerek müvekkilinin temlik alınan %50 oranında davacı olarak kabulüne karar verilmesini istemiş, 02.07.2015 tarihli ıslah dilekçesi ile de; taleplerini 14.532.195,98 TL’ye artırmıştır.

6. Mirasçılar ... ve ... (...) vekili 07.07.2015 havale tarihli dilekçesi ile; müvekkillerinin dava konusu 1166 ada 24 parsel sayılı taşınmazda paydaş olan ... oğlu...’nin mirasçıları olduğunu ve mirasçılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunduğunu ileri sürerek asli müdahale taleplerinin kabulüne karar verilmesini istemiştir.

Asıl Davada Davalı Cevabı

7. Davalı ... İdaresi vekili cevap dilekçesinde; 1912 tarihli Kanun ile sınırlandırılmış bulunan İstanbul Belediyesi hudutları içinde 30 Ekim 1918 tarihinden önce yerleşmiş olan Rum ahalisinin 1927 yılından itibaren teşekkül eden Muhtelit Mübadele Komisyonu kararları ile yeniden nüfus kütüklerine kayıtlarını yaptırmak zorunda olduklarını, yapılan bu yeni kayıtlara “etabli kaydı” adı verildiğini, tapuda paydaş gözüken... oğlu ... ve çocuklarının etabli kaydını yaptırmadıklarından vatandaşlık haklarını kaybettiklerini, bu konuda Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile Yunanistan arasında 10 Haziran 1930 tarihinde imzalanan ve 17.06.1930 tarihli ve 1725 sayılı Kanun’la tasdik olunan Ankara Mukavelenamesi hükümlerine göre etabli olarak kayıtlarını yaptırmayan veya mübadeleden istisna edilmiş olmalarına rağmen avdet hakkından mahrum kalmış Rum Ortadokslarına ait taşınmaz malların tam mülkiyetinin Türk Devletine geçtiğini, davacılar tarafından İstanbul 2. Sulh Hukuk Hakimliğinin 2000/1337 Esas sayılı dosyasında açılan hasımlı veraset davasında murisleri olan ... ve çocukları ... ve ...’nın etabli suretiyle kayıt edildiklerine dair herhangi bir belge ibraz edemediklerinden 25.04.2002 tarihli kararla davacıların taşınmaz mallar üzerinde hak iddiasında bulunamayacaklarına dair karar verildiğini ve bu kararın kesinleştiğini, dava konusu taşınmazın ortaklığın giderilmesi davası neticesinde İstanbul 10. İcra Müdürlüğünün 2007/30 Esas sayılı satış dosyasında 27.05.2008 tarihli açık artırma sonucunda 30.010.000,00 YTL bedelle satıldığını, taşınmazın satışı ile vakıf hakkının bedele dönüştüğünü, davacıların dayan-

dığı İstanbul 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 1963/853 Esas 1963/740 Karar sayılı veraset ilâmının İstanbul 10. Sulh Hukuk Hakimliğinin 1974/422 Esas 1974/756 Karar sayılı ilâmı ile iptal edildiğini, davacıların dava konusu taşınmazla mülkiyet ilişkisinin bulunmadığını, davacıların aynı taleple İstanbul 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 1996/172 Esas sayılı dosyası üzerinden açmış oldukları davanın takip-sizlik sebebiyle müracaata kaldığını, Yunan uyruklu olan davacıların Türkiye’de miras yoluyla taşınmaz mal edinmelerinin mümkün olmadığını belirterek davanın reddini savunmuştur.

Birleştirilen 2008/194 Esas Sayılı Davada Davacı İstemi

8. Davacı (..) vekili; asıl davadaki iddiaları tekrar ederek... Vakfının gayrisahih olduğunun tespitine ve vakıf şerhinin terkinine, dava konusu taşınmazdaki çekişmeli payın tapu kaydının iptali ile miras payı oranında müvekkili adına tesciline karar verilmesini istemiştir.

Birleştirilen 2008/194 Esas Sayılı Davada Davalı Cevabı

9. Davalı ... İdaresi vekili; asıl davadaki cevaplarını tekrar ederek davanın reddini savunmuştur.

Mahkemenin Birinci Kararı

10. İstanbul 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 01.09.2015 tarihli ve 2008/133 Esas, 2015/398 Karar sayılı kararı ile; İstanbul 7. Sulh Hukuk Mahkemesinin 20.11.2014 tarihli ve 2014/326 Esas 2014/769 Karar sayılı hasımlı veraset ilâmı ile davacıların dava konusu taşınmazın tapu kayıt maliki ... oğlu...’nin mirasçıları olduklarının tespit edildiği, dava konusu taşınmazın cebri ihale suretiyle satılması nedeniyle davacı tarafın taleplerini bedele dönüştürdükleri, satış bedeli üzerinden davanın ıslah edildiği, tapu iptali ve tescil istemli açılan eldeki davanın alacak davasına dönüştüğü, yargılamanın devamı sırasında davacılar ... ve ...’nin alacaklarının %50’sine tekabül eden kısmını ...’e temlik ettikleri, temlik eden avukata bu konuda özel yetki verildiği, alacağın temlikinin usulüne uygun olduğu, davacılar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı bulunduğundan herkesin payı oranında talepte bulunabileceği, dava dışı mirasçıların davaya dahil edilmesinin gerekmediği, dava dışı mirasçılar ... ve ...’nin davaya müdahil taleplerinin usulüne uygun olmadığı, asli müdahil olarak değerlendirilemeyecekleri, ayrı bir dava ile talepte bulunabilecekleri gerekçesiyle asıl davada, yargılama sırasında ibraz edilen temlik sözleşmeleri de nazara alınarak bedel isteği yönünden davacılar ..., ... ve temlik alan ... yönünden davanın kabulüne, müdahale talep eden ... ve ...’nin müdahale koşullarının oluşmadığı gerekçesiyle isteklerinin reddine karar verilmiştir.

Özel Dairenin Birinci Bozma Kararı

11. Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili ve temlik alan ... vekili (hükümün fer’ileri yönünden) ile davalı ... İdaresi vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

12. Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 03.03.2016 tarihli ve 2015/16956 Esas, 2016/2526 Karar sayılı kararı ile; “...Somut olayda, elbirliği (iştirak) halinde mülkiyet söz konusu olup, dava dışı ortaklar bulunmaktadır. Hal böyle olunca, davaya katılmayan ortakların olurlarının alınması yada miras şirketine TMK’nin 640. m. uyarınca atanacak temsilci aracılığı ile davanın sürdürülmesi gerekirken, davanın görülebilirlik koşulu gözardı edilerek yazılı olduğu üzere davanın esası hakkında hüküm kurulması doğru değildir.

Öte yandan kabule göre de; eldeki dava ile birleştirilmesine karar verilen İstanbul 7. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2008/194 Esas, 2008/252 Karar sayılı dos-

yası hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verilmediği gibi 6100 sayılı HMK'nun 304 ve devamı maddeleri hükümlerine aykırı olarak ve hükmün değiştirilmesi sonucunu doğuracak şekilde tashih yapılması da doğru olmadığı gibi, eldeki davanın niteliği ve ibraz edilmiş olan Temlik Sözleşmesi başlıklı belgelerin içeriği gözetildiğinde lehdarına eldeki davayı takip yetkisi vermeyeceği gözetilmeksizin yazılı şekilde karar verilmiş olması da isabetli değildir'' gerekçesiyle hükmün bozulmasına ve bozma nedenine göre sair hususların incelenmesine şimdilik yer olmadığına karar verilmiştir.

Birleştirilen 2015/253 Esas Sayılı Davada Davacı İstemi(Bozma Sonrası)

13. Davacılar vekili dava dilekçesinde; asıl davadaki iddiaları tekrar ederek dava konusu taşınmazdaki çekişmeli payın tapu kaydının iptali ile ... oğlu... 'ye ait hasımlı veraset ilâmındaki miras payları oranında mirasçılar adına tesciline, dava konusu taşınmazın cebri ihale suretiyle satışı nedeniyle tescilin mümkün olmaması hâlinde fazlaya dair hakları saklı kalmak kaydıyla müvekkillerinin miras paylarına isabet eden bedelin temerrüt faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiş, 10.11.2015 tarihli dilekçesi ile; çekişmeli payın ortaklığın giderilmesi davası neticesinde cebri ihale ile satıldığını ileri sürerek müvekkillerine ait 2/16 paya isabet eden 1.882.039,80 TL asıl alacak ve 195.416,76 TL nemanın ödeme tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

14. Dava dışı ..., ... ve ... vekili 17.12.2015 tarihli dilekçesi ile; davacılar ... ve ... 'ye vekâleten ... 'ın 01.12.2015 tarihli temlik sözleşmeleri ile görülmekte olan dava sonucunda elde edilecek tüm hak ve alacaklarının %20'sini ... 'e, %15'ini ... 'e ve %5'ini Ioannis'e 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 183. maddesi uyarınca devrettiklerini, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 125. maddesi gereğince müvekkillerinin anılan oranlarda davacıların yerine geçtiğini ileri sürerek müvekkilleri lehine temlik alınan oranlarda davanın kabulüne karar verilmesini istemiştir.

15. Bu aşamada, asıl dava davacıları ... ve ... vekili 16.01.2017 tarihli dilekçesi ile; birleştirilen 2015/253 esas sayılı dava davacıları ... ve ... vekili 23.01.2017 tarihli dilekçesi ile; açılan davalara muvafakat ettiklerini bildirmişlerdir.

Birleştirilen 2015/253 Esas Sayılı Davada Davalı Cevabı(Bozma Sonrası)

16. Davalı ... İdaresi vekili cevap dilekçesinde; asıl davadaki cevaplarını tekrar ederek davanın reddini savunmuştur.

Mahkemenin İkinci Kararı

17. İstanbul 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19.12.2017 tarihli ve 2016/431 Esas, 2017/425 Karar sayılı kararı ile; (bozma ilâmına uyulmasına karar verildikten sonra) ... oğlu... 'nin dava dışı mirasçıları ... ve ... tarafından birleştirilen 2015/253 esas sayılı davanın açıldığı, ayrıca tüm mirasçılar tarafından açılan davalara muvafakat verildiğinin bildirildiği, davanın görülebilirlik koşulunun yerine getirildiği, İstanbul 7. Sulh Hukuk Mahkemesinin 20.11.2014 tarihli ve 2014/326 Esas 2014/769 Karar sayılı hasımlı veraset ilâmı ile davacıların dava konusu taşınmazın tapu kayıt maliki ... oğlu... 'nin mirasçıları olduklarının tespit edildiği, dava konusu taşınmazın cebri ihale suretiyle satılması nedeniyle davacı tarafın taleplerini bedele dönüştürdükleri, satış bedeli üzerinden davanın ıslah edildiği, tapu iptali ve tescil istemli açılan eldeki davanın alacak davasına dönüştüğü, yargılamanın devamı sırasında asıl ve birleştirilen 2015/253 esas sayılı dava davacıları tarafından temliknameler ile hükmedilecek alacağın bir kısmının temlik edildiği, temlik sözleşmelerinin geçerli olduğu gerekçesiyle asıl davada; davacılar ile temlik alan ... yö-

nünden bedel isteklerinin kısmen kabulüne, ... ve ...'nin müdahillik talebinin reddine, birleştirilen 2008/194 esas sayılı davada; davacı ... yönünden asıl davada karar verildiğinden karar verilmesine yer olmadığına, birleştirilen 2015/253 esas sayılı davada; tapu iptali ve tescil isteminin reddine, davacılar ile temlik alanlar ..., ... ve ... yönünden bedel isteklerinin kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Özel Dairenin İkinci Bozma Kararı

18. Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı ... İdaresi vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

19. Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 22.12.2020 tarihli ve 2018/2078 Esas, 2020/6888 Karar sayılı kararı ile; "...Hemen belirtilmelidir ki, dosya içeriğine, toplanan delillere, hükmün dayandığı yasal ve hukuksal gerekçeye, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, asıl ve birleştirilen davada davacıların mirasçılığı hasımlı veraset ilamı ile saptanmak suretiyle ve dava konusu taşınmazda mirasbırakandan davalıya geçen 2/4 pay nazara alınarak bedele hükmedilmesi doğrudur. Asıl ve birleştirilen davada davalının esasa ilişkin yerinde görülme-yen temyiz itirazlarının reddine.

Asıl ve birleştirilen davada davalının diğer temyiz itirazlarına gelince;

Somut olayda; asıl ve birleştirilen davada sunulan temliknameler, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 183. (818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 162 vd.) ve devam eden maddelerinde öngörülen " alacağın devri" niteliğinde kabul edilemez. Anılan yasal düzenlemelerde öngörülen ve devri mümkün olan hak, bir alacağa ilişkindir. Oysa, eldeki davada temlik konusu alacak mülkiyet hakkından kaynaklanmakta olup, yukarıda anılan maddeler çerçevesinde değerlendirilebilecek bir alacağın devri söz konusu değildir.

Öte yandan gerek 1086 sayılı HUMK gerekse 6100 sayılı HMK'nun da dava hakkının devrine ilişkin bir düzenleme yer almayıp, dava konusunun devrine ilişkin HUMK'da 186. HMK'nda da 125. maddeler düzenlenmiştir. Asıl ve birleştirilen davada sunulan alacağın temlikli sözleşmeleri ile asıl davada sunulan ek temlik sözleşmesi, dava konusunun devri niteliğinde olmayıp, dava hakkının devri niteliğindedir. Nitekim, bozma ilamında da " eldeki davanın niteliği ve ibraz edilmiş olan Temlik Sözleşmesi başlıklı belgelerin içeriği gözetildiğinde lehdarına eldeki davayı takip yetkisi vermeyeceği" denilmek suretiyle bu hususa işaret edilmiştir. Bozma kararına uyulmakla taraflar yararına usuli kazanılmış hak oluşacağı açıktır.

Bunun yanı sıra, davacıların elbirliği mülkiyet şeklinde malik oldukları hakla ilgili olarak her birinin payı oranında 3. kişilerle yaptıkları temlik sözleşmelerine değer verilemeyeceği de kuşkusuzdur.

Hal böyle olunca, yalnızca davacılar yönünden bedele hükmedilmesi gerekirken, temlik sözleşmeleri uyarınca temlik alanlar yönünden de bedele hükmedilmesi doğru değildir..." gerekçesiyle hükmün bozulmasına ve bozma nedenine göre sair hususların incelenmesine şimdilik yer olmadığına oy çokluğuyla karar verilmiştir.

Direnme Kararı

20. İstanbul 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 17.11.2022 tarihli ve 2021/173 Esas, 2022/353 Karar sayılı kararı ile; önceki gerekçeye ek olarak, alacağın temlikli hükümlerinin 6098 sayılı Kanun'un 183 ve devamı maddelerinde düzenlendiği, davacılar ile temlik alanlar arasındaki sözleşmenin aynı Kanun'un 184. maddesine uygun olarak yazılı şekilde yapıldığı, alacağın temlikinin şartlarını taşıyan davaya konu temliknamelerin geçerli olduğu, eldeki davada tapu iptali ve tescilin bedele

dönüştüğü ve bedel talep edildiği, davanın niteliği itibarıyla temlik sözleşmelerinin geçerli olduğu, 6100 sayılı Kanun'un 125/2. maddesi gereğince de alacağı temlik alanların davacı sıfatını kazandıkları belirtilerek direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi

21. Direnme kararı süresi içinde davalı ... İdaresi vekili tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

22. Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık;

1- Özel Dairenin 03.03.2016 tarihli kararında bozma gerekçesi yanında; “...Öte yandan kabule göre de; ...eldeki davanın niteliği ve ibraz edilmiş olan Temlik Sözleşmesi başlıklı belgelerin içeriği gözetildiğinde lehdarına eldeki davayı takip yetkisi vermeyeceği gözetilmeksizin yazılı şekilde karar verilmiş olması da isabetli değildir” şeklindeki bozma ilâmına uyulması ile birlikte taraflar yararına usulî kazanılmış hak oluşup oluşmadığı,

2- Tapu iptali ve tescil istemli olarak açılan ve yargılama sırasında bedele dönüşen eldeki davada, dava açıldıktan sonra davacıların eldeki davalardan kaynaklanan haklarının bir kısmını temlik sözleşmeleri ile dava dışı kişilere devrettiği ve aynı hakkın bedele dönüştüğü hususları birlikte değerlendirildiğinde; dava konusunun alacağın temlik yoluyla devrinin hukuken mümkün olup olmadığı, temliknamelerin hukuki sonuç doğurup doğurmayacakları, temlik alanların 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 125. maddesi kapsamında davacı sıfatı kazanıp kazanmayacakları, varılacak sonuca göre de temlik alanlar lehine hüküm kurulmasının doğru olup olmadığı, noktalarında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

(1) Numaralı Uyuşmazlık Yönünden

23. Bilindiği üzere, bir yerel mahkeme kararını veya Bölge Adliye Mahkemesi kararını bozan Yargıtay Dairesinin, davanın gereksiz yere uzamasının önüne geçmek amacıyla; bozma nedenine ilave olarak, temyize konu karardaki diğer yanlışlıklara da işaret etmesi mümkündür ve Yargıtay Dairelerinin bu nitelikte kararları mevcuttur. Ne var ki, bu tür kararlarda, hükmün hangi nedenle bozulduğu açıkça belirtildikten sonra, kararın taşıdığı diğer hatalar, genellikle “kabule göre de” veya “kaldı ki” gibi söz dizinleriyle başlayan; dolayısıyla, gerçek bozma ile çelişmeyen, bozmanın içerik ve kapsamı konusunda yanlışlıklara neden olmayacak nitelikteki ifadelerle ortaya konulmaktadır.

24. Bozma sebebine göre inceleme sırası gelmemekle birlikte sadece mahkemenin kararındaki hatanın varlığına işaret eden, kararı o yönden eleştiren, mahkemenin aynı hataya düşmemesi için ona bir tavsiye ve yol gösterme amacına yönelik bulunan ifade ve açıklamalar ile bozma kararlarında “kabule göre de” veya “kaldı ki” gibi söz dizinleriyle başlayan ifadeler usul hukuku anlamında bozma niteliği taşımamaktadır.

25. Bozmada işaret edilen bu tür ifade ve açıklamalar ile eleştirilere karşı direnilmesi veya usulü anlamda bozma niteliği taşımayan bu hususlara uyulmasının mümkün olmadığı Yargıtayın kararlılık kazanmış uygulamasında kabul edilmektedir.

26. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 21.03.2012 tarihli ve 2012/10-20 Esas, 2012/235 Karar; 25.12.2013 tarihli ve 2013/10-485 Esas, 2013/1749 Karar ve 17.06.2015 tarihli ve 2015/21-1096 Esas, 2015/1654 Karar sayılı kararları da aynı yöndedir.

27. Yapılan açıklamalar ışığında somut olayın incelenmesine gelince; eldeki davada, Özel Dairece hükmün taraf teşkili eksikliği nedeniyle bozulmasına karar verildikten sonra "...Öte yandan kabule göre de; ...eldeki davanın niteliği ve ibraz edilmiş olan Temlik Sözleşmesi başlıklı belgelerin içeriği gözetildiğinde lehdarına eldeki davayı takip yetkisi vermeyeceği gözetilmeksizin yazılı şekilde karar verilmiş olması da isabetli değildir" denilmek suretiyle işin esasına yönelik bir açıklama yapılmış ise de, bozma kararında yer verilen bu paragrafın yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde bozma niteliği taşımayacağı, bir başka ifadeyle bozma nedeni sayılamayacağı açıktır.

28. Böyle bir durumda ise, Mahkemece bozma ilâmına uyulmasına karar verilmekle birlikte anılan yönden taraflar yararına usulî kazanılmış hak oluşmayacağı ortadadır.

(2) Numaralı Uyuşmazlık Yönünden

29. Uyuşmazlığın sağlıklı bir şekilde çözümlenmesi için Özel Dairenin ikinci bozma kararındaki bozma nedenleri üzerinde ayrı ayrı durularak neticeye gidilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

30. Öncelikle, dava konusu hak yönünden davacıların elbirliği mülkiyet üzere malik olup olmadıkları ve bu hakla ilgili olarak üçüncü kişilerle yaptıkları temlik sözleşmelerine değer verilip verilmeyeceği ortaya konulmalıdır.

31. Bilindiği üzere bir taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkı, bir kişiye ait olabileceği gibi birden fazla kişiye de ait olabilir. Birinci durumda "ferdi mülkiyet" söz konusu iken, ikinci durumda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 688. ve devamı maddelerinde düzenlenen "birlikte mülkiyet" söz konusu olur. Kanun'daki düzenlemeye göre birlikte mülkiyet ancak "paylı mülkiyet" ve "elbirliği mülkiyeti" şeklinde olabilir.

32. Paylı mülkiyette birden çok kimse, maddi olarak bölünmüş olmayan bir şeyin tamamına belli paylarla maliktir. Başka türlü belirlenmedikçe, paylar eşit sayılır. Paydaşlardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olup, bu pay üzerinde tek başına dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Her paydaş kendi payını başkasına devredilebileceği gibi payı üzerinde rehin hakkı da kurabilir. Yine paydaşlardan birinin payı, kendi alacaklıları tarafından haczettirilebilir. Bir paydaşın vefatı üzerine de payı miras yoluyla kendi mirasçılarına intikal eder.

33. Kanun veya kanunda öngörülen sözleşmeler uyarınca oluşan topluluk dolayısıyla mallara birlikte malik olanların mülkiyeti ise elbirliği mülkiyetidir.

34. Elbirliği mülkiyetinin hükümleri 4721 sayılı Kanun'un 702. maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Bu hükme göre; "Ortakların hakları ve yükümlülükleri, topluluğu doğuran kanun veya sözleşme hükümleri ile belirlenir.

Kanunda veya sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, gerek yönetim, gerek tasarruf işlemleri için ortakların oy birliğiyle karar vermeleri gerekir.

Sözleşmeden doğan topluluk devam ettiği sürece, paylaşma yapılamaz ve bir pay üzerinde tasarrufta bulunulamaz.

Ortaklardan her biri, topluluğa giren hakların korunmasını sağlayabilir. Bu korumadan bütün ortaklar yararlanır".

35. Yukarıdaki hüküm uyarınca elbirliği (iştirak) hâlinde mülkiyet türünde malikler, mülkiyet payları ayrılmadığından paydaş değil, ortaktır. Tüzel kişiliğe sahip olmayan bu ortaklıkta, mülkiyet hakkı bir bütün hâlinde ortaklara aittir. Ortakların tasarruf edebilecekleri bağımsız payları bulunmadığından, topluluğu doğu-

ran sebebe göre kanun veya sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça, ortaklar gerek yönetim gerekse tasarruf işlemlerinde birlikte hareket etmek ve 4721 sayılı Kanun'un 702. maddesinin ikinci fıkrasına göre oybirliğiyle karar vermek zorundadırlar. Bu mülkiyet türünde kendine özgü işlevi olan bir pay kavramı bulunmakta olup, pay kazancın veya ortaklığın sona ermesi durumunda elde edilecek değer in paylaşımında önem taşımaktadır.

36. Türk Medeni Kanunu'nun "Miras ortaklığı" başlıklı 640. maddesinde de, birden çok mirasçı bulunması hâlinde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar, mirasçılar arasında terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklığın meydana geleceği, mirasçıların terekeye elbirliğiyle sahip olacakları, sözleşme veya kanundan doğan temsil ya da yönetim yetkisi saklı kalmak üzere terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf edecekleri düzenleme altına alınmıştır.

37. Bu hükümden anlaşılabacağı üzere tereke (miras ortaklığı) 4721 sayılı Kanun'un 701. ve devam eden maddeleri uyarınca elbirliği mülkiyetine tabidir. Aynı Kanun'un 702/2. maddesine göre elbirliği mülkiyetinde, kanunda veya sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, gerek yönetim, gerek tasarruf işlemleri için ortakların oybirliğiyle karar vermeleri gerektiğinden aralarında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmaktadır.

38. Somut olaya gelince; İstanbul ili Beşiktaş ilçesi ... mahallesinde kain 1166 ada 24 parsel sayılı taşınmazın 2/4 payının 02.02.1949 tarihinde kadastro neticesinde ... oğlu... adına tescil edildiği celp edilen tapu kütüğünden kayda dayalı tespit edilmiştir. İstanbul 7. Sulh Hukuk Mahkemesinin 20.11.2014 tarihli ve 2014/326 Esas 2014/769 Karar sayılı hasımlı veraset ilâmında 1166 ada 24 parsel (eski 31 ada 24 parsel) sayılı taşınmazın 2/4 payının maliki iken ölen ... oğlu...'nin ölümü ile geriye mirasçı olarak ..., ... (...), ... (...) ve ... (...) ... (...-evlenmekle ...) 'yu bıraktığı belirlenmiş, anılan karar Yargıtay incelemesinden geçerek 14.12.2015 tarihinde kesinleşmiştir. ... oğlu... mirasçılarından ... ve ... asıl davayı; ... ve ... işe birleştirilen 2015/253 Esas sayılı davayı açmıştır.

39. Yukarıda yer verilen yasal düzenlemeler ve olgular beraber değerlendirildiğinde; asıl dava tarihi itibarıyla dava konusu 1166 ada 24 parsel sayılı taşınmazdaki 2/4 pay yönünden ... oğlu... mirasçılarının elbirliği mülkiyet üzere malik oldukları ortadadır. Kaldı ki, Özel Dairenin birinci bozma kararında çekışmeli payın ortaklığın giderilmesi davası neticesinde satıldığı ve istemin bedele dönüştürüldüğü belirtildikten sonra eldeki davada elbirliği hâlinde mülkiyetin söz konusu olduğu ve dava dışı ortakların bulunduğundan bahisle taraf teşkili yönünden hükmün bozulduğu, bozma sonrası dava dışı mirasçılar ... ve ... tarafından birleştirilen 2015/253 Esas sayılı davanın açıldığı, ayrıca tüm mirasçılar tarafından açılan davalara karşılıklı muvafakat verildiği, Mahkemece bozma ilâmına uyularak yargılama devam olduğu, Özel Dairenin ikinci bozma kararında da davacıların elbirliği mülkiyet şeklinde malik oldukları tespitine yer verildiği, Mahkemece direnme kararı verilirken bu tespitin aksine bir gerekçeye yer verilmediği, geline aşamada Mahkeme ile Özel Daire arasında daha sonra bedele dönüşen çekışmeli pay yönünden davacılar arasında elbirliği hâlinde mülkiyet olduğu konusunda uyuşmazlık bulunmadığı anlaşılmıştır.

40. Bu saptamadan sonra, davacıların elbirliği mülkiyet şeklinde malik oldukları hakla ilgili olarak üçüncü kişilerle yaptıkları temlik sözleşmelerinin hukuken geçerli olup olmadığına gelince; mirasçılar ... ve ...'ya vekâleten ...'ın 10.04.2012 tarihli sözleşme ile; diğer mirasçılar ... ve ...'ye vekâleten ...'ın

01.12.2015 tarihli sözleşmeler ile dava neticesinde elde edilecek hakların belirli paylarını üçüncü kişilere devir ettiği görülmektedir.

41. Türk Medeni Kanunu'nun 640. ve 702/2. maddeleri gereğince ... oğlu... mirasçılarının dava konusu hak ile ilgili tasarruf işleminde oybirliğiyle karar vermeleri gerektiği ortadadır. Ancak, ortakların bu iradelerini ne zaman açıklayacağı üzerinde durularak uyuşmazlığın çözülmesinde fayda vardır.

42. "Bir tasarruf işleminde oybirliğinin sağlanması için, ortakların, rıza ve muvafakatlarını bir anda, aynı toplantıda açıklamalarına lüzum yoktur. oybirliğini sağlayan rızalar, kural olarak, bir sıhhat şekline tâbi değildir; fakat şekle bağlı bir işlem yapılırken rızaların bu şekle uygun olarak açıklanması gerekir..." (Selâhattin Sulhi Tekinay vd., Eşya Hukuku, C.I., İstanbul, Beşinci Baskı, 1989, s.639.)

43. "Tasarruf işleminde oybirliğinin sağlanması için ortakların rıza ve muvafakatlarını aynı anda, aynı sözleşmede açıklamalarına gerek yoktur. Sonradan verilen icazetlerin açıklanması suretiyle de oybirliği sağlanabilir. İcazetler kural olarak bir şekil koşuluna bağlı değildir. Ancak, şekle bağlı bir işlem yapılırken icazetinde şekle uygun yapılması gerekir..." (Eraslan Özkaya, Eşya Hukuku Mülkiyet Genel Hükümler, C.I-A., Ankara, 2022, s.639-640.)

44. Eldeki davada; temlik alan ... vekili tarafından 24.04.2013 havale tarihli dilekçe ekinde 10.04.2012 tarihli temlik sözleşmesinin, temlik alanlar ..., ... ve ... vekili tarafından da 17.12.2015 tarihli dilekçe ekinde 01.12.2015 tarihli temlik sözleşmelerinin sunulduğu, anılan temliknameler dava dosyasına sunulduktan sonra yargılamanın devamı sırasında mirasçılar ... ve ... vekilinin 16.01.2017 tarihli dilekçesi ile; diğer mirasçılar ... ve ... vekilinin 23.01.2017 tarihli dilekçesi ile; açılan davalara karşılıklı muvafakat ettiklerini bildirdikleri anlaşılmıştır.

45. Öte yandan, Mahkemece temlik sözleşmelerine hukuki değer verilerek davacılar yanında temlik alanlar lehine kurulan hükmün davalı ... İdaresi vekili tarafından temyizi üzerine, asıl dava davacıları ... ve ... vekilinin 17.05.2023 tarihli; birleştirilen 2015/253 Esas sayılı dava davacıları ... ve ... vekilinin 22.05.2023 tarihli temyize cevap dilekçeleri ile Mahkeme kararının onanmasını talep ettikleri tespit edilmiştir.

46. Netice itibarıyla, ... oğlu... mirasçıları olan asıl ve birleştirilen 2015/253 Esas sayılı dava davacılarının (ortakların) 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 184. maddesine uygun biçimde yaptıkları alacağın temlik sözleşmelerine yukarıda (§44-45)'de yer verildiği üzere muvafakat (icazet) verdikleri, uyuşmazlığa konu 10.04.2012 ve 01.12.2015 tarihli sözleşmelerin bu yönüyle hukuken geçerli oldukları anlaşılmıştır.

47. Özel Dairenin ikinci bozma kararındaki diğer bozma nedenine gelince; dava konusunun alacağın temlik yoluyla devrinin hukuken mümkün olup olmadığı, temlik alanların 6100 sayılı Kanun'un 125. maddesi kapsamında davacı sıfatı kazanıp kazanmayacakları açıklığa kavuşturulmalıdır. Bu kapsamda, uyuşmazlığın çözümü için öncelikle dava konusunun devri ile ilgili kavram ve yasal düzenlemeler irdelenmelidir.

48. Bilindiği üzere; dava açıldıktan sonra da sınırlayıcı bir neden bulunmadığı takdirde dava konusu mal veya hakkın üçüncü kişilere devredilebilmesi tasarruf serbestisi kuralının bir gereği, hak sahibi veya malik olmanın da doğal bir sonucudur.

49. Dava konusu yapılmış olan mal veya hakkın başkasına devredilmesi ile o mal veya hakka bağlı olan dava hakkı da birlikte devredilmiş sayılır. Dava sıra-

sında dava konusunu başkasına devreden tarafın, artık dava konusu üzerinde bir tasarruf yetkisi (hakkı) kalmaz. Başka bir anlatımla, dava konusu devreden tarafın, artık o davada taraf sıfatı kalmaz.

50. Davada sıfat, tarafın, dava konusu maddi hukuk ilişkisinin süjesi olup olmamasıyla ilgilidir. Taraf sıfatı (husumet), maddi hukuka göre belirlenen, bir subjektif hakkı dava etme yetkisini ya da bir subjektif hakkın davalı olarak talep edilebilme yetkisini gösteren bir kavramdır. Dava şartı olan taraf ehliyeti, dava ehliyeti ve davayı takip yetkisi, davanın taraflarının kişilikleriyle ilgili olduğu hâlde, taraf sıfatı dava konusu subjektif hakka ilişkindir.

51. Davacı tarafta yer alan taraf için aktif dava sıfatı, davalı tarafta yer alan taraf için pasif taraf sıfatından söz edilebilir. Uygulamada, “sıfat” yerine “husumet” terimi de kullanılmaktadır. Sıfat dava şartı olmayıp, itirazdır. Çünkü bir kim-
senin hak sahibi veya borçlu olup olmadığı davanın esasına girildikten sonra tespit edilebilir. Bu durumda ise dava esastan ret veya kabul edilir. Oysa, dava şartları davanın esasına girilmesini engelleyen niteliktedir. Ancak sıfat bir itiraz olduğundan, hâkim diğer itirazlar gibi taraf sıfatını da dava dosyasından anlayabildiği sürece kendiliğinden nazara alır (Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt.I., s.1157 vd.).

52. Yukarıda da değinildiği üzere, dava konusunu başkasına devretmiş olan tarafın, davaya taraf sıfatıyla devam etmesine veya kendisine karşı davaya (eski hâli ile) devam edilmesine olanak yoktur. Bununla birlikte, dava sırasında dava konusu malın veya hakkın bir üçüncü kişiye devredilmesi, bir taraf usul işlemi olarak, mevcut dava üzerinde ne şekilde etkileri olacağı usul hukukundaki “dava konusunun devri” ile çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır. Medenî usul kanunlarında düzenlenmiş olan dava konusunun devri kurumu sayesinde, salt taraflardan birinin dava sırasında dava konusu malı veya hakkı bir üçüncü kişiye devretmesi hâlinde, davanın sıfat yokluğundan esastan reddedilmesinin önüne geçilmiştir (Levent Börü, Dava Konusunun Devri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk (Medeni Usul Ve İcra-İflâs Hukuku) Anabilim Dalı , Doktora Tezi, Ankara, 2012, s. 32- 37). Bu durum, devre kadar elde edilmiş hukuki sonuçlar da korunarak yargılamanın ucuz, basit ve çabuk olması ilkelerini kapsayan 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının (Anayasa) 141/4 ve 6100 sayılı Kanun’un 30. maddesinde yer verilen “usul ekonomisine” ilkesine de hizmet etmektedir.

53. Öte yandan dava konusunun devri kurumu, hukuki dinlenilme hakkı ile sıkı bir ilişki içindedir. Taraflara hukuki dinlenilme hakkı verilmesi anayasal bir haktır. Anayasanın 36. maddesine göre teminat altına alınan iddia ve savunma hakkı ile adil yargılanma hakkı, hukuki dinlenilme hakkını da içermektedir. Yine İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin 6. maddesinde de hukuki dinlenilme hakkı, adil yargılanma hakkı içinde teminat altına alınmıştır. Bu hakka, tarafın hâkime meramını anlatma hakkı ya da iddia ve savunma hakkı da denilmektedir. Ancak, hukuki dinlenilme hakkı, bu ifadeleri de kapsayan daha geniş bir anlama sahiptir (Hukuk Genel Kurulunun 20.10.2020 tarihli ve 2017/4-1498 E., 2020/791 K. sayılı kararı).

54. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 27. maddesinde hukuki dinlenilme hakkı ayrıca düzenlenmiş olup; davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgilileri, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahiptirler. Bu hak; yargılama ile ilgili olarak bilgi sahibi olunmasını, açıklama ve ispat hakkını, mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerekçelendirilmesini içerir (HMK md. 27/2). Görüldüğü üzere, hukuki dinlenilme hakkı bilgilenme hakkı, açıklama hakkı, dikkate alınma hakkı

unsurlarına sahip olup, dava konusunun devri kurumu, her üç unsurla da yakından ilişkilidir. Çünkü dava konusunun devri ile maddi ve usulî düzeyde değişiklikler gerçekleşeceğinden devralan (hukuki halefin), devreden (selefin) ve karşı tarafın hukuki dinlenilme hakları ihlâl edilmeden karar verilmelidir.

55. Usul hukukumuzda da ayırık durumlar dışında dava konusu mal veya hakkın davanın devamı sırasında devredilebileceği kabul edilmiş ve 6100 sayılı Kanun'un 125. maddesinde (HUMK md.186) dava konusunun taraflarca üçüncü kişiye devir ve temlik hâlinde yapılacak usulî işlemler düzenlenmiştir.

56. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 125. maddesinde; “(1) Davanın açılmasından sonra, davalı taraf, dava konusunu üçüncü bir kişiye devrederse, davacı aşağıdaki yetkilerden birini kullanabilir:

a) İsterse, devreden tarafla olan davasından vazgeçerek, dava konusunu devralmış olan kişiye karşı davaya devam eder. Bu takdirde dava davacı lehine sonuçlanırsa, dava konusunu devreden ve devralan yargılama giderlerinden müteselsilen sorumlu olur.

b) İsterse, davasını devreden taraf hakkında tazminat davasına dönüştürür.

(2) Davanın açılmasından sonra, dava konusu davacı tarafından devredilecek olursa, devralmış olan kişi, görülmekte olan davada davacı yerine geçer ve dava kaldığı yerden itibaren devam eder. Bu takdirde dava davacı aleyhine sonuçlanırsa, dava konusunu devreden ve devralan yargılama giderlerinden müteselsilen sorumlu olur” hükmüne yer verilmiştir.

57. Anılan madde hükmü, dava konusunun dava sırasında el değiştirdiği bütün hâllerde uygulanır. Bu düzenlemeden anlaşılabileceği üzere, dava açıldıktan sonra iki taraftan biri dava konusunu bir başkasına devrettiği takdirde, bu devrin usul hukuku bakımından doğuracağı sonuçlar devreden tarafın hangi taraf olduğu esas alınarak ayrı ayrı düzenlenmiştir.

58. Dava görülmekte iken davalının dava konusunu üçüncü bir kişiye devrettiğini öğrenen mahkemenin, bunu kendiliğinden (resen) gözeterek, davacıya maddede belirtilen seçimlik haklarını hatırlatarak hangisini seçtiğini sorması ve davacının vereceği cevaba göre işlem yapması gereklidir. Dava sırasında davalının dava konusunu üçüncü bir kişiye devretmiş olmasına rağmen mahkemece 6100 sayılı Kanun'un 125. maddesinde belirtilen haklardan hangisini seçtiği davacıya sorulmadan ve ona seçimi yaptırılmadan, sanki devir yapılmamış gibi eski taraflar arasında davaya devam edilerek karar verilemez.

59. Bu seçimlik hakkının hatırlatılması kuralı, kamu düzenine ilişkindir ve kanun yolu dâhil yargılamanın her aşamasında yapılır (Ejder Yılmaz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara, 2012, s.819).

60. Maddenin 2. fıkrası gereğince davanın açılmasından sonra, dava konusu davacı tarafından devredilirse, devralmış olan kişi, görülmekte olan davada davacı yerine geçer ve davaya kaldığı yerden itibaren devam eder. Başka bir anlatımla 6100 sayılı Kanun'un 125/2. maddesinde, davacı tarafından dava konusunun üçüncü kişiye devredilmesi hâlinde, devralan üçüncü kişinin, hukuk gereği (ipso iure) davacı sıfatı ve buna bağlı olarak davayı takip yetkisi kazanacağı ve davanın yeni davacı ile süreceği kabul edilmiştir.

61. Davacının dava konusunu devretmesi durumunda, davalının tercihi aranmadan, devralan, davacının yerine kendiliğinden geçerek yargılama aşamasında her zaman davada taraf sıfatını kazanacaktır. Eş deyişle 6100 sayılı Kanun'un 125/2. maddesinde, davalıya 1. fıkradakine benzer seçimlik haklar tanınmamış;

devir alan kişinin davacının yerine geçmek suretiyle davaya kaldığı yerden devam edeceği ilkesi getirilmiştir. Dava konusu hangi aşamada devredildiyse, o andan itibaren devralan kişi davanın tarafı hâline gelecektir.

62. Bu arada 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun (TBK) 183 ile 194. maddeleri arasında düzenlenen “alacağın devri (temlik)” konusuna da kısaca değinmekte fayda bulunmaktadır.

63. Alacağın devri, alacaklı ile onu devir alan üçüncü şahıs arasında; kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça, borçlunun rızasına ihtiyaç olmaksızın yapılabilen yazılı şekle bağlı sözleşme, kanun ya da kazaî kararlar gerçekleşen tasarrufi bir muameledir. Alacağın devri kural olarak borçlunun rızasına ihtiyaç olmaksızın yapılabilen tasarrufi bir hukuki işlemdir, külli değil, cüz’i ve sınırlı bir halefiyet meydana gelmektedir. Burada alacaklının değişmesi söz konusudur (Turgut Uygur, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C.I, Üçüncü Baskı, Ankara, 2013, s.1096).

64. Türk Borçlar Kanunu’nun 183. maddesinde; “Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir.

Borçlu, devir yasağı içermeyen yazılı bir borç tanınmasına güvenerek alacağı devralmış olan üçüncü kişiye karşı, alacağın devredilemeyeceğinin kararlaştırılmış bulunduğu savunmasını ileri süremez” şeklindeki düzenleme ile alacağın iradî devrinin mümkün olduğu durumlar hüküm altına alınmıştır.

65. Metinde yapılan sadeleştirme dışında, maddede, mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun (BK) 162. maddesine göre herhangi bir hüküm değişikliği yoktur. 6098 sayılı Kanun’da “alacağın temlik” kavramı yerine “alacağın devri” ifadesi kullanılmıştır. 6098 sayılı Kanun’un 183. maddesinin 1. fıkrasına göre maddede sayılan hâller dışında kural olarak alacağın devrinde borçlunun rızasına gerek yoktur, sadece alacağı talep hakkı devredilmektedir. Diğer bir anlatımla alacağın devrinde borcun özü muhafaza edilmekte, sadece şahıslarda değişiklik olmaktadır.

66. Kural olarak, bütün alacaklar temlik edilebilir. Böylece hâlen iktisap edilmiş (kazanılmış) bir alacak kadar ileride iktisap olunacak bir alacak da; keza muaccel bir alacak kadar bir vadeye veya şarta bağlanmış olan alacaklar da temlik olunabilir. Alacağın hukuki muameleden, haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden veya doğrudan doğruya kanundan doğmuş olmasının da bir önemi yoktur (Hukuk Genel Kurulunun 21.03.2019 tarihli ve 2017/11-2630 E., 2019/328 K. sayılı kararı).

67. Alacağın iradî devrinde (sözleşmeye dayanan devir); bu devrin geçerli olabilmesi için sözleşme taraflarının fiil ve tasarruf ehliyetinin bulunması, geçerli bir sözleşmenin olması, alacaklı ile üçüncü kişi arasında TBK’nın 184. maddesi gereğince yazılı devir sözleşmesinin yapılması, devredilen alacak hakkının mevcut olması ve devir engeli bulunmaması koşullarının gerçekleşmiş olması gereklidir.

68. Türk Borçlar Kanunu’nun 183. maddesinde bazı alacakların devrine izin verilmemiştir. Devir yasağı kanundan, sözleşmeden veya işin niteliğinden doğmaktadır. Kanun bazı alacakların devrine izin vermeyebilir. 6098 sayılı Kanun’un 619/1. maddesinde belirtildiği gibi ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı, bakım hakkını başkasına devredemez. Taraflar, yapmış oldukları sözleşmede alacak hakkının başkasına devredilmesini kısmen veya tamamen kendileri de yasaklayabilirler. Böyle bir durumda akdî devir yasağı söz konusu olur. Nafaka alacaklarında olduğu gibi alacaklının kişiliği ve ihtiyacına göre takdir edilen alacakların ise işin niteliği gereği başkasına devredilmesi mümkün değildir. Devri caiz

olmayan bir alacak hakkında yapılan temlik işlemi ilke olarak geçersiz olup; böyle bir devir sadece borçlu karşısında değil, temlik edenle temlik alan arasında da hüküm ve sonuç doğurmaz.

69. Bu kapsamda, HMK ile dava konusunun (müddeabihin) devrine olanak tanınması karşısında aynı neticeli talep ile tapuda davalılar adına kayıtlı bir taşınmazın davacı adına tescili için açılan davalılar sırasında, dava konusu taşınmaza ilişkin talebin alacağın devri yoluyla başkasına temlikinin mümkün olup olmadığı hususuna gelince, görülmekte olan (derdest) bir dava sırasında mahkeme kararının kesinleşmesine kadar dava konusu taşınmazın tapuda bir başkasına devredilmesi mümkün olup, bu durumda 6100 sayılı Kanun'un 125. madde hükmünün uygulanacağına kuşku bulunmamakta ise de dava konusu taşınmazın veya taşınmaz üzerinde davacı tarafından talep edilen aynı hakkın 6098 sayılı Kanun'un 183/1. madde hükmüne göre devri hukuken mümkün değildir.

70. Çünkü, 4721 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri uyarınca, taşınmazlar devletin denetim ve sorumluluğu altında tutulan tapu sicillerine kaydedilmekte ve taşınmazlara ait haklar tapu kütüğüne tescil edilmektedir. Kanun'da taşınmazlar üzerinde aynı hakların tesis edilmesi, devri, muhtevalarının değiştirilmesi ve ortadan kalkması kural olarak tapu siciline tescil şartına bağlanmış olup, tescil kurucu bir nitelik taşımaktadır. Nitekim 4721 sayılı Kanun'un 1021. maddesinde, kurulması kanunen tescile tâbi aynı hakların, tescil edilmedikçe varlık kazanamayacağı, 1022/1. maddesinde de aynı hakların kütüğe tescil ile doğacağı; sıraları ve tarihlerini tescile göre alacakları öngörülmüştür.

71. Aynı şekilde taşınmaz mülkiyetinin kazanılması da 4721 sayılı Kanun'un "Tescil" başlıklı 705/1. maddesine göre tescille olur. Buradaki tescil niteliği itibarıyla açıklayıcı/bildirici bir tescil olmayıp, kurucu bir tescildir. Çünkü az yukarıda belirtildiği gibi kurulması kanun gereği tescile tâbi olan aynı haklar, tapu kütüğüne tescil edilmedikçe varlık kazanamazlar. Maddenin hemen ikinci fıkrasında tescilsiz kazanım durumları da düzenlenmiş ve miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde mülkiyetin tescilden önce kazanılacağı kabul edilmiştir. Ancak, bu hâllerde malikın tasarruf işlemlerini yapabilmesi, yine mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmesi olmasına bağlanmıştır. Bu hükümden anlaşılabileceği üzere Türk Hukuku'nda tescil ilkesi mutlak olmayıp, bazı hukuki sebeplerin varlığı durumunda tescil yapılmadan önce de taşınmaz mülkiyetinin kazanılacağı kabul edilmiş ise de tescil prensibinin bir istisnasından söz edebilmek için bu istisnanın mutlaka Kanun tarafından öngörülmüş olması gerekmektedir.

72. Türk Medeni Kanunu'nun 706/1. maddesinde yer alan "Taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan sözleşmelerin geçerli olması, resmi şekilde düzenlenmiş olmasına bağlıdır" hükmü ile taşınmaz mülkiyetinin devrine ilişkin sözleşmelerin resmî şekilde yapılmadıkça geçerli olmayacağı düzenlenmiştir. Taşınmaz satış sözleşmesinin düzenlendiği 6098 sayılı Kanun'un 237. maddesinde de benzer şekilde "Taşınmaz satışının geçerli olabilmesi için, sözleşmenin resmi şekilde düzenlenmesi şarttır" denilmiştir. Dolayısıyla 4721 sayılı Kanun'un 706/1. ve 6098 sayılı Kanun'un 237/1. maddeleri uyarınca taşınmaz satış sözleşmesinin yapılması resmî şekle tabidir ve buradaki resmî şekil, geçerlilik şartıdır. Tapu Sicili Tüzüğü'nün 21/1. maddesine göre de sözleşme düzenlenmesi gereken işlemlerde resmî senet düzenlenir. Resmî senetler ise Tapu Kanunu'nun 26. maddesine göre tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri tarafından tanzim edilir. Akitli işlemler sebebiyle

le hazırlanacak resmî senetlerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar ise ilgili yönetmelikte ayrıntılı bir şekilde hüküm altına alınmıştır.

73. Taşınmazların devrine ilişkin kurallar yukarıdaki kanun hükümleri ile belirlenerek, tapu müdürü veya tapu görevlileri tarafından tanzim edilecek şekil koşullarına bağlandığından, tapu iptali ve tescil istemiyle açılan davalar sırasında, davacının, hukuk yargılamasında uygulanacak hükümlerin düzenlendiği 6100 sayılı Kanun'un 125/2. maddesine dayanarak, dava konusu taşınmazdaki mülkiyet ya da aynî hakkını alacağın devri yoluyla üçüncü bir kişiye devretmesi olanağı bulunmamaktadır. 6098 sayılı Kanun'un 183. maddesine göre bir hakkın alacağın devri yoluyla üçüncü bir kişiye temlik için, işin niteliğinin buna engel olmaması gerekir. Bu tür davalarda, alacağın temlik yoluyla devri mümkün olan bir hak bulunmamaktadır. Herkese karşı ileri sürülebilen mutlak hak niteliğindeki aynî hakların bu şekilde devri mümkün olmadığından, temlik alanın mülkiyet hakkı sahibi davacının yerine geçerek taraf sıfatını kazandığından da söz edilemez. Aksi takdirde, davacı tapu kaydını henüz kendi adına geçirmeden, dava sırasında varlığını ileri sürdüğü mülkiyet hakkını alacağın temlik yoluyla temlik alana geçirmiş olacaktır. Ayrıca, maddi hukuka ilişkin kanun hükümleri kapsamında hakkın devri için resmî şekil koşulunun geçerlilik koşulu olarak öngörüldüğü bir konu hakkında, 6100 sayılı Kanun'un 125/2. maddesi ile bir istisna getirildiğini söylemek de isabetli olmayacaktır. Maddi hukuk kuralları kişilerin sahip oldukları hak, yetki, ödev ve borçları düzenlerken, usul kuralları; mahkemeler önündeki bir davanın çözüm yönemi ve işleyişiyle ilgili şekli kuralları düzenlemekte, davaların belirlenen bu şekil, süre ve usullere uygun olarak çözümlenmesini hedeflemektedir. Bu nedenle maddi hukukun hüküm ve sonuç bağlamadığı olgulara, usul hukuku anlamında geçerlilik tanınarak aynî hakkın devredildiği kabul edilemez. Esasen dava konusunun devri, maddi hukuk düzeyinde ortaya çıkan değişikliklerin usul hukuku düzeyinde nasıl değerlendirilmesi gerektiğini belirleyen bir kurumdur.

74. Yukarıda açıklanan yasal düzenleme ve ilkeler çerçevesinde somut olaya gelindiğinde; dava konusu 1166 ada 24 parsel sayılı taşınmazdaki 2/4 pay ... oğlu... adına kayıtlı iken hükmen... Vakfı adına tescil edildikten sonra, İstanbul 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 09.11.2005 tarihli ve 2006/9 Esas 2006/471 Karar sayılı kararı ile ortaklığının giderilmesine karar verildiği, kararın kesinleşmesi neticesinde eldeki davanın yargılaması devam ederken 27.05.2008 tarihinde cebri satış suretiyle dava dışı kişilere ihale edildiği, ihalenin kesinleşmesi ile birlikte 20.08.2008 tarihinde tapu kütüğünde ihale alıcıları adına tescil edildiği, asıl ve birleştirilen 2015/253 Esas sayılı dava davacıları tarafından 30.06.2009 ve 10.11.2015 tarihli dilekçeler ile tapu iptali ve tescil isteminin bedele dönüştürüldüğü, ayrıca asıl dava davacıları ... ve ...'ya vekâleten ...'ın 10.04.2012 tarihli sözleşme ile; birleştirilen 2015/253 Esas sayılı dava davacıları ... ve ...'ye vekâleten ...'ın 01.12.2015 tarihli sözleşmeler ile dava neticesinde elde edilecek hakların belirli paylarını ..., ..., ... ve ...'a temlik ettikleri gözetildiğinde, aynî bir hakkın bu şekilde devri mümkün değil ise de somut uyuşmazlıkta olduğu gibi alacak hakkının devri mümkün olduğundan temlik alanlar lehine hüküm kurulmasında bir isabetsizlik görülmemiştir. Bu nedenle, alacak istemi bakımından temlik alanların temlik edilen oranlarda davacılar yerine geçtiği (taraf sıfatı kazandıkları) kabul edilerek haklarında hüküm kurulmuş olması yerindedir.

75. Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında; çekişmeli payın ortaklığın giderilmesi davası neticesinde satıldığı, davacılar tarafından istemin bedele dönüştürüldüğü, cebri satış nedeniyle davacılar arasındaki elbirliği hâlinde mülki-

yetin son bulduğu, bedel üzerinde elbirliği mülkiyetinden bahsedilemeyeceği, davacıların satış bedeli üzerindeki haklarının miras payları oranında alacak hakkına dönüştüğü, direnme kararının bu gerekçeyle yerinde olduğu ileri sürülmüş ise de bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

76. Hâl böyle olunca, direnme kararı açıklanan bu değişik gerekçe ve nedenlerle usul ve yasaya uygun olup yerindedir.

77. Ne var ki, davalı ... İdaresi vekilinin diğer temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerekir.

IV. SONUÇ

Açıklanan sebeplerle;

Direnme kararı yukarıda açıklanan değişik gerekçe ve nedenlerden dolayı uygun olup, davalı ... İdaresi vekilinin diğer temyiz itirazları yönünden inceleme yapılmak üzere dosyanın YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNE,

Ancak karar düzeltme yolunun açık olması sebebiyle öncelikle mahkemesince Hukuk Genel Kurulu kararının taraflara tebliği ile karar düzeltme yoluna başvurulması hâlinde dosyanın Hukuk Genel Kuruluna, başvurulmaması hâlinde ise mahkemesince doğrudan YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNE,

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Geçici Madde 3" hükmü uyarınca uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 440. maddesi uyarınca kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere,

21.05.2025 tarihinde, (1) numaralı uyuşmazlık yönünden oybirliğiyle; (2) numaralı uyuşmazlık yönünden oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

Mahkemece temlik sözleşmelerinin geçerli olduğu kabul edilerek verilen hüküm özel dairece dayanan sözleşmelerin dava hakkının devri niteliğinde olup alacağın temlik niteliğinde olmadığı için temlik sözleşmelerine göre temlik alanlar lehine karar verilemeyeceği, kaldı ki bu hususun önceki bozma kararında belirtildiği ve bozmaya uyulduğu halde usulî kazanılmış hak oluştuğunun gözetilmemesi olduğu ayrıca elbirliği mülkiyetine tabi hakla ilgili olarak mirasçıların her birinin payı oranında yaptığı temlik sözleşmelerine değer verilemeyeceği belirtilmek suretiyle verilen bozma kararı üzerine mahkemece önceki hükümde direnilmiştir.

Dosyadaki temlik sözleşmelerinin alacağın devri niteliğinde olduğu yazılı şekle uyularak yapıldığı için geçerli olduğu, borçlar hukuku alanında sonuç doğurur şekilde yapılan temlike bağlı olarak bunun usul hukukuna yansımaları olan dava konusunun devrinin (müddeabihin temlik) kendiliğinden gerçekleşeceği ve temlik alanların davacı yerine geçerek davacı sıfatını kazanacağı TBK 183 ve HMK 125. madde hükümlerinin sonucu olduğundan aksine gerekçe içeren bozma kararına uyulmayarak önceki hükümde direnilmiş olması kanun hükümlerine uygundur.

Bozma kararında ayrıca elbirliği mülkiyetine tabi hakla ilgili olarak mirasçıların her birinin payı oranında yaptığı temlik sözleşmelerine değer verilemeyeceği belirtilmiş ise de dava konusu taşınmazın ortaklığın giderilmesi davası sonucu satılmış ve davacılar bu bedel üzerinde hak iddia ederek talepte bulunmuşlardır. Dava bu haliyle bedele dönüşmüştür. Diğer yandan taşınmazın ortaklığın giderilmesi davasında verilen karar sonucu satılarak bedele dönüşmesiyle davacı mirasçıların bu bedel üzerindeki haklarının elbirliği mülkiyetine tabi olduğu düşünülemez.

Zira ortaklığın giderilmesi ile elbirliği mülkiyeti ortadan kalkmış olduğundan satış bedeli üzerindeki hakları da miras payları oranında alacak hakkına dönüşmüştür. Bu yönüyle de bozma kararına uyulmayarak önceki hükümde direnilmiş olması kanun hükümlerine uygundur.

Özel dairenin ilk bozma kararında taraf teşkiliyle ilgili asıl bozma yanında başka bozma nedenlerine yer verilmiş ise de bunlar kabule göre bozma olup bu şekilde yapılan bozmalar gerçek bir bozma sayılamayacağı ve bozma nedenleri yönünden direnme kararı verilemeyeceği için bozma kararına uyulması ile oluşan usulî kazanılmış hak asıl bozma yönünden geçerli olup kabule göre bozmalar yönünden usulî kazanılmış hak oluşmaz. Bu yönüyle de taraf teşkili bozmasına uyulmuş olmasının usulî kazanılmış hak doğurmayacağı sonucuna uygun biçimde direnme kararı verilmiş olmasında da bir isabetsizlik yoktur.

Mahkemece verilen direnme kararı kanun hükümlerinin sonucu olarak uygun olduğu için direnme uygun bulunmak suretiyle miktar incelemesi yapılmak üzere dosyanın özel daireye gönderilmesi gerekir.

Kabule göre bozmaların usulî kazanılmış hak oluşturmayacağı ve direnmenin uygun olduğu konusunda çoğunluk görüşü ile karşı oy görüşü arasında farklılık yok ise de bunun gerekçeleri konusunda farklılık oluşmuştur. Karşı oy görüşümüz direnme kararı kanun hükümlerinin sonucu olarak uygun olduğu için dosyanın özel daireye gönderilmesi yönünde iken çoğunluk görüşü mirasçıların elbirliği mülkiyeti nedeniyle bu şekilde yapılan temliklerin geçerli olmadığı ve temlik alanların bu temlike göre talepte bulunamayacağı için buna değinen bozma kararının yerinde olduğu ancak mirasçı davacıların bu yöne değinen bir temyizi bulmadığı için direnmenin uygun bulunduğu kabulü gerektiği yönündedir.

Yukarıda açıkladığım gerekçelerle direnmenin uygun olduğu görüşünde olduğumdan farklı bir gerekçeyle direnmenin uygun olduğu yönünde oluşan değerli çoğunluk görüşüne katılamıyorum.

YARGITAY HUKUK DAİRE KARARI
COURT OF CASSATION CIVIL CHAMBERS DECISION

YARGITAY
2. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2024/9995
Karar No. 2025/5421
Tarihi: 28.05.2025

İlgili Kanun/Madde
6100 s. HMK/189

- **BOŞANMA DAVASI**
- **HUKUKA AYKIRI YOLLARDAN ELDE EDİLEN DELİLLER**

ÖZETİ: Dosyaya ibraz edilen fotoğrafların nasıl elde edildiğinin, bilgisayardan elde edildiği iddiası dikkate alındığında bilgisayarın tarafların ortak kullanımında olup olmadığının, ortak kullanımında değilse kimin kullanımında olduğunun, şifresinin bulunup bulunmadığının, şifresi var ise eşler tarafından bilinip bilinmediğinin araştırılarak, çıkarılacak sonuca göre delillerin hukuka aykırı olup olmadığı değerlendirilerek erkeğin davası hakkında karar verilmesi gerekirken eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairesince verilen, yukarıda tarihi ve numarası gösterilen hüküm davalı-karşı davacı erkek vekili tarafından karşı davasının reddi, kusur belirlenmesi ve reddedilen manevî tazminat talebi yönünden temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

Evlilik birliğinin sarsılması hukuki sebebine dayalı olarak karşılıklı açılan boşanma davalarının İlk Derece Mahkemesince yapılan yargılaması sonucunda boşanmaya sebep olan olaylarda kadının ağır, erkeğin ise az kusurlu olduğu belirtilerek her iki davanın da kabulüyle tarafların boşanmalarına ve boşanmanın fer'ilerine karar verilmiştir. Kararın davacı -davalı kadın vekili tarafından; kusur belirlenmesi, erkeğin davasının kabulü, aleyhine hükmedilen manevî tazminat, kendi tazminat ve yoksulluk nafakası talebinin reddine yönelik olarak davalı - davacı erkek tarafından ise; kusur belirlenmesi, lehine hükmedilen manevî tazminatın miktarı ve kadın lehine hükmedilen tedbir nafakasına yönelik olarak istinafi üzerine istinaf incelemesi yapan Bölge Adliye Mahkemesince; kadına izafe edilen "sadakatsizlik" vakıasına yönelik erkeğin, ses kayıtlarına, kadının bilgisayarından elde ettiğini beyan ettiği rezervasyon kayıtları ile fotoğraflara hukuka uygun şekilde eriştiğinin görgüye dayalı tanık anlatımları ve dosya kapsamı ile ispat edilemediği, bu delillerin hukuka aykırı yolla elde edildiği, yine kadın tanıklarının tarafların ayrılmasına neden olan son olaylara ilişkin görgüye dayalı bilgilerinin bulunmadığı, beyanlarının genel, soyut, yer ve zaman belirtilmeyen, duyuma dayalı beyanlar oluşu, bu nedenle kadın tanıklarının beyanlarının da hükme esas alınmasının doğru olmadığı, bu durumda her iki davanın da reddi gerekirken kabulüne karar verilmesi doğru değil ise de; kadının kabul edilen davasında kurulan boşanmaya ilişkin hüküm istinafa getirilmediğinden hükmün boşanmaya ilişkin bölümünün kesinleştiği belirtilerek başvurunun kısmen kabulü ile yeniden hüküm tesisine, erkeğin karşı davasının ve manevî tazminat talebinin reddine, karşı dava yönünden harç, yargılama giderle-

ri ve vekalet ücretinin kadına yükletilmesine karar verilmiş, karar davalı- karşı davacı erkek vekili tarafından yukarıda sınırlandırıldığı şekilde temyiz edilmiştir.

01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "İspat hakkı" başlığını taşıyan 189.maddesinin 2.fıkrasında yer alan; "Hukuka aykırı olarak elde edilmiş olan deliller mahkeme tarafından bir vakianın ispatında dikkate alınamaz" hükmü ile açıkça hukuka aykırı olarak elde edilmiş delillerin ispat gücü olamayacağı kabul edilmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 15.02.2012 gün ve 2011/2-703 E-2012/70 K. sayılı ilamına göre; "... Bir davada ileri sürülebilecek her türlü delilin mutlaka hukuka uygun yollardan elde edilmiş olması ve hukuka aykırı olarak elde edildiği anlaşılan delillerin, mahkeme tarafından bir vakianın ispatında dikkate alınamayacağı, yargılama sırasında taraflarca sunulan delillerin elde ediliş biçiminin mahkeme tarafından re'sen göz önüne alınması ve delilin her ne surette olursa olsun hukuka aykırı olarak elde edildiğinin tespit edilmesi halinde, diğer tarafça bir itiraz ileri sürülmesine dahi mahkemece caiz olmadığına karar verilerek, dosya kapsamında değerlendirilmemesi ilkesi benimsenmiştir. Bir delilin mahkemece kabul edilebilmesi için, gerek öğretide yer alan ağırlıklı görüş, gerekse de Hukuk Genel Kurulu Kararlarında ortaya konulan ölçüt; o delilin usulsüz olarak yaratılmamış olması ve hukuka aykırı biçimde elde edilmemesidir. Bir delilin usulsüz olarak elde edilmesi ayrı, usulsüz olarak yaratılması ayrı bir olaydır. Usulsüz olarak elde edilen bir delil somut olayın özelliğine göre değerlendirilebilirse de; usulsüz olarak yaratılan bir delilin hiçbir şekilde delil olarak kabulü olanaklı değildir..."

Somut uyuşmazlıkta; Bölge Adliye Mahkemesince her ne kadar erkek tarafından sunulan delillerin hukuka uygun yollarla elde edilmediği kabul edilerek hüküm kurulmuş ise de dosyanın incelenmesinde dilekçelerin karşılıklı verilmesi aşamasında davalı -karşı davacı erkeğin "...kadının çocukluk aşkı olan N. E. isimli kişi ile onu aldattığını, kadın ile ortak kullandıkları bilgisayarda çalışırken ortak bilgisayarda kayıtlı şifreleri üzerinden açılan mail kutusunda fotoğraf özizlemesinin gözüne iliştiğini, açtığında kadının N. E. ile dudak dudağa fotoğrafını gördüğünü ..." beyan ettiği, davacı -karşı davalı kadının da "... erkeğin kendi telefonunda bulunan bahse konu fotoğrafları ve ses kayıtlarını kendisinin haberi olmadan ve iznini almadan aldığını, ortada özel hayatın gizliliğinin ihlalinin söz konusu olduğunu, erkeğin söz konusu fotoğraflarda ve ses kayıtlarında oynama yaptığını..." beyan etmesi karşısında dosyaya ibraz edilen fotoğrafların nasıl elde edildiğinin, bilgisayardan elde edildiği iddiası dikkate alındığında bilgisayarın tarafların ortak kullanımında olup olmadığının, ortak kullanımında değilse kimin kullanımında olduğunun, şifresinin bulunup bulunmadığının, şifresi var ise eşler tarafından bilinip bilinmediğinin araştırılarak, çıkarılacak sonuca göre delillerin hukuka aykırı olup olmadığı değerlendirilerek erkeğin davası hakkında karar verilmesi gerekirken eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş ve bozmayı gerektirmiştir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının BOZULMASINA, bozma sebebine göre sair temyiz itirazlarının şimdilik incelenmesine yer olmadığına, Peşin alınan temyiz harcının istek halinde temyiz edene iadesine, Dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 28.05.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ HUKUK DAİRESİ KARARLARI
DECISIONS OF CIVIL CHAMBERS OF REGIONAL COURTS OF APPEAL

ANKARA
BÖLGE ADLİYE
MAHKEMESİ
21. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2023/799
Karar No. 2026/463
Tarihi: 16.4.2026

İlgili Kanun/Madde
6100 s. HMK/355

- **İSTİNAF SEBEPLERİ**
- **KAMU DÜZENİ**

ÖZETİ: *Dairemiz, istinaf incelemesinin, ilk derece mahkemesinin takip ve dava şartının bu anlamda kefile başvurunun kanuni şartının istinaf denetimine tabi olduğu gerekçesiyle, doğal olarak usule ilişkin hükümlerin de kamu düzenine ilişkin olup olmadığının re'sen incelenmesi gerekeceği görüşündedir.*

Taraflar arasındaki itirazın iptali istemine ilişkin davanın yapılan yargılaması sonunda, ilamda yazılı gerekçeyle davanın kısmen kabulüne yönelik verilen hükme karşı, davacı tarafından süresinde istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

DAVA

Davacı dava dilekçesinde özetle; Bankanın Küçükçekirtili Şubesi müşterilerinden [...]’a, muhtelif Genel Kredi Sözleşmesi/Sözleşmeleri gereğince krediler kullandırıldığını, davalı borçlu [...]’ın ise sözü edilen Genel Kredi Sözleşmelerini müşterek borçlu ve müteselsil kefil sıfatıyla imzaladığından, borcun tamamından bankaya karşı hukuken sorumlu olduğunu, sözleşmelerden doğan borcun ödenmemesi üzerine kefillere hesap kat ihtarnamesi keşide edilerek hesapların kat edildiğinin bildirildiğini ve kredi borçlarının ödenmemesi halinde yasal takibe geçileceğinin ihtar edildiğini, borcun ihtarname tebliğine karşın ödenmemesi üzerine, Ankara 1. İcra Müdürlüğü’nün 2020/1333 Esas sayılı dosyası ile ilamsız icra takibine başladığını ancak takibe itiraz edildiğini ileri sürerek davalı/ borçlu kefil tarafından yapılan takibe vaki itirazın iptali ile takibin devamına, alacağın %20’sinden aşağı olmamak kaydı ile icra inkâr tazminatına hükmedilmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

CEVAP

Davalı taraf usulüne uygun dava dilekçesi tebliğine karşın cevap dilekçesi sunmamıştır.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

Mahkemece; davacı banka ile dava dışı [...] arasında imzalanan 31/10/2016 tarihli genel kredi sözleşmesi kapsamında banka tarafından kullanılan kredilerden dolayı davacı bankanın toplam 4.825.435,76-TL alacağı bulunduğu, bu alacağın ödenmesinden asıl borçluya müteselsil kefil olan davalının kefalet hükümleri gereğince sorumlu olduğu, sözleşmede bankanın kefilden gayri nakdi alacağın depo edilmesini talep edebileceğine ilişkin hüküm bulunmadığından kefilden gayri nakdi alacak için depo talebinin yerinde olmadığı, davalı tarafından ödeme emrine yapılan itirazın yukarıda belirtilen miktar üzerinde iptali gerektiği, gayri nakdi alacak yönünden ödeme emrine yapılan itirazın haklı olduğu gerekçesiyle; " davacının

nakdi alacak yönünden davasının kısmen kabulü ile Ankara 1. İcra Müdürlüğü'nün 2020/1333 esas sayılı dosyasında davalı tarafından ödeme emrine yapılan itirazın 4.825.435,76-TL asıl alacak üzerinden iptaline, takibin bu miktar üzerinden devamına, takip tarihinden itibaren 15.000,00 TL alacağa %20,40 , 62.329,02-TL lik alacağa %20,40, 117.486,45-TL lik alacağa %25,68, 1.269.391,00 TL lik alacağa %52, 1.325.604,09-TL lik alacağa %48,96 , 1.500.000,00 TL lik alacağa %53 , 118,75-TL lik alacağa %72 , 8.120,00 TL lik alacağa %49,50 oranında temerrüt faizi ve faizin %5 'i oranında BSMV işletilmesine, itirazın iptaline karar verilen alacağın %20'si olan 965.087,15-TL icra inkar tazminatının davalıdan alınarak davacıya ödenmesine " dair karar verilmiş, karara karşı davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur.

İSTİNAF SEBEPLERİ

Davacı vekili istinaf dilekçesinde özetle; faiz oranının raporda %24 ve %20,40 olarak 8. ve 26. sayfada belirtildiğini, bu oranın %24 olarak alınması gerekirken kararda %20,40 alınmasının hatalı olduğunu, kefilin gayrinakdi krediden sorumlu olduğunu ileri sürmüştür.

HUKUKİ NİTELENDİRME, DELİLLERİN VE İSTİNAF SEBEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dava, genel kredi sözleşmesinden kaynaklanan alacağın tahsili için kefil aleyhine başlatılan icra takibinde vaki itirazın iptali istemine ilişkindir.

6100 Sayılı HMK'nın 355.maddesi gereğince, istinaf incelemesinin istinafa gelen tarafın sıfatı ile istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak kamu düzenine aykırılık bulunup bulunmadığı hususu gözetilerek ilk derece mahkemesinin taraflar arasındaki ihtilafta görevli mahkeme oluşu ve eldeki davada kesin yetki kuralına da aykırılık bulunmadığı anlaşılmakla işin esasına girilerek yapılan incelemede;

Davacı, dava dışı asıl borçlu ile arasındaki genel kredi sözleşmesinden kaynaklanan alacağın tahsili istemiyle başlattığı icra takibinde davalı borçlu kefil tarafından yapılan takibe vaki itirazın iptali istemiyle eldeki davayı açmış, mahkemece; davacı banka ile dava dışı borçlu [...] arasında imzalanan 31/10/2016 tarihli genel kredi sözleşmesi kapsamında kullandırılan ticari kredilerden dolayı davacı bankanın takip tarihi itibarıyla 4.825.435,76-TL nakdi alacağı bulunup bu alacağın ödenmesinden müteselsil kefil olan davalının sorumlu olduğu, sözleşmede bankanın kefiliden gayri nakdi alacağın depo edilmesini talep edebileceğine ilişkin açık hüküm bulunmadığından kefilin gayri nakdi alacaktan sorumlu olmadığına ilişkin yazılı olduğu üzere davanın kısmen kabul kısmen reddine yönelik karar verilmiştir.

Davacı banka tarafından, davalı kefil aleyhine Ankara 1. İcra Müdürlüğü'nün 2020/1333 Esas sayılı dosyasında toplam 5.863.865,61-TL nakdi ve gayri nakdi alacağın tahsili istemiyle icra takibi başlatıldığı, davalı kefil tarafından süresinde ödeme emrine itiraz edilmesi üzerine takibin durdurulduğu, işbu itirazın iptali davasının yasal 1 yıllık hak düşürücü süresinde açıldığı anlaşılmıştır.

Uyuşmazlık Ankara 1. İcra Müdürlüğü'nün 2020/1333 Esas sayılı takibine konu alacağa dayanak kredi sözleşmesinden dolayı davalının kefil sıfatıyla sorumluluğunun bulunup bulunmadığı, davacı bankanın dava dışı [...]a kullandırılan kredilerden dolayı alacağının bulunup bulunmadığı, alacak var ise miktarı ve bu alacağın davalı kefiliden talep edilip edilemeyeceği, davalının icra takibine itirazının haklı olup olmadığı hususlarından kaynaklanmaktadır.

Davacı banka ile dava dışı asıl borçlu [...] arasındaki 31/10/2016 tarihli 10.000.000,00 TL tutarlı genel kredi sözleşmesine davalı kefil [...]ın müteselsil

kefil olduğu ve kefaletin TBK hükümleri kapsamında geçerli bulunduğu hususu ihtilaf konusu değildir.

TBK 586/1 maddesine göre alacaklının müteselsil kefile başvurabilmesi için asıl borçlunun ifada gecikmesi yetmez gönderilen ihtarın sonuçsuz kalması veya asıl borçlunun aşıkâr şekilde ödeme güçlüğünde bulunması gerekir. Bu koşul alacaklının müteselsil kefile başvurusunun kanuni şartı olduğundan ileri sürülmesi dahi mahkemece resen gözetilmelidir.

Yargıtay 11. HD'nin 01/11/2016 tarih 2016/12120 E. 2016/8556 K. sayılı emsal içtihadında da "[...] borçlunun ifada gecikmesi tek başına yeterli olmayıp ifada gecikmiş olan borçluya ihtar gönderilmesi ve bunun da sonuçsuz kalması gerekmektedir. Ayrıca kanunda müteselsil kefile ihtar çekilmesi şartı aranmamaktadır. Müteselsil kefile ihtar çekilmesi, sadece onun takipten önce temerrüde düşürülmesi ile ilgili bir sorundur. Başka bir anlatımla, müteselsil kefil hakkında icra takibine girilebilmesi için diğer koşulların yanında ayrıca müteselsil kefile de ihtar gönderilmesi gibi bir koşul yasada yer almamaktadır. Bu itibarla, hem asıl borçluya hem de müteselsil kefile aynı anda ihtar gönderilip borçluya gönderilen ihtarın tebliğine rağmen verilen süre içinde borcun ödenmemesi üzerine yasada belirtilen koşullar gerçekleşmiş olacağından bu durumda müteselsil kefil aleyhine takibe girilebilecektir[...]" denilmiştir.

Somut olayda 31/10/2016 tarihli 10.000.000,00 TL bedelli GKS nedeniyle kullanılan kredilerin ödenmemesi üzerine davacı banka tarafından, 24/10/2019 tarihinde hesabın kat edilerek 4.373.512,08-TL nakdi alacak ile 1.185.480,00 TL gayri nakdi alacağın 1 günlük süre içinde ödenmesi istemiyle asıl borçlu ve kefilelere kat ihtarları gönderildiği, ihtarın, asıl borçlu [...]a 01/11/2019 tarihinde, davalı kefil [...]a ise 25/10/2019 tarihinde usulüne uygun şekilde tebliğ edildiği anlaşılmaktadır. Hal böyle iken asıl borçluya gönderilen kat ihtarının tebliğ tarihinin, davalı kefileye gönderilen kat ihtar tebliğ tarihinden sonra olması gözetildiğinde; gönderilen kat ihtar gereğinin sonuçsuz kaldığı, bir başka ifadeyle kat ihtarına rağmen borcun ödenmemesinden bahsedilemeyeceğinden ve asıl borçlunun aşıkâr şekilde ödeme güçlüğünde olduğu da iddia ve ispat edilmediğinden TBK 586/1 maddesindeki müteselsil kefil olan davalıya başvuru koşulları somut olayda gerçekleşmemiştir.

Öncelikle başvuru koşulu TBK 586/1 maddesinde amir hükümde düzenlenmiş olup aynı madde gereğince kefil bu hakkından vazgeçemez. (Özen, Burak, Kefalet sözleşmesi, İstanbul 2012, s. 297;)

Bu aşamada kefile başvuru koşuluna ilişkin kanuni düzenlemenin niteliği üzerinde durmak gerekir. Alacaklının kefile başvurabilmesi için yapılan düzenlemenin takip ve dava şartı olup olmadığı konusunda irdeleme yapılmamıştır.

Doktrinde TBK 586. Maddesinden kaynaklanan savunmaların def'i niteliğini taşıdığı, bu durumda kefilin ileri sürmesine bağlı olduğu, hakimnin görevi gereği göz önünde tutulamayacağı savunulmuş ise de (Özen, Burak, Kefalet sözleşmesi, İstanbul 2012, s. 305;) aynı paragrafta kefilin adi kefalete ilişkin tartışma def'i ileri sürmesi halinde TBK 586. maddesindeki savunmayı yapmış olacağının kabulü gerekir görüşü de belirtilmiştir.

Dairemiz, TBK anlamında def'i/ itiraz ayrımının usul hukuku penceresinden değerlendirilmesi gerekliliği çerçevesinde, TBK 586. maddesindeki müteselsil kefile başvuru şartlarının hakimce resen gözetmesi gereken bir koşul olduğu görüşündedir. Zira sözleşmesel başvuru koşullarının takip veya dava şartı olarak kabul

edildiği hukuk sisteminde kanunun emredici olarak müteselsil kefil lehine vazgeçilemeyecek şekilde belirlediği kuralı davalı kefilin iradesine tabi tuttuğu da söylemez. Müteselsil kefil bu hakkından vazgeçemeyeceğine göre sessiz kalmak sureti ile de kabullenemez.

Alacaklı takip tarihi itibarı ile muaccel olmayan bir talepte bulunmuş ise takipte ve itirazın iptali davası açmasındaki dava şartlarına bakılmalıdır. Usul hukuğu açısından takip tarihinde başvuru şartı gerçekleşmemiş ise takip şartı, dava anında dava şartı gerçekleşmemiş ise dava şartı bulunmamaktadır. Dava şartı ise re'sen bakılması gereken hususlardandır.

Burada istinaf sistemindeki kamu düzeni üzerindeki görüşlere de kısaca değinilecek olursa; bir kısım görüş sadece usul hükümlerine ait kamu düzenine aykırılığın re'sen gözetilmesi gerekliliğini bir diğer görüş ise hem esasa hem de usule ilişkin olarak kamu düzeni incelemesi yapılması gerektiğini savunmaktadır. (Ayrıntılı açıklama ve atıflar; Sezin Aktepe ARTIK, TBB Dergisi 2018 (134) 266 vd.)

Bu konudaki ayrıntılı açıklama yapan Haluk Konuralp ise; " HUMK m. 426/O hükmünde kullanılmış olan kamu düzenine aykırılık kavramı, kamu düzeni düşüncesiyle konulmuş hükme aykırılık şeklinde anlaşılacak olursa, hükmün uygulanması, yan sebeple bağlılık ilkesinin sınırının belirlenmesi daha az zor olacaktır. Bir kere, maddi hukukun kamu yararı/ kamu düzeni düşüncesiyle sevk etmiş olduğu hükümlere aykırılık, sebeple bağlılık ilkesinin istisnası olacaktır. Yani temelinde kamu yararı düşüncesi yatan bütün maddi hukuk kurallarına aykırılık hallerinde, bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusu üzerine, bu husus istinaf sebebi olarak gösterilmemiş veya hiç istinaf sebebi gösterilmemiş olsa bile re'sen bu hukuka aykırılık halini dikkate alacak ve gereken kararı verecektir. Bu durum hukuk davaları içinde en çok kişiler ve aile hukukuna ilişkin davalarda ortaya çıkabilecektir. Ancak, konu tabii ki bu alanla sınırlı olmayacaktır. Örneğin iflas hukukuna ilişkin düzenlemelerin önemli bir bölümü bu anlayış çerçevesinde değerlendirilecektir. Sermaye şirketleri ve kooperatiflerin borçlarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin uygulamalar ile konkordato hükümleri de büyük ölçüde kamu düzeni düşüncesiyle konulmuş hükümlerdir " görüşündedir. (Medenî Usul ve İcra- İflas Hukukçuları toplantısı ve Medenî Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı; İzmir/Çeşme 1-20 Ekim 2007, TBB yayınları, sayfa 133-150)

Dairemiz, istinaf incelemesinin, ilk derece mahkemesinin takip ve dava şartının bu anlamda kefile başvurunun kanuni şartının istinaf denetimine tabi olduğu gerekçesiyle, doğal olarak usule ilişkin hükümlerin de kamu düzenine ilişkin olup olmadığının re'sen incelenmesi gerekeceği görüşündedir.

Müteselsil kefile başvuru koşulu kanuni düzenleme olup takip ve dava şartıdır. Mahkemeler kanuni düzenlemeye aykırı olarak hiç bir tarafa hukuki himaye sağlayamayacağından kanuna dayalı takip ve dava şartı olan bu hususu reesen gözetmeleri gerekir. Takip ve dava şartı kamu düzenine ilişkin olup HMK 355. madde gereğince istinaf incelemesinde gelenin sıfatına bakılmaksızın re'sen göz önünde tutulur.

YİBK'nın 12/04/1944 gün ve 14/13 sayılı kararında da kefalet akdinin geçersizliğinin defi olarak ileri sürülmesine gerek olmaksızın hakim tarafından re'sen dikkate alınması gereği "Davanın esaslı şartlarından olan (hak) vücut bulmaması ve kanun tarafından himaye edilmemiş ise diğer tarafın talebini beklemeksizin haki-min bu davayı dinlememesi ve reddetmesi icabeder" gerekçesiyle ifade edilmiştir.

Bu karardaki davanın esaslı şartı olarak hakkın vücut bulmaması ve kanunun tarafından himaye edilmemesi üzerinde durulmalıdır. YİBK kanunun aradığı şekil

şartını taşımayan kefalet akdine dayalı bir hak doğmadığını ve kanunen himaye edilmediğini vurgulamaktadır.

Yine HGK'nın 13.03.2013 tarihli ve 2013/5-10 E., 2013/548 K., 13.04.2011 tarihli ve 2011/9-72 E., 2011/99 K., 13.04.2011 tarihli ve 2011/9-101 E., 2011/128 K., 19.06.2015 tarihli ve 2013/21-2361 E., 2015/1728 K., 23.10.2002 tarihli ve 2002/10-895 E., 2002/838 K., 02.07.2003 tarihli ve 2003/21-425 E., 2003/441 K., 29.11.1995 tarihli ve 1995/19-819 E., 1995/1028K., 24.05.1995 tarihli ve 1995/9-348 E., 1995/556 K., 14.03.1986 tarihli ve 1984/2-714 E., 1986/246 K.; 15.10.1986 tarihli ve 1986/6-491 E. -1986/876 K. ile 10.06.1983 tarihli ve 1981/10-323 E., 1983/652 K. sayılı kararlarında da; maddi hataya dayalı onama ve bozma kararlarının karşı taraf lehine sonuç doğurmayacağı benimsenmiştir. Bu husus, 30.11.1988 tarihli ve 1988/2-776 E., 1988/985 K. sayılı kararında "[...]Yargıtay bozma ilâmına uyulmakla meydana gelen usulî kazanılmış hak kuralı usul hukukunun ana esaslarından olmakla ve Yargıtay'ca titizlikle gözetilmekle birlikte bu kuralın açık bir maddi hata hâlinde dahi katı bir biçimde uygulanması bazı Yargıtay kararlarında adalet duygusuyla, maddi olgularla bağdaşmaz bulunmuş ve dolayısıyla giderek uygulamada uyulan bozma kararının her türlü hukuki değerlendirme veya delil takdiri dışında maddi bir hataya dayanması hâlinde usulî kazanılmış hak kuralının hukuki sonuç doğurmayacağı esası benimsenmiştir[...]" şeklinde ifadesini bulmuştur. Buradaki "mahkemelerden verilecek kararlarda bu tür açık hatalarda ısrarla maddi gerçeğin göz ardı edilmesi, yargıya duyulan güven ve saygınlığı, adalete olan inancı sarsacaktır." vurgulaması esas noktadır.

Sonuç olarak Dairemiz, İçtihadı birleştirme kararındaki "Mahkemenin yasaya aykırı karar veremeyeceğine ve davacının da yasaya aykırı karar verilmesini talep edemeyeceğine" HGK kararlarındaki; "mahkemelerden verilecek kararlarda bu tür açık hatalarda ısrarla maddi gerçeğin göz ardı edilmesi, yargıya duyulan güven ve saygınlığı, adalete olan inancı sarsacaktır." "[...]hâkimin uyuşmazlıkta uygulanacak kanun hükmünü tespit ederek resen uygulama ve bu çerçevede kanun yolunu ve süresini de taraflara doğru gösterme yükümlülüğü kamu düzenine ilişkin olup" "[...]Buna karşılık maddi hukuk kurallarına aykırılık ve usul hukukuna ilişkin mutlak istinaf sebepleri istinaf dilekçesinde ileri sürülmesi de mahkemece re'sen incelenebilmektedir." ilişkin gerekçeler gözetildiğinde; Müteselsil kefile başvuru şartı gerçekleşmemiş ise takip ve dava şartının oluşmadığı ve bu husus takip ve dava şartının hukuki niteliği gereğince re'sen gözetilmesi gerektiğinden kamu düzeni denetimi kapsamında olduğu, nasıl ki diğer takip ve dava şartları resen inceleniyor ise TBK emredici hükmüne göre müteselsil kefile başvuru koşulunun da hakim tarafından, ileri sürülmemiş olsa bile re'sen gözetilmesi gerektiği görüşünde olduğundan;

Yargıtay uygulamasında takip ve dava şartı yokluğu sebepleri arasında takip ve dava tarihi itibarı alacağın muaccel olmaması yer almaktadır. Muaccelliyet borcun istenebilme anıdır. Somut olayda müteselsil kefile başvuru koşulu takip tarih itibarı ile oluşmamıştır. (TBK 586 anlamında asıl borçluya ihtar edilmemesi ve ihtarın sonuçsuz kalmaması koşulu)

Hal böyle olunca müteselsil kefil olan davalıya yönelik icra takip başvuru koşulları gerçekleşmediği (kat ihtarının, asıl borçluya 01/11/2019 tarihli tebliğden önce olacak şekilde davalı kefil [...]a 25/10/2019 tarihinde yapılması) gözetilerek davanın reddine karar verilmesi gerekirken mahkemece yazılı şekilde hüküm kurulması Dairemizce isabetsiz bulunmuştur.

Tüm bu nedenlerle davacı tarafın istinaf başvurusunun kamu düzeni gözetilerek kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davanın reddine karar vermek gerekmiş ve takdiren aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM: Yukarıda Açıklanan Nedenlerle;

A)1-Davacı vekilinin istinaf başvurusunun kamu düzeni gözetilerek HMK'nun 353/(1)-b.2 maddesi gereğince KABÜLÜ ile

2-Ankara 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 16/03/2022 tarih ve 2020/616 Esas 2022/173 Karar sayılı kararının HMK'nın 353/(1).b-2 maddesi uyarınca KALDIRILMASINA,

B)1-Davanın takip hukukuna ilişkin dava şartı yönünden REDDİNE,

2-Alınması gerekli olan 732,00 TL karar ilam harcının, bu dosya için yatırılan 70.820,84-TL peşin harç ve 29.319,33-TL icra peşin harcı toplam 100.140,17-TL'den mahsup edilerek bakiyesi 99.408,17-TL harcın karar kesinleştiğinde ve talep halinde davacı bankaya iadesine,

3-Davacı banka tarafından yapılan yargılama giderinin üzerinde bırakılmasına,

4-Bakiye gider avansının karar kesinleştiğinde talep halinde davacıya iadesine,

5-Davalı tarafın duruşmalara katılmadığı vekille de temsil edilmediği anlaşılmakla lehine vekalet ücreti takdirine yer olmadığına,

C) 1-İstinafa başvuran davacı taraftan peşin alınan 492,00-TL ve 179,90-TL istinaf maktu karar harcının kararın kesinleşmesi ve talebi halinde yatıran davacıya iadesine,

2-İstinaf aşamasında yapılan giderler ile 492,00-TL ve 179,90-TL istinaf kanun yolu başvuru harcının davacı tarafın üzerinde bırakılmasına,

Dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda HMK'nın 361. maddesi uyarınca gerekçeli kararın tebliğinden itibaren iki haftalık süre içerisinde Yargıtay'da temyiz kanun yolu açık olmak üzere oy birliği ile karar verildi.

**SAKARYA
BÖLGE ADLİYE
MAHKEMESİ
5. HUKUK DAİRESİ**

Esas No. 2025/952

Karar No. 2025/952

Tarihi: 18.6.2025

İlgili Kanun/Madde

6100 s. HMK/119, 190, 194, 27

- **ARABULUCULUK TUTANAĞI**
- **ARABULUCULUK TUTANAĞINDA ALACAK KALEMLERİNİN TEK TEK BELİRTİLMESİNİN GEREKLİ OLUP OLMADIĞI**
- **USUL EKONOMİSİ İLKESİ**
- **SOMUTLAŞTIRMA YÜKÜ**
- **İSPAT YÜKÜ**
- **HAKİMİN DAVAYI AYDINLATMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ**

ÖZETİ: *Sonuç olarak dava öncesi arabulucuya başvurulduğunun belgelenmesi yeterli olup, dava dilekçesinde talep edilen alacak kalemlerinin tümünün veya bir ya da birkaçının arabuluculuk tutanağında ismen yazılı olmadığı bu nedenle dava şartının yerine getirilmediği gerekçesiyle davanın, tamamen veya arabuluculuk tutanağında adı zikredilmeyen alacak kalemi yönünden ayırma kararı verilerek o kalem veya kalemler yönünden dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmesi usul ve yasaya uygun olmamıştır. ... dava dilekçesinde, gerek 6100 sayılı Kanun madde 119/1-e. gerekse madde 194 gereğince somutlaştırma yükünün yerine getirilmemiş olması halinde, önce hâkim davayı aydınlatma ödevi ve ön incelemedeki görevi gereği, somut olmayan hususların belirlenmesini (yeni bir vakıa meydana getirmeden, sadece mevcut vakıa kapsamında) davadan istemeli, bu eksiklik tamamlanırsa yargılamaya devam edilerek karar verilmeli, bu eksiklik tamamlanmaz, somutlaştırma gerçekleşmezse, ispatsız kalan davanın reddine karar verilmesi gereklidir.*

Taraflar arasındaki Maddi Zarar Tazmini Talebi (Hizmet Sözleşmesinden Kaynaklanan) davası nedeniyle yapılan yargılama sonunda, İlk Derece Mahkemesince dava şartı yokluğundan usulden red kararı verilmiştir.

İlk derece mahkemesinin kararı davacı vekili tarafından istinaf edilmekle; kesinlik, süre, istinaf şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, istinaf dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Üye Hakim tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkili şirketin davalı Sakarya Elektrik Dağıtım A.Ş. (SEDAŞ) ile aralarında düzenlenen 20.02.2018 tarihli abonelik sözleşmesine istinaden davalı SEDAŞ'tan elektrik hizmeti aldığını, davalı SEDAŞ tarafından sağlanan elektrik enerjisinde abonelik sözleşmesinin kurulduğu 20.02.2018 tarihinden itibaren birçok kez elektrik voltajının düşüp yükseldiğini ve aynı zaman da kesintiye uğradığını, söz konusu voltaj değişiklikleri nedeniyle müvekkilinin işletmekte olduğu otelde bulunan eşyaların ciddi şekilde zarar gördüğünü, eşyaların bir kısmının kullanılamaz hale gelerek yenisiyle değiştirildiğini, bir kısmının ise tamir ettirildiğini, bu duruma bağlı olarak da müşterilere verilen hizmette aksaklıklar yaşandığını, davalı SEDAŞ'ın ayıplı hizmet sunduğunu, dolayısıyla müvekkillerinin uğramış olduğu zararı karşılaması gerektiğini, yukarıda belirtilen hususlar dışında 15/07/2023 tarihinde planlı olmayan bir elektrik kesintisi yaşanmış olup davalı şirket tarafından 5 gün boyunca bu sorunun giderilemediğini, 15/07/2023 tarihi yaz döneminde olup bir otel için de oldukça önemli olduğunu, dolayısıyla bu dönemde yaşanan arıza nedeniyle müvekkili şirket müşteri kaybetmiş olup 5 gün boyunca hizmet veremediğinden dolayı zarar gördüğünü, davalı SEDAŞ ile işbu hususlarda defalarca görüşme yapıldığını ancak bir sonuç alınmadığından müvekkillerinin ticari hayatının olumsuz etkilendiğini, müvekkillerinin ciddi maddi kayıpları bulunmakta olup söz konusu zararların davalı SEDAŞ'ın kusuru nedeniyle meydana geldiğini, müvekkili şirketin müşteri ve itibar kaybının bilirkşi marifetiyle tespitinin mümkün olduğunu belirterek 10.000 TL zararın ara-

buluculuk başvuru tarihinden itibaren ticari temerrüt faizi ile davalıdan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; davalı müvekkili ile davacı yan arasında imzalanan abonelik sözleşmesinin başlangıcını 20.02.2018 tarihi olduğunu, söz konusu tarihten itibaren meydana gelen zararların tazminine ilişkin taraflarına karşı açılan iş bu davada ayıplı hizmetin neden olduğu her türlü zararlardan dolayı yapılacak talepler üç yıllık zamanaşımına tabi olduğu için davalı yanın taleplerinin zamanaşımına uğradığını, davalı müvekkili ile davacı arasında imzalanan abonelik sözleşmesinin başlangıç tarihi olan 20.02.2018 tarihinden itibaren meydana gelen zararların tazminine ilişkin açılan iş bu davada; meydana geldiği ileri sürülen zarara ilişkin zararı öğrenme tarihinden itibaren 2 yıllık süre geçmiş olduğu için davacı yanın taleplerinin zamanaşımına uğradığını, davaya konu yerde ve tarihte voltaj dalgalanmasından kaynaklı uğranılan zararların tazminine ilişkin müvekkili şirkete herhangi bir başvuru yapılmadığını, müvekkili SEDAŞ tarafından sağlanan elektrik enerjisinde abonelik sözleşmesinin kurulduğu tarihten itibaren bir çok kez elektrik voltajı düştüğü, yükseldiği ve aynı zamanda kesintiye uğramış olduğunun gerçek olmadığını, iddia edildiği üzere söz konusu voltaj değişiklikleri nedeniyle davacı şirketin işletmiş olduğu otelde bulunan eşyaların zarar görmüş olmasının müvekkili şirket SEDAŞ'ın sorumluluğu kapsamına girmediğini davacı tarafından salt yetkili servis raporuna dayanılarak müvekkili şirketin sorumlu olduğunu kabul etmenin hukuka aykırı olacağını, ayrıca davacı şirketin yüksek gerilimlere karşı koruma görevi yapan cihazın çalışmadığı veya bulunmaması nedeniyle cihazların yüksek gerilimden dolayı zarar görme ihtimali olduğunu, davacı şirketin gerekli özen ve tedbiri göstermeyerek söz konusu zararın ortaya çıkmasına sebebiyet verdiğini belirterek davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararına göre;...

1-Davacının elektrik kesintisi nedeniyle şirketin hizmet veremediği iddiasına dayalı zarar yönünden davanın, 6102 Sayılı Yasanın 5/A -1 ve HMK'nın 115/2 Maddeleri gereğince, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden REDDİNE,

2-Davacının cihazlarda meydana geldiği iddia olunan zararın tazmini yönündeki davasının, ispatlanamadığından esastan REDDİNE, karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili istinaf isteminde bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

Davacı vekili istinaf dilekçesinde; dava dilekçesindeki talepleri ile arabuluculuk dosyasındaki taleplerinin birbirinden ayrı olmadığını, bu nedenle yerel mahkeme kararının hatalı olduğunu, dava dilekçesinin ekinde imzalı arabuluculuk son tutanağının sunulduğunu, arabuluculuk tutanağında "başvurucunun talep ettiği SEDAŞ'tan alınan elektrik hizmetinin olması gerektiği gibi verilmemesi iddiasıyla eşyaların ve cihazların zarar görmesi nedeniyle yaşanan maddi kayıpların tazmini istemli uyuşmazlık konusunda anlaşmaya varamadılar." denildiğini, son tutanak incelendiğinde taleplerinde "maddi kayıpların tazmini" şeklinde genel bir alacağın vurgulandığının görüldüğünü, bu talebin içine aynı zamanda dava dilekçesinde olduğu gibi elektrik kesintisi nedeniyle şirketin hizmet veremediği iddiasına dayalı zararın tazmini talebinin de girdiğini, talebin lafzına baktığımızda mahkemenin

yanlış bir yorumlama yaptığı ve birbirinden bağımsız birden fazla istemin aynı davada (davaların yığılması) durumunun oluşmadığının da görüleceğini, kabul anlamına gelmemesi kaydıyla, dava öncesi arabuluculuğa başvurulması yeterli olup, dava dilekçesinin talep kısmındaki hususların belirtilmemesinin usulden ret sebebi olamayacağını, eldeki davanın talepleri doğrultusunda aynı mahkemede aralarında bağlantı bulunan Sakarya Asliye Ticaret Mahkemesi 2023/604 E. Sayılı dosyası ile birleşmesi gerektiğini, birleşecek dosyanın arabuluculuk sürecinde davanın reddine sebep olan tüm başvuruların yapıldığını, dosyalar birleştirildiğinde görüleceği üzere mahkemenin usulden ret kararı verdiği durumun meydana gelmediğinin görüleceğini, taleplerin somutlaştırılmadığı iddiası hatalı olup, bilirkişi tarafından hasarlar ve zararlar tespit edilmeden davanın reddinin kabul edilemeyeceğini, mahkemenin talebi doğrultusunda müvekkili tarafından somutlaştırma işleminin olması gerektiği gibi yapıldığını, ayrıca mahkemenin bilirkişi ve keşif delilleri uyarınca bilirkişiye başvurup, bilirkişi tarafından da zararlarının tespitini yapması gerekirken doğrudan ispatlanamadığı gerekçesi ile dosyayı karara çıkartması hak ihlali olup, hukuka aykırı olduğunu, elektrik kesintisi ve voltaj dalgalanmalarının her birinin kayıtlarla sabit olduğunu, müvekkili bunun neticesinde tüm zararların dayandığı vakıaları somut olarak sunmuş olup, bilirkişi incelemesi ve keşif yapılması halinde zararın boyutlarının ortaya çıkacağını da bildirdiğini beyanla; arz ve izah edilen nedenlerle; fazlaya ilişkin tüm hakları saklı kalmak kaydıyla, istinaf başvurularının kabulü ile yerel mahkeme kararının kaldırılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı vekili cevap dilekçesinde; davacı vekilinin vermiş olduğu hukuki dayanağı olmayan ve soyut iddialarına ilişkin istinaf dilekçesinin esastan reddine, yerel mahkeme kararının onanmasına karar verilmesini talep etmiştir.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, Maddi Zarar Tazmini Talebi (Hizmet Sözleşmesinden Kaynaklanan) istemine ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

6100 Sayılı HMK, 6102 sayılı TTK, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu

3. Değerlendirme

Dava; elektrik hattındaki dalgalanma nedeniyle davacının işletmesindeki cihazlardaki arıza nedeniyle oluşan maddi zararın tazmini talebine ilişkindir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 355. maddesi gereğince kamu düzeni yönünden ve istinaf sebepleri ile sınırlı olarak inceleme yapılmıştır.

İlk derece Mahkemesince, davacının elektrik kesintisi nedeniyle şirketin hizmet veremediği iddiasına dayalı zarar talebi yönünden davanın, 6102 Sayılı Yasanın 5/A-1 ve HMK'nın 115/2 Maddeleri gereğince, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine; davacının cihazlarda meydana geldiği iddia olunan zararın tazmini yönündeki davasının ispatlanamadığından esastan reddine dair verilen karar davacı vekiline istinaf edilmiştir.

1-Davacının elektrik kesintisi nedeniyle şirketin hizmet veremediği iddiasına dayalı zarar talebi yönünden davanın, 6102 Sayılı Yasanın 5/A-1 ve HMK'nın 115/2 Maddeleri gereğince, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine dair karar yönünden yapılan incelemede;

HMK'nın 115/2 maddesi gereğince Mahkemece, dava şartı noksanlığının tespiti halinde davanın usulden reddine karar verileceği; 140/3 maddesinde de, ön inceleme duruşmasının sonunda, tarafların sulh veya arabuluculuk faaliyetinden bir sonuç alıp almadıkları, sonuç alamadıkları takdirde anlaşamadıkları hususların nelerden ibaret olduğu tutanakla tespit edileceği, tutanağın altının duruşmada hazır bulunan taraflarca imzalanarak tahkikatın bu tutanak esas alınmak suretiyle yürütüleceği hüküm altına alınmıştır.

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'un 17/2 maddesi: "Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaştıkları, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı bir tutanak ile belgelendirilir. Arabulucu tarafından düzenlenecek bu belge, arabulucu, taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanır. Belge taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanmazsa, sebebi belirtilmek suretiyle sadece arabulucu tarafından imzalanır.", 17/3 maddesi: "Arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arabulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapar."

Öte yandan T.C. Anayasası'nın 141/son maddesi ile "Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğu" belirtilmiş, 6100 sayılı HMK'nın usul ekonomisi ilkesi başlıklı 30. maddesi ile de "Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür." hükmüne yer verilmiştir.

Yasa koyucunun, arabuluculuk kurumunu düzenleme altına almadaki amacının, taraflar arasındaki uyuşmazlıkları mahkemeye başvurmadan, gereksiz masraf yapmadan, barışçı yollarla ve kısa zamanda çözüme kavuşturmak olduğu tartışmasızdır.

Anılan düzenlemeler hep birlikte değerlendirildiğinde ve arabuluculuk kurumunun amacı gözetildiğinde dava açılmasından önce arabulucuya başvurulmuş olması yeterlidir. Önemli olan husus, dava açılmadan önce dava şartının yerine getirilmesi, yani usulünce arabulucuya başvurulması olduğundan, dava dilekçesi ile talep edilen alacak kalemlerinin arabuluculuk tutanağında hiç yazılmamış olması veya kısmen yazılmış olması hallerinde tutanakta yazılı olmayan alacak kalemleri yönünden dava şartının yerine getirilmediğinden söz edilemez ve davanın usulden reddi gerekmez.

Dava konusu isteklerin tümü veya tutanakta yer almayan sadece bir kalem istek için davadan önce arabulucuya zaten gitmiş olan tarafı tekrar arabulucuya göndermenin yasa koyucunun amacı, Anayasa ve yasa hükümleri ile bağdaşmadığı, usul ekonomisi ilkesine aykırı olduğu, uyuşmazlığın çözüm sürecinin daha da uzamasına ve masrafların artmasına yol açacağı da ortadadır. Öte yandan hakimnin buradaki görevi sadece dava açılmadan önce arabulucuya başvurulup başvurulmadığını gözetmekle sınırlı olduğundan, dava dilekçesi ile istenen alacakların, arabuluculuk tutanağında tek tek sayılıp sayılmadığını veya bir veya birkaçının eksik yazıldığını kendiliğinden nazara alarak dava şartı yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine karar vermemesi gerekir.

Sonuç olarak dava öncesi arabulucuya başvurulduğunun belgelenmesi yeterli olup, dava dilekçesinde talep edilen alacak kalemlerinin tümünün veya bir ya da birkaçının arabuluculuk tutanağında ismen yazılı olmadığı bu nedenle dava şartının yerine getirilmediği gerekçesiyle davanın, tamamen veya arabuluculuk tutanağında adı zikredilmeyen alacak kalemi yönünden ayırma kararı verilerek o kalem veya

kalemler yönünden dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmesi usul ve yasaya uygun olmamıştır.

2-Davacının cihazlarda meydana geldiği iddia olunan zararın tazmini yönündeki davasının ispatlanamadığından esastan reddine dair verilen karar yönünden yapılan incelemede;

Somutlaştırma yükü HMK'nın 194. Maddesinde düzenlenmiş olup, madde-nin birinci fıkrası uyarınca, taraflar dayandıkları vakıaları, ispata elverişli bir şekilde somutlaştırmakla yükümlüdür. Madde gerekçesinde, maddenin ihdas amacının, uygulamada genel geçer ifadelerle somut vakıalara dayanmadan davaların açılıp yürütülmesinin önüne geçmek olduğu belirtilmiştir. Gerekçenin devamında, "Bir davada, ispat faaliyetinin tam olarak yürütülebilmesi, mahkemenin uyumsuzluğu doğru tespit ederek yargılama yapabilmesi, karşı tarafın ileri sürülen vakıalara karşı kendini savunabilmesi için, iddia edilen vakıaların açık ve somut olarak ortaya konulması gerekir. Genel geçer ifadelerle, somut bir şekilde ortaya koymadan iddia veya savunma amacıyla vakıaların ileri sürülmesi durumunda, yargılamanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi mümkün olmayacağı gibi, vakıaların anlaşılması için ayrıca bir araştırma yapılması ve zaman kaybedilmesi söz konusu olacaktır. Taraflar, haklarını dayandırdıkları hukuk kuralının aradığı koşul vakıalara uygun, somut vakıaları açıkça ortaya koymalıdır. Bu vakıaların somut olarak ileri sürülmesi, ilgili taraf için bir yüküttür; bu yükü yerine getirmeyen sonuçlarına katlanacaktır." şeklindeki ifadelere yer verilerek somutlaştırma yükünün anlam ve önemi vurgulanmıştır.

6100 sayılı Kanun'un 119/1-e. maddesi uyarınca da, davacının iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetlerinin dava dilekçesinde yer alması zorunludur. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 25. maddesi gereğince de hâkim, tarafların ileri sürmediği vakıaları ve söylemediği bir şeyi dikkate alamaz, hatırlatmada dahi bulunamaz ve hâkimin kendiliğinden delil toplaması da mümkün değildir. Kanunda vakıaların açık ve somut olarak gösterilmesi yeterli görülmemiş, 6100 sayılı Kanun'un 119/1-f. hükmünde ayrıca, açık ve somut olarak gösterilmesi gereken her bir vakıanın hangi delille ispat edileceğinin de belirtilmesi aranmıştır. Keza, bu durum, yukarıda açıklanan 194. maddenin ikinci fıkrasının da tereddüt uyandırmayacak derecede açık hükmünün bir gereğidir.

Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, davacı, dilekçesinde talebinin dayanağı olan vakıaları tek tek, açık ve somut olarak göstermek ve her bir vakıanın hangi delillerle ispat edileceğini de somut olarak belirtmek durumundadır. Bu eksiklikleri gidermenin yolu, 119/2. fıkrasındaki süre vermek değildir. Zira, 6100 sayılı Kanun'un 119. maddesinde dilekçedeki eksiklik halinde ne yapılması gerektiği maddenin 2. fıkrasında belirtilmiştir. Bu fıkra ve maddenin gerekçesine bakıldığında, Kanun koyucunun, dilekçedeki bazı eksikliklerin bir haftalık süre verilerek tamamlanması, tamamlanmadığı takdirde de davanın açılmamış sayılması gerektiğini kabul ettiği görülmektedir. Bunlar, 119. maddenin 1. fıkrasının (b), (c), (ç), (ğ), (h) bentlerindeki hallerdir. Bunun dışındaki hallerde ne yapılacağı 119. maddede belirtilmeyip ya ilgili özel kanun hükmüne (örneğin, dava değerinin gösterilmemesi halinde Harçlar Kanunu hükümleri) veya diğer hükümlere başvurulması gerekmektedir. Dilekçede vakıaların hiç ya da somut olarak gösterilmemesi ve delillerle bağlantı kurulmaması halindeki özel düzenleme ise 194. maddedir. Dolayısıyla bu hükümden hareketle sorun çözülmelidir.

Daha önce doktrinde ve kısmen yargı kararlarında zikredilen somutlaştırma yükü, 6100 sayılı Kanun ile birlikte açık bir kanunî düzenlemeye kavuşmuştur. Ancak, bu noktada iddia yükü ile somutlaştırma yükünü birbirinden ayırdetmek de gerekir. Dilekçede hiçbir vakıaya veya hukukî nitelikte vakıa sayılacak iddialara yer verilmemişse, o zaman "iddia yükünün" yerine getirilmemesinden; belirli vakıa iddiaları mevcut olmakla birlikte, bunların somut ve açık şekilde gösterilmemesi (ve delillerle bağlantı kurulmaması) halinde ise, somutlaştırma yükünün yerine getirilmemesinden söz edilir. Bu her iki yük de usûlî yükler olmakla birlikte, sonuçları ayrı değerlendirilmelidir. İddia yükünün yerine getirilmemesi halinde, gerçek anlamda bir vakıa iddiası mevcut değildir ve 6100 sayılı Kanun'un 25. maddesi gereğince hâkimin mevcut olmayan bir vakıaya dayanması, hatta bunu hatırlatması mümkün olmayacaktır. İddia edilmeyen bir şeyin ispatına yönelik faaliyetten de söz edilemez. Kısaca, iddia yoksa, ispat da yoktur. Bu sebeple, iddia yükünün yerine getirilmemesi halinde, dilekçeler teatisi aşamasında bu eksiklik tamamlanmamışsa, bu aşamadan sonra başkaca bir inceleme yapmadan, işin esasına girmeden, davanın "iddia yükü yerine getirilmediğinden usûlden reddi" gerekir. Çünkü, esasa girip ne ön inceleme ne tahkikat konusu yapılacak bir vakıa mevcuttur.

Davacının dilekçesinde talebine dayanak yaptığı bazı iddialar (vakıalar) olmakla birlikte, bunlar somut ve açık değilse, o zaman somutlaştırma yükünün yerine getirilmemesinden söz edilmelidir. Somutlaştırma yükü yerine getirilmeden ne karşı tarafın sağlıklı savunma yapması ne de sağlıklı bir hüküm verilmesi mümkündür. Çünkü, karşı tarafın hukukî dinlenilme hakkının gereği olarak açıklama ve ispat hakkını kullanabilmesi için, öncelikle kendisine yöneltilen iddialar hakkında tam olarak bilgilenmesi zorunludur (m. 27). Keza, hükümde nelerin yer alması gerektiğini belirten 6100 sayılı Kanun'un 297. maddesi gereğince, tarafların iddia ve savunmalarının, uyuşmazlık noktalarının, hükmün dayandığı ve sabit görülen vakıaların, tam olarak gösterilmesi aranmaktadır (m. 297/1-c). Somut vakıalar olmadan, hâkimin sağlıklı ve somut bir karar vermesi de mümkün değildir.

Davanın dayanağı olan vakıaların soyut olarak gösterilmesi yetmez, bu vakıaların ispata elverişli şekilde zaman, mekan ve içerik olarak somutlaştırılması zorunludur. Somutlaştırmak, bir iddiayı, zaman, mekân, kişi, oluş şekli gibi unsurlarıyla algılamaya, anlamaya, tartışmaya, ispata elverişli şekilde ortaya koymaktır. Vakıaların somutlaştırılmasından sonra, karşı tarafça savunma yapılabilir ve mahkemece bir vakıa tam olarak algılanabilir, ispat faaliyeti yürütülebilir ve vakıa üzerinde inceleme ve tartışma yapılarak karar verilebilir. Soyut ve genel ifadelerle dilekçe yazmak, tarafın kendi bilmediği bir şeyi karşı tarafın bilmesini ve mahkemenin de talepte dahi bulunanın bilmediği, somut olarak ileri sürmediği, belirsiz bir şeyden sonuç çıkarmasını beklemek anlamına gelir ki, bu durum hukuk kuralları bir yana mantık kurallarıyla da bağdaşan bir durum değildir. Yargıtayın yerleşik kararlarında da belirtildiği üzere, dava malzemesini getirmek tarafların, hukuku uygulamak mahkemenin işidir. Taraflar dava malzemesini eksik değil, tam olarak getirmek durumundadırlar. Unutmamak gerekir ki, talebin tam tespit edilemediği belirsiz alacak davasında dahi, talep konusu belirsiz olsa dahi, Kanun hukuki ilişkinin belirlenmesini zorunlu kılmıştır (HMK m. 107). Çünkü, kişi, belirsiz ve bilinmeyen bir hukukî ilişki ve vakıadan hareketle bir talepte bulunamaz.

Somitlaştırma yükü de iddia yükü gibi usûlî bir yük olmakla birlikte, sonucu iddia yükünden farklıdır. İddia yükünde ortada bir vakıa yokken, somutlaştırma yükünde bir vakıa mevcut, ancak kanunun aradığı şekilde açık ve somut değildir. Bu durumda, özellikle hâkimin davayı aydınlatma ödevi (HMK m. 31) ile ön ince-

leme hükümleri (HMK m. 320, 137, 140) dikkate alınmalıdır. Çünkü, "maddi ve hukuk açıdan belirsiz yahut çelişkili" hususlarda hâkim davayı aydınlatmak durumundadır. Somut olmayan vakılarda, maddi ve belirli ölçüde hukuki belirsizlik mevcuttur, bu belirsizliğin giderilmesi gerekir. Bu belirsizlik dilekçelerin verildiği aşamada giderilebileceği gibi, özellikle gerek 6100 sayılı Kanun madde 320 gerekse madde 137 ve 140 hükümleri gereğince, hâkim tarafından bu konuda çaba gösterilmesi, anlaştıkları ve anlaşamadıkları noktaların tek tek belirlenmesi gerekli ve zorunlu olup bu aynı zamanda hâkimin ödevidir. Bu çerçevede hâkimin ön incelemede mutlaka somutlaştırmayı sağlaması gerekir. Bu sebeple, sadece tarafların dilekçelerini tekrar ettikleri yönündeki beyanların tutanağa geçirilmesi veya soyut ifadelerle tespit yapılması yeterli değildir. Bu, mahkemenin yargılamayı yürütmesi bakımından sağlıklı olmayacağı ve Kanuna aykırı olacağı gibi, Yargıtay denetimine elverişli bir durum da oluşturmayacaktır. Bunun gibi, tarafların üzerinde bulunan yükleri (iddi, somutlaştırma ve ispat yükü) ve hâkimin görevi ve ödevini bilirkişinin üzerine yıkarak, bilirkişinin bu tespitleri yapması da beklenemez ve bu tespitlere göre de dava yürütülemez. Zira, tarafın iddiası olmayan veya somutlaştırmadığı bir hususu, bilirkişi incelemeyebilir, değerlendiremez; bilirkişi hâkimin yerine de geçerek davayı aydınlatamaz, uyumsuzluk ve vakia belirlenmesinde bulunamaz. Bilirkişi ancak, varolanı inceleyebilir, açıklayabilir, teknik bilgisiyle istenen hususu tespit edebilir. Başlangıçta taraflarca ve hâkim tarafından gerçekleştirilmeyen bu işlemlerin sonradan bilirkişi marifetiyle giderilmesi usûlen mümkün değildir.

Eğer somutlaştırma yükü, hâkimin davayı aydınlatma ödevi ve ön incelemedeki görevine rağmen, davacı tarafından yerine getirilmemişse, o zaman bu yüke bağlanan yaptırım ortaya çıkacaktır. Somutlaştırma yükünün yerine getirmemenin yaptırımı, ispat yükünü yerine getirmemektir. Bu ise, aslında vakianın ispata elverişli kabul edilememesi ve bunun sonucu olarak da belirsizlik rizikosuna katlanma şeklinde gerçekleşecektir. Böyle bir durumda, somutlaştırma yükü ve dolayısıyla ispat yükü yerine getirmedikten, ispat edilemeyen davanın reddi sonucu doğacaktır ki, bu da davanın esastan reddi olup işin esası bakımından kesin hüküm olacaktır.

Sonuç olarak dava dilekçesinde, gerek 6100 sayılı Kanun madde 119/1-e. gerekse madde 194 gereğince somutlaştırma yükünün yerine getirilmemiş olması halinde, önce hâkim davayı aydınlatma ödevi ve ön incelemedeki görevi gereği, somut olmayan hususların belirlenmesini (yeni bir vakia meydana getirmeden, sadece mevcut vakia kapsamında) davacıdan istemeli, bu eksiklik tamamlanırsa yargılamaya devam edilerek karar verilmeli, bu eksiklik tamamlanmaz, somutlaştırma gerçekleşmezse, ispatsız kalan davanın reddine karar verilmesi gereklidir.

Öte yandan, itirazın iptali davasında davacının talebi itirazın iptali olmakla birlikte icra takibinden birden çok alacak kalemi talep edildiğinde hangi alacak kalemi için ne kadar talep edildiğinin açıklanarak netice talebin belirli hale getirilmesi zorunluluktur.

Anılan Kanun'un 90. maddesi; "Süreler, kanunda belirtilir veya hâkim tarafından tespit edilir. Kanunda belirtilen istisnai durumlar dışında, hâkim kanundaki süreleri artıramaz veya eksiltemez. Hâkim, kendisinin tespit ettiği süreleri, haklı sebeplerle artırabilir veya eksiltebilir; gerekli gördüğü takdirde, bu konudaki karardan önce tarafları da dinler."

94. maddesi ise;" Kanun'un belirlediği süreler kesindir. Hâkim, tayin ettiği sürenin kesin olduğuna karar verebilir. Aksi hâlde, belirlenen süreyi geçirmiş olan taraf yeniden süre isteyebilir. Bu şekilde verilecek ikinci süre kesindir ve yeniden süre verilemez. Kesin süre içinde yapılması gereken işlemi, süresinde yapmayan tarafın, o işlemi yapma hakkı ortadan kalkar." düzenlemesini içermektedir.

Dosya içeriğine göre somut dosyada; davacı, işletiminde olan Otelde, açıklama dilekçelerinde yer verdiği tarihlerde meydana gelen elektrik dalgalanmasından kaynaklanan zararlarının tazminini talep etmektedir. Mahkemece, verilen süre içerisinde sunulan açıklama dilekçeleri ile tesiste zarar gördüğü iddia olunan cihazların tamirâtı için yapılan masraflara ilişkin faturalar sunulmuş, elektrik dalgalanmasına dair tarih aralıkların bildirilmiş, bunun dışında keşif, bilirkişi incelemesi ve yemin deliline dayanılmaktadır. Böylece, davacı, değerlendirilmesi yapılan bu alacak kalemi yönünden talebini somutlaştırmış olup, Mahkemece davanın reddi isabetsiz olmuştur

Mahkemece davanın esasına girilerek tarafların delillerinin toplanması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiğinden ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına ve dosyanın geri çevrilmesine karar verilmesi gerekmiştir.

V. KARAR

Açıklanan sebeplerle; davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile, ilk derece mahkemesi kararının 6100 Sayılı HMK'nın 353/1-a.4 ve 6. Maddeleri gereğince kaldırılmasına ve dairemiz kararına uygun şekilde karar verilmek üzere dosyanın mahkemesine gönderilmesine dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM: Yukarıda açıklanan nedenlerle;

Davacının istinaf başvurusunun KABULÜNE,

1-KOCAELİ 3.ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ'nin 02/07/2020 tarih, 2019/377 E - 2020/100 K sayılı kararının KALDIRILMASINA,

2-Dosyanın Dairemiz kararına uygun şekilde yeniden karar verilmek üzere mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

3-Davacı tarafça yatırılan istinaf maktu karar harcının (615,40 TL) istek halinde iadesine,

4-Davacı tarafça yapılan istinaf yargılama giderlerinin ilk derece mahkemesince yeniden verilecek kararda dikkate alınmasına,

5-İstinaf kararının ilk derece mahkemesince taraflara tebliğine,

Dosya üzerinde yapılan inceleme neticesinde, 6100 sayılı HMK'nın 353/1-a.6, maddesi gereğince KESİN olmak üzere 18/06/2025 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

İZMİR BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ 14. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/430
Karar No. 2025/1472
Tarihi: 18.11.2025

İlgili Kanun/Madde
6100 s. HMK/376

- YARGILAMANIN YENİLENMESİ
- İLAM ZAMANAŞIMI

ÖZETİ: Somut olayda; yargılamanın yenilenmesi istenen İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2018/1098 Esas, 2021/458 Karar Sayılı kararı çerçevesinde birleşen İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2005/200 E. Sayılı davasına ilişkin karar 15/03/2022 tarihinde, yargılamanın yenilenme sebebi olarak gösterilen İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 1993/290 Esas, 1994/295 Karar Sayılı kararın ise 20/03/1995 tarihinde kesinleştiği görülmektedir. İki kararın kesinleşme tarihleri arasında yaklaşık 27 yıllık bir süre geçmiştir. Buna göre; ilk kesin ilam "Davanın reddi" yönünde olup herhangi bir işleme de konu olmadığına göre, İİK. 'nın 39. Maddesi gereği çoktan zamanaşımına uğramıştır. Bu durumda HMK. 'nın 377/2. Maddesi gereği, aynı kanunun 375/1-(ı) maddesine dayandırılan yargılamanın yenilenmesi süresi de çoktan geçmiştir.

İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 15.01.2025 tarih ve 2024/587 Esas, 2025/38 Karar sayılı kararının, istinaf başvurusu yoluyla incelenmesinin Yargılamanın yenilenmesini talep eden (davalı) vekili tarafından istenilmesi üzerine, daimimize gönderilen dosya incelendi, dosya içeriğine göre incelemenin duruşmasız olarak yapılması uygun görülmekle, gereği konuşulup düşünüldü.

İSTEK:

Yargılamanın yenilenmesini isteyen (davalı) vekili dilekçesinde özetle; "Taraflar arasındaki arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi gereği, arsa sahibi olan davacı tarafından davalı yüklenici Kooperatif aleyhine İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 1993/290 Esas Sayılı dosyası kapsamında sözleşmenin feshi ile el atmanın önlenmesi davası açıldığı, bu davanın 1994/295 Karar Sayılı kararla reddedildiği ve kesinleştiği, aynı davacının, davalı Kooperatif ile diğer davalı [...] A.Ş. Aleyhine İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2005/200 Esas Sayılı dosyasında açtığı ecrimisil ve tahliye davasını ıslah ederek geriye etkili fesih isteminde bulunduğu, anılan davanın İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2018/1098 Esas Sayılı dosya kapsamında birleştirildiği ve yargılama sonunda, önceki 1993/290 Esas Sayılı davadaki davanın reddi yönündeki kesin hükümle çelişir bir şekilde sözleşmenin geriye etkili olarak feshine karar verildiği, bunun HMK. 'nın 375/1-ı maddesi gereğince yargılamanın yenilenmesi sebebi olduğu" iddiası ile, İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2005/200 Esas Sayılı dosyasının birleştirildiği 2018/1098 Esas Sayılı dosyasından tefrik edilerek yargılamanın yenilenmesine karar verilmesini istemiştir.

SAVUNMA:

Karşı taraf (davacı) vekili cevap dilekçesinde özetle; "yargılamanın yenilenmesi şartlarının oluşmadığını" ifade ederek, isteğin reddine karar verilmesini istemiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI:

İlk derece mahkemesinin 15.01.2025 tarih ve 2024/587 Esas, 2025/38 Karar sayılı kararında özetle; "İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 1993/290 Esas Sayılı davasının 11/01/1990 tarihinde açıldığı, İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2005/200 Esas Sayılı davasının ise önceki davadan yaklaşık 15 yıl sonra 09/06/2005 tarihinde açıldığı, her ne kadar her iki davanın tarafları ile konusu aynı olsa da, ikinci davanın aradan geçen zaman içerisinde oluşan yeni sebep ve delillerle dayalı olarak talep edildiği, mahkemece de ikinci davanın karar gerekçesinde

yeni oluşan hukuki durumlara binaen karar verildiğinin açıklandığı, buna göre 1993/290 Esas Sayılı davada verilen kesinleşmiş red kararının 2005/200 Esas Sayılı davada verilen kabul hükmü yönünden HMK'nın 375/1-ı ve 377/2. Maddeleri gereğince yargılamanın iadesi sebebi olamayacağı" gerekçesi ile, yargılamanın yenilenmesi isteğinin usulden reddine karar verilmiştir.

İSTİNAF NEDENLERİ:

Yargılamanın yenilenmesini talep eden (davalı) vekili istinaf dilekçesinde özetle; "İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 1993/290 Esas Sayılı davasında verilen kesinleşmiş red kararına aykırı olarak İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2005/200 Esas Sayılı davasında kabul kararı verilmesinin HMK'nın 375/1-ı maddesi gereğince yargılamanın yenilenmesi sebebi olduğunu, mahkemece talebin usulden reddine karar verilmesinin yasaya aykırı olduğunu" belirterek, mahkeme kararının ortadan kaldırılmasına karar verilmesini istemiştir.

DEĞERLENDİRME:

İstinaf kanun yolu başvurusuna konu edilen karar hakkında; HMK'nın 355. maddesindeki düzenleme uyarınca, istinaf dilekçesinde belirtilen nedenler ve kamu düzenine ilişkin aykırılık bulunup bulunmadığı yönü gözetilerek yapılan inceleme sonucunda aşağıdaki değerlendirmeler yapılmıştır:

Dava, İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2018/1098 E. 2021/458 K. Sayılı dosyası kapsamında birleşen İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2005/200 E. 2005/487 K. Sayılı kesinleşmiş kararı ile ilgili olarak yargılamanın yenilenmesi isteğine ilişkindir.

İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 1993/290 Esas, 1994/295 Karar Sayılı kararı ve ilgili dosya kapsamı incelendiğinde: Taraflar arasındaki[...]İli, [...] İlçesi, [...]ada[...] parsel sayılı taşınmaz ile ilgili arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi gereği yüklenici davalı [...] Kooperatifi'nin edimini yerine getirmediği gerekçesi ile, davacı arsa sahibi [...] tarafından sözleşmenin feshi ve el atmanın önlenmesinin istendiği, yapılan yargılama sonunda sübut bulunmayan davanın reddine karar verildiği, iş bu kararın Yargıtay 15. HD'nin 16/11/1994 tarih ve 1994/5310 E., 1994/6843 K. Sayılı ilamı ile onanarak, ilgili karar düzeltme isteğinin de Yargıtay 15. HD'nin 20/03/1995 tarih ve 1995/806 E., 1995/1568 K. Sayılı ilamı ile reddedilerek kesinleştiği anlaşılmıştır.

Yargılamanın yenilenmesi isteğine konu olan İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2005/200 Esas Sayılı dosyası incelendiğinde: Davacı arsa sahibi [...] tarafından davalı yüklenici Kooperatif ve davalı [...] (daha sonra [...] A.Ş.) aleyhine başlangıçta ecrimisil ve tahliye davası açıldığı, bu davanın 2005/487 Karar Sayılı karar ile İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2018/1098 Esas Sayılı dosyası kapsamında birleştirildiği, bu dosyada yapılan yargılama sırasında birleşen davanın tamamen ıslah edilerek arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin geriye etkili olarak feshinin istendiği, yargılama sonunda ise İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2018/1098 Esas, 2021/458 Karar Sayılı kararı çerçevesinde birleşen İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2005/200 E. Sayılı davası hakkında; "Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine konu olan inşaatın imara aykırı olduğunun ve yasal hale getirilme olanağı da bulunmadığından yıkılması gerektiğinin idari yargı kararları ile tespit edildiği, buna göre sözleşmenin geriye etkili feshi koşullarının oluştuğunun, bu konuda her ne kadar İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 1993/290 Esas, 1994/295 Karar Sayılı davada verilmiş ve kesinleşmiş red kararı mevcut ise de, bu karardan sonra ortaya çıkan yeni hukuki durumlar nedeniyle önceki kararın kesin hüküm olamayacağı" gerekçesi ile, davalı [...]A.Ş. aleyhine açılan davanın pasif

hususla yokluğundan reddine, davalı Kooperatif aleyhine açılan fesih davasının kabulü ile sözleşmenin geriye etkili olarak feshine, yıkım ve diğer taleplerin idari yargı kararları ile kesinleşmiş olması nedeniyle reddine karar verildiği, iş bu kararın Yargıtay denetiminden geçerek 15/03/2022 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır.

6100 Sayılı HMK'nın 375. Maddesinde yargılamanın yenilenmesi sebepleri sınırlı olarak gösterilmiş olup, aynı maddenin 1. Fıkrasının (1) bendinde; "Bir dava sonunda verilen hükmün kesinleşmesinden sonra tarafları, konusu ve sebebi aynı olan ikinci davada, öncesine aykırı bir hüküm verilmiş ve hükmün de kesinleşmiş olması" da yargılamanın yenilenmesi sebebi sayılmıştır.

Aynı yasanın 377/2. Maddesinde ise; "375. Maddenin 1. Fıkrasının (1) bendinde yazılan sebepten dolayı yargılamanın yenilenmesi süresi ilama ilişkin zamanaşımı süresi kadardır" hükmü düzenlenmiştir.

2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun 39/1. Maddesinde; "İlama müstenit takip son muamele üzerinden on sene geçmekle zamanaşımına uğrar" hükmüne yer verilmiştir.

Yine HMK'nın 303/1. Maddesinde; "Bir davaya ait şekli anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir" hükmü düzenlenmiştir.

Somut olayda; yargılamanın yenilenmesi istenen İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2018/1098 Esas, 2021/458 Karar Sayılı kararı çerçevesinde birleşen İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2005/200 E. Sayılı davasına ilişkin karar 15/03/2022 tarihinde, yargılamanın yenilenme sebebi olarak gösterilen İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 1993/290 Esas, 1994/295 Karar Sayılı kararın ise 20/03/1995 tarihinde kesinleştiği görülmektedir. İki kararın kesinleşme tarihleri arasında yaklaşık 27 yıllık bir süre geçmiştir. Buna göre; ilk kesin ilam "Davanın reddi" yönünde olup herhangi bir işleme de konu olmadığına göre, İİK'nın 39. Maddesi gereği çoktan zamanaşımına uğramıştır. Bu durumda HMK'nın 377/2. Maddesi gereği, aynı kanunun 375/1-(1) maddesine dayandırılan yargılamanın yenilenmesi süresi de çoktan geçmiştir.

Kaldı ki diğer yandan; şekli olarak kesinleşmiş olan ilk ilamın, yine şekli olarak kesinleşmiş ikinci ilam için HMK'nın 303/1. Maddesi gereği maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği anlaşılmaktadır. Çünkü; her ne kadar iki davanın tarafları ve dava konuları aynı olsa da, dava sebepleri farklıdır. Dava sebebi, bir davada iddia edilen (ileri sürülen) vakıalardır. İlk davada ileri sürülen "Yüklenicinin süresinde sözleşme konusu binayı tamamlamadığı" iddiasına karşılık, ikinci davada "Yapılan binanın imara aykırı olduğunun ve yasal hale getirilme olanağının bulunmadığının, idari yargı tarafından da yıkım kararı verildiğinin ortaya çıktığı" ileri sürülmüş ve ikinci davada oluşan bu yeni vakıa çerçevesindeki hukuki duruma göre karar verilmiştir. Bu durumda HMK'nın 375/1-(1) maddesinde düzenlenen yargılamanın yenilenmesi sebebi de gerçekleşmemiştir.

Bu verilere göre; HMK'nın 375/1-(1) ve 377/2. Maddeleri gereği, hem süre yönünden, hem de sebep yokluğu yönünden yargılamanın yenilenmesi isteğinin dinlenme olanağı olmayıp, mahkemece isteğin HMK'nın 379. Maddesi gereğince usulden reddine karar verilmesi isabetlidir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle; dosya kapsamı, mahkeme gerekçesi ve yapılan değerlendirmeye göre mahkemece verilen karar usul ve yasaya uygun olup, yargılamanın yenilenmesini talep eden vekilinin istinaf kanun yoluna başvurusu-

nun HMK'nın 353/(1)-b/1. Maddesi gereğince esastan reddine yönünde esas hakkında yeniden karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM: Yukarıda açıklanan nedenlerle;

1-İzmir 2.Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 15.01.2025 tarih ve 2024/587 Esas, 2025/38 Karar sayılı kararı, usul ve esas yönünden hukuka uygun bulunduğundan, Yargılamanın yenilenmesini talep eden (davalı) vekilinin bu karara karşı yapmış olduğu istinaf kanun yoluna başvurusunun, 6100 sayılı HMK'nın 353/(1)-b-1. maddesi gereğince ESASTAN REDDİNE,

2-Yargılamanın yenilenmesini talep eden (davalı) vekilinin istinaf başvurusunun reddine karar verilmiş olması nedeniyle, alınması gerekli 1.379,99 TL harçtan peşin alınan 345,00 TL istinaf maktu karar harcının mahsubu ile kalan 1.034,99 TL harç bedelinin davalıdan alınarak Hazine'ye gelir kaydına,

3-Yargılamanın yenilenmesini talep eden (davalı) vekili tarafından yatırılan 1.683,10 TL istinaf kanun yoluna başvurma harcı ile istinaf kanun yolu giderlerinin kendi üzerinde bırakılmasına,

4-Kararın, ilk derece mahkemesince taraflara tebliğine,

Dair, dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 362/(1)-a. maddesi gereğince kesin olmak üzere 18.11.2025 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

**YARGITAY
VE
BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ
İCRA VE İFLÂS HUKUKU
KARARLARI**
**DECISIONS OF THE COURT OF CASSATION AND
REGIONAL APPELLATE COURT ON MATTERS
RELATING EXECUTION AND BANKRUPTCY LAW**

* Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararları
Court of Cassation Assembly of Civil Chambers Decisions

* Yargıtay Hukuk Daire Kararları
Court of Cassation Civil Chambers Decisions

Derleyen/Compiled by:

Arş. Gör. Dr./Res. Asst. Dr. Melih IŞIK

Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas
Hukuku Anabilim Dalı

*Akdeniz University Faculty of Law, Dept. of Civil Procedure and
Insolvency Law*

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU KARARLARI
COURT OF CASSATION ASSEMBLY OF CIVIL CHAMBERS DECISIONS

YARGITAY
HUKUK GENEL KURULU

Esas No. 2024/699
Karar No. 2025/764
Tarihi: 03.12.2025

İlgili Kanun/Madde
2004 s. İİK/106, 110, 142

- **SIRA CETVELİ**
- **ŞİKÂyet**
- **SATIŞ TALEBİ**
- **SATIŞ AVANSI**

ÖZETİ: *Şikâyetçi, sıra cetveline karşı şikâyet yolu ile ilk sıradaki alacak-
lının süresinde satış istemediğinden haczinin düştüğünü ve ilk iki
sırada kendi alacaklı olduğu dosyaların var olması gerektiğini
ileri sürmüştür. Şikâyet olunan ise 01.08.2016 tarihli hacze isti-
naden 02.06.2017 tarihinde satış avansı yatırmış ancak açık bir
satış talebinde bulunmamıştır. Açıkça satış talep edilmeden satış
avansının dosyaya yatırılmış olması usulüne uygun satış talebi
anlamına gelmez.*

Taraflar arasındaki sıra cetvelinin iptali isteminden dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince şikâyetin kısmen kabulü ile sıra cetvelinin iptal-
line karar verilmiştir.

Kararın temlik alan vekili ile şikâyet olunan ... vekili tarafından istinaf edil-
mesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurularının ayrı ayrı esastan
reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı şikâyet olunan ... vekili tarafından temyiz
edilmesi üzerine Yargıtay 6. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş,
İlk Derece Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı şikâyet olunan ... vekili tarafından temyiz edilmekle; kesin-
lik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme so-
nucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tara-
findan hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Şikâyetçi vekili talep dilekçesinde; Aksaray İcra Müdürlüğünün 2018/3681
Esas sayılı dosyasında düzenlenen sıra cetvelinin hatalı olduğunu, müvekkilinin
alacaklısı olduğu icra dosyalarından konulan hacizlerin ilk iki sırada yer alması ve
bu kapsamda satış bedelinin bu dosyalara ödenmesi gerekirken karşı tarafın geride
olan haczinin ilk sırada gösterilerek bu sıradan pay ayrılmasının yerinde olmadığını,
şikâyet olunan ...'nın alacaklı olduğu icra dosyasında satış istenmediğini, satış isteme
süresini kesecek bir işlem de yapılmadığını, haczinin düştüğünü ve ilk sırada gösteril-
mesinin doğru olmadığını ileri sürerek sıra cetvelinin iptalini talep etmiştir.

II. CEVAP

Şikâyet olunan ... vekili cevap dilekçesinde; müvekkilinin borçluya karşı
Aksaray 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2012/235 Esas sayılı dosyası ile alacak
davasının açtığını, davanın kabulüne karar verildiğini, bu kararın 10.05.2013 tari-

hinde ilamların icrası yoluyla takibe konulduğunu, borçlunun murisi ...'in mirasından isabet edecek hisseye haciz konulmasının talep edildiğini ve 01.08.2016 tarihinde haciz konulduğunu, süresi içinde 02.06.2017 tarihinde söz konusu taşınmazların kıymet takdiri ve satışı için 1.000,00 TL avans yatırıldığını, daha önce şikâyetçi tarafından Aksaray İcra Hukuk Mahkemesi'nin 2017/2 23... /411 Karar sayılı kararı ile müvekkili aleyhine şikâyetle bulunulduğunu, ancak şikâyetin reddine karar verildiğini belirterek şikâyetin reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 21.03.2022 tarihli ve 2021/428 Esas, 2022/93 Karar sayılı kararı ile; Aksaray İcra Müdürlüğünün 2018/22574 Esas sayılı dosyasında, bedeli paylaşma konu taşınmaz üzerine ihale tarihine kadar olan süreçte 02.09.2014, 25.01.2016, 03.05.2017... .05.2018 tarihlerinde haciz konulduğu ve 26.10.2020 tarihinde satış talebinde bulunulduğu, söz konusu hacizlerin sıra cetvelinin düzenlendiği tarihte düştüğü, bu durumda şikâyetçinin 2018/22574 Esas sayılı icra dosyası bakımından talebinin reddi gerektiği, şikâyetçinin alacaklı olduğu Aksaray İcra Müdürlüğünün 2018/22576 Esas sayılı dosyasında ise bedeli paylaşma konu taşınmaz üzerine ihale tarihine kadar olan süreçte 20.05.2013, 02.09.2014, 25.01.2016, 03.05.2017, 16.01.2018... .03.2019 tarihlerinde haciz konulduğu, anılan taşınmazın şikâyetçi alacaklının 05.03.2019 tarihli haczinden sonra satış isteme süresi içinde Aksaray Satış Memurluğunun 2018/54 Satış sayılı dosyasında 21.11.2019 tarihinde yapılan ihale ile satıldığı, şikâyetçi alacaklı yönünden bir yıllık satış isteme süreci içinde taşınmazın başka bir dosyadan satıldığı, satış tarihine kadar satış talebinde bulunmayan, satış talebinde ya da o satıştan kendi dosyası için yararlanma talebinde bulunmasına gerek kalmaksızın 05.03.2019 tarihli haczin ayakta olduğu, satış isteme süreleri geçtiğinden 05.03.2019 tarihinde konulan haciz dışında kalan diğer hacizlerin düştüğü, bedeli paylaşma konu taşınmazdaki eldeki dosya bakımından şikâyetçinin üçüncü sırada gösterilen 05.03.2019 tarihli haczine göre sıra cetvelinde birinci sırada yer alması gerektiği, şikâyet olunanın alacaklı olduğu Aksaray İcra Müdürlüğünün 2018/3681 Esas sayılı dosyasında alacaklı vekilinin 29.07.2016 tarihli haciz talebi üzerine, bedeli paylaşma konu taşınmaz üzerine 01.08.2016 tarihinde haciz konulduğu, şikâyet olunan alacaklının 02.06.2017 tarihinde satış avansı yatırdığı, ancak satış talebinde bulunmadığı, açıkça satış talebi olmadan alacaklı tarafın kendi belirlediği bir miktarı satış avansı adı altında dosyaya yatırmış olmasının satış talebinde bulunması şeklinde değerlendirilemeyeceği, usulüne uygun satış talebi bulunmadığından 01.08.2016 tarihli haczin sıra cetvelinin düzenlendiği tarihte düştüğü gerekçesiyle şikâyetin kısmen kabulü ile şikâyetçi alacaklının Aksaray İcra Müdürlüğünün 2018/22576 Esas sayılı dosyası yönünden şikâyetinin kabulü ile Aksaray İcra Müdürlüğünün 2018/3681 Esas sayılı dosyasında düzenlenen 24.09.2020 tarihli sıra cetvelinin iptaline karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde temlik alan vekili ile şikâyet olunan ... vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 25.05.2022 tarihli ve 2022/905 Esas, 2022/1046 Karar sayılı kararı ile; dava ve takip dosyası içeriğine, dosyadaki yazılara göre, İlk Derece Mahkemesi kararında usul ve esas yönünden hukuka aykırılığın

bulunmadığı gerekçesiyle temlik alan vekili ile şikâyet olunan ... vekilinin istinaf başvurularının ayrı ayrı esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde şikâyet olunan ... vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 19.10.2023 tarihli ve 2022/3396 E., 2023/3373 K. sayılı kararı ile,

"...Dava sıra cetvelinin iptali istemine ilişkin olup şikâyet olunan sıra cetvelinde ilk sıra alacaklısının geçerli bir haczi olmadığı gerekçesi ile şikâyetin kabulüne karar verilmiş ise de şikâyet olunanın 01.08.2016 tarihinde koyulan hacze henüz satış süresi içerisinde 02.06.2017 tarihinde satış avansı olarak 500,00 TL para yatırıldığı, buna göre satış avansını yatıranın satış talebinde bulunmuş olduğu da kabul edilmesi gerektiği, bu durumda mahkemece şikâyet olunan ...'nın alacaklı olduğu dosyada haczinin geçerli olduğunun kabulü gerektiği dikkate alınarak şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir,..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; önceki karar gerekçesi tekrar edilmek suretiyle direnme kararı verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen direnme kararına karşı süresi içinde şikâyet olunan ... vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Şikâyet olunan ... vekili, müvekkili tarafından süresinde 02.06.2017 tarihinde satış talep edilip satış avansının yatırıldığını, 01.08.2016 tarihinde konulan haczin ayakta olduğunu, daha önce dosya borçlusu tarafından haczin düştüğüne yönelik açılan davalarda davanın reddine karar verildiğini ve bu kararların kesinleştiğini, bu kararlarla da haczin düşmediğinin tespit edildiğini belirterek direnme kararının bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; şikâyet olunan tarafından, 01.08.2016 tarihinde yapılan haciz işlemi için satış isteme süresi içerisinde 02.06.2017 tarihinde satış avansı yatırılması hâlinde, satış avansını yatıranın satış talebinde de bulunmuş olduğunun kabul edilip edilmeyeceği, şikâyet olunan ...'nın alacaklı olduğu icra dosyasındaki haczin geçerli olup olmadığı, buradan varılacak sonuca göre şikâyetin reddine karar verilmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

1. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) 16, 17, 59, 106, 110, 140 vd. maddeleri.

2. Değerlendirme

1. Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle konuyla ilgili olarak haciz tarihinde yürürlükte bulunan yasal düzenlemelerin açıklanmasında yarar vardır.

2. İcra ve İflas Kanunu'nun aşağıda sistematik bir biçimde sıralanmış olan ilgili maddelerinde:

“Şikayet ve şartlar:

Madde 16 – (Değişik: 3/7/1940-3890/1 md.)

Kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere İcra ve İflas dairelerinin yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından veya hadiseye uygun bulunmamasından dolayı icra mahkemesine şikayet olunabilir. Şikayet bu muamelelerin öğrenildiği tarihten yedi gün içinde yapılır.

Bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikayet olunabilir.

Şikayet üzerine yapılacak muameleler:

Madde 17 – Şikayet icra mahkemesince, kabul edilirse şikayet olunan muamele ya bozulur, yahut düzeltilir.

Memurun sebepsiz yapmadığı veya geciktirdiği işlerin icrası emrolunur.

Takip masrafları:

Madde 59 – (Değişik: 6/6/1985-3222/4 md.)

Takip masrafları borçluya aittir. Alacaklı, yapılmasını talep ettiği muamelelerin masrafını ve ayrıca takip talebinde bulunurken borçlunun 62 nci maddeye göre yapabileceği itirazın kendisine tebliğ masrafını da avans olarak peşinen öder.

Alacaklı ilk ödenen paradan masraflarını alabilir.

1 – Satış Talebi

Talep için müddetler:

Madde 106 – (Değişik: 3/7/1940-3890/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 2/7/2012-6352/21 md.) Alacaklı, haczolunan mal taşınır ise hacizden itibaren altı ay, taşınmaz ise hacizden itibaren bir yıl içinde satılmasını isteyebilir.

Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı taşınır hükmündedir.

Haczin kalkması:

Madde 110 – (Değişik: 2/7/2012-6352/22 md.)

Bir malın satılması kanuni müddet içinde istenmez veya icra müdürü tarafından verilecek karar gereği gerekli gider onbeş gün içinde depo edilmezse veya talep geri alınıp da kanuni müddet içinde yenilenmezse o mal üzerindeki haciz kalkar. Hacizli malın satılması yönündeki talep bir defa geri alınabilir.

Hacz edilen resmi sicile kayıtlı malların, icra dairesiyle yapılacak yazışmalar sonucunda haczinin kalktığıнын tespit edilmesi hâlinde, sicili tutan idare tarafından haciz şerhi terkin edilir ve işlem ilgili icra dairesine bildirilir.

Birinci fıkra gereğince haczin kalkmasına sebebiyet veren alacaklı o mala yönelik olarak, haczin konulması ve muhafazası gibi tüm giderlerden sorumlu olur.

Sıra cetveli:

Madde 140 – Satış tutarı bütün alacaklıların alacağını tamamen ödemiye yetmezse icra dairesi alacaklıların bir sıra cetvelini yapar.

Alacaklılar 206 ncı madde mucibince iflas halinde hangi sıraya girmeleri lazım geliyorsa o sıraya kabul olunurlar.

Bununla beraber ilk üç sıraya kayıt için muteber olan tarih haciz talebi tarihidir.

Cetvel suretlerinin tebliği:

Madde 141 – Sıra cetvelinin birer sureti icra dairesi tarafından alakadarlara tebliğ edilir.

Cetvele itiraz:

Madde 142 – (Değişik: 3/7/1940-3890/1 md.)

Cetvel suretinin tebliğinden yedi gün içinde her alacaklı takibin icra edildiği mahal mahkemesinde alacaklılar aleyhine dava etmek suretiyle cetvel mündericâna itiraz edebilir.

Dava basit yargılama usulüyle görülür.

İtiraz alacağın esas ve miktarına taallük etmeyip yalnız sıraya dairse şikâyet yoluyla icra mahkemesine arz olunur.

Teminat karşılığı ödeme:

Madde 142/a- (Ek: 17/7/2003-4949/39 md.)

Sıra cetveline karşı 142 nci madde uyarınca şikâyet veya itiraz yapılmışsa, tebligatı alan ve sıra cetvelinde hak sahibi görünen her alacaklı, bir bankanın kesin teminat mektubunu dosyaya ibraz ederek payına düşen meblâğı tahsil edebilir. 36 ncı maddenin ikinci fıkrası burada da uygulanır”

Düzenlemeleri yer almaktadır.

3. Alacaklının talebiyle başlayan takip talebi, ödeme emri, haciz ve satış aşamalarından sonra icra dairesi, haczedilen mal tek alacaklı için haczedilmişse elde edilen parayı alacaklıya ödeyecektir. Aynı malların birden fazla alacaklı için haczedilmiş olmasında yani hacze iştirak hâlinde ise üç ihtimal ile karşılaşılır. Satış tutarı aynı derecede hacze iştirak etmiş olan (İİK md.100-101) bütün alacaklıları (faiz ve takip giderleriyle birlikte) ödemeye yeterse, para bütün alacaklılar arasında paylaşılır. Buna karşılık satış tutarı, aynı derecede hacze iştirak etmiş olan (İİK md.100-101) bütün alacaklıları (faiz ve takip giderleriyle birlikte) ödemeye yetmezse, icra dairesi önce tamamlama haciz yapar. Tamamlama haciz ile elde edilen malların satış tutarı ile daha önce haczedilmiş ve satılmış bulunan malların satış tutarı toplamı da, bütün alacaklıları ödemeye yetmezse, icra dairesi alacaklılarına bir sıra cetveli yapar. Sıra cetvelinde aynı derecede hacze iştirak etmiş olan (İİK md.100-101) bütün alacaklılar, alacak miktarları ve faizleri ile gösterilir. Bu alacaklıların her biri belli bir sıraya girer. Bu sıra, İİK'nın 206. maddesinde gösterilmiştir (Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Ankara, 2013, s. 730, 733).

4. Alacaklılar sıra cetvelinin bir suretinin kendilerine tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde sıra cetveline şikâyet yoluna başvurabilirler veya İİK'nın 142. maddesi gereğince sıra cetveline itiraz davası açabilirler. Bu süre içerisinde şikâyet ya da itiraz yoluna başvurulmazsa sıra cetveli kesinleşir. Sıra cetveli kesinleşmeden icra müdürü paraları paylaşamaz.

5. Sıra cetveline yönelik şikâyet veya itirazda, şikâyetçinin haczinin ayakta olması; böylelikle iptal edilecek sıra cetvelinden sonra düzenlenecek sıra cetveline girebilecek durumda bulunması gerekmekte olup, somut uyuşmazlıkla ilgili olarak haczin hangi hâllerde düşeceği açıklığa kavuşturulmalıdır.

6. Alacaklı haczedilen mal taşınır ise hacizden itibaren altı ay, taşınmaz ise hacizden itibaren bir yıl içinde satılmasını isteyebilir.

7. Satış talebinde bulunan alacaklının satış giderlerini peşin yatırması gerekir (İİK m. 59). Süresi içinde satış istenmesine rağmen avanslar süresinde yatırılmazsa satış istenmemiş sayılır ve haciz düşer.

8. İcra ve İflas Kanunu'nun 110. maddesi uyarınca bir malın satılması kanuni müddeti içinde istenmez veya gerekli avans on beş gün içinde depo edilmezse veya talep geri alınıp da kanuni müddet içinde yenilenmezse o mal üzerindeki haciz kalkar (Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 16.02.2018 tarihli ve 2016/4 Esas, 2018/1 Karar sayılı kararı).

9. Hacizli malların satılabilmesi için satış talebine ihtiyaç vardır. Satış talebi hukuki niteliği itibariyle bir icra takip işlemi olmayıp, taraf işlemidir. Haczedilen malların icra müdürlüğünce satılabilmesi için alacaklı icra takibini yürüten icra müdürlüğüne satış talebinde bulunmalıdır. Bununla birlikte satış talebinde bulunan alacaklının hacizli malın satılmasına yönelik iradesinin açık olması gerekir (L. Şanal Görgün, Levent Börü, Mehmet Kodakoğlu, İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2023, s. 237).

10. Tüm bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; şikâyetçi vekilinin Aksaray İcra Müdürlüğü'nün 2018/3681 Esas sayılı dosyasında düzenlenen sıra cetvelinin hatalı olduğunu, müvekkilinin alacaklı olduğu icra dosyalarında konulan hacizlerin ilk sırada yer alması gerektiğini, şikâyet olunan ...'nın alacaklı olduğu icra dosyasında satış istenmediğini ve haczin düştüğünü ileri sürerek sıra cetvelinin iptalini talep ettiği görülmektedir.

11. Dosya içerisinde yer alan icra dosyaları ve sıra cetveli incelendiğinde, şikâyetçinin alacaklı olduğu Aksaray İcra Müdürlüğü'nün 2018/22576 Esas sayılı dosyasında bedeli paylaşımına konu taşınmaz üzerine ihale tarihine kadar olan süreçte en son 05.03.2019 tarihinde haciz konulduğu, anılan taşınmazın şikâyetçi alacaklının 05.03.2019 tarihli haczinden sonra bir yıllık satış isteme süresi içinde 21.11.2019 tarihinde başka bir dosyadan satıldığı, bu nedenle şikâyetçi alacaklının satış talebinde bulunmasına gerek kalmadan 05.03.2019 tarihli haczinin ayakta olduğu anlaşılmakla bu dosya bakımından şikâyetçinin sıra cetvelinde birinci sırada yer alması gerekmektedir.

12. Şikâyet olunan ...'nın alacaklı olduğu Aksaray İcra Müdürlüğü'nün 2018/3681 Esas sayılı dosyasında, şikâyet olunan alacaklının 29.07.2016 tarihli haciz talebi üzerine, bedeli paylaşımına konu taşınmaz üzerine 01.08.2016 tarihinde haciz konulduğu, şikâyet olunanın 02.06.2017 tarihinde sadece satış avansı yatırdığı, ancak satış talebinde bulunmadığı anlaşılmakla, şikâyet olunanın 01.08.2016 tarihli haczinin sıra cetvelinin düzenlendiği tarihte düştüğünün kabulü gerekir.

13. Şikâyet olunan alacaklı açıkça satış talebinde bulunmadan bir miktar satış avansını dosyaya yatırmış ise de bu durumda alacaklının usulüne uygun şekilde satış talebinde bulunduğu kabul edilemez. Az yukarıda açıklandığı üzere satış talebinin varlığı için alacaklının mutlaka öncelikle hacizli malın satılması yönünde açık bir iradesinin olması zorunludur. Zira icra müdürlüğü ancak talep hâlinde satışla ilgili olarak işlem yapabilecektir. Tek başına satış avansının yatırılması ortada icra müdürlüğünce yerine getirilecek bir talebin olduğunu göstermez.

14. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında; şikâyet olunan alacaklının 01.08.2016 tarihinde konulan hacizden sonra satış isteme süresi içerisinde 02.06.2017 tarihinde satış avansı olarak 500,00 TL yatırdığı, satış avansını yatıranın satış talebinde bulunmuş olduğunun kabulü ile şikâyet olunan ...'nın alacaklı olduğu icra dosyasında haczinin geçerli olduğu, şikâyetin yerinde olmadığı, direnme kararının Özel Daire bozma kararında belirtilen gerekçe ve nedenlerle bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

15. Hâl böyle olunca İlk Derece Mahkemesince verilen direnme kararı yerinde olup onanmalıdır.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Şikâyet olunan ... vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile direnme kararının yukarıda açıklanan gerekçe ile ONANMASINA,

Harç peşin alındığından yeniden alınmasına yer olmadığına,
Dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, karardan bir örneğin Bölge
Adliye Mahkemesine gönderilmesine,
03.12.2025 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.

KARŞI OY:

Dava, sıra cetveli düzenlenmesi nedeniyle şikayete ilişkindir.

Sayın çoğunluk ile aramızda oluşan uyumsuzluk, satış avansı yatırılması
hâlinde ayrıca satış talebine ilişkin bir dilekçe de verilmesi gerekip gerekmediği
noktasındadır.

Bilindiği üzere süresi içinde satış talebinde bulunulmuşsa haciz ayakta kala-
cak aksi hâlde düşecektir. Satış talebini İİK “Talep için müddetler ve giderlerin
yatırılması:

Madde 106 – (Başlığı ile Birlikte Değişik:24/11/2021-7343/9 md.)

Alacaklı veya borçlu, hacizden itibaren bir yıl içinde haczolunan malın satı-
şını isteyebilir.

Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı da bu hükme tabidir.

Bir yıllık süre içinde satışı istenip de artırma sonucu satışı gerçekleştirile-
meyen mahcuz hakkındaki satış isteme süresi, satış isteyen alacaklı bakımından 1.
fıkra da belirtilen sürenin sona ermesinden itibaren bir yıl daha uzar.

Satış talebiyle birlikte kıymet takdiri ve satış giderlerinin tamamının peşin
olarak yatırılması zorunludur.

Sicile kayıtlı motorlu kara araçları bakımından muhafaza, kıymet takdiri ve
satış talebinin birlikte yapılması ve bunlara ilişkin giderlerin tamamının birlikte ve
peşin olarak yatırılması zorunludur.

Kıymet takdiri ve satış giderlerinin, sicile kayıtlı motorlu kara araçları ba-
kımından ilaveten muhafaza giderinin tamamı, satış talebiyle birlikte peşin olarak
yatırılmazsa satış talebi vaki olmamış sayılır.

Yukarıdaki fıkralar uyarınca satış talebiyle birlikte peşin olarak yatırılan
miktarın satış işlemleri sırasında yetersiz kaldığı anlaşılırsa icra müdürü tarafından
satış isteyene on beş günlük süre verilir ve bu sürede eksik miktar tamamlanmazsa
satış talebi vaki olmamış sayılır.

Bu maddede belirtilen giderler Adalet Bakanlığınca her yıl yürürlüğe konu-
lan tarifiede belirlenir.

(2004 sayılı Kanun’un 106. maddesinin 7343 sayılı Kanun ile değişiklikten
önceki hâli:

Alacaklı, haczolunan mal taşınır ise hacizden itibaren altı ay, taşınmaz ise
hacizden itibaren bir yıl içinde satılmasını isteyebilir.

Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı taşınır hükmündedir...) şeklinde dü-
zenlemiştir.

Madde metninde geçen “Satış talebiyle birlikte kıymet takdiri ve satış gider-
lerinin tamamının peşin olarak yatırılması zorunludur.” ifadesinden anlaşılması
gerekten, mutlaka dilekçe ile talepte bulunulacak olmayıp, dilekçe yanında avansın
yatırılmaması hâlinde satış talebinin geçerli olmayacağı şeklinde olmalıdır. Zira
satış avansının yatırılmasının satış talebinden başka bir anlama gelmeyeceği açık-
tır. Bir başka ifadeyle sadece dilekçe verilmesi, avansın yatırılmaması hâlinde di-
lekçe sonuç doğurmayacak ancak avans yatırılmışsa satış talebi yapılmış sayılacaktır.

Diğer yandan, bilindiği üzere Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararları konularıyla sınırlı, içeriğiyle yol gösterici ve sonucuyla bağlayıcıdır. Alacaklının yasal süresi içinde usulüne uygun olarak yaptığı satış talebinin icra müdürünce reddine ilişkin kararın şikayet yolu ile ortadan kaldırılmaması hâlinde yasal sürenin geçmesi ile özellikle sıra cetveline esas alınacak haczin düşüp düşmeyeceğine ilişkin 2016/4 Esas, 2018/1 Karar sayılı YİBBGK kararının içeriğinde açıkça "... bir işlemin yapılmasını isteyen taraf, o işlemin yapılması için gerekli masrafları avans olarak yatırmalıdır. İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliğinin 6. maddesine göre, bu masrafların, tahsilat makbuzu karşılığında para olarak alınması gerekir. Aksi takdirde talep yapılmamış sayılır. Az da olsa satış avansının yatırılmış olması, usulüne uygun bir satış talebinin bulunduğu anlamına gelir. Yatırılan masrafin yetmeyeceğinin sonradan anlaşılması hâlinde bunun tamamlanması istenebilirse de, masraf hiç yatırılmamışsa geçerli bir talebin varlığından söz edilemez." demektedir.

Sonuç olarak gerek yukarıdaki açıklamalar, gerekse YİBBGK'nın bahse konu içtihadının içeriğine bakıldığında Yasa metninin amaca uygun olarak yorumlanarak satış talebinin geçerli ve haczin hâlen ayakta olduğu sonucuna varılarak direnme kararının bozulması düşüncesinde olduğumuzdan sayın çoğunluğun onama görüşüne katılmıyoruz.¹

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

Esas No. 2024/705
Karar No. 2025/835
Tarihi: 17.12.2025

İlgili Kanun/Madde
2004 s. İİK/194, 235

- **KOOPERATİF ORTAKLIĞI**
- **İFLÂS**
- **KAYIT KABUL DAVASI**

ÖZETİ: *Davacı, davalı kooperatife karşı açtığı dava ile ortaklara konut tahsisine yönelik kuranın iptali ile kendisine konut tahsisini, bunun mümkün olmaması halinde emsal dairenin rayiç değerinin kendisine ödenmesini talep etmiştir. Dava sırasında davalının iflâsına karar verilmesi üzerine, davacının kooperatif üyesi olması ve ödediği bedelin sermaye payı niteliği nedeniyle bu payın iflâs masasına alacak olarak kaydedilip edilemeyeceği hususunda uyuşmazlık doğmuştur. Somut olayda yapı kooperatifinin amacı ortakların parasal yükümlülüklerini yerine getirmeleri halinde sözleşmeye uygun konut teslim etmek olduğuna göre, sermaye şirket ortaklığında her ne kadar şirkete konulan sermaye tasfiye payı saklı kalmak kaydıyla istenemeyecekse de kooperatiflerde ortak, konut verilmemesi üzerine tazminat isteyebilir. Bu alacak da iflâs masasına kaydı mümkün alacaklardandır.*

1. Taraflar arasındaki kayıt kabul davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Ankara Batı Asliye Ticaret Mahkemesince verilen davanın kısmen kabulü-

¹ Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

ne ilişkin karar davalı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 6. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

2. Direnme kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

3. Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği düşünüldü:

1. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi

4. Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin davalı kooperatif üyeliğini ... isimli kişiden devraldığını, ortaya çıkan bir kısım olumsuz gelişmeler nedeniyle müvekkilinin kooperatif üyeliğinden ayrılma talebini davalı kooperatife ilettiğini ve üyelik süresince kooperatife yaptığı ödemelerin tahsili amacıyla icra takibi başlattığını, takibe yapılan itiraz üzerine açılan dava sonucunda müvekkilinin kooperatif ortaklığından yasal olarak çıkmadığı, dolayısıyla talep edilebilecek çıkma alacağı bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verildiğini, bu arada davalı kooperatifin inşa ettiği konutları 20.12.2009 tarihli kura ile ortaklarına tahsis ettiğini, davalı kooperatife gönderilen ihbarname ile davacıya konut tahsis talebinde bulunulduğunu ancak davalının cevap vermediğini ileri sürerek davalı kooperatif tarafından gerçekleştirilen kura çekiminin iptal edilerek davacıya da diğer kooperatif üyeleri gibi konut tahsis edilmesini, bu konuda bir imkânsızlığın olması hâlinde ise emsal dairenin rayiç değerinin kendisine ödenmesi gerektiğinin tespiti ile fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla uğradığı zarar için şimdilik 10.000,00 TL bedelin yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsilini talep etmiş, 02.02.2022 harç tarihli ıslah dilekçesinde tazminat talebini 111.000,00 TL'ye artırmıştır.

Davalı Cevabı

5. Davalı temsilcisi cevap dilekçesinde; davacının kurucu üyelerden ...'in hissesini 30.09.2003 tarihinde devraldığını, bu tarihten itibaren 2007 yılına kadar genel kurul listelerinde her iki ismin de yer almadığını, 07.07.2007 tarihinde başkanlık temsilcisi gözetiminde yapılan genel kurulda beyana göre hazırun listesi düzenlendiğini, o tarihe kadar otuz dokuz kişi olan genel kurul listesinin beyan üzerine yetmiş yedi kişiden oluştuğunu, bu listede davacının isminin de yer aldığını, ancak üyelik beyan edenlerden belgelerini kooperatif yönetimine ibraz etmeleri ve bunların incelenmesi sonucu üye listesi tanzim edileceğinin duyurulmuş olmasına rağmen davacının herhangi bir başvuruda bulunmadığı gibi bir belge de ibraz etmediğini, bu nedenle daha sonraki genel kurul listelerinde isminin yer almadığını, davacıya ait herhangi bir ödeme belgesi mevcut olmadığını belirterek davanın reddini savunmuştur.

İlk Derece Mahkemesinin Birinci Kararı

6. Ankara Batı Asliye Ticaret Mahkemesinin 07.07.2015 tarihli ve 2014/223 Esas, 2015/342 Karar sayılı kararı ile; kura işleminin dayandığı genel kurul kararının iptali hususunda 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun (Kooperatifler Kanunu) 53. maddesinde öngörülen bir aylık hak düşürücü süre içinde açılmış bir dava bulunmadığı, kuradan itibaren dava tarihine kadar dört buçuk yıla yakın süre geçtiği, dolayısıyla kura çekiminin iptalinin istenemeyeceği, davacı adına tahsisi mümkün bir konut da bulunmadığı, bu nedenle davacının konut tahsisine ilişkin talebi yerinde olmadığı gibi davacının kooperatife ödeme yaptığına dair herhangi bir ödeme belgesi sunmaması, kooperatif kayıtlarında da böyle bir ödeme kaydının yer alma-

ması nedeniyle davacının tazminat isteminin de yerinde olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Özel Dairenin Birinci Bozma Kararı

7. Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

8. Yargıtay (Kapatılan) 23. Hukuk Dairesinin 20.06.2017 tarihli ve 2015/7815 Esas, 2017/1884 Karar sayılı kararı ile;

“...HMK'nın 222. maddesine göre davacı davalı kooperatif kayıtlarına dayandığında, davalı kooperatifin kayıtlarını ibraz etmemesi halinde ödeme iddiasını ispat etmiş sayılır. Davalı kooperatifin kayıtlarını ibraz etmemiş olması, Ankara Batı Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2013/215 E. sayılı dosyasında davalı kooperatif kayıtları incelenerek ibraz edilen raporda davacının 17.250,00 TL ödemesinin bulunduğu rapor edilmiş olması nazara alınarak, davalı kooperatife kayıtlarını ibraz etmesi için kesin süre verilmesi, kayıtlarını ibraz etmediği takdirde davacının ödeme konusundaki iddiasını ispat etmiş sayılması, ayrıca davacının söz konusu hisseyi ...'den devraldığı, ...'in ödemelerinin davacı ödemesi olarak kabul edilmesi gerektiği hususları üzerinde durularak bir sonuca gidilmesi gerekirken, kooperatifin kayıtlarını ibraz etmemesi sonucunda davacı aleyhine değerlendirilerek yanlış şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle bozulması gerektirir, ...” gerekçesiyle karar bozulmuştur.

İlk Derece Mahkemesinin İkinci Kararı

9. Ankara Batı Asliye Ticaret Mahkemesinin 22.03.2022 tarihli ve 2017/504 Esas, 2022/275 Karar sayılı kararı ile; Özel Dairenin bozma kararına uyularak yapılan yargılama sonucunda önceki gerekçenin yanında, davalı kooperatif tarafından yapılan konutların tamamının 21.12.2009 tarihli kura zaptı ile hak sahibi ortaklara tahsis edildiği ve dolayısıyla davacı adına tahsisi mümkün herhangi bir konutun bulunmadığı anlaşıldığından davacının konut tahsisi talebinin yerinde olmadığı, diğer yandan ödemesini yapıp konut sahibi olan üyelerle eşit miktarda ödeme yaptığı tespit edilen, ancak kendisine konut tahsis ve teslimi yapılmayan ortağın emsal konutlara göre rayıç değeri talep edebileceği, aynı kooperatife ilişkin olup mahkemenin 2013/215 Esas sayılı dosyasında mevcut olan 02.02.2015 tarihli ek bilirkişi raporuna göre 25.05.2002 tarihli genel kurul kararı üzerine aralarında davacının da bulunduğu on sekiz ortağın şartlı ortak olarak alındıkları, davacının 17.250,00 TL ödeme yaptığının belirtildiği, dava dilekçesi ekinde sunulan belgelere göre de dava dışı ...'in davalı kooperatife verdiği 30.09.2003 tarihli dilekçesinde kooperatifteki 7 nolu üyeliğini ...'a devrettiğini bildirdiği, kooperatif yönetim kurulunun 30.09.2003 tarihli kararında, kuraya katılmak suretiyle ...'e çıkacak daire ile ilgili tüm hak ve sorumlulukların ...'a devrine, ...'in kooperatifle ilişkisinin kesilmesine, ...'un şartlı üye olarak kabulüne ve noter kurasına katılmasına, noter kurasından sonra adına çıkacak dairenin bitimine kadar üye aidatı, şerefiye, çevre düzenlemesi vs. olmak üzere hiçbir ödeme alınmamasına, dairenin anahtar teslim edilmesine karar verildiği, bu nedenle davacının ortaklığının şartlı ortaklık olduğu ve ödeme iddiasının ispatlandığı, bu itibarla rayıç bir dairenin bedelini davalı kooperatiftan talep edebileceği, ancak dava devam ederken davalının iflasına karar verildiğinden davanın iflas masasına kayıt ve kabul davasına dönüştüğü, kooperatiflerde, ortağın kendisine konut tahsis edilememesi sebebiyle tazminat istemi ya da iflastan önce istifa eden ortağın hesaplanması gereken çıkma payı alacağının Kooperatifler Kanunu'nun 98. maddesi yollamasıyla, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 379. ve 480/3. maddeleri kapsamında bir alacak olmayıp, iflas masasına kaydı mümkün alacaklardan olduğu, iflas hâlinde kooperatifin bu borca ilişkin sorumluluğunu kaldıran herhangi bir hukuki düzenlemeye Kooperatifler Kanunu'nda ve

ana sözleşmede yer verilmediği gerekçesiyle davacının kura çekiminin iptali ve daire tahsis talebinin reddine, tazminat talebinin kabulü ile 111.000,00 TL'nin dava tarihinden iflas tarihine kadar işleyecek yasal faizi ile birlikte iflas masasına kayıt ve kabulüne karar verilmiştir.

Özel Dairenin İkinci Bozma Kararı

10. Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

11. Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 04.10.2023 tarihli ve 2022/2819 Esas, 2023/3124 Karar sayılı kararı ile;

“...1.Davacı, davalı kooperatife karşı açtığı davada, kendisine konut tahsis edilmesi, bunun mümkün olmaması halinde konutun rayiç değerine hükmedilmesi talebiyle açtığı terditli davada yargılama devam ederken davalı kooperatifin 26.04.2017 tarihinde iflas etmesi üzerine dava kayıt kabul davasına dönüşmüştür.

2.Kooperatifler Kanununun 28.maddesine göre, Anasözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça kooperatiflerin, kooperatif alacaklarına karşı yalnız mamelekleriyle sorumlu oldukları belirtilmiştir. Yapı Kooperatifleri Anasözleşmesinin 20.maddesinde ise, her ortağın kooperatif borçlarına karşı taahhüt ettiği pay kadar sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır. Bu hükümlere göre, özellikle yapı kooperatiflerinde, üyenin fiilen koyduğu sermaye ötesinde taahhüt ettiği pay nispetinde kooperatif borçlarından sorumlu olduğu açıktır. Bir başka deyişle üyenin koyduğu ve/veya taahhüt ettiği pay tutarı(sermaye) kooperatif alacaklılarının teminatı mahiyetindedir.

3.Kooperatifin iflası halinde, üyelerin kooperatif sermayesiyle ilgili nasıl bir işlem yapılacağına dair Kooperatifler Kanununda açık hüküm bulunmamaktadır. Ancak 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 98. maddesinde "Kooperatifler Kanununda açık hüküm bulunmayan hallerde Türk Ticaret Kanununun anonim şirkete ilişkin hükümleri uygulanır." hükmü gereğince TTK'nın 480/3. maddesi hükmünü kooperatiflere uygulamak mümkündür. Bu hükme göre, pay sahipleri şirkete sermaye olarak verdiklerini geri isteyemez; tasfiye paylarına ilişkin hakları saklıdır. Dolayısıyla, kooperatifin iflasına karar verilmesi halinde, kooperatifin iflas masasına kaydedilmesini isteyemezler. Zira üyelerin kooperatif sermayesi mahiyetinde ödedikleri meblağlar öncelikle "kooperatif borçlarının" ödenmesi için kullanılır. Şayet iflas tasfiyesi sonucunda artan meblağ kalırsa, kalan bu meblağ üzerinde kooperatif üyeleri payları oranında hak sahibi olurlar. Bu nedenlerle iflas sıra cetvelinin düzenlenmesi aşamasında üyelik aidatı olarak kooperatife konulan sermayenin masaya kayıt-kabulü mümkün değildir.

4. Yukarıda açıklandığı üzere, davacının kooperatif üyesi olduğu ve ödediği bedelin sermaye payı olduğu, bu nedenle davacının sermaye payını iflas masasına alacak olarak kaydettiremeyeceği dikkate alınarak davanın tazminat yönünden de reddi gerekirken bedelin iflas masasına kaydı doğru olmamış, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir, ..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

Direnme Kararı

12. Ankara Batı Asliye Ticaret Mahkemesinin 21.03.2024 tarihli ve 2024/195 Esas, 2024/306 Karar sayılı kararı ile; önceki karar gerekçesi yanında sermaye şirketi ortaklığı ile kooperatif ortaklığının aynı olmadığı, kooperatif ortaklığında ortakların amacı karşılıklı yardım ve dayanışma ile kooperatifin amacını gerçekleştirmeye çalışmak iken, sermaye şirketlerinde ortakların asıl amacının kâr ve kazanç elde etmek olduğu, iki ortaklık arasında farklılıklar bulunduğu, anonim şirketlerde sermayenin korunmasını amaçlayan ve ancak hisse senetlerinin şirkete satın alınmasını yasaklayan, hisse senetlerinin başkasına devri suretiyle el değişikliğine imkân veren yapısı ve özelliği ile kooperatiflerin yapısı ve amacının aynı

olmadığı, açık kapı ilkesi uyarınca kooperatiflerden istifa ve ihracın mümkün olduğu, çıkma payından ve üyenin konut karşılığı tazminat isteminden kooperatifin sorumlu olduğu, aynı kooperatif aleyhine bir başka kooperatif ortağının mirasçılarının açtığı aynı dava konusuna ait mahkemenin 2019/51 Esas, 2019/645 Karar sayılı dosyasında "kura çekim tutanağının iptali ile tapu iptal ve tescil taleplerinin reddine, tazminat isteminin kabulüne" karar verildiği, kararın temyiz edilmesi üzerine Özel Dairenin 22.11.2021 tarihli kararı ile onandığı ve kesinleştiği, davalı kooperatifin iflasına ise 26.04.2017 tarihinde karar verildiği ve kararın Yargıtay incelemesinden geçerek 25.01.2021 tarihinde kesinleştiği, anılan mahkeme kararı ile onama kararının, kooperatifin iflas tarihinden sonrasına ait olduğu ve bu dosya yönünden emsal teşkil ettiği, bu kapsamda diğer kooperatif üyeleri taşınmazlarını almış veya tazminat alacaklarını masaya kaydettirebilmiş iken aynı nitelikteki diğer ortak olan davacının taşınmaz alamadığı gibi tazminat alacağını da masaya kaydet-tirememesinin Kooperatifler Kanunu'nun 23. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi

13. Direnme kararı süresi içinde davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

14. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyumsuzluk; davalı kooperatifin iflas etmesi karşısında, davacının kooperatif üyesi olduğu ve ödediği bedelin sermaye payı olduğu gerekçesiyle davacının sermaye payını iflas masasına alacak olarak kaydettirip kaydettiremeyeceği, buradan varılacak sonuca göre davacının tazminat talebinin de reddine karar verilmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

15. Kooperatifler Kanunu'nun 1. maddesinde kooperatif; tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklar şeklinde tanımlanmıştır.

16. Türk Hukuk Lûgatında da kooperatifin Kanun'da düzenlenen tanımı ay-nen muhafaza edilmiş; kooperatiflerin amaçlarına ve ortaklarının niteliklerine göre tüketim kooperatifi, üretim kooperatifi, kredi kooperatifi, yapı kooperatifi gibi çeşitli adlarla çalıştıkları belirtilmiştir (Türk Hukuk Lûgatu, Türk Hukuk Kurumu, Cilt I, Ankara 2021, s. 712).

17. Kooperatiflerde ortaklık sıfatının kazanılması beş hâlde söz konusu olabilir. İlk olarak kooperatifin kuruluşunda kurucu ortaklar, kuruluşun gerçekleşmesiyle ortak sıfatını aslen kazanırlar. Daha sonraki aşamada ise giriş talebinin kabulü yoluyla veya payın bir başkası tarafından devralınmasının yönetim kurulu tarafından kabulüyle ortaklık gerçekleşir. Bir diğer ihtimal olarak ortaklığın taşınmaz mülkiyetine veya bir teşebbüsün işletilmesine bağlandığı durumlarda, taşınmazın veya işletmenin devralınması hâlinde ortaklık sıfatı kazanılır. Son olarak ise ana sözleşmede hüküm bulunması durumunda miras ile kooperatif paydaşlık hakkı kazanılır.

18. Kooperatifler Kanunu'nun ortaklığa girme şartları ve ortak sayısı başlıklı 8. maddesine göre; kooperatif ortaklığına girmek için gerçek kişilerin medeni hak-ları kullanma yeterliliğine sahip olmaları gerekir. Ortak olmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, kooperatif ana sözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle birlik-te kabul ettiklerini belirten bir yazı ile kooperatif yönetim kuruluna başvururlar. Kooperatif, ortaklarına kendi varlığı dışında şahsi bir sorumluluk veya ek ödemeler

yüklüyor ise ortak olma isteği, bu yükümlerin yazılı olarak kabul edilmesi hâlinde değer taşır. Yönetim Kurulu; ortaklar ile ortak olmak için müracaat edenlerin ana sözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak zorundadır. Yapı kooperatiflerinde konut, işyeri ve ortak sayısı genel kurulca belirlenir. Yönetim Kurulu, genel kurulca kararlaştırılan sayının üzerinde ortak kaydedemez.

19. Kooperatif ortaklarından her biri ortaklık amacı çerçevesinde borç ve yükümlülük altına girerler. Kooperatifler Kanunu'nun 23. maddesine göre ortaklar hak ve vecibelerde eşittirler. Bilindiği gibi eşitlik kavramı mutlak ve nispi eşitlik olmak üzere ikiye ayrılır. Ortaklık statüsünden doğan objektif haklara sahip olma ve bunların korunmasını isteme hakkı mutlak eşitlik kapsamındaki haklara örnek gösterilebilecek iken, kooperatif ortaklığına bağlı olarak yararlanma ve maddi menfaat sağlamada ortağın eylemli katkısı ve özverisinin gözetilmesi ise nispi eşitlik ilkesi gereğidir. Bu nedenle, ortaklıktan kaynaklanan borçlarını yerine getiren bir ortağın, eşit durumda bulunduğu diğer ortaklara tanınan haklardan kendisinin de yararlandırılmasını istemeye hakkı vardır.

20. Kooperatif ortakları bakımından geçerli olan ve öğretide açık kapı ilkesi olarak kabul edilen ilke uyarınca, ortaklık şartlarını taşıyan ve kooperatife ortak olmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler kooperatife girmekte serbest olduğu gibi kooperatiften çıkarken de serbesttir. Açık kapı ilkesi kooperatiflere özgün bir nitelik katar ve onu diğer ticaret şirketlerinden ayırır. Ancak bu kural mutlak olarak serbestlik anlamına da gelmemektedir. Zira açık kapı ilkesinin bir uzantısı olup onu tamamlar nitelikte olan kooperatifin korunması ilkesi gereğince ortağın kooperatiften çıkışı kooperatife zarar vermemelidir. Kooperatifin korunması ve varlığını sürdürebilmesi için ana sözleşme ile birtakım koruyucu ve sınırlandırıcı hükümler getirilebilir, ancak ana sözleşmeye konulan sınırlandırıcı hükümler hiçbir şekilde ortağın kooperatiften çıkmasını önleyemez ve kooperatiften ayrılmayı da haksız olarak güçleştiremez.

21. Kooperatiflerde ortaklık sıfatını kazanan herkesin, açık kapı ilkesi gereğince kooperatiften çıkma hakkı olduğu gibi ana sözleşmede açıkça belirtilmiş olan nedenlerle ortağın çıkarılmasına (ihracına) karar verilmesi de mümkündür. Bir ortağın ortaklık sıfatı, çıkma hakkının kullanılması suretiyle ortağın kendi isteği üzerine ayrılması (Kooperatifler Kanunu md. 10), ortağın ölümü (md. 14/I), ortaklık payının başkasına devredilmesi (md. 14/III), ortaklık sıfatının bir görev veya hizmetin yerine getirilmesine bağlı olması hâlinde bu görev veya hizmetin sona ermesi (md. 15), ortağın kooperatif ana sözleşmesinde gösterilen sebeplerle ortaklıktan çıkarılması (md. 16) ve ortağın parasal yükümlülüklerini yerine getirmemesi sebebiyle ihracı (md. 27) hâllerinde sona ermektedir.

22. Nitekim aynı ilkeler Hukuk Genel Kurulunun 06.11.2024 tarihli ve 2023/(23)6-1043 Esas, 2024/537 Karar sayılı kararında da aynen benimsenmiştir.

23. Tüm bu açıklanan maddi ve hukukî olgular ışığında somut olay değerlendirildiğinde, dava dışı ...'in davalı kooperatife verdiği dilekçe ile kooperatifteki üyeliğini davacıya devrettiği ve kooperatif yönetim kurulunun kararı ile kuraya katılmak suretiyle ...'e çıkacak daire ile ilgili tüm hak ve sorumlulukların davacıya devrine, davacının şartlı üye olarak kabulüne ve noter kurasına katılmasına karar verildiği, davacının ortaklığının şartlı ortaklık olduğu ve ödeme iddiasının ispatlandığı, bu nedenle davacının rayiç bir dairenin bedelini talep edebileceği anlaşılmaktadır. Ancak dava devam ederken davalı kooperatifin iflasına karar verilmiş, davanın iflas masasına kayıt ve kabul davasına dönüşmesi nedeniyle davacının alacağını iflas masasına kaydettirip kaydettiremeyeceği sorunu ortaya çıkmıştır.

24. Yukarıda açıklandığı üzere kooperatif; ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve para-

sal katkılarıyla sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan ortaklıklar olup, somut olayda davalı yapı kooperatifinin amacı da, ortakların parasal yükümlülüklerini yerine getirmesi karşılığında kendilerine sözleşmeye uygun konut teslim etmektir.

25. Türk Ticaret Kanunu'nun 480/3. maddesinde, pay sahiplerinin sermaye olarak şirkete verdiklerini geri isteyemeyecekleri, tasfiye payına ilişkin haklarının saklı olduğu düzenlemesine yer verilmiş ise de, anonim şirketlerin sermayenin korunmasını amaçlayan yapısı ile ortakların parasal yükümlülükleri yerine getirmek suretiyle kooperatifin amacının gerçekleştirilmesinin sağlanmasına yönelik yapısı aynı değildir. Bu nedenle TTK'nın 480/3. maddesinin somut olayda uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

26. Sermaye şirketi ortaklığı ile kooperatif ortaklığı aynı olmayıp, kooperatiflerde ortakların amacı karşılıklı yardım ve dayanışma ile kooperatifin amacını gerçekleştirmek iken, sermaye şirketlerinde asıl amaç kâr ve kazanç elde etmektir. Bu nedenle kooperatif ortağının kendisine konut verilmemesi nedeniyle isteyebileceği tazminatın iflas masasına kaydı mümkün alacaklardan olduğunun kabulü gerekir.

27. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında; kooperatif üyelerinin kooperatif sermayesi mahiyetinde ödedikleri bedellerin öncelikle kooperatifin borçlarının ödenmesi için kullanılacağı, iflas tasfiyesi sonucunda artan bedel kalırsa, kalan bu bedel üzerinde kooperatif üyelerinin payları oranında hak sahibi olabileceği, iflas sıra cetvelinin düzenlenmesi aşamasında üyelik aidatı olarak kooperatife konulan sermayenin masaya kayıt ve kabulünün mümkün olmadığı, bu nedenle direnme kararının Özel Daire bozma kararında belirtilen gerekçeyle bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de, bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul Çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

28. Hâl böyle olunca İlk derece Mahkemesince verilen direnme kararının yerinde olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Ne var ki, Özel Dairece davacıya ödenmesine karar verilen miktar yönünden inceleme yapılmak üzere dosya Özel Daireye gönderilmelidir.

IV.KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Direnme kararı yerinde olup, İlk Derece Mahkemesince davacıya ödenmesine karar verilen miktar yönünden inceleme yapılmak üzere dosyanın YARGITAY 6. HUKUK DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNE,

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici Madde 3" atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 440-III/1. maddesi uyarınca karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere, 17.12.2025 tarihinde oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.²

² Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

YARGITAY HUKUK DAİRE KARARLARI
COURT OF CASSATION CIVIL CHAMBERS DECISIONS

YARGITAY
6. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/1648
Karar No. 2025/2836
Tarihi: 10.09.2025

İlgili Kanun/Madde
2004 s. İİK/308

- **KONKORDATONUN TASDİKİ**
- **KONKORDATONUN KISMEN FESHİ**
- **KONUSUZ KALMA**

ÖZETİ: *Davalı hakkında verilen konkordatonun tasdikine ilişkin karar kesinleşmiştir. Projede öngörülen vadelerde alacağı ödenmeyen her alacaklı konkordatonun kendisi yönünde feshini isteyebilir. Bu davada ödemenin projeye uygun yapıldığına dair ispat yükü borçludadır. Ödeme planına uygun olmayan şekilde geçmiş taksitlerin dava açıldıktan sonra ödenmesi, davanın konusuz kalmasına yol açmaz ve konkordatonun davacı bakımından feshi gerekir.*

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü.

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; davalı hakkında 11.02.2021 tarihinde konkordato projesinin tasdikine karar verildiğini, 11.02.2022 tarihinden itibaren ödemesi gereken taksitleri ödemediğini belirterek konkordatonun feshine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; alacağın temlik edilmesinden önce başlatılan takip bulunması nedeniyle borç miktarında tereddüt olduğunu, temlik alan davacı tarafından alacağa ilişkin açılan dava sonucuna göre borcun konkordato projesi kapsamında ödeneceğini belirterek davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile davalı hakkında konkordato projesinin tasdikine ve konkordatoya tabi borçların 11.02.2022 tarihinden itibaren ödenmesine karar verildiği, davacının konkordato projesi kapsamındaki alacağının zamanında ödenmediği, davalı tarafından yargılama sırasında proje kapsamındaki davacı alacağının ödenmesinin ise sonuca etkili olmadığı, konkordatonun feshi şartlarının oluştuğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içerisinde davalı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davalı vekili temyiz dilekçesinde; proje kapsamındaki karar tarihine kadar olan davacı alacağının taksitlerinin ödendiğini, davanın konusunun kalmadığını beyan etmektedir.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, İcra ve İflas Kanunu'nun 308/e maddesi uyarınca davacı yönünden konkordatonun feshi istemine ilişkindir.

Bölge Adliye Mahkemelerinin nihai kararlarının bozulması 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 371. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı halinde mümkündür.

Davalı hakkında Osmaniye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11.02.2021 tarihli ve 2018/568 Esas, 2021/155 Karar sayılı kararı ile konkordato projesinin tasdikine, konkordatoya tabi borçların 11.02.2022 tarihinden başlamak üzere her ayın son gününde 60 taksit halinde ödenmesine karar verilmiş, verilen karar istinaf ve temyiz incelemelerinden geçerek 28.12.2022 tarihinde kesinleşmiştir.

İcra ve İflas Kanunu'nun 308/c-1 maddesi "Konkordato, tasdik kararıyla bağlayıcı hâle gelir. Tasdik edilen konkordato projesinde konkordatonun, tasdik kararının kesinleşmesiyle bağlayıcı hâle geleceği de kararlaştırılabilir; bu takdirde mühletin etkileri, kanunda öngörülen istisnalar saklı kalmak kaydıyla konkordatonun bağlayıcı hâle geldiği tarihe kadar devam eder." hükmünü; 308/c-2 maddesi "Bağlayıcı hâle gelen konkordato, konkordato talebinden önce veya komiserin izni olmaksızın mühlet içinde doğan bütün alacaklar için mecburidir." hükmünü içermektedir ve hükme göre tasdikine karar verilen konkordato projesi borçluyu ve kabul oyu vermemiş olsa dahi bütün alacaklıları bağlayıcı niteliktedir.

İcra ve İflas Kanunu'nun "Konkordatonun Kısmen Feshi" başlıklı 308/e-1 maddesi "Kendisine karşı konkordato projesi uyarınca ifada bulunulmayan her alacaklı konkordato uyarınca kazanmış olduğu yeni hakları muhafaza etmekle birlikte konkordatoyu tasdik eden mahkemeye başvurarak kendisi hakkında konkordatoyu feshettirebilir." hükmünü içermektedir. Hükme göre, proje kapsamında belirlenen vadelerde taksit ödemesi yapılmayan veya eksik ödenen alacaklı konkordatonun kendisi yönünden feshini isteyebilecektir. Fesih talebinde bulunabilmek için tasdik kararının kesinleşmesine de gerek bulunmamaktadır.

Konkordatonun feshine ilişkin davada ispat yükü davalı borçludadır. Borçlunun borcunu ya da dava tarihine kadar ödemesi gereken taksiti veya taksitleri projeye uygun olarak ödediğini davacının imzasını taşıyan bir makbuzla ya da havalı dekontu gibi bir belge ile ispatlaması gerekmektedir.

Davalının konkordatoya tabi borcunu ödeme takvimine uymaksızın ödemesi sonuca etkili olmadığı gibi dava açıldıktan sonra yapılan ödemeler de davayı konusuz bırakmayacaktır.

Davalı tarafından konkordato projesi kapsamındaki davacı alacağının geçmiş taksitleri 01.09.2022 dava tarihinden sonra 18.04.2024 tarihinde ödenmiştir.

Somut olayda, davalı tasdik edilen proje kapsamında belirlenen tarihlerde davacı alacağına ilişkin olarak taksit ödemelerini yapmamıştır. Hakkında dava açıldıktan sonra ödemeleri yapmıştır. Ödeme yapmamasının davacının kusurundan kaynaklandığı hususunu ileri sürmemiş ve ispat edememiştir.

Temyizen incelenen karar, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda

belirtilen gerekçelere göre usul ve kanuna uygun olup, davalı vekilince temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 370/1. maddesi hükmü uyarınca ONANMASINA,

Temyiz harcı temyiz eden tarafından peşin yatırıldığından yeniden harç alınmasına yer olmadığına,

Dosyanın İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

10.09.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.¹

YARGITAY

12. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/6223
Karar No. 2025/7582
Tarihi: 25.11.2025

İlgili Kanun/Madde
2004 s. İİK/294

- **GEÇİCİ MÜHLET**
- **İŞÇİLİK ALACAĞI**
- **İMTİYAZLI ALACAK**
- **TAKİP YASAĞI**

ÖZETİ: *Hakkında geçici mühlet kararı verilen borçluya karşı işçilik alacakları nedeniyle ilamlı icra takibi başlatılmıştır. Mühlet tarihi 12.08.2024 olup takibe başlama tarihi 27.01.2023'dir. Takibe konu alacak hafta tatili ve fazla mesai alacakları olup hizmet akdinin sona erdiği 29.06.2019 tarihinde muaccel hale gelir. İşçilerin, iş ilişkisine dayanan ve mühletten önceki bir yıl içinde tahakkuk etmiş alacakları imtiyazlıdır. Somut olayda ise alacaklının alacağı mühletten önceki bir yıldan daha önce tahakkuk ettiğinden imtiyazlı değildir ve takibin durdurulması gerekir.*

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın müddeti içinde temyizden tetkiki şikayetçi borçlu tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hâkimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Alacaklı tarafından işçi ile işveren ilişkisinden kaynaklanan alacağının tahsil amacıyla 30.01.2023 tarihinde başlatılan ilamlı icra takibinde, şikayetçi borçlunun icra mahkemesine başvurusunda; konkordato davasında şirket hakkında geçici mühlet kararı verildiğini, bu mühlet kararı doğrultusunda takibin durması gerektiğini, icra müdürünün takibin durması kararını kaldıran 28.08.2024... .09.2024 tarihli kararlarının kaldırılmasını talep ettiği,

¹ Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

Mahkemece, takip dayanağının işçilik alacağına ilişkin ilam olup İİK'nın 206. maddesinin birinci sırasındaki imtiyazlı alacaklardan olduğu, alacağın tahakkuk tarihinin ilamın karar tarihi olan 25.06.2024 tarihi olduğu, geçici mühlet tarihi olan 12.08.2024 tarihinden itibaren bir yıllık süre içinde doğduğundan takibin durması kararını kaldıran kararların yerinde olduğu gerekçesi ile şikayetin reddedildiği,

Şikayetçinin istinaf talebi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince, aynı gerekçe ile istinaf başvurusunun esastan reddedildiği,

Kararın şikayetçi tarafından temyiz edildiği anlaşılmaktadır.

17.07.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4949 sayılı Yasa ile değişik 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 289. maddesinde "Mühlet içinde borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur, ihtiyatı haciz kararları uygulanmaz, bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez... 206 ncı maddenin birinci sırasında yazılı imtiyazlı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilir." düzenlemesi yer almaktadır.

206. maddenin birinci sırasında yazılı imtiyazlı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilir, 206. maddenin birinci sırasında yer alan alacaklar ise işçilerin, iş ilişkisine dayanan ve iflasın açılmasından önceki bir yıl içinde gerçekleşmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ile iflas nedeniyle iş ilişkisinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatı alacaklarıdır. İşçilerin, iş ilişkisine dayanan ve mühletten önceki bir yıl içinde tahakkuk etmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları İİK'nın 206. maddenin birinci sırasındaki alacaklardır.

Somut olayda, şikayetçi şirket hakkında Ankara 3. Asliye Ticaret Mahkemesinin 12.08.2024 tarihli kararı ile 3 ay süre ile geçici mühlet kararı verildiği, takibin ise 27.01.2023 tarihinde başladığı, takibe dayanak ilamın işçi işveren ilişkisinden kaynaklı hafta tatili, fazla mesai ve ulusal bayram, genel tatil alacaklarına ilişkin olduğu anlaşılmıştır.

Takibe dayanak ilama konu hafta tatili ve fazla mesai alacakları, hizmet akdinin devamı süresince çalışılan ayı takip eden ay başı itibari ile muaccel hale gelir. Alacaklının hizmet akdi 29.06.2019 tarihinde sona ermiş olup takibe konu işçilik alacaklarının da en geç bu tarihte muaccel olduğu tabiidir. Takibe dayanak işçilik alacaklarının muaccel hale geldiği tarih itibari ile 12.08.2024 tarihli mühlet kararından bir yıldan çok önce doğdukları sabit olup İİK'nın 206. maddesinin birinci sırasındaki imtiyazlı alacaklardan olmadıklarından takibe ilişkin durma kararı yerinde olduğundan şikayete konu kararların iptali gerekir.

O halde, İlk Derece Mahkemesince, şikayetin kabulüne karar verilmesi gerekirken reddi yönünde hüküm tesisi ile bölge adliye mahkemesince de, şikayetçinin istinaf başvurusunun esastan reddi isabetsiz olup Bölge Adliye Mahkemesi kararının kaldırılması ve İlk Derece Mahkemesi kararının bozulması gerekmiştir.

SONUÇ:

Yukarıda yazılı nedenlerle, sair yönler incelenmeksizin, 5311 sayılı Kanun ile değişik İİK'nın 364/2. maddesinin göndermesiyle uygulanması gereken 6100 sayılı HMK'nın 373/1. maddesi uyarınca, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 18. Hukuk Dairesinin 24.04.2025 tarih ve 2024/1572 E.-2025/721 K. sayılı kararının (KALDIRILMASINA),

Ankara 18. İcra Hukuk Mahkemesinin 18.09.2024 tarih ve 2024/232 E.-2024/46 K. sayılı kararının (BOZULMASINA), peşin alınan temyiz harcının istek

halinde ilgiliye iadesine, dosyanın İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin de Bölge Adliye Mahkemesi'ne gönderilmesine 25.11.2025 tarihinde oybirliği ile karar verildi.²

YARGITAY
12. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/9714
Karar No. 2026/38
Tarihi: 13.01.2026

İlgili Kanun/Madde
2004 s. İİK/111, 340

- **TAAHHÜDÜ İHLÂL**
- **HAPİS İLE TAZYİK**
- **AYNI BORÇ**
- **ÜÇ AY**

ÖZETİ: *Borçlu sanığın 27.12.2021 tarihli taahhütname ile üstlendiği taksitleri öngörülen vadede ödememesi üzerine iki ayrı mahkemede taahhüdü ihlâl suçu nedeniyle cezalandırılması talep edilmiş ve iki mahkeme de ayrı ayrı üç ay tazyik hapsi ile cezalandırılmasına karar vermiştir. İlk mahkeme tarafından verilen üç aylık tazyik hapsi infaz edildiğinden, borçlu sanığın aynı borçtan dolayı yeniden tazyik hapsi kararı verilmesi hukuka aykırıdır.*

Borçlunun ödeme şartını ihlal suçundan sanık ...'in, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 340. maddesi gereğince 3 aya kadar tazyik hapsi ile cezalandırılmasına dair Antalya 2. İcra Ceza Mahkemesinin 10.11.2023 tarihli ve 2022/187 esas, 2023/235 sayılı kararı ile anılan Kanun'un 340. maddesi gereğince 3 aya kadar tazyik hapsi ile cezalandırılmasına dair Antalya 6. İcra Ceza Mahkemesinin 16.01.2024 tarihli ve 2022/190 esas, 2024/9 sayılı kararı aleyhine Adalet Bakanlığının 18/11/2025 gün ve 94660652-105-07-16730-2025-Kyb sayılı kanun yararına bozma istemini içeren yazısı ekindeki dava dosyası Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 08/12/2025 gün ve KYB- 2025/135883 sayılı ihbarnamesi ile Dairemize gönderilmekle okundu.

Anılan ihbarnamede;

Benzer bir olaya ilişkin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 29.09.2009 tarihli ve 2009/16.HD-188 esas, 2009/205 sayılı ilâmında yer alan; hapsen tazyik yaptırımında en çok 3 ay süreyle kişinin yükümlülüğüne uygun davranması için zorlanmasının söz konusu olduğunu, ilk taksitin ödenmemesi üzerine 3 aya kadar hapsen tazyik kararının tamamının infazı halinde takip eden taksitlerin ödenmemesi durumunda artık borçlunun cezalandırılması olanağı kalmayacağını ve yeni eylemlerin taahhüdü ihlâl kabahatini oluşturmayacağını, Yerel Mahkemece yapılması gereken, ilk taksit nedeniyle 3 aya kadar hapsen tazyikine ilişkin ilk hükmün infazını bekleyerek, eğer kabahatli, bu hapsen tazyik kararının yerine getirilmesinden sonra borcu öder ise, ödenmeyen diğer taksit yönünden kalan süre kadar hapsen tazyik kararı vermesi gerektiğini, ilk taksitin ödenmemesi nedeniyle verilen hapsen tazyik kararının infaz edilip edilmediği araştırılmadan, yapılan şikâyet üzerine, borçlunun

² Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

yeniden 3 aya kadar hapsen tazyik ile cezalandırılmasının yasaya aykırı olduğu şeklindeki açıklamalar nazara alındığında;

2004 sayılı Kanun'un "Borçlunun ödeme şartını ihlali halinde ceza" başlıklı 340. maddesinde, "111 inci madde mucibince veya alacaklının muvafakati ile icra dairesinde kararlaştırılan borcu ödeme şartını, makbul bir sebep olmaksızın ihlal eden borçlunun, alacaklının şikâyeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra borçlu borcun tamamını veya o tarihe kadar icra veznesine yatırmak zorunda olduğu meblağı öderse tahliye edilir; ödemelerini tekrar keserse, hakkında tazyik hapsine yeniden karar verilir. Ancak, bir borçtan dolayı tazyik hapsinin süresi üç ayı geçemez." şeklinde yerini bulan düzenleme karşısında, aynı borç ilişkisi nedeniyle sanık hakkında bir defaya mahsus olmak üzere 3 aya kadar tazyik hapsine karar verilebileceği,

Dosyalar kapsamına göre, borçlu sanığın Antalya Genel İcra Dairesinin 2021/159609 esas sayılı icra takip dosyasından kaynaklı borcu nedeniyle 27.12.2021 tarihli taahhütname ile borcunu 30.04.2022 tarihinde başlayacak şekilde 3 taksit halinde ödemeyi taahhüt ettiği, borçlarının bir kısım taksitlerini taahhütnamede öngörülen sürelerde ödememesi nedeniyle alacaklı vekili tarafından yapılan şikâyetler üzerine, borçlu sanığın anılan suçtan Antalya 2. İcra Ceza Mahkemesinin 10.11.2023 tarihli ve 2022/187 esas, 2023/235 sayılı ve Antalya 6. İcra Ceza Mahkemesinin 16.01.2024 tarihli ve 2022/190 esas, 2024/9 sayılı kararları ile 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun 340. maddesi gereğince ayrı ayrı 3 aya kadar tazyik hapsi ile cezalandırılmasına karar verildiği somut olayda, sanık hakkında aynı taahhüt nedeniyle Antalya 6. İcra Ceza Mahkemesinin 2022/112 esas, 2022/263 karar sayılı dosyasına kayden yapılan yargılama neticesinde 28.09.2022 tarihli karar ile 3 aya kadar tazyik hapsine karar verildiği ve anılan kararın da 08.12.2022-08.03.2023 tarihleri arasında infaz edildiği anlaşılmakla, borçlu sanığın aynı borç ilişkisi dolayısıyla ayrı ayrı 3 aya kadar hapsen tazyikine karar verilmesinde isabet görülmediği gerekçesiyle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi uyarınca anılan kararın kanun yararına bozulması isteminde bulunulmakla gereği görüldüğü düşünüldü;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden, Antalya 2. İcra Ceza Mahkemesinin 10/11/2023 tarihli ve 2022/187 esas, 2023/235 sayılı kararı ile Antalya 6. İcra Ceza Mahkemesinin 16/01/2024 tarihli ve 2022/190 esas, 2024/9 sayılı kararının CMK'nın 309/4-d. maddesi uyarınca ayrı ayrı BOZULMASINA, sanık hakkında borçlunun ödeme şartını ihlâli eylemlerinden dolayı hükmolunan tazyik hapislerinin ayrı ayrı kaldırılmasına, bu eylemlerle ilgili olarak sanık hakkında verilen tazyik hapisleri infaz edilmekte ise derhal ayrı ayrı salıverilmesine,

5271 sayılı Kanun'un 309 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (d) bendi uyarınca bozma nedeninin cezanın kaldırılmasını gerektirdiği belirlendiğinden,

"Sanık ...'in üzerine atılı borçlunun ödeme şartını ihlâli suçlarının yasal unsurlarının oluşmaması nedeniyle CMK'nun 223/2-a maddesi gereğince ayrı ayrı BERAATİNE,"

"Yargılama giderinin müşteki üzerinde bırakılmasına,"

Dosyanın mahalline gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE, 13/01/2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.³

³ Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

YARGITAY
12. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/6720
Karar No. 2026/110
Tarihi: 14.01.2026

İlgili Kanun/Madde
2004 s. İİK/169

- ÇEK
- İTİRAZ
- LEHDARIN İFLÂSI
- İTFA

ÖZETİ: *Takibe konu çek son hamil tarafından bankaya ibraz edilmiş, karşılığı bulunmasına rağmen banka başvuru borçlularından lehdarın iflâsı nedeniyle çek bedelini bloke ederek iflâs müdürlüğüne göndermiştir. Başlatılan takipte keşideci borçlu tarafından ödeme emrine itiraz edilmişse de başvuru borçlusu lehtar hakkındaki iflâs kararı nedeniyle ödeme yapılmayıp paranın iflâs müdürlüğüne gönderilmesi, keşideci borçlu açısından geçerli bir itfa sayılmaz.*

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın müddeti içinde temyiz tetkiki taraflarca istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

1) Borçlunun temyiz itirazlarının incelenmesinde;

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararında yazılı gerekçelere göre borçlunun yerinde bulunmayan tüm temyiz itirazlarının REDDİNE,

2) Alacaklının temyiz itirazlarına gelince;

Çeke dayalı kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, borçlu keşideci ... Çelik Profil ... A.Ş.'nin icra mahkemesine başvurusunda; sair şikayetlerinin yanı sıra, ibraz anında çek bedelinin hesapta bulundurulduğunu, lehtarın iflâsı nedeniyle banka tarafından çek bedelinin bloke edilerek iflâs müdürlüğüne gönderildiğini, bu şekilde bedelin lehtara ödenmiş olduğunu, mükerrer ödeme yapmak zorunda kalacağını ileri sürerek takibin iptaline karar verilmesini istediği, İlk Derece Mahkemesince; paranın bankada bloke altına alınmasının itfa anlamına gelmediği gerekçesi ile istemin reddine karar verildiği, borçlunun istinaf başvurusu üzerine Bölge Adliye Mahkemesince; çek bedelinin keşideci tarafından hesapta bulundurulduğu, banka tarafından lehtarın iflâs ettiği gerekçesi ile çek bedelinin bloke altına alındığı ve iflâs müdürlüğüne ödendiği, takip alacaklısının iflâs müdürlüğüne başvuruda bulunarak alacak kayıt talebinde bulunabileceği, aksi durumun keşideci-den kaynaklanmayan nedenle ikinci kez borcun ödenmesi sonucunu doğuracağı gerekçesi ile istinaf başvurusunun kabulü ile takibin borçlu şirket yönünden iptaline karar verildiği anlaşılmıştır.

Borçlunun icra mahkemesine başvurusu İİK'nın 169. maddesi uyarınca, borca itiraz niteliğinde olup, İİK'nın 169/a-1 maddesi gereğince; borcun olmadığı veya itfa veya imhal edildiği resmî veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile kanıtlandığı takdirde mahkemece itiraz kabul edilir.

Somut olayda, keşideci ... Çelik Profil ... A.Ş. tarafından ... Mühendislik ... A.Ş. lehine 5.05.2023 tarihinde keşide edilen çekin, sırasıyla; ..., ... ve ...'a ciro edildiği, ibraz anında çekin "10.05.2023 tarih ve 16:44'te ibraz edilen iş bu çek ciranta hakkında iflâs kararı bulunduğundan ödenememiştir" şerhi düşülerek iade

edildiği, ... tarafından muteriz borçlu ... Çelik Profil ... A.Ş. ile dava dışı diğerleri aleyhine 15.05.2023 tarihinde takip başlatıldığı anlaşılmıştır.

Takip dayanağı çekin ibrazı sırasında müracaat borçlusu konumundaki leh-tar hakkında iflas kararı bulunduğu gerekçesiyle ödenmemesi ve hesaptaki paranın bankaca bloke edilerek iflas müdürlüğüne gönderilmesi, takip hukuku yönüyle geçerli bir itfa anlamına gelmez. Geçerli bir itfadan bahsedilebilmesi için, çekin karşılığının ödenmesi gerekir. Muteriz borçlu ... Çelik Profil ... A.Ş. hakkında verilmiş bir iflas kararı bulunmadığından, takip alacaklısının iflas müdürlüğüne başvuru da bulunarak alacak kayıt talebinde bulunabileceği yönündeki gerekçe de yerinde değildir.

O halde, Bölge Adliye Mahkemesince; istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.

Kabule göre de; borca itirazın kabulü halinde İİK'nın 169/a-5. maddesi uyarınca takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekirken, iptaline karar verilmesi doğru görülmemiştir.

SONUÇ:

Alacaklının temyiz itirazlarının kabulü ile yukarıda yazılı nedenlerle 5311 sayılı Kanun ile değişik İİK'nın 364/2. maddesinin göndermesiyle uygulanması gereken 6100 sayılı HMK'nın 373/1. maddesi uyarınca, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesinin 30.05.2025 tarih ve 2023/30 58... /1396 Karar sayılı kararının (BOZULMASINA), peşin alınan harcın istek halinde ilgiliye iadesine, dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 14.01.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.⁴

YARGITAY

12. HUKUK DAİRESİ

Esas No.	2025/7569	<u>İlgili Kanun/Madde</u>
Karar No.	2026/126	2004 s. İİK/16, 17, 135
Tarihi:	14.01.2026	4721 s. TMK/705

- **ARTIRMA YOLU İLE SATIŞ**
- **İHALEDEN SONRA HACİZ**
- **MÜLKİYETİN TESCİLSİZ KAZANIMI**

ÖZETİ: *Şikâyetçi, artırma yolu ile satışa çıkarılan taşınmazın kendisine ihale edilmiş olmasına rağmen ihale tarihinden sonra konulan hacizlerin terkinini talep etmiş ve ret kararına şikâyet yoluna başvurmuştur. Cebrî icra satışları mülkiyetin tescilden önce kazanılmasına imkân verir. İhale tarihinden sonra önceki malikin borcu nedeniyle konulan hacizlerin kaldırılması, hacizler farklı icra dairelerinden konulmuş olsa bile ihale alıcısı tarafından şikâyet yoluyla icra mahkemesinden istenebilir.*

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın müddeti içinde temyizden tetkiki şikâyetçi/ihale alıcısı tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

⁴ Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

...Mah., 4028 Ada, 6 Parsel, Kat, ... Numaralı mesken vasıflı taşınmazın 02.11.2010 tarihinde ihale edildiği şikayetçi alıcının, ilgili taşınmaz üzerine ihale tarihinden sonra konulan hacizlerin ve takyidatların terkini talebinin reddine ilişkin 01.08.2024 tarihli müdürlük kararının kaldırılması ve talep gereği işlem yapılması için icra mahkemesine başvurduğu, ilk derece mahkemesince; haciz tarihleri itibari ile borçlu adına kayıtlı olan taşınmaz üzerine, borçlunun borcundan dolayı haciz işlenmesinin olağan olduğu, hacizlerin farklı icra dairelerinden konulduğu, dolayısıyla hacizlerin kaldırılması isteminin de haczi koyan icra dairelerinden yapılması gerektiği, müdürlüğün, davacının talebi sebeple haczi kaldırma yetkisi olmadığı gerekçesiyle şikayetin reddine ve şikayetçi vekilinin ilgili icra dairelerine başvurma konusunda muhtariyetine karar verildiği anlaşılmaktadır. Anılan karara yönelik olarak şikayetçinin istinaf başvurusunda bulunduğu, Bölge Adliye Mahkemesince; şikayet konusu yapılan hacizlerin ihale tarihinden sonrasına ait olduğu, ihale tarihinden sonra uygulanan hacizlerin kaldırılmasının icra mahkemesinden istenemeyeceği, ihale alıcısının bu yöndeki talebini esas icra müdürlüğüne yapması gerektiği ifade olunarak istinaf başvurusunun esastan reddine hükmedildiği, karara karşı şikayetçi/ihale alıcısının temyiz talebinde bulunduğu görülmektedir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunun 705. maddesinde ‘Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tescille olur. Miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma halleri ile kanunda öngörülen diğer hâllerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hallerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır.’ denilmektedir.

Yine Dairemizin emsal içtihatlarında da belirtildiği üzere ihale tarihinden sonra, evvelki malikin borcundan dolayı konmuş haczin kaldırılmasının yeni malik tarafından şikayet yoluyla icra mahkemesinden istenebileceği görülmektedir. Zira Medeni Kanunun yukarıda da bahse konu edilen 705. maddesi gereği taşınmaza tescilden önce de malik olduğu açıktır. (12. H.D. 19.9.1991, 6796/9403 – Uyar-İİK 2. cilt s.2565)

Öte yandan, Hukuk Muhakemeleri Kanununun yargılamaya hakim olan il-keler bölümünde düzenlenen 33. maddesinde yer alan ‘‘Hakim, Türk hukukunu resen uygular’’ ilkesi gereğince hakim taraflarca ileri sürülen maddi vakıalar ile bağlı ise de, onların hukuki nitelendirmeleri ile bağlı değildir. Yani diğer bir deyişle; hukuki tavsif, hukuki sebebin ve uygulanacak yasa maddesinin tespiti, hakimın görevine giren bir konudur. (HGK 5.6.1991 tarih, 1991/12-258E-344K)

Bu nedenle, her ne kadar somut olayda, mahkemece; hacizlerin farklı icra dairelerinden konulduğu ve hacizlerin kaldırılması isteminin de haczi koyan icra dairelerinden yapılması gerektiği belirtilmişse de somut olayda, hukuki tavsifin hakime ait olduğu dolayısıyla ihaleye konu taşınmaz üzerindeki hacizlerin kaldırılması yönündeki şikayetin icra mahkemesinin görevi içinde yer aldığı açıktır.

O halde, İlk Derece Mahkemesince, şikayetçi/ihale alıcısının talebinin değerlendirilerek oluşacak sonuca göre hüküm oluşturması gerekirken, şikayetin yazılı gerekçe ile reddedilmesi isabetsiz olup, kararının bozulması gerekmektedir.

SONUÇ:

Yukarıda yazılı nedenlerle, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 18. Hukuk Dairesinin 02.06.2025 tarih ve 2024/1721 E. 2025/986 K. sayılı kararının 5311 sayılı Kanun ile değişik İİK'nın 364/2. maddesi göndermesiyle uygulanması gereken 6100 sayılı HMK'nın 373/1. maddeleri uyarınca KALDIRILMASINA, Ankara 20. İcra Hukuk Mahkemesinin 11.10.2024 tarih ve 2024/272 E. 2024/122 K. sayılı

kararının re'sen BOZULMASINA, bozma nedenine göre şikayetçinin sair temyiz itirazlarının bu aşamada incelenmesine yer olmadığına, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin de Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 14.01.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.⁵

YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ

Esas No.	2025/7838	<u>İlgili Kanun/Madde</u>
Karar No.	2026/268	2004 s. İİK/82
Tarihi:	21.01.2026	4721 s. TMK/718

- **HACZEDİLMEZLİK ŞİKÂyeti**
- **MESKENİYET**
- **TAŞINMAZ**
- **MUHTESAT**

ÖZETİ: *Kural olarak taşınmaz üzerindeki bina arsanın mülkiyetine tabi olduğundan ve taşınmazın maliki muhtesatın da maliki olacağından, muhtesatın haczi halinde haczedilmezlik şikâyeti malik tarafından ileri sürülebilir. Borçlunun müşterek maliklerden olduğu arsa üzerindeki bina hakkında, tapu sicilinde üçüncü kişi lehine muhtesat şerhi mevcuttur. Bu halde bina arsanın mülkiyetine tabi olmayacağından borçlunun da şikâyet hakkı yoktur. Ancak üçüncü kişinin, borçlunun babası olup vefat etmiş olması nedeniyle borçlunun yasal mirasçı sıfatı göz önünde tutularak muhtesat hakkındaki haczedilmezlik şikâyeti değerlendirilmelidir.*

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın müddeti içinde temyizden tetkiki borçlu tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelenildikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Alacaklı tarafından başlatılan kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, borçlunun haczedilen taşınmazın haline münasip meskeni olduğunu ileri sürerek haczin kaldırılması istemiyle icra mahkemesine başvurduğu, İlk Derece Mahkemesince; şikâyetin kısmen kabulü ile taşınmazın 870.000,00 TL'den aşağı olmamak üzere satılmasına, satış bedelinden bu miktarın borçluya, arta kalan kısmın hak sahiplerine ödenmesine, haczin kaldırılması ve satışın iptali taleplerinin reddine karar verildiği, borçlu tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince: tapu kaydında taşınmaz üzerinde bulunan binanın üçüncü kişi ...'a ait olduğuna dair muhtesat şerhi bulunduğundan borçlunun bu taşınmazla ilgili meskeniyet şikâyetinde bulunamayacağı gerekçesiyle mahkeme kararının kaldırılmasına, şikâyetin reddine karar verildiği anlaşılmıştır.

Tapuda adına kayıtlı taşınmazına haciz konulan takip borçlusu, haczedilmezlik şikâyetinde bulunabilme hakkına sahiptir. Borçlunun, kendisine ait müşterek veya iştirak halindeki hisseli bir mesken için de haczedilmezlik şikâyetinde

⁵ Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

bulunması mümkündür. Bunun gibi, tapuda mesken niteliğini taşımakla beraber, borçlunun murisi adına kayıtlı henüz paylaşılmamış ve tapuda borçlu adına intikal görmemiş miras payının haczi halinde de borçlunun meskeniyet şikayetinde bulunabileceği kuşkusuzdur. Taşınmazın arsa olarak tapuda kayıtlı olması, üzerinde konut niteliğini haiz bir yapı bulunduğu sürece borçlunun meskeniyet şikayetinde bulunmasına engel değildir.

Taşınmaz mülkiyetinin içeriği ve kapsamına ilişkin 4721 Sayılı TMK'nın 718. maddesine göre; " Arazi üzerindeki mülkiyet, kullanılmasında yarar olduğu ölçüde, üstündeki hava ve altındaki arz katmanlarını kapsar. Bu mülkiyetin kapsamına, yasal sınırlamalar saklı kalmak üzere yapılar, bitkiler ve kaynaklar da girer."

Bu ilke ve kurallar ışığında somut olaya bakıldığında; meskeniyet şikayetine konu, ... Merkez Parsel sayılı taşınmazın tapuda, arsa vafında, borçlu ... ve diğer hissedarlar adına müşterek hisseli olduğu, tapu kaydının şerh ve beyanlar hanesinde ise muhdesat bilgileri kapsamında "konut, kargir bina ...'a aittir" şerhi konulmuş olduğu görülmektedir.

Açıklanan yasa maddesinde; kural olarak binanın mülkiyetinin, arzun (arsanın) mülkiyetine tâbi olduğu ve arzun maliki kim ise muhtesatın (binanın) malikinin de aynı kimse olduğu kabul edilmektedir. Ancak, taşınmaz üzerinde ... lehine muhdesat şerhi bulunduğundan, arsa üzerinde yer alan konutun (muhdesatın) mülkiyetinin arzun mülkiyetine tabi olduğundan söz edilemez.

Ne var ki; borçlu tarafından muhdesat sahibi ...'un babası olduğu, babasının vefatı nedeniyle arsa üzerindeki binada yasal mirasçı konumunda olduğu ileri sürülmüştür.

O halde, Bölge Adliye Mahkemesince, borçlu tarafından ileri sürülen iddialar araştırılarak oluşacak sonuca göre meskeniyet şikayeti hakkında bir karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.

SONUÇ:

Borçlunun temyiz isteminin kabulü ile İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 22. Hukuk Dairesi'nin 24.06.2025 tarih ve 2023/19 37... /1281 Karar sayılı kararının yukarıda yazılı nedenlerle, 5311 sayılı Kanun ile değişik İİK'nın 364/2. maddesi göndermesiyle uygulanması gereken 6100 sayılı HMK'nın 373/2. maddeleri uyarınca BOZULMASINA, bozma nedenine göre esasa ilişkin sair temyiz itirazlarının incelenmesine yer olmadığına, peşin alınan temyiz harcının istek halinde iadesine, dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 21.01.2026 gününde oy birliğiyle karar verildi.⁶

⁶ Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/7629
Karar No. 2026/411
Tarihi: 02.02.2026

İlgili Kanun/Madde
2004 s. İİK/16, 17, 71, 72

- **MENFİ TESPİT DAVASI**
- **TAKİBİN İPTALİ**
- **PARANIN İADESİ**
- **ŞİKÂyet**

ÖZETİ: *Borçlu tarafça açılan menfi tespit davasında İİK m. 72/3 uyarınca icra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi yönünde tedbir kararı verilmiştir. Öte yandan icra takibi de icra mahkemesi kararı ile iptal edilmiş ve karar kesinleşmiştir. İcra dosyasına yapılan teminat adı altındaki ödemenin iadesi talep edilmişse de iptal kararının mükerrerliğe dayanması nedeniyle menfi tespit davasında verilen tedbir kararı uyarınca icra dosyasına depo edilen para borçluya iade edilemez.*

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın müddeti içinde temyizden tetkiki davalı alacaklı tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Örnek 6 takipte şikayetçi borçluların icra mahkemesine başvurusunda, takibin iptali kararının kesinleştiğinden bahisle menfi tespit davasında verilen tedbir gereğince dosyaya depo edilen 787.800,00 TL teminatın taraflarına iadesi isteminin menfi tespit davasını gören mahkemece tedbirin kaldırıldığına, depo edilen paranın iadesine ilişkin bir yazı bulunmadığından reddine dair 14.06.2024 tarihli tensip tutanağının iptali ile teminatın iadesine karar verilmesini talep ettiği, mahkemece, menfi tespit davası derdest olup, henüz kesinleşmemiş olduğu, menfi tespit davasını gören mahkemece ihtiyati tedbirin kaldırıldığına dair bir yazı bulunmadığı gerekçesiyle şikayetin reddine karar verildiği, kararın şikayetçi borçlular tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun Kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kaldırılarak, yeniden esas hakkında; takibin iptali kararının Yargıtayca onanarak kesinleştiği, artık takip iptal edildiği ve menfi tespit davası da reddedildiğinden İİK'nun 72/4. fıkrası uyarınca şikayetin kabulü ile 14.06.2024 tarihli icra müdürlük işleminin kaldırılmasına karar verildiği görülmektedir.

6100 sayılı HMK'nın 397. maddenin 2. fıkrası uyarınca genel mahkemelerce verilen ihtiyati tedbir kararının etkisi, aksi belirtilmediği takdirde, nihai kararın kesinleşmesine kadar devam eder.

Somut olayda, Ankara 13. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2023/475 Esas sayılı menfi tespit dosyasında 24/03/2023 tarihli ara karar ile; "Davacının ihtiyati tedbir talebinin İİK'nun 72/3.maddesi uyarınca KABULÜ ile ... Gayrimenkul Satış Dairesi 2022/1466 Esas sayılı dosyasında borç miktarı olan 611.295,43 TL asıl alacağın %15'i oranında nakdi teminat veya kayıtsız şartsız, süresiz ve kat'i banka teminat mektubu alınmak suretiyle icra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi yönünde ihtiyati tedbir konulmasına" karar verildiği, 27.03.2023 tarihinde 92.000,00 TL teminatın mahkeme veznesine yatırıldığı, icra dosyasına da dosya kapak hesabı doğrultusunda dosya borcunu karşılar miktarda tutar olan 787.800,00 TL'nin "te-

minat bedeli" açıklamasıyla 28.03.2023 tarihinde yatırıldığı, menfi tespit davasının henüz kesinleşmediği, şikayete konu Ankara Gayrimenkul Satış İcra müdürlüğü'nün 2022/1466 E. sayılı Örnek 6 takip dosyasının iptaline dair karar verilmiş ve iptal kararı da Dairemiz temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmişse de anılı dosyada mükerrerlikten dolayı takibin iptaline karar verilmesi menfi tespit davasında verilen tedbir kararı gereğince icra dosyasına depo edilen paranın borçluya ödenmesini gerektirir bir durum oluşturmaz.

O halde, Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmesi gerekirken yanılığlı gerekçe ile istemin kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ:

Alacaklının temyiz itirazlarının kabulü ile Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 32. Hukuk Dairesi'nin 28.05.2025 T. ve 2024/1463 E., 2025/692 K. sayılı kararının yukarıda yazılı nedenlerle, 5311 sayılı Kanun ile değişik İİK'nın 364/2. maddesi göndermesiyle uygulanması gereken 6100 sayılı HMK'nın 373/2. maddeleri uyarınca (BOZULMASINA),

peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 02.02.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.⁷

YARGITAY

12. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/7619
Karar No. 2026/413
Tarihi: 02.02.2026

İlgili Kanun/Madde
2004 s. İİK/32
4721 s. TMK/99

- **İLÂMLI İCRA**
- **YABANCI PARA**
- **İLÂMA AYKIRILIK**

ÖZETİ: *İlamlı takipte ilamların hüküm kısmı icra edilir ve bu kısım yorum yolu ile değiştirilip genişletilemez. Alacağa yabancı para cinsinden hükmedilmiş olması karşısında alacaklı, ilâmı İİK m. 58 uyarınca yabancı para alacağının takip tarihindeki kur üzerinden TL karşılığını göstererek takibe koyması gerekirken, alacağın Türk Lirasına çevrilerek Türk Lirası cinsi ile takibe başlanması ilâma aykırılık teşkil eder.*

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın müddeti içinde temyizden tetkiki şikayetçi/borçlu tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Alacaklı tarafından borçlu hakkında başlatılan Örnek 4-5 takipte, borçlunun icra mahkemesine başvurusunda; sair itiraz ve şikayetlerinin yanında dayanak ilamda açıkça yabancı para cinsinden alacağın tahsilat tarihindeki karşılığının ödenmesine hükmedildiği halde, alacaklı tarafından takip tarihindeki kur üzerinden

⁷ Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

TL'ye çevrilerek icra takibi başlatılmasının ilama aykırı olduğunu ileri sürerek takibin iptaline karar verilmesini talep ettiği,

İlk Derece Mahkemesince şikayetin reddine karar verildiği,

Şikayetçi borçlu tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince, istinaf başvurusunun esastan reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Türk Borçlar Kanunu'nun 99. maddesi (BK'nın 83 md.) uyarınca; "Konusu para olan borç Ülke parasıyla ödenir. Ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parasıyla da ödenebilir. Ülke parası dışında başka bir para birimiyle belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiilî ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parası ile ödenmesini isteyebilir."

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 58. maddesinin 3. fıkrasında; alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarının ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı günün, alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiğinin ve faizinin, takip talebinde belirtilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Yine aynı Kanun'un 60. maddesinin birinci fıkrasının birinci bendinde; alacaklının veya vekilinin banka hesap numarası hariç olmak üzere, 58. maddeye göre takip talebine yazılması lazım gelen kayıtların ödeme emrinde bulunması gerektiği belirtilmiştir. Alacaklı takip talebinde (vade veya takip talebi günündeki rayiçe göre ödeme yerine) fiili ödeme günündeki rayiçe (döviz kuruna) göre alacağının Türk parası ile ödenmesini isteyebilir. Bunun için alacaklı yabancı para alacağının (takip tarihindeki kur üzerinden) Türk parası karşılığını takip talebinde göstermesi ve ayrıca yabancı para alacağının fiili ödeme tarihindeki kurdan talep ediyorsa bu hususu da takip talebinde belirtmek zorundadır. Bu halde alacaklı vade tarihinden fiili ödeme tarihine kadar yabancı para üzerinden faiz (3095 SK m. 4/a) talep edebilir (İİK m. 58/3) (Kuru, Baki; İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Ankara 2013 s. 2010 vd., Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet/Özkan, Sungurtekin Meral; İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 2022 s. 95 vd.).

YHGK'nın 08.10.1997 tarih ve 1997/12-517 E.-1997/776 K. sayılı kararında benimsendiği üzere, ilamlı takipte, ilamların infaz edilecek kısmı hüküm bölümüdür ve ilamın infaz edilecek kısmı yorum yolu ile genişletilemez ve değiştirilemez.

Somut olayda; takibe dayanak ilamın hüküm kısmının birinci fıkrasında "Davalılardan Rüveyda Gülseren Işık'ın 147.555,99 ABD Doları borcun tamamından,sorumlu olmak üzere 25.02.2011 tarihinden itibaren devlet bankalarının ABD dolarına uyguladığı 1 yıllık en yüksek faiziyle birlikte tahsil tarihindeki TCMB efektif satış kuru üzerinden ve TL cinsinden davalılardan müştereken müteselsilen alınıp davacıya ödenmesine," karar verildiği, dolayısıyla alacağın yabancı para alacağı olduğu hususunun sabit olduğu; ancak alacaklı tarafından ilamda belirtildiği şekilde ve İİK'nun 58. maddesinde de işaret edildiği üzere yabancı para alacağı üzerinden ve takip tarihindeki kur üzerinden TL karşılığı belirtmek üzere takip başlatılması gerekirken yabancı para alacağının Türk Lirasına çevirmek suretiyle TL cinsinden takip başlatılması ilama aykırılık teşkil etmektedir.

O halde, mahkemece ilama aykırılık şikayetin kabulü ile takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup, kararın bozulması gerekmiştir.

SONUÇ:

Borçlunun temyiz itirazlarının Kabulü ile yukarıda yazılı nedenlerle 5311 sayılı Kanun ile değişik İİK'nın 364/2. maddesinin göndermesiyle uygulanması gereken 6100 sayılı HMK'nın 373/1. maddesi uyarınca, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 32. Hukuk Dairesi'nin 17.06.2025 T. ve 2024/1658 E., 2025/763 K. sayılı kararının KALDIRILMASINA,

Ankara 10. İcra Hukuk Mahkemesi'nin 15/10/2024 T. ve 2024/572 E., 2024/589 K sayılı kararının BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, dosyanın İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin de Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 02.02.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.⁸

YARGITAY

12. HUKUK DAİRESİ

Esas No.	2025/8066	<u>İlgili Kanun/Madde</u>
Karar No.	2026/653	2004 s. İİK/167
Tarihi:	09.02.2026	4721 s. TMK/676, 778

- **KAMBIYO SENEDİ**
- **SENET BEDELİ**
- **RAKAM VE YAZI FARKLILIĞI**
- **MADDİ HATA**

ÖZETİ: *Takibe konu senedin bedeli yazı ve rakam ile gösterilip iki bedel arasında fark bulunması halinde, kural olarak yazı ile gösterilen bedele üstünlük verilir. Somut olayda takibe dayanak senette rakamla gösterilen bedel 1.675.000,00 TL, yazıyla gösterilen bedel ise "bin altı yüz yetmiş beş bin" şeklindedir. Alınan bilirkişi raporunda tahrifat yapılmadığı da tespit edilmiş olup, rakam ve yazı ile gösterilen miktarın aynı ve maddî hataya dayalı olduğu kabul edilerek rakamla yazılan miktara itibar edilmelidir. Aksi yöndeki kabul aşırı şekilcilik olup, ağır hak kaybına sebebiyet verecek niteliktedir.*

Yukarıda tarih ve numarası yazılı mahkeme kararının müddeti içinde temyizen tetkikinin davalı/alacaklı tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya mahallinden daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelenildikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Alacaklı tarafından kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile başlatılan ilamsız icra takibinde borçlunun İcra mahkemesine başvurusunda; takibe dayanak senedin tüketici senedi olduğu nedenle nama yazılı olarak düzenlenmesi gerektiği, senet üzerinde malen kaydı olup mal alınmadığından borcun bulunmadığı, senet üzerinde tahrifat yapıldığı ve senet bedeli olarak rakam kısmında 1.675.000 TL yazılı olmasına karşın yazı ile yazılan kısımda "binaltıyüzyetmişbeşbin" yazılı olduğu, farklılık durumunda yazı ile yazılan 1.675 (binaltıyüzyetmişbeş) TL'nin geçerli olduğu hususlarını belirterek borca itirazda bulunduğu, İlk Derece Mahkeme-

⁸ Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

since, itirazın kısmen kabulü ile senette tahrifat olmadığı ve senedin yazı ile yazılan kısmına üstünlük tutulması gerektiği gerekçesi ile takibin kısmen durdurulmasına ve 1.675,00 TL asıl alacak ile 178,11 TL işlemiş faiz olmak üzere devamına, karar verildiği, alacaklı tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince, istinaf başvurusunun esastan reddine dair hüküm kurulduğu görülmüştür.

6102 sayılı TTK'nın 778/2-c maddesi göndermesiyle bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı Kanun'un 676/1. maddesi hükmüne göre, poliçe bedeli hem yazı ile hem de rakamla gösterilip de, iki bedel arasında fark bulunursa, yazı ile gösterilen bedel üstün tutulur. Ancak bu kural, senette tahrifat olmaması koşulu ile uygulanır.

Somut uyuşmazlıkta; takip konusu senet üzerinde rakamla gösterilen bedelin 1.675.000,00 TL, yazıyla gösterilen bedelin ise "bin altı yüz yetmiş beş bin" olduğu, takip talebinde takip dayanağı belgenin 1.675.000,00 TL tutarlı bono olarak gösterildiği, mahkemece hükmüne esas alınan 10.03.2025 tarihli bilirkişi raporunda, senette tahrifat yapılmadığının belirtildiği görülmüştür.

Her ne kadar, Bölge Adliye Mahkemesinin gerekçesinde senet metninde tahrifat bulunmaması halinde 6102 sayılı TTK md. 778/2-c göndermesi ile bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı Kanun md. 676/1 gereğince, bonoda rakamla gösterilen bedel ile yazı ile gösterilen bedel arasında fark olması durumunda, yazı ile gösterilen bedele itibar edilmesi gerektiği yönünde değerlendirme yapılmış olup içtihatlarımız da bu yönde ise de somut olayda, takip konusu senedin rakamla gösterilen bedeli 1.675.000,00 TL, yazı kısmındaki bedeli ise bin altı yüz yetmiş beş bin olup gerçek ve farklı bir rakamı ifade etmediği, yazı ile gösterilen bedeldeki durum maddi hataya müstenit olup bir bütün olarak değerlendirildiğinde, senet metninde gösterilen bedelin 1.675.000 TL'yi ifade ettiği anlaşılmaktadır. Aksi yöndeki kabul aşırı şekilcilik olup, ağır hak kaybına sebebiyet verecek niteliktedir.

O halde mahkemece, borçlunun itirazının reddine karar verilmesi gerekirken, yanılıklı değerlendirme ile istemin kısmen kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.

SONUÇ:

Alacaklının temyiz itirazlarının kabulü ile yukarıda yazılı nedenlerle 5311 sayılı Kanun ile değişik İİK'nın 364/2. maddesinin göndermesiyle uygulanması gereken 6100 sayılı HMK'nın 373/1. maddesi uyarınca, Konya Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesinin 09.09.2025 tarih ve 2025/605 E.-2025/893 K. sayılı kararının KALDIRILMASINA,

Akşehir İcra Hukuk Mahkemesinin 11.04.2025 tarih ve 2024/95 E.-2025/29 K. sayılı kararının BOZULMASINA, peşin alınan harcın istek halinde iadesine, dosyanın İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin de Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 09.02.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.⁹

⁹ Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

YARGITAY
12. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/8654
Karar No. 2026/666
Tarihi: 09.02.2026

İlgili Kanun/Madde
2004 s. İİK/134

- ***İHÂLENİN FESHİ***
- ***TAŞINMAZ***
- ***CİNS DEĞİŞİKLİĞİ***
- ***MUVAFAKAT***

ÖZETİ: *Hacizli taşınmaz hakkında Tapu Müdürlüğü tarafından icra müdürlüğüne gönderilen yazıda, taşınmaz hakkında cins değişikliği ve yola terk işlemlerine muvafakatin olup olmadığı sorulmuş, alacaklı tarafca muvafakat edilmemesi üzerine taşınmaz "3 katlı yığma tekstil atölyesi ve tarla" vasfı ile ihale edilmiştir. Borçlunun beyanının alınmamış ve borçlunun daha önce bu hususta şikâyet yoluna başvurmuş olması, ayrıca bu durumun ihaleye katılımı olumsuz etkileyip ihalenin alacaklıya alacağa mahsuben yapılmış olması nedenleriyle ihalenin feshi gerekir.*

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın müddeti içinde temyizden tetkiki şikâyetçi/borçlular tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Temyiz incelemesinin murafealı yapılmasına işin ivediliği ve niteliği nedeniyle 5311 Sayılı Kanunla değişik İİK'nin 366. maddesi hükmü uygun bulunmadığından bu yöndeki isteğin reddine oy birliği ile karar verildikten sonra işin esası incelendi:

Sair temyiz itirazları yerinde değil ise de;

Borçlular icra mahkemesine başvurusunda, sair iddialarının yanında, tapu sicil müdürlüğüne cins tashihi ve yola terk işlemi için alacaklının muvafakatının sorulduğu ve muvafakat vermemesi nedeniyle taşınmazın tapuda tarla iken arsa vasfına dönüşmediğinden taşınmazın gerçek değerinin altında satılmasına sebebiyet verdiğini ileri sürerek 15.02.2025 tarihinde yapılan ihalenin feshini talep ettiği, İlk Derece Mahkemesince; şikâyetin reddi ile şikâyetçi borçlular aleyhine ihale bedelinin %5'i oranında para cezasına hükmedildiği, şikâyetçi borçlular tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verildiği anlaşılmıştır.

Somut olayda, ... Tapu Müdürlüğü'nün İskenderun İcra Dairesi 2023/14496 E. sayılı dosyasına yazdığı yazıda özetle, müdürlüklerinin cins değişikliği ve yola terk işlemlerine muvafakatının olup olmadığı hususunun sorulduğunu, buna ilişkin alacaklı vekili tarafından müdürlüklerine sunulan dilekçede söz konusu cins değişikliği ve yola terk işlemlerine muvafakatlerinin bulunmadığını bildirdiği hususu belirtilmiştir. Tapu sicil müdürlüğüne "cins tashihi ve yola terk" işlemlerine muvafakat edilmediği yönündeki alacaklı beyanı dikkate alınarak işlem yapılmış ve taşınmaz "3 katlı yığma tekstil atölyesi ve tarla" vasfı ile kıymet takdiri yapılarak ihale edilmişse de tapu maliki olan borçluya sorularak işlem yapılması gerekirken alacaklının onayı alınmadığından bahisle cins tashihi ve yola terk işlemi yapılma-

ması hatalı olup, bu husus ihale öncesinde şikayetçi-borçlular tarafından şikayete konu edildiğinden ihalenin feshi şikayetinde de ileri sürülmesi mümkün olup, taşınmazın e-ihale yoluyla sadece tek pey süren alacaklıya alacağı mahsuben ihale edildiğinin de görülmesiyle, bu hususun talep ve talibi azaltıcı olduğu kuşkusuzdur.

O halde, İlk Derece Mahkemesince, yukarıda açıklanan gerekçe doğrultusunda şikayetin kabulü ile şikayete konu ihalenin feshine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde istemin reddi yönünde hüküm tesisi ve Bölge Adliye Mahkemesince de istinaf başvurusunun esastan reddi isabetsiz olup, Bölge Adliye Mahkemesi kararının kaldırılması ve İlk Derece Mahkemesi kararının bozulması gerekmiştir.

SONUÇ:

Şikayetçi borçluların temyiz itirazlarının kısmen kabulü ile yukarıda yazılı nedenlerle 5311 sayılı Kanun ile değişik İİK'nın 364/2. maddesinin göndermesiyle uygulanması gereken 6100 sayılı HMK'nın 373/1. maddesi uyarınca, Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesinin 26.09.2025 tarih ve 2025/836 E.-2025/887 K. sayılı kararının KALDIRILMASINA,

... İcra Hukuk Mahkemesinin 22/05/2025 tarih ve 2025/127 E.-2025/329 K sayılı kararının BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, dosyanın İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 09.02.2026 tarihinde oy çokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY:

Somut olayda; şikayete konu taşınmazı 25.02.2025 tarihli ihalede 15.381.229,11 TL bedelle alacağı mahsuben ...'in aldığı, borçlu şirket ve borçlu ...'in süresinde icra mahkemesine verdikleri dilekçe ile ihalenin feshi isteminde bulundukları görülmüştür. ... İcra Dairesinin 2024/270 Talimat sayılı dosyası üzerinden taşınmazın elektronik satış ortamında yapılan açık artırma ilanında; "... İli, ... İlçe, ... Köyü, ... Mevkii, 144 Ada, 4 Parselde kayıtlı "3 katlı Yığma Tekstil Atölyesi ve Tarla" vasıflı taşınmazın satışı yapılacaktır. Ana taşınmaz üzerinde; üç katlı okul binası güvenlik kulübesi, kantin, su deposu, halı saha, basketbol sahası, voleybol sahası, çevre duvarı, kilit taşı imalatı ve ağaçların bulunduğu gözlemlenmiştir..." şeklindeki açıklamalarla ihalenin feshine konu taşınmazın niteliğinin belirtildiği, ana taşınmazın imar bilgileri başlıklı kısmında "... Belediyesi katılımcı 3D Kent Bilgi Sistemi'nde yer alan bilgilere göre taşınmazın yer aldığı ada/parsel; 1/1000 ölçekli uygulama imar planında "Emsal: 0.60, h: serbest, sanayi alanı" olarak belirlenmiştir." şeklindeki imar bilgilerinin yer aldığı anlaşılmıştır. Taşınmaz üzerindeki yapılar okul binası, kulübeler, halı saha, basket ve voleybol sahası vs. tek tek niteliklerinin değerleriyle birlikte yazıldığı, taşınmaz üzerinde bulunan ağaçların özellikleri ve değerlerinin ayrıca belirtildiği taşınmaz ve üzerindeki yapı ve ağaçlarla birlikte toplam muhammen bedelin 30.262.458,20 TL olduğu, tapu kaydında Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün 29.02.2024 tarihli, ... yevmiye numaralı yazısında "Diğer (konusu: Parsel ... Koruma alanı içerisindedir. Onaylanmış imar planları ile onaylı köy yerleşik alanları içerisinde kalması halinde 5403 sayılı Kanun kapsamında izin alınmadan tarımsal üretim amacı dışında kullanılamaz)" ibaresine de mevcut ilanda yer verildiği görülmektedir.

İcra dosyası arasında bulunan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün, ... Tapu Müdürlüğünün İskenderun İcra Dairesi 2023/12496 Esas numaralı asıl takip dosyasına yazdığı yazıda aynen "...İlgi sayılı başvuru ile Müdürlüğümüze müracaat ederek ekli encümen kararı ve tescil bildirimi gereğince cins tashihi ve yola terk talebinde bulunulmuştur.

Konunun müdürlüğümüz tarafından değerlendirilerek yapılacak cins değişikliği ve yola terk işlemine muvafakat edip etmeyeceğiniz hususunun Müdürlüğümüze bildirilmesi..." şeklinde alacaklı vekiline yazılı bildirimde bulunduğu, icra müdürlüğü dosyasına alacaklı vekili tarafından sunulan dilekçede, söz konusu cins değişikliği ve yola terk işlemlerine bu aşamada muvafakatlerinin bulunmadığının bildirildiği anlaşılmıştır.

Şikayetçi borçluların 07.02.2025 tarihinde İskenderun 2. İcra Hukuk Mahkemesi 2025/36 Esas numarası üzerinden verilen dilekçelerinde ... İlinde bulunan taşınmazın tapu kaydında yapmak istedikleri cins değişikliğine alacaklıların muvafakat etmemesi sebebiyle başvuruyu sonlandıran tapu müdürlüğü işleminin iptali ve satışın tedbiren durdurulması talebi üzerine mahkemece icra müdürlüğü işlemlerinde usul ve yasaya aykırılık bulunmadığından, 26.03.2025 tarihinde şikayetin reddine karar verildiği görülmüştür.

İhale konusu taşınmazın cinsini tapuda değiştirme talebi üzerine alacaklının bu talebe muvafakatının bulunmadığını bildirmesi yasal hakkını kullanmasından ibaret olup ihaleye fesat nedeni oluşturmaz. Öte yandan cins tashihi ve yola terk işlemleri Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünce yapılan idari bir işlem olup, bu husus ihaleye hazırlık işlemlerini yapan icra müdürlüğünün görev alanında bulunmamaktadır.

Borçlu şirketin icra müdürlüğünce yapılan kıymet takdirine itirazı üzerine ... İcra Hukuk Mahkemesinin 2024/465 Esas-2024/697 Karar sayılı dosyasında, mahkemece yapılan keşif sonrası verilen 11.10.2024 tarihli Bilirkişiler Kurulu Raporu üzerine kıymet takdirine itirazın kabulü ile; ... İli, ... İlçe, ... Köyü, ... Mevkii, 144 Ada, 4 Parsel sayılı ihaleye konu taşınmazın değerinin 30.262.458,20 TL olarak tespitine karar verilmiş olup, bu değer üzerinden taşınmaz açık artırmaya çıkarılmıştır. Dosya arasında bulunan ... Valiliği İl Tarım ve Orman Müdürlüğünün yazısında 5403 sayılı Kanun çerçevesinde satışında sakınca olmadığı bildirilmiştir.

Satış ilanında taşınmaz imar durumunun yazılı olduğu, kıymet takdirine itiraz üzerine 11.10.2024 tarihli Bilirkişiler Kurulu Raporunda imar durumu gözetilerek değer tespitinin yapıldığı, bu tarihte imar durumunda herhangi bir değişiklik olmadığı anlaşılmıştır.

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararında yazılı gerekçelere göre yerinde bulunmayan temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan kararın ONANMA-SI gerekirken, Dairemizin sayın çoğunluğun aksi yöndeki bozma görüşüne katılmıyoruz.¹⁰

¹⁰ Bu karar, Yargıtay Karar Arama (karararama.yargitay.gov.tr) veri tabanından alınmıştır.

**MEVZUAT,
İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME
KARARLARI, ANAYASA VE
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
KARAR ÖZETLERİ**

***LEGISLATIVE DEVELOPMENTS, DECISIONS OF
JOINT CHAMBERS OF COURT OF CASSATION,
ABSTRACT FROM DECISIONS OF THE TURKISH
CONSTITUTIONAL COURT AND COURT OF
JURISDICTION CONFLICTS***

* Mevzuat

Legislation

* Anayasa Mahkemesi Karar Özetleri

Abstracts of Decisions of the Turkish Constitutional Court

Hazırlayanlar/Prepared by:

Doç. Dr./Assoc. Prof. Dr. Barış TORAMAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra-İflâs
Hukuku ABD Öğretim Üyesi

Arş. Gör./Res. Asst. İrem YILMAZ

Stajyer Avukat. Eskişehir OGÜ SBE Özel Hukuk Yüksek Lisans Öğrencisi

GÜNCEL MEVZUAT VE ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLARI HAKKINDA NOTLAR
NOTES ON RECENT LEGISLATION AND CONSTITUTIONAL COURT
DECISIONS

Doç. Dr./Assoc. Prof. Dr. Barış TORAMAN*
Arş. Gör./Res. Asst. İrem YILMAZ**

MİHDER'in önceki sayılarında olduğu gibi bu sayıda da medenî usul ve icra – iflâs hukuku ile ilişkili güncel mevzuat değişiklikleri ile Anayasa Mahkemesi kararları hakkındaki notlarımızı sizlerle paylaşıyoruz.

Güncel Mevzuat

İnceleme planı: §1.- *İcra ve İflâs Kanunu Uyarınca Yapılacak Satışların İlanlarına İlişkin Parasal Limitlerin Güncellenmesi Hakkında Tebliğ*, §2.- *İcra ve İflâs Kanununun Geçici 20'nci Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ*, §3.- *Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunun 18/02/2026 Tarihli ve 282 Sayılı Kararı*, §4.- *Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 06/05/2026 Tarihli ve 574 Sayılı Kararı*, §5.- *Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*.

§1.- İcra ve İflâs Kanunu Uyarınca Yapılacak Satışların İlanlarına İlişkin Parasal Limitlerin Güncellenmesi Hakkında Tebliğ¹

27.01.2026 tarih ve 33150 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan bu tebliğle, İİK m. 114/4, b. (5) ile *İcra ve İflâs Kanunu Uyarınca Elektronik Ortamda Yapılacak Satışların Usulü Hakkında Yönetmelik*² m.12/3 hükümlerinde yer alan parasal limitler, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından paylaşılan Aralık 2025 itibarıyla geçerli yıllık Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) oranları esas alınarak güncellenmiştir.

01.02.2026 tarihinden itibaren geçerli bu tebliğ uyarınca muhammen bedeller hakkında öngörülen parasal limitler aşağıdaki şekildedir:

▪ Gazete veya internet haber sitesi ile ilan yapılıp yapılmayacağına icra daire-since alakadarların menfaatleri dikkate alınarak karar verilecek ilanlar bakımından 500.000 TL 'ye kadarken, **1.180.000,00 TL 'ye kadar**,

* Eskişehir OGÜ Hukuk Fakültesi Medenî Usul ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesi, Anabilim Dalı başkanı.

** Stajyer Avukat. Eskişehir OGÜ SBE Özel Hukuk Yüksek Lisans Öğrencisi. Orcid Id: 0009-0002-6076-032X..

¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/01/20260127-3.htm>

² R.G.: 08.03.2022 t.; S. 31772.

▪ Satışın yapılacağı yerde yayınlanan resmî ilan yayınlama hakkını haiz bir yerel gazete veya bir internet haber sitesinde yapılacak ilanlara ilişkin muhammen bedel aralığı 500.000,00 TL'nin üzerinde ve 2.000.000,00 TL'nin altındayken, **1.180.000,00 TL'nin üzerinde ve 4.740.000,00 TL'nin altında olanlar için;**

▪ Bir internet haber sitesinde veya yurt genelinde dağıtılıp satışa sunulan ve ilan talebi tarihinde günlük fiilî satışı elli bin adedin üzerinde olan resmî ilan yayınlama hakkını haiz bir gazetede yayınlatılan ilanlara ilişkin limit ise muhammen bedeli 2.000.000,00 TL ve üzerinde olanlar için geçerliyse, bu parasal limit de **4.740.000,00 TL ve üzerinde olanlar için** olmak üzere güncellenmiştir.

§2.- İcra ve İflâs Kanununun Geçici 20'nci Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ³

Başlıkta zikredilen; 11.06.2026 tarihli ve 33165 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Tebliğ ile İcra ve İflâs Kanunu kapsamında *muhafaza işleminin dayanağı olan haciz kalkmış olup da yedieminde bulunan malların aynı Kanunun geçici 20'nci maddesi uyarınca tasfiyesine ilişkin usul ve esasları belirleyen ve 05.04.2023 tarihi itibarıyla muhafaza işleminin dayanağı olan haciz kalkmış olup da yedieminde bulunan malları kapsayan İİK Geçici m.20 hükmünün Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ* yürürlükten kaldırılmıştır.

§3.- Hâkimler ve Savcılar Kurulunun (HSK) 18/02/2026 Tarihli ve 282 Sayılı Kararı⁴

20.02.2026 tarihli ve 33174 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK) kararı İstanbul'da açılan ve asliye ticaret mahkemesinin görev alanındaki davalar hakkında önemli bir yeniliğe yer vermektedir. Ancak bu yeniliğin *fiilen* hangi tarih itibarıyla uygulanacağı şu an belirsizdir.

Zikredilen **282 sayılı Karar**; Bakırköy, İstanbul Anadolu ve Küçükçekmece Asliye Ticaret Mahkemelerinin yargı çevrelerinin kendi ağır ceza mahkemeleri yargı çevresinden çıkarılarak İstanbul Asliye Ticaret Mahkemelerinin yargı çevresinin "*İstanbul ilinin mülki sınırları*" olarak belirlenmesini, işbu kararın Bakırköy, İstanbul Anadolu ve Küçükçekmece Asliye Ticaret Mahkemelerinin faaliyet tarihlerinin durdurulma tarihi itibarıyla uygulanmasını, faaliyeti durdurulan Bakırköy, İstanbul Anadolu ve Küçükçekmece Asliye Ticaret Mahkemelerinde bulunan dosyaların ise İstanbul Asliye Ticaret Mahkemelerine devrini içermektedir.

Ne var ki HSK hemen aynı gün internet sitesinde bir **duyuru** yayımlanmıştır⁵. İlgili duyuruda özetle; anılan karar ile *İstanbul Asliye Ticaret Mahkemelerinin yargı çevresi İstanbul ilinin mülki sınırları esas alınmak suretiyle yeniden belirlendiği*, ancak henüz bu aşamada Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesi tarafından Bakırköy, İstanbul Anadolu ve Küçükçekmece Asliye Ticaret Mahkemelerinin faaliyetinin durdurulmasına ve dosyaların devrine ilişkin bir karar alınmadığı, nitekim Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesi tarafından faaliyet durdurma ve dosyaların devrine ilişkin karar verilmeye kadar Bakırköy, İstanbul Anadolu ve Küçükçekmece Asliye Ticaret

³ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/02/20260211-3.htm>.

⁴ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/02/20260220-1.pdf>.

⁵ <https://www.hsk.gov.tr/istanbul-asliye-ticaret-mahkemelerinin-yargi-cevresinin-yeniden-belirlenmesine-iliskin-duyuru>.

Mahkemelerinde dava açılması başta olmak üzere tüm yargısal faaliyetler, mevcut yargı çevresine riayet edilmek suretiyle, kesintisiz şekilde devam edeceği, dolayısıyla bu aşamada derdest dosyaların devri söz konusu olmayıp dava açılış usul ve yerlerinde de herhangi bir farklılık bulunmadığına dikkat çekilmektedir.

Bir başka söyleyişle, İstanbul ili dahilindeki tüm asliye ticaret mahkemelerinin tek bir komisyon altında toplanarak, bunlar için tek bir tevzi sistemine, bu konudaki hazırlıkların tamamlanmasını takiben geçileceğini ifade edebiliyoruz.

§4.- Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunun 06/05/2026 Tarihli ve 574 Sayılı Kararı⁶

07.05.2026 tarihli ve 33246 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan HSK kararı ile Malatya Bölge Adliye Mahkemesinin yargı çevresinin; Malatya, Adıyaman, Elâzığ ve Tunceli illerinin mülki sınırlarını kapsayacak şekilde belirlenmesine, diğer bölge adliye mahkemelerinin yargı çevrelerinin değiştirilmeyerek aynen devam ettirilmesine, yargı çevresine ilişkin düzenlemenin, Malatya Bölge Adliye Mahkemesinin *faaliyete geçtiği tarih itibarıyla* uygulanmasına karar verilmiştir.

§6.- Konkordato Talebine Eklenerek Belgeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik⁷

13.05.2026 tarih, 33252 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan bu yönetmelik ile Konkordato Talebine Eklenerek Belgeler Hakkında Yönetmeliğin “*Tanımlar*” m.4/1, b. (c) hükmü aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

c) Finansal raporlama çerçevesi: Borçlunun, 29/11/2022 tarihli ve 6434 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar uyarınca bağımsız denetime tabi olması durumunda, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu düzenlemelerine göre uyguladığı Türkiye Muhasebe Standartlarını, borçlunun bağımsız denetime tabi olmayan tüzel kişi tacir olması durumunda Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standartlarını, bunlar dışındaki borçlular için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve ilgili mevzuatı.

Bu değişikliği geçtiğimiz aylarda (2025 sonunda ve 2026 başlarında) Kamu Gözetimi Kurumunun (KGK) *bağımsız denetim kuruluşları ve denetçiler* hakkında yaptığı incelemelerden ve uyguladığı yaptırımlardan⁸ ayrı görmemek gerekir.

Yönetmelikteki önemli bir değişiklik de m.19 hükmü özelindedir. Buna göre bağımsız denetim kuruluşunun gerek sözleşmeyi (Yön m.18), gerek raporu (Yön m.16) en geç otuz gün içinde KGK’ya bildireceği (bu süre değişiklikten önce on gündür), eklenen ikinci fıkrayla da *dava açıldıktan* sonra raporun mahkeme yazı işleri müdürlüğü tarafından da (aynı sürede) kuruma gönderileceği düzenlenmiştir. Uygulamada - *diğer pek çok çekişmesiz yargı işi bakımından olduğu gibi*- konkordato yargılaması

⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/05/20260507-1.pdf>.

⁷ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/05/20260513-2.htm>.

⁸ İnceleme sonunda önemli sayıda bağımsız denetim kuruluşu ile denetçinin yetkileri iptal edilmiş, bunun yanı sıra yine ilgili kuruluş veya gerçek kişiler hakkında çeşitli idari yaptırımlar uygulanmıştır. Yaptırım kararları hakkındaki 11 Ocak 2026 tarihli Anadolu Ajansı AA haberi için bkz. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/maliye-konkordato-hilesi-yapan-denetim-kuruluslarini-cezasiz-birakmadi/3796213>.

özelinde de *dava* terimi yaygın şekilde kullanılmaktadır; ancak HMK m.382 hükmü karşısında bu ifadeye Yönetmelikte yer verilmesi yerinde olmamıştır. Yine de *dava açıldıktan sonra* ifadesinden, borçlunun konkordato başvurusunda bulunduğu tarihin anlaşılabilirliği tabiidir.

Anayasa Mahkemesi Kararları

İnceleme planı: Anayasa Mahkemesi Karar Özetleri; **§1.- İtiraz Yoluyla Başvuru;** A.- İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi başvurusu; Karar Notu, CİK Taslağındaki durum ve değerlendirme, B.- Antalya 13. Asliye Hukuk Mahkemesi başvurusu; Karar Notu, CİK Taslağındaki durum ve değerlendirme, **§2.- Bireysel Başvuru;** A.- Halil Dağdelen Başvurusu; Karar Notu, B.- Ahmet Ali Aki ve Aki Demir Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. Başvurusu; Karar Notu, CİK Taslağındaki durum, C.- Funda Geren Varlık Başvurusu; Karar Notu.

§1.- İtiraz Yoluyla Başvuru

A.- İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi Başvurusu

AYM, 11.12.2025, 142/254 (R.G.: 9.3.2026; 33191)

Karar Notu: Anayasa Mahkemesi, İİK m.261 hükmünde yer alan ve alacaklının **ihiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içinde kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki icra dairesinden kararın infazını istemeye mecbur olduğu** şeklindeki kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına oy çokluğuyla karar vermiş ve iptal talebini reddetmiştir.

Kararda Anayasa Mahkemesinin özetle;

- **İhtiyati haczin bir para alacağının zamanında ödenmesini güvence altına alan geçici bir hukuki koruma olduğu ve ivedi karar alınmasını gerektirdiğini vurguladığı,**
- **Devletin alacaklı ve borçlu arasındaki mülkiyet hakkı çatışmasında adil bir denge kurma yükümlülüğü bulunduğu; kararın verildiği tarihten itibaren başlayan sürenin, sürecin belirli ve öngörülebilir olmasına katkı sağladığının belirtildiği,**
- **Kararda ayrıca alacaklının kendi talebiyle başlayan bu süreci yine kendisinin takip etme yükümlülüğü bulunduğu, nihayetinde kararın verildiği tarihten itibaren on gün içinde infazını istemesinin alacaklıya aşırı bir külfet yüklediğine dikkat çekildiği görülmektedir.**

İptal talebi oy çokluğuyla reddedilmiştir. Nitekim kararın **karşı oy yazısında** da özetle;

- **Tarafların yokluğunda verilen kararlarda tebliğ veya tefhim olmaksızın sürenin başlamasının mahkemeye erişim hakkını zedelediğine dikkat çekilmektedir.**
- **Özellikle HMK m.20 hakkında (7251 sayılı Kanunla yapılan HMK Revizyonu öncesi dönemde) verilen iptal kararına da atıf yapılmış; kararı bilmeyen taraf için hak düşürücü sürenin işleminin öngörülemez olduğu ve alacaklıya ölçsüz bir takip yükümlülüğü yüklediği dile getirilmiştir.**

Cebri İcra Kanunu (CİK) Taslağındaki durum ve değerlendirme:

CİK Taslağının kamuoyu ile paylaşılan metninde yer aldığı şekilde ihtiyati haciz kararının uygulanması başlıklı m.457 hükmü uyarınca alacaklının **ihiyati haciz**

kararının kendisine tefhim veya tebliğ edildiği tarihten itibaren bir hafta içinde, kararda öngörülen teminatı ihtiyati haciz kararını veren mahkeme nezdinde göstermek zorunda olduğu, mahkemenin teminatın uygun bulunduğuna dair kesin kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren bir hafta içinde, kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki icra ve iflâs dairesinden kararın uygulanmasının talep edileceğine yer verilmiştir.

Taslak metne ilişkin çalışmalar devam etmektedir. Bununla birlikte Bilim Komisyonunun tefhim veya tebliği esas aldığı, hatta teminat hakkında bir karar verildiği takdirde ihtiyati haczin uygulanmasını talep süresinin tebliğden itibaren işleyeceğini kabul ettiği görülmektedir. Nihayetinde bu yaklaşım da HMK m.20 hükmünün iptali sonrası süreçte yapılan (başta HMK hakkında olmak üzere) değişikliklerle de uyumludur.

Öte yandan Anayasa Mahkemesinin somut başvuru özelinde yer verdiği süreci *takip yükümlülüğü* ya da *sürecin belirli ve öngörülebilirliği* ifadelerinin; ancak haczin uygulanmasından sonra ve işin esası hakkında bir alacak davası açma ya da takip talebinde bulunma zorunluluğu bakımından anlamlı olduğu söylenebilir (İİK m.264). Ne var ki bu ihtimalde dahi ihtiyaten haciz işlemlerinin gıyapta yapılması hâlinde İİK m.264/1 hükmünde yer verilen yükümlülük, haciz tutanağının tebliği ile başlayacaktır.

Anayasa Mahkemesi kararının 26 ve 27 numaralı paragrafları da bu çerçevede ilgi çekicidir. Çünkü zikredilen ilk paragrafta; *(m)ahkemenin taleple ilgili olarak aynı veya farklı bir gün dosya üzerinden karar vermesi mümkündür. Yargılaması devam eden alacak davasında ihtiyati haciz kararının duruşma sırasında veya dosya üzerinden herhangi bir zamanda verilmesi de söz konusu olabilir. Dolayısıyla mahkemelerin alacaklının ihtiyati haciz talebini kabul ettiği an alacaklının karardan haberdar olması mümkündür* ifadesine yer verilmişse de, takip eden paragrafta bu hususun *alacaklının takip yükümlülüğüyle* açıklandığı anlaşılmaktadır.

Oysa karşı oy yazısında yer verilen, *taraflardan kararı takip etmek adı altında sürekli bir araştırma içinde olmalarını beklemek, hak arama özgürlüğü ile bağdaşmaz* şeklindeki yaklaşımın kanun koyucunun güncel eğilimi karşısında daha yerinde olduğu kanısındayız. Son kertede, mevcut durum itibarıyla bir ihtiyati haciz kararı ister huzurda ister gıyapta verilsin, alacaklının bu ihtiyati haczin uygulanmasını talep edebileceği on günlük süre, *-bu konuda bir değişiklik yapılana kadar-* ihtiyati hacze karar verildiği tarihten itibaren işlemeye devam olunacaktır.

B.- Antalya 13. Asliye Hukuk Mahkemesi Başvurusu

AYM, 11.12.2025, 198/255 (R.G.: 9.3.2026; 33191)

Karar Notu: Anayasa Mahkemesi, İİK m.89/3 hükmünde yer alan **“bu süre içinde”** ibaresi ile **“(b)u davada üçüncü şahıs, takip borçlusuna borçlu olmadığını veya malın takip borçlusuna ait olmadığını ispat etmeye mecburdur”** şeklindeki altıncı cümlesinin iptali amacıyla yapılan başvuruyu oy çokluğuyla reddetmiştir.

Mahkeme zikrettiğimiz İİK m.89/3, c.6 hükmü bakımından; *aynı hüküm hakkında daha önce verilen ret kararının üzerinden on yıl geçmediği gerekçesiyle* usulden ret kararı vermiştir.

Buna karşılık on beş günlük **“bu süre içinde”** bakımından ise Mahkeme;

- *Haciz ihbarnameleri sürecinin hızlı işlemesi gerektiği, malvarlığı üzerindeki belirsizliğin bir an önce giderilmesinin meşru bir amaç teşkil ettiği,*
- *On beş günlük sürenin belirli ve öngörülebilir olduğu,*

- Üçüncü kişiye zaten birinci ve ikinci haciz ihbarnamelerine itiraz edebilme imkânı tanındığı,
- Gecikmiş itiraz yolunun açık olduğu,
- Kötü niyetli alacaklıya karşı her halükârda bir istirdat davası açılabilceği şeklindeki açıklamalara yer vermiştir.

Nihayetinde Anayasa Mahkemesi bu güvenceler ışığında on beş günlük sürenin mahkemeye erişim hakkına ölçsüz bir müdahale teşkil etmediği kanaatindedir.

Karşı oy yazısında ise önemli tespitlere yer verildiği görülmektedir. Nitekim;

- On beş gün içinde alacaklıya karşı menfi tespit davası açma zorunluluğunun mevcudiyetinin mahkemeye erişim hakkına ciddi anlamda sınırlama getirdiği, öyle ki, icra takibinin tarafı olmayan üçüncü kişinin borçtan sorumlu tutulmakta olduğu,
- Sürenin kısıllığının, hak arama hürriyetine aykırı olduğu,
- İİK m.89 hükmünde öngörülen ihbarname usulünün anlaşılması zor ve karmaşık olduğu; dolayısıyla Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmadığı yönündeki tespit ve değerlendirmeler öne çıkmaktadır.

Cebri İcra Kanunu (CİK) Taslağındaki durum ve değerlendirme:

CİK Taslağının kamuoyu ile paylaşılan metninde yer aldığı şekliyle **borçlunun üçüncü kişideki mal, hak ve alacaklarının haczi** başlıklı m.171 hükmünde konu, mevcut İİK m.89 hükmüne kıyasla önemli ölçüde farklı bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Gerçekten de doğrudan somut başvuruyla ilgili olarak zikredilen Taslak m.171 hükmü gereği;

- Üçüncü kişi haciz ihbarnamesine itiraz **edebilir**; ancak buna *meccur dahi değildir* (bkz. CİK Taslağı m.171/2).
- Son kertede **takip alacaklısı**, üçüncü kişinin itiraz etmesi, etmemesi fakat malı da teslim etmemesi / borcu ödememesi durumunda **bizzat kendisi**, üçüncü kişi aleyhine icra hukuk mahkemesinde dava açmak zorundadır.

CİK Taslağındaki bu düzenleme, -kullanılan bazı ifadeler gereği eleştiri konusu edilebilirse de- esasî itibarıyla, uygulamadaki ciddi hak ihlallerinin ve üçüncü kişinin işin geneli itibarıyla etkin hukuki çarelerden yoksun olmasının bir karşılığıdır. Dolayısıyla **karşı oy** içinde yer verilen tespitler, çoğunluğun görüşüne kıyasla çok daha gerçekçidir.

Ancak T.C. Anayasa Mahkemesi kararları herkesi bağlar; uyulması zorunludur. Dolayısıyla mevcut durum itibarıyla güncel bir değişiklik olmadığı sürece, söz konusu on beş günlük süre varlığını korumaya bir süre daha devam edecektir.

§2.- Bireysel Başvuru

A.- Halil Dağdelen Başvurusu

Başvuru Numarası: 2019/1844

Karar Tarihi: 15/04/2025

Karar Notu: Anayasa Mahkemesi işçilik alacaklarının tahsili talebiyle açılan davanın, alacakların belirlenebilir olduğu gerekçesiyle belirsiz alacak davası olarak

açılmayacağından bahisle hukuki yarar yokluğu nedeniyle usulden reddedilmesinin, mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği sonucuna varmıştır.

Başvurucu; kıdem tazminatı, fazla çalışma ve yıllık izin ücreti gibi işçilik alacaklarının tahsili talebiyle belirsiz alacak davası açmış; ancak derece mahkemeleri bu alacakların belirlenebilir nitelikte olması nedeniyle davanın usulden reddine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi ise yaptığı değerlendirmede, mahkemeye erişim hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün temel bir unsuru olduğunu hatırlatmıştır.

Mahkemelerin gereksiz davalarla meşgul edilmemesi meşru bir amaç olsa da başvurunun haklarına yapılan müdahalenin ölçülü olması ve kişiye aşırı bir külfet yüklememesi gerekmektedir. AYM'ye göre davanın usulden reddi başvurulabilecek son çare olmalı; hâkim usule aykırı dilekçelerin düzeltilmesi ve talebin netleştirilmesi için süre verme yetkisini kullanarak daha hafif bir müdahale yoluyla davanın görülmesini sağlamalıdır. Bu itibarla maddi hukukta düzenlenen bir hakkın şekli eksiklikler nedeniyle usule feda edilmesinin mahkemeye erişim hakkını imkânsız kılan ağır bir araç olduğu ve bu durumun gereklilik şartına aykırılık teşkil ettiği belirtilerek ihlal kararı verilmiştir.

B.- Ahmet Ali Aki ve Aki Demir Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. Başvurusu

Başvuru Numarası: 2020/22230

Karar Tarihi: 28/05/2025

Karar Notu: Anayasa Mahkemesi icra takibi sırasında icra dosyasına yatırılan paranın nemalandırılması sonucu elde edilen faiz gelirinin hak sahiplerine ödenmeyip Hazineye irat kaydedilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiği sonucuna varmıştır.

Başvurucular, aleyhlerine başlatılan bir icra takibi kapsamında mal varlıkları üzerindeki hacizlerin kaldırılması amacıyla icra dosyasına yaklaşık 329.193 TL tutarında para depo etmiş ve bu paranın yargılama sürecinde değer kaybetmemesi için nemalandırılmasını talep etmişlerdir. İcra dairesi başlangıçta paranın nemalandırılmasına karar vermiş; ancak menfi tespit davasının başvuru aleyhine sonuçlanmasının ardından elde edilen yaklaşık 48.140 TL tutarındaki nemalanma işleminden elde edilen geliri, yasal bir düzenleme bulunmadığı gerekçesiyle hak sahipleri yerine Hazineye irat kaydetmiştir.

Şikâyet yoluna başvurulması üzerine icra mahkemesi de icra dairesi ile aynı yönde bir yaklaşımla paranın nemalandırılmasına ilişkin kanuni bir zorunluluk bulunmadığı gerekçesiyle işlemi hukuka uygun bularak şikâyeti reddetmiştir.

Anayasa Mahkemesi; mülkiyet hakkının ekonomik değer ifade eden her türlü mal varlığı hakkını kapsadığını hatırlatarak, devletin zorlayıcı nedenler olmaksızın özel bir kişinin mal varlığından karşılıksız yararlanmasının düşünülemeyeceğini vurgulamıştır. Mahkemeye göre icra dairesinin kontrolünde bulunan paranın enflasyon karşısında değer yitirmesini önleyebilecek tek merci yine icra dairesidir ve bu amaçla elde edilen nemalandırma işleminden elde edilen geliri asıl alacağın ferisi niteliğinde olup taraflara ait olmalıdır.

Devletin yargı ve takip hizmetleri karşılığında zaten harç ve masrafları tahsil ettiği göz önüne alındığında, nemalandırma işleminden elde edilen gelirin Hazineye aktarılmasının anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı ve başvuru aleyhine mülkiyet hakkını ihlal ettiği belirtilerek yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir.

Cebri İcra Kanunu Taslağındaki durum:

CİK Taslağının *paranın nemalandırılması* başlıklı m.12 hükmü, Anayasa Mahkemesinin bu kararında tartışılan hususlar ile doğrudan ilişkilidir. Zikredilen hüküm uyarınca; *icra ve iflâs dairelerine yatırılan veya bu dairelerce tahsil edilen para, Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelik hükümleri çerçevesinde nemalandırılacak ve kanunda belirtilen kesintiler yapıldıktan sonra kalanı, nemalarıyla birlikte banka aracılığıyla hak sahiplerine ödenecektir.*

C.- Funda Geren Varlık Başvurusu

Başvuru Numarası: 2021/66060

Karar Tarihi: 16/07/2025

Karar Notu: *Hukuki kesinlik kazanan bir vakıanın başka bir mahkeme tarafından dikkate alınmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ihlal edilmiştir.*

Başvurucu, emeklilik gün sayısını doldurmasına rağmen Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarındaki hata nedeniyle emeklilik yazısını alamamış ve bu süreçte iş yerinden istifa etmiştir. SGK aleyhine açtığı davada Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, başvurucunun asıl iradesinin emekliliğe dayandığını ve kıdem tazminatına hak kazandığını, dolayısıyla bu hakkını işverenden talep edebileceğini belirterek SGK aleyhindeki davanın reddine karar vermiştir. Bu karar sonrasında başvuru işveren aleyhine kıdem tazminatı davası açmış; ancak Bölge Adliye Mahkemesi, Yargıtay'ın önceki tespitini hatalı bularak istifanın emeklilik nedenine dayanmadığı gerekçesiyle davanın reddine hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi yaptığı değerlendirmede, hukuk kurallarını yorumlamanın derece mahkemelerinin takdirinde olduğunu ancak yargı kararıyla kesinleşen bir maddi vakıanın görmezden gelinemeyeceğini vurgulamıştır. Yargıtay kararındaki fesih iradesinin emekliliğe dayandığına ilişkin tespitinin artık kesinleşmiş bir vakıaya dönüştüğü ve başvurucunun bu tespiti güvenerek işverene dava açtığı ifade edilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesinin kesinleşen bu durumu dikkate almamasının hukuki belirlilik ve güvenlik ilkelerini zedelediği, bu durumun yargılamayı bir bütün olarak hakkaniyete aykırı hale getirdiği sonucuna varılmıştır. Bu nedenlerle ihlal kararı verilerek, sonuçların ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilmiştir.

**YÜKSEK MAHKEME
KARARLARI
ARAMA DİZİNLERİ
*INDEX OF SUPREME COURT
DECISIONS***

* Kavramlara Göre Arama Dizini
Index of Related Legal Terms

* Kanun Maddelerine Göre Arama Dizini
Index of Related Statutory Provisions

KAVRAMLARA GÖRE ARAMA DİZİNİ
INDEX OF LEGAL TERMS

Arabuluculuk Tutanağı	130
Arabuluculuk Tutanağında Alacak Kalemlerinin Tek Tek Belirtilmesinin Gerekli Olup Olmadığı	130
Artırma Yolu İle Satış.....	166
Aynı Borç	163
Boşanma Davası	123
Cins Değişikliği	175
Çek.....	165
Dava Ehliyeti	96, 107
Dava Konusunun Devri	107
Dava Şartı	96
Geçici Mühlet	161
Hacedilmezlik Şikâyeti	168
Hakimin Davayı Aydınlatma Yükümlülüğü	79, 130
Hapis İle Tazyik.....	163
Harcın Belirlenmesi	75
Hukuka Aykırı Yollardan Elde Edilen Deliller.....	123
Hukuki Dinlenilme Hakkı.....	107
Hukuki Yazar	79
İflâs.....	152
İhaleden Sonra Haciz	166
İhâlenin Feshi	175
İlam Zamanaşımı	138
İlâma Aykırılık	171
İlâmlı İcra	171
İmtiyazlı Alacak	161
İspat Yükü	130
İstinaf İncelemesi.....	96
İstinaf Sebepleri.....	125
İşçilik Alacağı.....	161
İtfa	165
İtiraz.....	165
Kambiyo Senedi	173
Kamu Düzeni.....	125
Karar Müzakeresi.....	90
Kayıt Kabul Davası.....	152
Konkordatonun Kısmen Feshi	159
Konkordatonun Tasdiki	159
Konusuz Kalma	159
Kooperatif Ortaklığı.....	152
Lehdarın İflâsı.....	165
Maddî Hata	173
Menfi Tespit Davası	170
Meskeniyet	168

Muhtesat	168
Muvafakat	175
Mülkiyetin Tescilsiz Kazanımı	166
Objektif Dava Birleşmesi	75
Oyların Dağılması	90
Paranın İadesi	170
Rakam ve Yazı Farklılığı	173
Satış Avansı	145
Satış Talebi	145
Senet Bedeli	173
Sıra Cetveli	145
Somutlaştırma Yüğü	79, 130
Şikâyet	145, 170
Taahhüdü İhlâl	163
Takibin İptali	170
Takip Yasağı	161
Taraf Ehliyeti	96
Taşınmaz	168, 175
Usul Ekonomisi İlkesi	130
Üç Ay	163
Yabancı Para	171
Yargılamanın Yenilenmesi	138
Zorunlu Dava Arkadaşlığı	107

KANUN MADDELERİNE GÖRE ARAMA DİZİNİ INDEX OF STATUTORY PROVISIONS
--

**Hukuk Muhakemeleri Kanunu
(6100)**

<u>Madde</u>	<u>Sayfa</u>
27	107, 130
110	75
114	96
119	79, 130
125	107
189	123
190	130
194	79, 130
355	125
376	138

İcra ve İflas Kanunu (2004)

<u>Madde</u>	<u>Sayfa</u>
16	166, 170
17	166, 170
32	171
71	170
72	170
82	168
106	145
110	145

111	163
134	175
135	166
142	145
167	173
169	165
194	152
235	152
294	161
308	159
340	163

Türk Medeni Kanunu (4721)

<u>Madde</u>	<u>Sayfa</u>
99	171
676	173
705	166
718	168
778	173

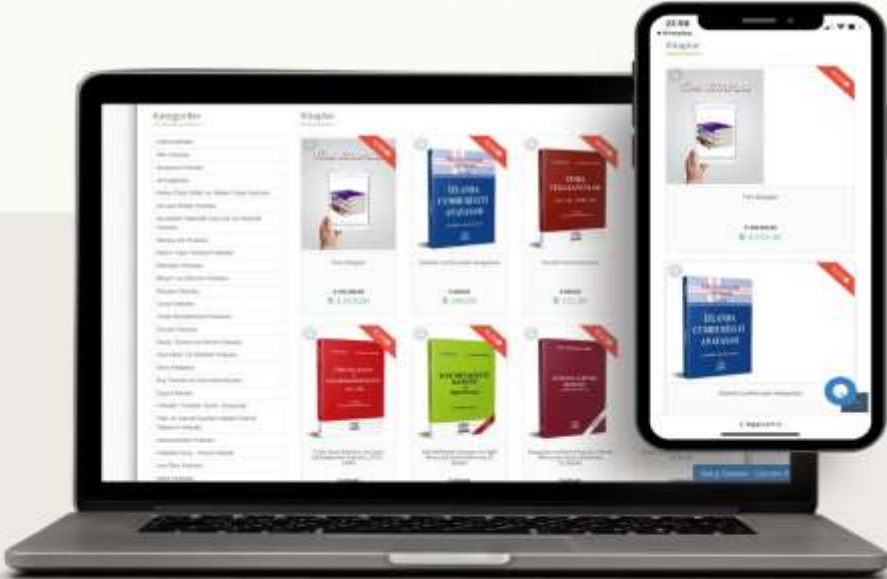
Yargıtay Kanunu (2797)

<u>Madde</u>	<u>Sayfa</u>
39	90

ONLINE TÜM KİTAPLAR

Legal Yayıncılık tarafından
online olarak yayınlanmış tüm
kitaplara erişim hakkına sahip
olun.

Akademik
Tezinizin
Görünürlüğünü
Artırın,
Tanınırlığınızı
Yükseltin!

Gönderim Adresi

akademi@legal.com.tr

